

Jaakko Tiira

KANSAINVÄLINEN POLITIIKKA OIKEISTOPOPULISMIN SILMIN:

Rekonstruktio oikeistopopulistin, kuten perussuomalaisten
Laura Huhtasaaren ulkopoliittisiin näkemyksiin pohjautuen

Johtamisen ja taloudentiedekunta

Pro Gradu -tutkielma

Lokakuu 2019

TIIVISTELMÄ

Jaakko Tiira: KANSAINVÄLINEN POLITIIKKA OIKEISTOPOPULISMIN SILMIN: Rekonstruktio oikeistopopulistin, kuten perussuomalaisten Laura Huhtasaaren ulkopoliittisiin näkemyksiin pohjautuen Pro Gradu -Tutkielma, 141 s.
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma / Kansainvälisen politiikan opintosuunta
Lokakuu 2019

Oikeistopopulistit ovat saavuttaneet merkittävää vaalimenestystä ympäri Eurooppaa ja niiden kannatus on korkeimmillaan yli 30 vuoteen. Ne ovat yli kolminkertaistaneet kannatuksensa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Oikeistopopulismia on kuitenkin tutkittu lähinnä kansallisvaltioiden tasolla. Tämä tutkielman kantava tutkimusongelma on selvittää, miten oikeistopopulisti hahmottaa politiikan kansainvälistä tasoa.

Tutkielma rakentuu kaksitasoisen analyysin kautta. Ennen varsinaista analyysiä tutkielmassa määritellään oikeistopopulismien käsite, joka pohjasi Cas Mudden populistisen radikaalioikeisto -teoriaan. Käsitteen määrittelyn pohjalta valittiin viiteryhmää edustava henkilö. Tämä henkilö on perussuomalaisten Laura Huhtasaari ja primäärilähdeaineistona toimii hänen vaalikampanjansa tammikuussa 2018 käytyihin Suomen tasavallan presidentinvaaleihin. Huhtasaaren vaalikampanjasta tehtiin diskurssianalyysi, joka analysoi hänen näkemyksiään eri ulkopoliittikan kysymyksissä. Olennaista on kuitenkin huomata, että tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ei ollut nimenomaan Laura Huhtasaari, vaan henkilö kuten hän. Huhtasaari on sitä kautta tutkimuksen kohteena olevan viiteryhmän edustaja. Diskurssianalyysin pohjalta määritellään oikeistopopulismien kansainväliseen politiikkaan liittyvää ajattelua ohjaavat ontologiset lähtöoletukset. Näitä hyödyntäen tutkielma rekonstruoi karikatyyrin oikeistopopulistisesta ajattelusta. Menetelmänä toimii tutkielmaan kehitetty erillinen rekonstruktio menetelmä, joka hyödynsi sekä historian tutkimuksessa että yhteiskuntatieteessä käytettyjä vastaavanlaisia menetelmiä. Menetelmä avulla tutkielma tulkitsee lähtöoletusten heijastumista hypoteettisten esimerkkien kautta sekä pohti, minkälaiseksi maailma muuttuisi, jos oikeistopopulistit pääsisivät sitä määrittämään.

Tutkielman perusteella oikeistopopulistien keskeiset kansainvälisen politiikan hahmottamista määrittävät ontologiset lähtöoletukset ovat näkemykset kansoista luonnollisina kokonaisuuksina ja ylijärjestyksen kanssakäymisen valtioiden välisenä nollasummapelin omaisena kilpailuna. Näin ollen oikeistopopulistien tärkein ulkopoliittikkaa määrittävä arvo on kansallisvaltion ja sen suvereniteetin suojeleminen. Oikeistopopulisti haluaisi jakaa maailman selvärajaisiin ja eksklusiivisiin kansallisvaltioihin, jotka olisivat vähemmän keskinäisriippuvaisia ja tekisivät lähinnä kahdenvälisiä yhteistyötä. Keskeisenä tutkimustuloksena erottuu se, kuinka oikeistopopulistien havitteleva maailmanjärjestys romuttaisi kansainvälisten instituutioiden ja sopimusten merkityksen, joka taas tekisi maailmasta huomattavasti nykyistä arvaamattomamman ja tehottomamman.

Avainsanat: Oikeistopopulismi, kansainvälinen politiikka, rekonstruktio, Laura Huhtasaari, perussuomalaiset

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. OIKEISTOPOPULISMI.....	4
2.1. Populismin historia	5
2.2. Oikeistopopulistinen perhe ja sen määrittely	6
2.3. Poliittinen tyyli vai ideologia?	8
2.4. Kuka äänestää oikeistopopulisteja ja miksi?.....	10
2.5. Ketkä ovat oikeistopopulisteja?	12
2.6. Henkilö, kuten Laura Huhtasaari	16
2.7. Yhteenveto	18
3. TUTKIMUSKYSYMYS JA SIIHEN VASTAAMINEN.....	20
3.1. Tutkimuskysymys	20
3.2. Aineisto ja sen rajaaminen	21
3.3. Menetelmät analyysin tekemiseksi	22
4. ANALYYSI OSA 1: ULKOPOLITIIKKA JA MAAILMANJÄRJESTYS	26
4.1. ”Kansallisvaltiot vastaan globalismi”	33
4.2. Turvallisuus	38
4.2.1. Puolustusyhteistyö	43
4.2.2. Informaatiovaikuttaminen	48
4.2.3. Ydinaseet.....	50
4.3. Suurvallat.....	51
4.3.1. Venäjä	53
4.3.2. Yhdysvallat	57
4.3.3. Kiina.....	59

5.	ANALYYSI OSA 2: KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET JA INSTITUUTIOT	62
5.1.	Euroopan Unioni.....	64
5.1.1.	Euro.....	75
5.2.	YK.....	77
5.2.1.	Ihmisoikeudet.....	80
5.3.	Nato	81
5.4.	Ilmastopolitiikka	85
5.4.1.	Pariisin Ilmastopopimus	87
5.5.	Kauppapolitiikka	93
5.5.1.	WTO.....	97
5.5.2.	Kehitysyhteistyö.....	100
5.6.	Ottawan sopimus.....	101
6.	REKONSTRUKTIO OIKEISTOPOPULISTISESTA AJATTELUSTA.....	104
6.1.	Rekonstruktio metodina	104
6.2.	Rekonstruktio: Poliitiikan kansainvälinen taso oikeistopopulistin silmin.....	110
6.2.1.	Miten oikeistopopulisti toimisi eri tilanteissa?	111
6.2.2.	Minkälaiseksi kansainvälinen käytävä politiikka ja maailma muuttuisi, jos oikeistopopulistit pääsisivät määrittämään sitä?	115
7.	PÄÄTELMÄT	120
	LÄHTEET	127

1. JOHDANTO

”Euroopassa leijaillee aave, kommunismin aave” kuuluu Karl Marxin ja Friedrich Engelsin Kommunistisen puolueen manifestin (1848) ensisanat. 170 vuotta myöhemmin Euroopassa leijaillee toisenlainen aave, oikeistopopulismi. Äärioikeistolaisia ja maahanmuuttovastaisia agendoja ajavat poliittiset puolueet ovat saaneet jalansijaa ympäri Eurooppaa. Oikeistopopulistien nousu on paitsi nostanut suvaitsemattomuutta, myös pakottanut perinteisiksi luettavia puolueita muuttumaan. Poliitikot ovat joutuneet kehittämään uusia tapoja ilmaista itseään ja perustelemaan näkemyksiään (Sakki & Petterson 2017: 156).

Suomessa, Puolassa, Norjassa, Italiassa ja Itävallassa oikeistopopulistiset puolueet ovat nousseet hallitukseen asti. Merkittäviä vaalivoittoja oikeistopopulistit ovat saavuttaneet muun muassa Hollannissa, Ranskassa, Saksassa – Brexitiä ja Yhdysvalloissa syksyllä 2016 käytyjä presidentinvaaleja unohtamatta. Uutistoimisto Bloombergin vuonna 2017 tekemän analyysin mukaan oikeistopopulististen puoleiden kannatus Euroopassa on korkeimmillaan 30 vuoteen. Artikkelin kirjoitushetkellä viimeisimmissä vaaleissa nämä puolueet olivat haalineet 16 prosentin kannatuksen ympäri Eurooppaa. Kymmenessä vuodessa kasvua oli tapahtunut peräti 11 prosenttia (Bloomberg 11.12.2017). Keväällä 2019 käydyissä Euroopan parlamentti -vaaleissa uusi oikeistopopulistinen Identiteetti ja demokratia -ryhmä sai parlamenttiin 73 edustajaa, mikä on vajaat kymmenen prosenttia koko parlamentista. Jos mukaan lasketaan omana ryhmänään toimiva, niin ikään oikeistopopulistinen Brexit-puolue, hallinnoivat oikeistopopulistit yli sataa paikkaa Brysselissä (election-results.eu 2019). Näin ollen voidaan puhua merkittävästä ilmiöstä.

Slovakian pääministerinä vuodet 1998-2006 toiminut Mikulas Dzurinda kirjoitti alkusanat European View -journalin populismin nousua käsittelevään numeroon. Dzurinda (2016) näkee populistieja yhdistävänä tekijänä politiikan maalaamisen hyvän ja pahan, puhtaan kansan ja korruptoituneen eliitin vastaisena taisteluna. Entisen pääministerin mielestä yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin tarjoava populismi uhkaa vakaata demokraattista päätöksentekoa.

Tämän pro gradu -tutkielman keskiössä on nimenomaan oikeistopopulismi. Ilmiöön liittyviä tutkimus on tapahtunut lähinnä valtio-opin kentällä, jossa perinteinen populismiteos pyrkii ensin määrittelemään ilmiötä, jota seuraavat useat eri maihin sijoittuvat artikkelit (Ks. esim. Albertazzi & McDowell 2007; Wodak, Khosravini, Mral 2013). Tämä tutkimus lähestyy oikeistopopulismia kansainvälisen politiikan

näkökulmasta. Tutkielman perimmäisenä tieteellisenä ambitiona on selvittää, miten oikeistopopulistinen poliitikko näkee politiikan kansainvälisen tason ja millä tavoin kansainvälisen politiikan dynamiikka muuttuisi heidän myötänsä. Tutkimusasetelma on siinä määrin mielenkiintoinen, että ilmiön tarkastelu siirtyy suljetusta järjestelmästä avoimeen, kun liikutaan valtion tasolta kansainväliselle tasolle. Onkin kiinnostavaa pohtia, pätevätkö samat keinot, kuten esimerkiksi toiseuttaminen ja viholliskuvien luominen kansainvälisellä tasolla, jossa vihollisten identifiointi on mutkikkaampaa.

Tutkimuksen tematiikka on tärkeä, sillä oikeistopopulismia ymmärtääkseen, pitäisi ensin ymmärtää ajattelua sen taustalla. Analysoimalla oikeistopopulistista ajattelua kansainvälisessä kontekstissa – on se sitten valtioiden välistä kanssakäymistä tai kansainvälisten instituutioiden tai sopimusten hahmottamista – kykenemme arvioimaan, mistä usein protektionistiseksi kuvattu ulkopoliitiikka kumpuaa ja minkälaisia seurauksia sillä voi olla.

Tutkimus rakentuu kolmesta osasta. Ensimmäiseksi määrittelen oikeistopopulismin käsitteen, johon ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä teoriaa. Hollantilaisen Cas Mudden (2007) teoria on kuitenkin saanut merkittävää jalansijaa nimenomaan oikeistopopulismin tutkimuksessa ja esimerkiksi ilmiötä käsittelevissä artikkeleissa siihen viitataan usein. Niinpä kyseinen teoria toimii oman oikeistopopulismin määrittelyni perustana. Oikeistopopulismi on tutkielman kannalta keskeinen käsite, sillä se tarjoaa teoreettisen viitekehyksen, jonka pohjalta koko tutkielma ponnistaa. Käsitteen täsmällinen määrittely on keskeistä siitäkin syystä, että laajempaa ilmiönä tunnetusta populismista on tullut ikään kuin ilmassa leijuva epämääräinen käsite, joka on oiva työkalu poliittisten vastustajien uskottavuuden horjuttamiseksi. Esimerkiksi Suomen entinen pääministeri Juha Sipilä syytti Antti Rinnettä populistiksi, tämän luvattua sadan euron korotuksen pienimpiin eläkkeisiin (HS 2.5.2018). Syytösten perusteella Sipilä ei joko ymmärtänyt, mitä populismi todella tarkoittaa tai sitten hän käytti sitä retorisenä lyömäaseena horjuttaakseen poliittisen vastustajansa uskottavuutta.

Oikeistopopulismin määrittely on kriittistä myös siitäkin syystä, että sen avulla valitaan tutkittava henkilö, tässä tapauksessa perussuomalaisen presidentinvaaliehdokas Laura Huhtasaari, jonka valintaa perustellaan oikeistopopulismia käsittelevässä luvussa. Haluan kuitenkin korostaa, että tutkimukseni itsetarkoitus ei ole selvittää nimenomaan Laura Huhtasaaren ajattelua, vaan henkilön kuten Laura Huhtasaari ajattelua. Huhtasaari ja hänen presidentinvaalikampanjansa toimii tapaustutkimuksena. Primäärilähdeaineiston muodostaa näin ollen hänen kampanjan aikaiset esiintymiset ja ulostulot. Tutkittava henkilö olisi kuitenkin voinut olla yhtä hyvin joku toinen oikeistopopulistista puolueperhettä

edustava poliitikko. Huhtasaaren puoluetusta, näkemykset ja presidentinvaalien tuottama aineisto mahdollistivat hänen valitsemisensa tapaustutkimukseksi. Toisin sanoen Huhtasaari edustaa viiteryhmää, jonka näkemyksiä halutaan selvittää.

Huhtasaaren relevanssia voi perustella myös sillä, että oikeistopopulismin on saanut vahvaa jalansijaa Suomessa. Keväällä 2019 käydyissä eduskuntavaaleissa perussuomalaiset saivat toiseksi eniten ääniä ja 39 paikkaa uuteen eduskuntaan. Perussuomalaisia äänesti kaikkiaan 538 805 ihmistä, äänisaaliin ollessa 17,5 prosenttia kaikista äänistä (Yle 2019). Tammikuussa 2018 käydyissä presidentinvaaleissa perussuomalaisten Laura Huhtasaari tuli kisassa kolmanneksi saatuaan 207 337 (6,9%) ääntä (Yle 2018). Näin ollen, puhutaan erittäin merkittävästä ilmiöstä ja juuri Huhtasaaren voi väittää edustavan laajaa joukkoa hänen saatuaan presidentinvaaleissa yli 200 000 ääntä.

Varsinainen analyysini on kaksitasoinen. Tapaustutkimuksena toimivaa Huhtasaaren presidentinvaalikampanjaa analysoidaan diskurssianalyysin keinoin. Diskurssianalyysin pohjalta eritelty keskeiset lähtöoletukset mahdollistavat ajattelun rekonstruoinnin, joka tehdään erillisellä tähän tutkimukseen kehitetyllä menetelmällä. Luvussa kuusi esitelty ja rakennettu rekonstruktio on tutkimuksen mielenkiintoisin osa ja vastaa lopulta luvussa kolme esiteltyyn tutkimuskysymykseen.

Tutkimusta ei ohjaa yksi keskeinen kansainvälisen politiikan substanssiteoria, vaan työssä hyödynnetään useampia teorioita. Eri teorioita hyödynnetään siten, että tutkittavan henkilön ajatuksia havainnollistetaan niiden kautta, joiden avulla tutkimus linkittyy kansainvälisen politiikan tieteenalaan. Valinta on tehty ennen kaikkea siitä syystä, että teoriaa ei haluta testata empirialla, vaan sitä halutaan tulkita mahdollisimman objektiivisesti ilman teoreettisia lähtöoletuksia.

Diskurssianalyysi on jaettu temaattisesti kahteen osaan, joista ensimmäinen on ulkopoliitikka sekä maailmanjärjestys ja toinen kansainväliset sopimukset sekä instituutiot. Ensimmäinen osio keskittyy valtioiden välisiin suhteisiin liittyvistä puheista, kun taas toinen osio rakentuu nimensä mukaisesti näkemyksistä, jotka käsittelevät kansainvälisiä sopimuksia ja instituutioita. Luvussa kuusi tutkittavan henkilön näkemysten pohjalta rekonstruoidaan hypoteettinen karikatyyri oikeistopopulistista politiikan kansainvälisen politiikan toimijana. Tutkimuksen rakentumisessa on keskeistä ymmärtää osien välinen dynamiikka. Oikeistopopulismin määrittely oikeuttaa tutkittavan henkilön valinnan. Diskurssianalyysi taas on kuvailevaa. Diskurssianalyysin funktio on tarjota perusta, jonka pohjalta ajattelun rekonstruktio on mahdollista muodostaa. Rekonstruktion valossa on myös kiinnostavaa pohtia, minkälaiseksi maailma muuttuisi, jos oikeistopopulistit pääsisivät määrittelemään kansainvälistä politiikkaa.

2. OIKEISTOPOPULISMI

Länsimainen poliittinen keskustelu tuntuu olevan vahvasti sitä mieltä, että liberaali demokratia on kriisissä. Liberaalia maailmanjärjestystä haastamaan ovat saapuneet populistiset liikkeet, joista näkyvin on merkittävää suosiota Euroopassa saavuttanut oikeistopopulismien. Populismien nousu taas pohjautuu globaaleihin sosioekonomisiin muutoksiin, jotka ovat avanneet tilaa uudentilaisille identiteettipoliittien kysymyksille (Hadiz & Chrysogelos 2017: 406). Ilmiönä oikeistopopulismien suosio ei kuitenkaan ole uutta, vaan esimerkiksi Yhdysvalloissa sen katsotaan nousseen valtavirtaan republikaanipoliitikko Pat Robertsonin myötä 1990-luvulla (Rupert 2000: 88).

Käsitteenä populismi on hyvin ongelmallinen, sillä sen määrittelyssä ei ole löydetty selvää tieteellistä konsensusta. Juuri oikeistopopulismia käsitellessään monet tutkijat kuitenkin viittaavat arvostetun hollantilaisutkija Cas Mudden teoriaan populistisesta radikaalioikeistosta (Populist Radical Right, PRR). Mudden mukaan populismi on ohut ideologia, jolle keskeistä on luoda vastakkainasettelu kahden ryhmän: ”puhtaan kansan” ja ”korruptoituneen eliitin” välille. Mudden mukaan populistit itse sanovat edustavansa kansaa, jonka yleistähtoa politiikan ja demokratian pitäisi heidän mielestään ilmaista (Mudde 2007: 23). Populismien voi näin ollen liittää poliittisiin järjestelmiin, joissa käydään vaaleja (Hadiz & Chrysogelos 2017: 400). Myös oikeistopopulisteille keskeinen kansan suvereniteetin vaaliminen ilmaisee, että he hyväksyvät demokratian (Engresser, Ernst, Esser, Büchel 2017: 1122).

Mudde kuvaa puolueita radikaaleiksi siitä syystä, että ne vastustavat joitain liberaalin demokratian keskeisiä ominaisuuksia, kuten poliittista moniarvoisuutta ja vähemmistöjen oikeuksien perustuslaillista suojelua. Mudden mukaan PRR-puolueet eivät kuitenkaan ole oikeistolaisia sanan perinteisessä sosioekonomisessa merkityksessä, vaan oikeistolaisuus ilmenee ennen kaikkea siinä, että ne uskovat luonnolliseen järjestykseen ja eriarvoisuuteen (Mudde 2007: 25–26).

Populismien määrittelyn vaikeudesta kertoo jotain se, että oikeistopopulismien nousua käsittelevässä artikkelissaan Matthijs Rooduijn (2015: 4) on otsikoinut määrittelyluvun nimellä: ”Defining the undefinable”. Yleisesti hyväksytyn määritelmän puuttumisen taustaksi on nähty myös se, että populismi manifestoi itsensä eri tavoilla kontekstista riippuen (Priester 2007; Engresser et al. 2017: 1111).

Juuri populismin löyhä määrittely on tehnyt siitä liikkuvan käsitteen, joka toimii sekä hyökkäys- että puolustustyökaluna. Kärjistäen voisi väittää Elinkeinoelämän valtuuskunnan kesällä 2017 julkaistun populismiraportin mukaan populismia olevan jokseenkin kaikki, mikä vastustaa Suomessa harjoitettavaa porvaripolitiikkaa (EVA 2017). Kenties juuri tästä syystä populismi-termistä on tullut kätevä työkalu poliittisten vastustajien uskottavuuden nakertamiseksi. Jokaisella tuntuu olevan oma mielipide siitä, mikä on populismia. Tämän vuoksi populismin tai tässä tapauksessa oikeistopopulismin tarkka määrittely on erittäin tärkeää.

En tietenkään väitä, että luon populismille universaalisti hyväksytyn määritelmän. Käsitteen määrittely on relevantti ennen muuta tämän työn kannalta. Erityisesti siksi, että sen pohjalta voidaan valita oikeistopopulismia edustava ja sen myötä tutkittava henkilö. Toisekseen oikeistopopulismin määrittelyllä ja keskeisten piirteiden, ominaisuuksien sekä puhetapojen ymmärtämisellä on mahdollista pohtia, miten oikeistopopulismin näkemykset ja keinot ilmenevät kansainvälisellä tasolla.

2.1. Populismin historia

Anton Pelinkan (2013) mukaan populismi pohjautuu Abraham Lincolnin kuuluisaan määrittelyyn demokratiasta, jonka mukaan ihmisten pitäisi saada hallita itse itseään. Ensimmäinen varsinainen populistinen liike oli vuonna 1892 perustettu Yhdysvaltain populistipuolue. Yleisesti ottaen 1800-luvun populismi syntyi vastustamaan eliitin ylivaltaa (Pelinka 2013).

Etymologiselta taustaltaan populismi kumpuaa latinan kielen sanasta ”populus”, joka tarkoittaa kansaa. The Oxford Dictionary määrittää populistin henkilöksi, joka vetoaa tavallisiin ihmisiin, joiden huolet on sivuutettu hallitsevan eliitin toimesta (lexico.com).

Pelinkan mukaan populismi ottaa sille keskeisen kansan käsitteen annettuna. Historiallisesti populismi näkee demokratian ennen kaikkea kansanvaltana, joka vastustaa kuninkaiden, tyranniin ja asiantuntijoiden valtaa. Demokratia oli populismille keskeinen kansaa määrittävä tekijä, jonka pohjalta suvereeni hallinnollinen kokonaisuus muodostui (Müller 2011; Pelinka 2013).

1900-luvun hallintojärjestelmien muutos – siirtyminen monarkiasta demokratiaan – ajoi populismin ahtaalle. Selvitäkseen populismin täytyi keksiä uusi vastustaja, ”the other”, joka olisi kansan vihollinen. Valtaa pitävien ohella viholliseksi muodostui muukalaisten joukko. Toisin sanoen ihmiset, jotka olivat vierasmaalaisia syntymän, uskonnon, kulttuurin tai etnisyyden perusteella (Pelinka, 2013).

Valtavirtaan populistit ovat nousseet toden teolla viimeisten vuosikymmenien aikana. Populismien käsitteestä on tullut yleinen muotisanapolitiikan tutkijoiden keskuudessa. Käännekohtaksi nähdään ranskalaisen Jean-Marie Le Penin nousu ja sitä seurannut Jörg Haiderin menestys Itävallassa, joka on viimeistään saanut tutkijat kiinnostumaan populismista (Stavrakakis, Katsambekis, Nikisianis, Kioupkiolis, Siomis 2017: 420).

2.2. Oikeistopopulistinen perhe ja sen määrittely

Populismien tutkijat ovat jossain määrin erimielisiä siitä, muodostaako populistinen traditio puolueperheen, kuten esimerkiksi liberaalit tai sosiaalidemokraattiset puolueet tekevät. Tässä kohtaa lienee paikallaan korostaa kuinka tärkeää populismien eri alalajien erottelu on. Cas Mudden (2007: 23) mukaan populistteja yhdistää ohut ideologia, kun taas Benjamin Moffittin ja Simon Tormeyn (2014) mukaan populismi on ennen kaikkea poliittinen tyyli. Moffitt ja Tormey perustelevat väitettään sillä, ettei populismille löydy tarpeeksi yhteisiä ominaispiirteitä, jotta siitä voitaisiin puhua ideologiana (s. 384).

Oikeistopopulismia tutkinut Mudde määrittelee populistisen radikaalioikeiston puolueperheeksi. Tämä on Mudden mukaan toinen toisen maailmansodan jälkeen asemansa vakiinnuttanut puolueperhe. Toinen on vihreät. Mudden mukaan oikeistopopulistisen perheen määrittely on vaikeaa, koska tutkija törmää usein käsiteviidakkoon. Puolueperheen muodostamiseen Mudde tarjoaa kahta eri mallia. Minimaalinen määrittely, joka pyrkii määrittämään löyhimmän yhteisen nimittäjän. Kun taas maksimaalinen määrittely etsii suurinta yhteistä ominaispiirrettä (Mudde 2007: 1, 12–15).

Minimaalisen määrittelyn tueksi Mudde lainaa Terence Ballin määritelmää ideologiasta, jonka mukaan avainkäsite on sekä keskeinen että määrittävä nimittäjä kaikille ideologioille (Ball 1999: 391–392; Mudde 2007: 15). Mudden mukaan populistista radikaalioikeistoa eniten yhdistävä avainkäsite on nativismi. Lyhykäisyydessään nativismi tarkoittaa oikeistopopulisteille sitä, että kansallisen ryhmän tulisi muodostaa homogeeninen kansallisvaltio, jonka olemassaoloa muualta tulevat ihmiset ja kulttuurit mahdollisesti uhkaavat. Nativismi onkin Mudden mukaan ksenofobian ja nationalismien yhdistelmä (Mudde 2007: 18–22). Joidenkin populismitutkijoiden mielestä oikeistopopulistien tärkein diskurssi liittyy kansan ja kansallisen kulttuurin suojeluun ulkopuolista vihollista vastaan (Stavrakakis et al. 2017: 422). Niinpä nativismin ominaisimpana ilmenemismuotona pidetään juuri monikulttuurisuuden vastustusta, joka näkyy käytännön tasolla maahanmuuttovastaisuutena ja islamofobiana. Oikeistopopulistit näkevät etenkin islamin uhkaavan läntisiä, usein kristityiksi

miellettyjä arvoja (Spierings & Zaslove 2015: 143). Eikä Islamin uhka jää pelkästään kulttuurin murrokseen, vaan se esitetään usein myös turvallisuusuhkana (Stavrakakis et al. 2017: 428).

Vastaavasti maksimaaliseen määrittelyyn Mudde on identifioinut kolme keskeistä piirrettä: nativismi, auktoritaarisuus¹ ja populismi (Mudde 2007: 21–22). Mudden teoriaa artikkelissaan käyttävän Matthijs Rooduijnin (2015) mukaan oikeistopopulistit haluavat yhteiskunnan olevan tiukasti säädelty ja johdettu, jonka vuoksi ne nojaavat vahvasti lakiin ja järjestykseen. Populismi² taas nähdään ideoina, joissa ”paha” eliitti on pettänyt ”hyvän” kansan (Hawkins 2010; Rooduijn 2015: 4). Oikeistopopulistit eivät kuitenkaan määrittele kansaa tarkasti, joten keskeistä on juuri eliitin vastaisuus. Näitä eliittejä eivät kuitenkaan edusta pelkät poliittisen eliitin edustajat, vaan yhtä lailla myös taloudellinen, intellektueli ja kulttuurinen eliitti (Canovan 2004, Rooduijn 2015: 4).

Teoreettisella tasolla oikeistopopulistien viholliseksi on tunnistettavissa neljä erilaista sosiaalisesti rakentunutta ryhmää. Ensimmäinen on valtion sisällä olevat ja kansaan kuuluvat viholliset, eli esimerkiksi poliittinen eliitti tai heidän mielestään epänormaalina pitämänsä asiat, kuten homoseksuaalisuus, jotka rapauttavat yhteiskunnan moraalista arvopohjaa. Toinen vihollinen on valtion sisäinen, mutta kansan ulkopuolinen, mikä tarkoittaa etnisiä vähemmistöjä. Kolmanneksi ryhmäksi erottuu valtion ulkopuoliset, mutta kansaan kuuluvat viholliset, jotka ovat esimerkiksi ulkomaille muuttaneita kansalaisia tai samaan kansaan, mutta eri valtioon kuuluvat ryhmät. Tämä ryhmä on kuitenkin varsin harvinainen. Neljäs vihollinen on valtion ja kansan ulkopuolinen, mikä voi tarkoittaa entistä miehittäjää, isoa naapuria tai ylikansallista instituutiota (Mudde 2007: 63–78).

Oikeistopopulistien poliittisille viesteille ominaista toiseuttamista ja sen tuottamista Suomessa ja Ruotsissa poliittisten blogien kautta tutkineet Inari Sakki ja Karina Pettersson (2016) tunnistavat oikeistopopulistien ulostuloista kaksi toiseuttamisen kohteeksi joutuvaa ryhmää: ulkoiset ja sisäiset viholliset. Ensimmäinen on luonnollisesti maahanmuuttajat (ulkoinen vihollinen) ja toinen on poliittinen eliitti (sisäinen vihollinen), joka ylläpitää nykyistä politiikkaa. Oikeistopopulistit pyrkivät demonisoimaan maahanmuuttajia luomalla negatiivisia mielikuvia ja esiintyvät itse kansallisen kulttuurin puolustajina. Heidän ajatuksiaan vastustavat taas kuvataan pettureiksi. Artikkelissa tutkitut

¹ Termi tarkoittaa tässä yhteydessä järjestyksen tiukkaa ylläpitämistä yhteiskunnallisessa mielessä. Englannin kielisessä tutkimuskirjallisuudessa: Authoritarianism.

² Populistisen radikaalioikeiston määrittelyssä populismi viittaa ilmiöön yleisesti, ei siis pelkkään oikeistopopulismiin.

henkilöt pyrkivät analyysin mukaan kääntämään tilanteen niin, että he eivät ole rasisteja, vaan suvaitsevaiset ovat tosiasiaa epäsuvaitsevaisia (Sakki & Pettersson 2016: 160–164).

Oikeistopopulistien näkyvin vihollinen on ainakin Länsi-Euroopan maissa ollut maahanmuutto ja siitä johdettuna islam. Hans-Georg Betzin mukaan islamofobia on samalla oiva esimerkki ilmiöstä, jota on onnistuneesti kopioitu eri maiden välillä. Betz nostaa esimerkiksi Sveitsistä lähteneen pyrkimyksen poistaa islamin uskolle keskeiset minareetit. Betz myös arvelee, että esimerkiksi Ranskan Kansallista liittoumaa³ johtava Marine Le Pen on ottanut islamofobian kärkiteemakseen poliittisen laskelmoinnin myötä (Betz 2013). Samalla islamofobian voi väittää havainnollistavan oikeistopopulistien pyrkimystä ratsastaa ennen muuta sosiokulttuurisilla ongelmilla, jotka kääntyvät identiteettipolitiikkaan.

2.3. Poliittinen tyyli vai ideologia?

Puhuminen populismista ideologiana on herättänyt kritiikkiä ja jotkut näkevät sen ennemminkin poliittisena tyylinä. Haluaako populismin nähdä ideologiana vai ei, riippuu pitkälti näkökulmasta. Ideologisuuden käsitettä täytyy joka tapauksessa laajentaa perinteisesti politiikkaa määrittävistä sosioekonomisista kysymyksistä, sillä oikeistopopulistit keskittyvät Mudden mielestä enemmänkin sosiokulttuuriin ongelmiin (Mudde 2010: 1179). Esimerkiksi Mudden oikeistopopulisteille yhteiseksi nimittäjäksi nostama nativismi omaa selkeästi ideologista pohjaa, sillä se on rakentunut idealle puhtaasta kansasta.

Oikeistopopulisteista on tullut pitkälti yhden asian poliitikkoja tai poliittisia liikkeitä. Heidän ihanteensa on väestöltään homogeeninen ja demokraattinen kansallisvaltio, joka vastustaa globalisaatiota ja maahanmuuttoa. Keskeistä on siis saavuttaa status quo, joka valtiolla oli ennen massamaahanmuuttoa, eurooppalaistumista ja globalisoitumista (Pelinka, 2013). Tämän kaltaisten ajatusten taustalla voi olettaa olevan ideologinen näkemys siitä, miltä valtion pitäisi näyttää. Kenties juuri tästä syystä oikeistopopulisteihin liitetään niin usein myös konservatiiviset arvot.

Vuonna 2002 murhattu hollantilainen oikeistopopulisti Pim Fortuyn kuitenkin falsifioi oletuksen kaikista oikeistopopulisteista perinteisten arvojen kannattajina. Maahanmuuttoa ja islamia vastustanut Fortuyn oli avoimesti homoseksuaali ja sukupuolten välisen tasa-arvon kannattaja (Pelinka 2013). Ainakin jossain määrin Fortuynin jalan jäljissä jatkanut Geert Wilders on niin ikään sukupuolten välisen tasa-arvon kannattaja, joka kannattaa myös sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Wildersin

³ Aiemmin Kansallinen rintama (Front National).

myönteinen suhtautuminen Israeliin ja juutalaisiin erottaa hänet esimerkiksi Ranskan Kansallista liittoumaa johtaneesta Jean-Marie Le Penistä, jolta kuultiin jopa holokaustin kieltäviä lausuntoja (Betz 2013). Juuri ulkopoliittisten tai arvokysymyksiä koskevien näkemyserojen vuoksi populistisen radikaalioikeiston transnationaalit järjestäytymisyritykset ovat epäonnistuneet ja osin sen vuoksi heidän määrittäminen ideologiseksi joukoksi on ollut haastavaa (Rooduijn 2015: 5).

Edellä mainittujen Moffittin ja Tormeyn mukaan populismi on menettänyt analyyttisen merkityksensä, koska sitä on käytetty niin laajasti ja etenkin käsitteen negatiivisten konnotaatioiden myötä sellaisiin henkilöihin, joista ei pidetä. Populismien ideologiavetoisuutta he kritisoivat ennen kaikkea sillä, että kukaan ei identifioitu populistiksi (Moffitt, Tormey 2014: 383). Vastaavasti Ernesto Laclau (2005; Moffitt, Tormey 2014: 384–385) esittää populismin olevan poliittinen logiikka. Enemmänkin vasemmistopopulismia tutkineen Laclau mukaan kansa on politiikan kohde, jolloin populismista tulee politiikan logiikka – miten vaikuttaa äänestäviin kansalaisiin. Laclauin teorian ongelma on kuitenkin se, että siitä voi johtaa ajatuksen, jonka mukaan kaikki politiikka olisi viime kädessä populismia (Moffitt & Tormey 2014: 384–385).

Moffitt ja Tormey näkevät populismin ennemminkin poliittisena tyylinä. He pohjaavat argumenttinsa ideologisuuden rapautumiseen politiikassa, joka on vienyt äänestäjiä kauemmas perinteisistä puolueista (Mair 2006; Moffitt, Tormey 2014: 387). Tämä taas on johtanut politiikan henkilöitymiseen enenevässä määrin, joka näkyy ennen muuta performatiivisuuden lisääntymisenä. Populismi on siis heidän mielestään tyyli, jota esitetään ja säädetään (Moffitt, Tormey 2014: 387–388). Itse poliittinen tyyli rakentuu erilaisten diskurssien kautta, jotka ovat kansaan – todellisen suvereniteetin haltijaan – vetoaminen, eliitin vastaisuus, uhkakuvien luominen ja poliittisen korrektiuden hylkääminen. Moffittin ja Tormeyn mukaan populismin määrittely poliittisena tyylinä tarjoaa mahdollisuuden nähdä eroja populistien välillä sekä verrata populismia muihin poliittisiin tyyliin (mt. 391–393). Tätä näkemystä tukee myös Anton Pelinkan (2013) ajatus populismista tekniikkana, joka on kaikille avoin.

Näkemyksiä populismista poliittisena tyylinä tukee myös oikeistopopulististen puolueiden suhde mediaan. Karismaattiset puoluejohtajat ovat perinteisesti osanneet käsitellä mediaa, joka takaa niille runsaasti näkyvyyttä. Olennainen osa oikeistopopulistien mediastrategiaa on valtamedian kimppuun hyökkääminen, jonka he esittävät ylläpitävän perinteisten puolueiden valta-asemaa. Tähän strategiaan kuuluu yhtäältä myös altavastaajana esiintyminen ja hyvin kontroversiaalit lausunnot, jotka tuottavat mediaa kiinnostavia konflikteja ja sitä kautta julkisuutta. (Mazzoleni 2008: 49–56).

Moffittin ja Tormeyn artikkeli käsittelee kuitenkin populismista yleisesti, eikä erottele sitä esimerkiksi oikeiston ja vasemmiston välillä. Oikeisto- ja vasemmistopopulistisilla puolueilla on kuitenkin yhteisiä nimittäjiä, kuten juuri eliitinvastaisuus ja valtiokeskeisyys. Eliitinvastaisia puolueita sekä oikealla, että vasemmalla tutkineet Jonathan Polk sekä Jan Rovny (2017) esittävät, että kummankin äärilaidan populistit suhtautuvat Euroopan unionin integraatioon erittäin kriittisesti. Oikeistopopulistit myös hyödyntävät perinteistä vasemmistolaista retoriikkaa, ottaen tähtäimeen erityisesti globalisaatiosta hyötyvän eliitin. Yleisesti ottaen voisi kuitenkin todeta oikeisto- ja vasemmistopopulistien keinojen olevan hyvin erityyppisiä, lähtien jo siitä, että vasemmistopopulismi keskittyy etnisyyteen nojaavan identiteettipolitiikan sijaan talouskysymyksiin, eikä vasemmistopopulismien tarkastelu ole tässä Pro Gradussa tehtävän oikeistopopulismien määrittelyn kannalta olennaista. Yhtäläisyydet kuitenkin ilmentävät näkemystä populismista poliittisena tyylinä. Lisäksi on hyvä tiedostaa, etteivät puoluekartan ääripäistä löytyvät populismitraditiot ole toistensa täydellisiä vastakohtia.

Oikeistopopulismien olemusta voi pohtia myös siitä näkökulmasta: ovatko heidän tarjoamat ajatukset yhteiskunnan järjestämisestä todella uusia ja erilaisia. Cas Mudde lähestyy kysymystä tutkimuksen fokuksen muuttumisen kautta, joka on Mudden mukaan muuttunut enenevässä määrin vaatimusten (demand-side) analysoinnista siihen, mitä he tarjoavat (supply-side) (Mudde 2010: 1168). Eurobarometrejä artikkelissaan tarkastelleen Mudden mielestä oikeistopopulisteja täytyy tutkia samoilla käsitteillä ja teorioilla kuin perinteisiä puolueita, sillä hänen mukaan oikeistopopulistien kannattamat ajatukset ovat loppuviimein valtavirtaisia, mutta vain radikaalimpia tulkintoja niistä (mt. 1178–1179). Esimerkiksi rasistiset asenteet ovat Eurobarometrien mukaan melko yleisiä ja viranomaisinstituutioista luotetuimmat ovat armeija sekä poliisivoimat (mt. 1176–1177).

Näin ollen populismia voi pitää laajemmin ymmärrettynä poliittisena tyylinä, mutta kun sitä tarkennetaan oikeistoon, tulevat ideologiset aspektit vahvemmin esille. Tämä ei kuitenkaan poista sitä, etteikö myös oikeistopopulismi olisi poliittinen tyyli. Ja poliittisena tyylinä sille ominaista on paitsi populistinen retoriikka, myös perinteisen puoluejärjestelmän ulkopuolelle asemoituminen, jonka avulla se pyrkii kyseenalaistamaan voimassa olevia sosiaalisia normeja (Bos, Sheets, Boomgarden 2017: 3).

2.4. Kuka äänestää oikeistopopulisteja ja miksi?

Populistien kohderyhmä on retoriikan tasolla tietysti kansa. Käsitettä ei kuitenkaan määritellä tarkasti, vaan lähinnä negaation kautta, eli kuka ei kuulu tietyn kansallisvaltion sisälle muodostuneeseen kansakuntaan. Siihen populistit tarvitsee toiseutta, jota edustavat muukalaiset – etnisesti, kulttuurisesti

tai uskonnollisesti valtaväestöstä poikkeavat ryhmittymät. Näin ollen oikeistopopulismista on tullut etno-nationalistista; estääkseen vieraiden ihmisten ja ajatusten pääsyä kansalliseen kulttuuriin, tarvitsee oikeistopopulisti syyllisiä. Tähän rooliin taas kelpaavat eliitit, joiden liberaalit käsitykset hyväksyvät oikeistopopulistien mielestä turmiollisen monikulttuurisuuskehityksen (Pelinka 2013).

Äänien keräämisen näkökulmasta maahanmuuttajien toiseuttamista keskeisempää on sisäisten vihollisten eli poliittisen eliitin demonisoiminen. Näiden toiseuttamisesta on havaittavissa kaksi diskurssia: suvaitsevaiset ovat todellisuudessa epäsuvaitsevaisia sekä kansan pettureita ja sen ansiosta oikeistopopulistit pystyvät rakentamaan itsestään kuvan marttyyreinä ja kansan puolustajina (Sakki & Pettersson 2016: 166–167).

Oikeistopopulismien teoreettisen määrittelyn ohella on keskeistä ymmärtää, minkälaisiin ihmisiin oikeistopopulismi vetoaa. Ketkä siis äänestävät oikeistopopulistia? Matthijs Rooduijn (2015) mukaan keskeisin syy äänestää oikeistopopulisteja on maahanmuuton vastustaminen. Muiksi syiksi hän nostaa oikeistopopulistien kannattaman ajatuksen lain ja järjestyksen tiukasta noudattamisesta ja eurooppalaisten maiden kontekstissa euroskeptismin. Rooduijnin mukaan oikeistopopulisteja äänestää yleensä henkilö, joka on pettynyt harjoitettuun politiikkaan. Oikeistopopulistien kehystäminen poliittisen järjestelmän ulkopuolisena toimijana taas vetoaa protestiäänestäjiin. Hän kuvaa tyypillistä äänestäjää seuraavasti:

Kansalaiset, jotka tuntevat itsensä uhatuksi kasvavan kansainvälisen kilpailun ja ylikansallisen yhteisyyden myötä. Yleisesti ottaen nämä kansalaiset ovat vähemmän koulutettuja ja he pelkäävät menettävänsä sekä työpaikan että identiteetin. He ovat globalisaation häviöjää, jotka vastustavat voittajien positiivisia ajatuksia monikulttuurisuudesta ja Euroopan integraatiosta. (s. 5–6)

Myös Cas Mudden näkemys tyypillisestä oikeistopopulistin äänestäjästä on hyvin samankaltainen: työväenluokkainen, yleensä mieshenkilö, joka kokee olevansa modernisaation häviöjää. Mudde näkee oikeistopopulismille täydelliseksi kasvualustaksi paikan, jossa turvattomuuden tunne ja kaunat ruokkivat kolmea hänen teorialleen keskeistä ajatusta. Nativismi vetoaa ihmisiin, jotka kokevat maahanmuuton ja monikulttuurisuuden uhkaavan identiteettiään. Vastaavasti auktoritaarisuus vetoaa äänestäjiin, jotka ovat huolissaan rikollisuudesta ja perinteisten arvojen haihtumisesta. Populismi taas saa jalansijaa harjoitettuun politiikkaan pettyneiden äänestäjien keskuudessa (Mudde 2007: 297–8). Oikeistopopulistit myös tarjoavat modernisaation häviäjille kanavan purkaa vihaa ja pettymystään (Pelinka 2013). Tärkein syy äänestää oikeistopopulisteja sekä miesten että naisten keskuudessa on kuitenkin maahanmuuton vastustus (Spierings & Zaslove 2015: 157).

Sytä oikeistopopulismin nousulle löytyy sekä poliittiselta kentältä, yhteiskunnasta että populistien omasta taidokkuudesta. Valtavirtapuolueiden siirtyminen keskemäs avaa populistille ideologista tilaa. Itävallan vapauspuolueen (FPÖ) menestyksen yhdeksi selittäjäksi nostetaan juuri perinteisten valtapuolueiden, eli sosiaalidemokraattien ja konservatiivisen kansanpuolueen (ÖVP) hallitusyhteistyö. Ideologisen tilan jakautumisen voi myös nähdä tietynlaisena kehänä: mitä vahvemmaksi FPÖ on kasvanut, sitä enemmän perinteiset valtapuolueet ovat toisiaan tarvinneet. Vastaavasti yhteiskunnan tasolla kulttuuriset ja taloudelliset kriisit satavat oikeistopopulistien laariin. Työttömyyden ja maahanmuuton kasvulla on ollut erittäin positiivinen vaikutus oikeistopopulistien kannatukseen (Rooduijn 2015: 6–7). Itävallassa tilanne on kuitenkin muuttunut viime vuosina. Esimerkiksi *Yleisradion* vuoden 2017 parlamenttivaaleista tehdyssä analyysissä tulkittiin, että perinteinen oikeistopuolue ÖVP omaksui FPÖ:n teemoja vaalikampanjaansa. Analyysissä nostettiin esille pääministeriksi nousseen Sebastian Kurzin kriittisesti tai kielteisesti maahanmuuttoa ja islamia kuvanneet iskulauseet (Yle 16.10.2017). Näin ollen oikeistopopulistit vaikuttavat puoluekenttään ja politiikan sisältöihin joko ajamalla muita puolueita entistä tiiviimpään keskinäiseen yhteistyöhön tai muut puolueet omaksuvat oikeistopopulistien ajamia teemoja omikseen.

2.5. Ketkä ovat oikeistopopulisteja?

Populistiseen radikaalioikeistolaiseen puolueperheeseen kuuluvat puolueet eivät ole homogeenisiä. Vaikka muut puolueet tarjoavat niille ideologista jalansijaa, on puolueiden menestys sidottu pitkälti poliittisiin viesteihin. Viestin läpisaamiseksi oikeistopopulistisille puolueille keskeistä on vahva ja karismaattinen johtajuus. Näiltä johtohahmoilta vaaditaan retorista taitoa, median tuntemusta ja kykyä vedota äänestäjiin (De Lange & Art 2011; Rooduijn 2015: 8). Johtajakultin ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua se, että äänestäjät kannattavat ennemminkin johtajaa kuin itse puoluetta. Esimerkiksi Pim Fortuynin lista haihtui käytännössä olemattomiin muutama vuosi Fortuynin murhan jälkeen (Rooduijn 2015: 7–9).

Ketkä tai mitkä puolueet sitten lopulta ovat oikeistopopulistisia? Yhteiseksi nimittäjäksi voisi ainakin EU-maiden tapauksessa nostaa parlamenttiryhmät. Vuodet 2014-2019 toimineessa Euroopan parlamentissa istui kaksi oikeistopopulistista ryhmää, joista etenkin kansakuntien ja vapauden Eurooppa (ENF) oli selkeästi oikeistopopulistinen. Ryhmään kuuluivat muun muassa Marine Le Penin johtama Kansallinen liittouma (RN), Geert Wildersin Vapauspuolue (PVV), Vaihtoehto Saksalle

(AfD), italialainen Lega⁴ sekä itävaltalainen FPÖ. Vapauden ja suoran demokratian Eurooppa -ryhmä (EFDD) taas on hiukan maltillisempi, mutta sielläkin toimi oikeistopopulistiseksi luonnehdittu Ruotsidemokraatit sekä Iso-Britannian Itsenäisyyspuolue (UKIP). Myös konservatiivien ECR-ryhmää voi pitää jossain määrin populistisena. Uudessa EU-parlamentissa PRR-puolueet ovat jakautuneet kahteen ryhmään, identiteetti ja demokratia -ryhmään, johon myös perussuomalaiset kuuluvat sekä konservatiiveihin, jonne ruotsidemokraatit siirtyivät.

Euroopan parlamenttivaalien alla ruotsidemokraattien puheenjohtaja Jimmie Åkesson kritisoi perussuomalaisia puolueen päätöksestä vaihtaa parlamenttiryhmää: ”Se yllättää minua itse asiassa jonkin verran, että suomalainen puolue näyttää liittoutuvan italialaisten ja ranskalaisten Venäjän ystävien kanssa. Sitä on vaikea ymmärtää. Olen pettynyt.” (HS 9.5.2019). Perussuomalaisten puheenjohtaja Jussi Halla-aho taas vastasi Åkessonin kritiikkiin toivomalla, että kaikki pohjoismaiset puolueet olisivat samassa mahdollisimman suuressa kansallismielisten ryhmässä, mutta lisäsi, ettei perussuomalaisten ratkaisu riipu ruotsalaisista. Samassa haastattelussa Halla-aho sanoi kansallismielisten puolueiden välillä olevan eroavaisuuksia monissa kysymyksissä, mutta he pyrkivät keskittymään linjauksiin ja tekijöihin, jotka yhdistävät (IS 9.5.2019). Jo pelkästään suomalaisen ja ruotsalaisen PRR-puolueen asettuminen eri ryhmiin kuvastaa puolueperheen epäyhtenäisyyttä, jota julkinen nokittelu vieläpä vahvistaa. Halla-ahon pyrkimyksestä mahdollisimman laajaan kansallismielisten ryhmään voi kuitenkin tulkita sen mistä Mudde teoriassaan puhuu, eli merkittävin oikeistopopulisteja yhdistävä tekijä on nativismi, mihin ”kansallismielisyyskin” viittaa.

Oikeistopopulistisen puolueperheen jäsenten paikantaminen on siinä mielessä haastavaa, että kuten edellä mainittiin, puolueet eivät poliitikot yleensä identifioitu populistisiksi. Siinä missä esimerkiksi Euroopan sosiaalidemokraattiset puolueet tunnistaa jo nimestä, on oikeistopopulistisiksi miellettyjen puolueiden nimikirjosta vaikea löytää yhdistäviä tekijöitä, sillä niissä ei ole minkäänlaista konsensusta (Mudde 2007: 34). On vapauspuoluetta, rintamaa, demokraatteja ja vaihtoehtoa. Retorisella tasolla – kuten Halla-aho edellä toteaa – puolueita yhdistää kansallismielisyys. Näin ollen yhdistäviksi tekijöiksi on järkevää nostaa Cas Mudden määritelmän kolme periaatetta: nativismi, auktoritaarisuus sekä populismi.

Florian Hartleb (2015) kirjoittaa vuoden 2014 Euroopan parlamenttivaaleja käsittelevässä artikkelissaan eliitin vastaisista puolueista, joihin kuuluvat myös vasemmistopopulistiset puolueet

⁴ Aiemmin Lega Nord (Pohjoisen liitto).

kuten kreikkalainen Syriza tai espanjalainen Podemos!. Hartleb esittää oikeistopopulistien olevan suosittuja Länsi- ja Keski-Euroopan maissa ja he asemoivat itsensä maahanmuuttovastaisuuden ohella EU:a vastustaviksi puolueiksi. Myöskään Hartlebin mukaan populistinen oikeisto ei ole täysin yhtenäinen. Ideologian sijaan heitä yhdistää yhteiset viholliset, kuten: EU, islam, globalisaatio, eliitit ja media (s. 40).

Artikkelissaan Hartleb luettelee lukuisia eliitin vastaisen puolueen tunnusmerkkejä, jotka eivät ole pelkästään oikeistopopulisteille varattuja, mutta soveltuvat heihin yhtä lailla. Hartlebin mukaan eliitin vastaiset puolueet tarjoavat aina vaihtoehdon ja rakentavat kuvan homogeenisesta kansasta. Puolueet esiintyvät perinteisistä puolueista poikkeavina, vaativat suoraa demokratiaa ja lupaavat putsata ”likaisen politiikan”. Ominaisia ovat myös yksinkertaiset ratkaisut, jotka johtavat suoriin ja selkeisiin viesteihin. Eliitin vastaiset puolueet etsivät konsensuksen sijaan konflikteja, jotka pyrkivät polarisoimaan poliittisia diskursseja. Hartlebin mukaan eliitin vastaiset puolueet viittaavat nostalgiseen menneisyyteen ja haastavat nykyisten poliittisten instituutioiden relevanssin (Hartleb, 2015: 43–44). Demokratiavastaisia oikeistopopulisteja ei ole kuitenkaan, päinvastoin. Oikeistopopulistit ratsastavat ennen muuta demokratialla ja he haluaisivat lisätä suoraa kansanvaltaa. Jotkut tutkijat ovat jopa esittäneet näkemyksiä populismista demokratiaa korjaavana voimana (Taggart & Rovira-Kaltwasser 2016; Hadiz & Chrysosgelos 2017: 402).

Oikeistopopulisteista puhuttaessa täytyy myös huomioida, ettei kyseessä ole pelkästään eurooppalainen ilmiö. Yhdysvaltain presidentti Donald Trump täyttää monin paikoin oikeistopopulistin tunnusmerkit. Trumpin Amerikka ensin -retoriikka huokuu vahvaa nativismia, samoin maahantulokiellot muslimimaille (CNN 26.6.2018) sekä meksikolaisten kuvaaminen raiskaajina ja rikollisina (Yle 18.6.2015). Trump painotti virkaanastujaisissaan aikomuksestaan palauttaa valta kansalle (NPR 17.1.2017). Se, mikä Trumpin kuitenkin erottaa eurooppalaisista oikeistopopulisteista, on puoluetusta. Euroopassa oikeistopopulistit ovat järjestäytyneet omiin puolueisiin, kun taas republikaanien ehdokkaana vaalit voittanut Trump edustaa perinteistä valtapuoluetta. Toisaalta voidaan kuitenkin ajatella, että poliittisen järjestelmän dynamiikka sanelee oikeistopopulismin toimintamahdollisuuksia. Koalitionhallitusten Euroopassa oma puolue on tehokas, mutta kaksipuoluejärjestelmän Yhdysvalloissa sen kautta menestyminen on käytännössä mahdotonta. Toki Nigel Farage perusti oman puolueen britteihin, mutta 12,6% kokonaiskannatuksesta huolimatta puolue sai vain yhden paikan Britanniassa vuonna 2015 käydyissä parlamenttivaaleissa (BBC 2015). Tutkijoiden konsensus on kuitenkin se, että

oikeistopopulismi pärjää vaurastuneissa länsimaissa, kun taas vasemmistopopulismi vetoaa köyhempien maiden kansalaisiin.

Suomi ei ole välttynyt oikeistopopulismilta, mutta ilmiön paikantaminen ei ole niin yksinkertaista kuin vaikkapa Alankomaissa. Timo Soinin johtama perussuomalaiset oli ehdottomasti populistipuolue, sillä euroskeptisyys ja eliitin vastaisuus olivat kiinteä osa Soinin poliittista diskurssia. Soini itse asemoi puolueensa kristillissosialistiseksi (Aamulehti 28.7.2017).

Vastaavasti Jussi Halla-aho voi pitää puhtaana oikeistopopulistina, sillä perussuomalaisten nykyisen puheenjohtajan kannanotot Euroopan parlamentissa liittyivät kaikki maahanmuuttoon. Sosiaalisen median kanavoilleen Halla-aho kerää pelkästään negatiivisia uutisia maahanmuuttajataustaisista – usein muslimeista – ja häntä kutsutaan ”maahanmuuttokriittisissä piireissä” lisänimellä ”mestari”. Auktoritaarisuus ilmeni muun muassa Halla-ahon vaatimuksena lähes 6000 lisäpoliisiin, jotka Halla-ahon mukaan luovat turvallisuutta ja ehkäisevät rikollisuutta (HS 29.8.2019). Populismi ilmeni jo puolueen eduskuntavaalikampanjan sloganissa – joka muuten oli sama kuin Huhtasaaren presidentinvaalikampanjassa – ”Äänestä Suomi takaisin”, ikään kuin joku poliittinen eliitti olisi anastanut Suomen itselleen.

Perussuomalaisten presidenttiehdokas ja vuodet 2017-2019 ensimmäisenä varapuheenjohtajana toiminut Laura Huhtasaari uppoaa lähes saumattomasti Cas Mudden populistisen radikaalioikeiston määritelmään. Huhtasaari vastustaa EU:ta ja maahanmuuttoa (nativismi). Hän haluaa kansallisvaltion rajat tarkempaan valvontaan ja puhuu turvallisuuden palauttamisesta (auktoritaarisuus), joiden ohella Huhtasaari on toistuvasti huolissaan sananvapauden tilasta ja sitä kautta demokratiasta (populismi). Presidentinvaaliehdokkuuden virallistamisen yhteydessä puoluevaltuustolle pitämässään puheessa Huhtasaari painotti, ettei aio sulautua hegemoniaan, jota taas voi pitää eliitin vastaisena retoriikkana (perussuomalaiset.fi 23.9.2017).

Timo Soinin aikaan perussuomalaiset olivat populistipuolue, mutta eivät yleistettävissä määrin oikeistopopulistinen puolue. Tätä väitettä tukee myös se, että Soini siirsi puolueensa Euroopan parlamentin EFDD-ryhmästä Euroopan konservatiivien ja reformistien (ECR) –ryhmään, johon ainakin vielä toistaiseksi kuuluu muun muassa Iso-Britannian konservatiivipuolue. On kuitenkin selvää, että puolueen ”nuiva siipi” on edustanut oikeistopopulismia ja sen napattua johtopaikat Halla-ahon ja Huhtasaaren johdolla kesän 2017 puoluekokouksessa, voi tämän päivän perussuomalaisia pitää puhtaasti oikeistopopulistisena puolueena. Myös Cas Mudde näkee perussuomalaisten kuuluvan

radikaaliin oikeistopopulistiseen puolueperheeseen (HS 15.10.2017). Perussuomalaisia voi pitää PRR-puolueena myös siitäkin syystä, että puheenjohtaja Halla-ahon ohella entinen 2. varapuheenjohtaja ja nykyinen europarlamentaarikko Teuvo Hakkarainen sekä ensimmäisen kauden kansanedustaja Sebastian Tynkkynen ovat saaneet tuomiot kansanryhmää vastaan kiihottamisesta (Iltalehti 17.4.2019).

2.6. Henkilö, kuten Laura Huhtasaari

Oikeistopopulistien tutkiminen kansainvälisen politiikan kontekstissa, muuten kuin EU-kantojen suhteen on usein haastavaa, sillä puolueiden kärkiteemat: maahanmuutto ja eliitin vastaisuus ovat pääosin sisäpoliittisia kysymyksiä. Suomen presidentinvaaleissa perussuomalaisten ehdokkaana toiminut Laura Huhtasaari kuitenkin joutui ottamaan kantaa useisiin ulkopoliittikkaa koskeviin kysymyksiin, mikä mahdollistaa hänen tutkimisen kansainvälisessä kontekstissa.

Huhtasaari täyttää oikeistopopulistisen poliitikon tunnusmerkit monin paikoin. Esimerkiksi hänen kampanjapäällikkönsä Riikka Purra kuvasi Huhtasaarta *Helsingin Sanomien* haastattelussa ”Osuvalaksi populistipoliitikoksi” (HS 30.12.2017). Vahvoja viitteitä Huhtasaaren soveltumisesta Mudden hahmottelemaan oikeistopopulismiteoriaan löytyy runsaasti hänen puoluevaltuustolle pitämässään puheessa (perussuomalaiset.fi 23.9.2017).

EU on vienyt meiltä rajavalvonnan ja oman valuutan. Kaiken huipuksi olemme iso nettomaksaja, joka kantaa muiden euromaiden taloussotkuja hartioillaan. Liittovaltio etenee vääjäämättä askel kerrallaan. Vähä vähältä EU romuttaa oikeutemme päättää itse. Suomen on johdonmukaisesti puolustettava läheisyysperiaatetta, suomeksi sanottuna: oma tupa, oma lupa. Haluan päätösvallan takaisin Brysselistä. – Populismi.

Suomi on meille maailman tärkein maa. Miksi meidän pitäisi maahanmuutossa ja monikulttuurisuudessa käydä läpi sama erämaavaellus kuin Ruotsin? – Nativismi

Supon mukaan Suomeen on juurtunut jihadistinen alamaailma. Radikaali-islamistiset järjestöt elävät omien normiensä ja sääntöjensä mukaan lain ulkopuolella. Näin sen ei tarvitsisi olla. Haluan turvallisen Suomen takaisin. – Auktoritaarisuus

Esimerkkejä Huhtasaaren populistisesta ajattelusta löytyy kampanjan ajalta useampiakin. Kun puoluevaltuusto esitti Huhtasaarta ehdokkaaksi puolueen mediatilaisuutena tunnetun työmiehen tuumaustunnin yhteydessä, kuvaili Huhtasaari EU:a ”pahaksi byrokraattiseksi koneeksi”, joka päättää Suomen Metsäteollisuudesta (ISTV 4.8.2017). *Yleisradion* Kulttuurcocktail-radio-ohjelmassa Huhtasaari sanoi maailman muuttuvan, mutta poliittiset johtajat eivät muutu ja siksi nämä pitäisi vaihtaa (Yle 1.9.2017). Ulkopoliitiikan kontekstissa Huhtasaaren populistinen ajattelu ilmenee voimakkaana kritiikkinä EU:n päätöksentekoa kohtaan. Huhtasaari näkee eliittivetoisen EU:n ajautuvan

kohti harvainvaltaa, joka vie salamitaktiikalla⁵ valtaa pois kansallisvaltiolta (Ks esim. Uusi Suomi Puheenvuoro 17.8.2017 tai Yle 5.10.2017).

Myös nativismista löytyy lukuisia viitteitä. Huhtasaaren mukaan suomalaisten hyvinvointi ja turvallisuus ajaa kaiken edelle (AlfaTV 8.1.2018). Myös Huhtasaaren yhtenä kantavana vaaliteemana olleen rajavallvonnan palauttamisen voi nähdä nativistista ajattelua edustavana mielipiteenä. Hänen mukaan avoin raja tuo terrorismia ja lisää turvattomuutta (MTV 23.1.2018b). Huhtasaari myös toivoo paluuta itsenäisten isänmaiden Eurooppaan (Yle 23.1.2018).

Auktoritaarisuus taas ilmenee esimerkiksi Huhtasaaren usein kampanjan aikana toistelemassa toiveessa lisätä presidentin valtaoikeuksia. Hän haluaisi presidentille vallan hajottaa eduskunta, jotta tämä voisi toimia ”ylituomarina eduskunnan yläpuolella”. (Ks. esim. Yle 7.8.2017, Yle 5.10. 2017, MTV 16.1.2018). Puheiden perusteella Huhtasaari myös haikailee vahvoja johtajia, vaikka toivoo lisää suoraa demokratiaa kansanäänestysten muodossa (Ks. esim. Yle 12.1.2017). Huhtasaaren mielestä tarvitaan vahvoja johtajia, jotka ajaisivat kansalaistensa oikeuksia (Yle 1.9.2017). Huhtasaaren mielestä presidentin tulee olla vahva johtaja, joka edistää Suomen etua (Kymen Sanomat 17.1.2018).

Auktoritaaritus ilmenee vahvan johtajan kaipuun ohella myös pyrkimyksenä lisätä turvallisuutta, joka menee hänen diskurssissaan kaiken muun edelle (HSTV & ISTV 23.1.2018). Hän mainitsi *Yle Puheen* Poliitikkaradiossa (5.10.2017) vieraillessaan vaalien kärkiteemoiksi itsemääräämisoikeuden, kansallisen edun ja turvallisuuden. Näissä teemoissa yhdistyy kaikki Mudden teorian tunnusmerkit, eli auktoritaarisuus (turvallisuus), populismi (itsemääräämisoikeus) sekä nativismi (käsitys kansallisesta edusta).

Näin ollen Huhtasaaren voi väittää edellä esiteltyin perustein edustavan radikaalioikeistolaista populismia ja sitä kautta soveltuvan tutkittavaksi henkilöksi. Kuten jo johdannossa kerrottiin, olennaista on kuitenkin ymmärtää, ettei tutkimuksen itsetarkoitus ole tutkia juuri Laura Huhtasaarta, vaan henkilöä kuten Laura Huhtasaari. Edustavan esimerkkitapauksen ajattelua tutkimalla voi vastata

⁵ Salamitaktiikka on Unkaria vuosina 1945-1956 johtaneen Unkarin kommunistisen puolueen pääsihteeri Matyas Rakosin käyttämä taktiikka. Rakosin itse nimeämässä taktiikassa yhdistyivät parlamentaariset ja hallinnolliset painostuskeinot. Salamitaktiikan nimi johtui siitä, että taktiikassa käytiin viholliseen kiinni kuin unkarilaiseen salamimakkaraan ja paloitetiin se ensin paloiksi, jolloin se on helpompi ”syödä” kokonaan ja näin saada katoamaan (Lehtinen 2001).

tutkimuskysymykseen, vetää induktiivisen johtopäätöksen tutkimusongelmasta sekä tarkemmin kuvailla, minkälaiset ajatukset ohjaavat oikeistopopulistien kansainvälisepoliittista ajattelua – pohtia siis sitä, mihin suuntaan oikeistopopulisti veisi rajat ylittävää politiikkaa ja mitä tästä seuraisi.

2.7. Yhteenveto

Vertauskuvallisesti puhuen, populismi on yleiskäsitteenä kuin saippua, josta on vaikea saada otetta. Populismille ei löydy liemmin yhteisiä nimittäjiä, joten alalajien täsmällinen määrittely on huomattavasti hedelmällisempää. Oikeistopopulismin määrittelyssä olen taipuvainen tukemaan Mudden määritelmää, jossa populistinen radikaalioikeistolainen puolueperhe identifioituu nativismin, autoritaarisuuden ja populismin kautta. Jos oikeistopopulisteja tarkastelee laajemmin, ovat he kaikki ennen muuta eliitin vastaisia, kannattavat vahvoja kansallisvaltiota ja vastustavat monikulttuurisuutta.

Oikeistopopulismi on myös keskeistä erottaa muista populismin lajeista. Poliitikkaradiossa (17.10.2017) vieraillut Sixten Korkman yleistä oikeistopopulistit harhaanjohtavasti populisteiksi, toteamalla globalisaation avanneen tilaa maahanmuuton vastustamisella ratsastaville populisteille. Emeritusprofessori Korkman ei ole varsinaisesti väärässä, mutta hänen olisi pitänyt puhua populistien sijaan oikeistopopulisteista.

Oikeistopopulismin määrittelyn tärkeys ilmeni myös *Helsingin Sanomiin* (17.10.2017) kirjoittaneen toimittaja Antero Eerolan mielipidekirjoituksesta, jossa vasemmistoliiton vantaalainen kuntopoliitikko kritisoi Mudden populismimäärittelyä. Eerolan mukaan ”kansankielellä puhuvia” – yleisesti ottaen vasemmistopopulisteiksi miellettyjä – Jean-Luc Mélenchonia tai Syrizaa ei voida niputtaa yhteen oikeistopopulistien kanssa, koska he ovat toistensa vastakohtia. Polkin ja Ravnyn (2017) artikkelin pohjalta voi kuitenkin todeta, että näin ei ole, sillä mitä kauemmas oikeisto-vasemmisto-akselin äärilaidoilla mennään, sitä EU-vastaisempia poliitikot ja puolueet ovat. Esimerkiksi Melenchon on vahvasti eliitin vastainen siinä missä oikeistopopulistitkin. Eerola nostaa oikeistopopulismin ominaispiirteeksi – ikään kuin Mudde olisi sen unohtanut – konservatiiviset arvot, jotka puolustavat unohdettua valkoista miestä. Arvokysymyksen voi kuitenkin falsifioida esimerkiksi Geert Wildersin myötä.

Mitä oikeistopopulismi siis loppuviimein on? Tutkimuksen perusteella voisi todeta sen olevan populismia, joka luo viholliskuvia toiseuttamalla tiettyjä ryhmiä. Keskeistä oikeistopopulismille on ennen kaikkea nativismi, joka tarjoaa puolueperheelle ideologisen pohjan. Populismi on ennemminkin

tyyli, jolla PRR-puolueet operoivat ja viestivät. Auktoritaarisuus eli tarkasti määritelty ja säädelty kansallisvaltio taas on keino tai kenties ennemminkin lopputulos, johon oikeistopopulistit tähtäävät. Eliitin vastaisuus taas ilmenee paitsi perinteisten puolueiden arvosteluna, myös ylikansallisen yhteistyön ja ylikansallisten instituutioiden vastustamisena. Se, mitä oikeistopopulisti lopulta haluaa, on usein kontekstisidonnaista. Yhteisiä nimittäjiä löytyy ennemminkin siitä, mitä oikeistopopulistit eivät halua ja mitä he vastustavat.

3. TUTKIMUSKYSYMYS JA SIIHEN VASTAAMINEN

Tutkimus rakentuu kaksitasoisen analyysin kautta. Ensimmäisessä ja varsinaisessa analyysivaiheessa käytettävät menetelmä, aineisto ja tutkimuskysymykset esitellään tässä luvussa. Tutkimuksen mielenkiintoisin osa, eli varsinaisen analyysin pohjalta rakentuva rekonstruktio esitellään ja muodostetaan luvussa kuusi.

3.1. Tutkimuskysymys

Tutkimuksen perimmäinen ambitio on selvittää oikeistopopulistisen politiikan käsitys politiikan kansainvälisestä tasosta ja pohtia, minkälaisia seurauksia sillä olisi kansainväliselle politiikalle ja maailmalle laajemminkin. Näen tämän olevan akateemisesti kiinnostava tutkimusongelma, koska oikeistopopulistit asemoivat itsensä nykyisen politiikan vastavoimaksi. Epäkonventionaaliset ajatukset, kuten eristäytyväksi kuvailtu protektionistinen tapa tehdä kansallisvaltioiden rajat ylittävää politiikkaa voidaan nähdä ideologiavetoisena lähestymistapana, siinä missä vaikkapa markkinaliberalismi. Täsmälliseen analyysiin pohjautuva muutoksen pohtiminen auttaa havainnollistamaan heidän näkemyksiään kansainvälisestä politiikasta. Näin ollen päällimmäisenä tutkimuskysymyksenä toimii: *Minkälaiseksi kansainvälisellä tasolla tapahtuva politiikka ja maailma muuttuisi jos oikeistopopulisti pääsisi määrittämään sitä?*

Tähän vastataksaan täytyy ensiksi selvittää, minkälaisten ajatusten ja käsitysten päälle oikeistopopulistien maailmankuva rakentuu. Tämä on jo itsessään mielenkiintoinen ja relevantti tutkimusongelma. Niinpä apukysymys muotoutuu: *Mitkä ontologiset lähtöoletukset rakentavat oikeistopopulistinen politiikan, kuten Laura Huhtasaaren käsitystä kansainvälisestä politiikasta?* Ontologisten lähtöoletusten selvittämisen jälkeen tutkimus vastaa toiseen apukysymykseen: *Minkälaisena oikeistopopulisti näkee politiikan kansainvälisen tason?* Näiden jälkeen taas päästään pohtimaan mahdollista muutosta ja vastaamaan päällimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Varsinainen tutkimuskysymykseni on varsin laaja, joten siihen vastaaminen on mahdollistettu kahden apukysymyksen kautta. Tutkimuskysymysteni dynamiikka on nähdäkseni toimiva, sillä ne asettuvat edellisen tueksi. Ontologisten lähtöoletusten tunnistamisen kautta on mahdollista määrittää se, minkälaisena kansainvälinen politiikka oikeistopopulistille näyttäytyy ja taas tämän avulla voidaan pohtia, minkälaiseksi maailma muuttuisi, jos oikeistopopulistit sitä määrittäisivät.

Tutkimuskysymyksen vastaamisen mahdollistava apukysymys ontologisista lähtöoletuksista on varsin laaja ja siihen vastatakseen täytyy hyödyntää tarkempia ja selkeämmin rajattuja sektoreita. Analyysin tekemiseen voisi muodostaa tukun spesifimpiä, luonteeltaan ontologia apukysymyksiä, kuten miten Huhtasaari näkee globalisaation tai kansallisvaltioiden roolin maailmanpolitiikassa. Pienten apukysymysten asettelu on kuitenkin siinä määrin turhaa, että aineiston luonne, eli vaaleihin liittyvät puheet, tentit ja haastattelut ovat pitkälti vastauksia median esittämiin kysymyksiin ja pohjustavat sitä kautta itsessään sektoreita. Näin ollen apukysymyksiin vastaaminen ei ole relevanttia päälimäisen tutkimuskysymyksen vastaamisen mahdollistavan kuvailevan analyysin tekemiseksi.

3.2. Aineisto ja sen rajaaminen

Tutkimukseni on rajattu yhteen henkilöön, tässä tapauksessa perussuomalaisten presidentinvaaliehdokas Laura Huhtasaareen ja hänen presidentinvaalikampanjaansa. Tutkimuksen kohteeksi on valittu yksi henkilö, jotta aineisto olisi hallittavan kokoinen ja sitä kautta kansainvälisen politiikan eri sektorit tulisivat mahdollisimman kattavasti esille. Tämä on keskeistä, jotta tutkimus onnistuu rekonstruoimaan kokonaisen karikatyyrin oikeistopopulistisesta politiikasta. Nähdäkseni myös tutkimusongelma – pyrkimys ymmärtää oikeistopopulistin kansainvälispoliittista ajattelua – on loogisempi ratkaista yhden henkilön puitteissa, vaikka otanta ei sitä kautta ole niin kattava, kuin vertailevassa tutkimuksessa. Näin ollen näen relevantimmaksi tutkia yhden henkilön ajattelua, löytää sitä ohjaavat lähtöoletukset ja lopulta tehdä induktiivisia johtopäätöksiä, kuin tehdä vertailevaa tutkimusta. Tutkimuksen perimmäinen funktio ei kuitenkaan ole vertailla tai selvittää mitä mieltä oikeistopopulisti on tietystä asiasta, vaan pyrkiä vastaamaan ontologiseen ongelmaan, eli siihen, miten oikeistopopulisti hahmottaa kansainvälistä politiikkaa. Vertailevaa tutkimusta voisi tehdä ennemminkin eri viiteryhmien välillä.

Tutkimus on rajattu presidentinvaalikampanjaan, joka käytännössä alkoi elokuun 2017 alussa, kun puolueen hallitus esitti Huhtasaarta ehdokkaaksi (ks. esim. ISTV 4.8.2017) ja päättyi tammikuun 2018 lopussa, kun varsinaiset vaalit ratkesivat. Presidentinvaalikampanja on looginen rajausta siinäkin mielessä, että presidentin tehtäviin kuuluu ulko- ja turvallisuuspolitiikan johtaminen. Tasavallan presidentin kanslian sivuilla presidentin tehtäviä kuvataan seuraavasti:

Tasavallan presidentti johtaa Suomen ulkopoliittikkaa yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa.

Presidentti päättää Suomen ulkopoliittisesta toimintalinjasta, aloitteista ja Suomen edustajien toimintaohjeista kaikissa periaatteellisesti tai muuten merkittävissä kysymyksissä: valtioiden

tunnustamisesta, diplomaattisuhteiden solmimisesta tai katkaisemisesta, diplomaattisista edustustoista, kansainvälisiin järjestöihin liittymisestä tai niistä eroamisesta sekä valtuuskunnista kansainvälisiin neuvotteluihin.

Tasavallan presidentti on Suomen puolustusvoimien ylipäällikkö. (TPK)

Näin ollen Huhtasaaren täytyi presidentinvaaliehdokkaana osallistua valtion päämiehen toimivaltaa ja sitä kautta ulkopoliittikkaa ja kansainvälisten suhteiden hoitamista koskevaan keskusteluun.

Tutkimuksen varsinainen primäärilähdeaineisto muodostuu kampanjan aikaisista esiintymisistä. Nämä voidaan jakaa karkeasti neljään osaan: kaikki ehdokkaat käsittäneisiin tentteihin, joita oli yhteensä 12 kappaletta, muutamiin puheisiin, yksilötentteihin ja haastatteluihin sekä lehtihaastatteluihin. Perinteisen median tuottamien sisältöjen ohella tutkimuksen lähteinä käytetään Huhtasaaren blogikirjoituksia (Uusi Suomi Puheenvuoro) sekä perussuomalaisten Youtube-kanavalta löytyviä videoituja esiintymisiä ehdokkaan omissa vaalitilaisuuksissa.

Sosiaalinen media on jätetty primäärilähteiden ulkopuolelle. Tämä valinta on tehty kahdesta syystä. Ensinnäkin vaalitilaisuuksista ja haastatteluista kertynyt aineisto on riittävä tutkimuksen tekemiseen ja toisekseen näissä tilaisuuksissa esitetyt näkemykset on suunnattu ainakin suurelta osin presidentinvaalikampanjaa varten, eli ne edustavat ehdokkaan ulkopoliittista ajattelua, kun taas esimerkiksi Twitterissä agendat ovat sirpaleisempia ja merkkirajoitusten vuoksi usein vailla perusteluja.

3.3. Menetelmät analyysin tekemiseksi

Työn varsinaisena analyysimenetelmänä toimii diskurssianalyysi, joka toimii sosiaalista todellisuutta rakentavana työkaluna (Jokinen, Suoninen, Juhila 2016: 17). Diskurssianalyysi on väljä teoreettinen viitekehys, joka olettaa kielen rakentavan sosiaalista todellisuutta. Menetelmä pyrkii näin ollen konstruoimaan ympäröivää todellisuutta (mt. 25–26). Diskurssianalyysi ei siten tavoittele universaalien faktojen rakentamista (mt. 446). Niinpä näen diskurssianalyysin luontevana analyysivälineenä tutkimukselle, joka ei tavoittele asioiden faktuaalisen tilan ratkaisemista, vaan selvittää, miten sosiaalinen – tai tässä tapauksessa poliittinen – todellisuus toimijalle avautuu.

Diskurssin voi ymmärtää lausumien merkityksiksi, jotka muodostavat objektin (Parker 1992: 6–17; Suoninen 2016a: 62). Diskurssianalyysissä pureudutaan merkityssysteemeihin, jotka rakentuvat kielenkäytön kautta (Jokinen, Suoninen, Juhila 2016: 43). Kielenkäytössä taas on olennaista ymmärtää

lausumien kuvaavan jotain ja rakentavan sitä kautta todellisuutta (mt. 47). Menetelmä sopii tähän kyseiseen työhön siitäkin syystä, että tutkimuksen kohteena on poliittinen toimija. Kieli on erityisen keskeistä politiikalle, sillä se rakentaa poliittisen toiminnan ytimen (Fairclough 2000: vii). Myös poliittiset eroavaisuudet muodostuvat kielenkäytön kautta, jonka asema on korostunut viimeisten vuosikymmenten sosiaalisten muutosten myötä (mt. 3).

Varsinaisen diskurssin analysoimisessa kielenkäyttöä tarkastellaan sosiaalisissa prosesseissa muotoutuvana tekemisenä, jossa huomio kiinnittyy siihen, miten toimija tekee asioita ymmärrettäviksi. Tutkimuksen kohteeksi otetaan tavat, joilla ilmiötä ja niiden syitä kuvataan. Toisella tapaa ilmaistuna diskurssianalyysi analysoi selontekoa (account), jonka pohjalta toimijan sosiaalinen todellisuus rakentuu (Suoninen 2016b: 230–232).

Kielenkäyttöä analysoidessa tulee huomioida myös retoriikka, joka on aina läsnä. Pelkistetysti retoriikalla tarkoitetaan poliittisessa kielenkäytössä pyrkimystä vakuuttaa yleisö argumentin pätevydestä, jonka kautta kuulija pyritään sitouttamaan siihen. Retoriikan tarkoitus on yhtäältä lisätä jonkun väitteen uskottavuutta ja heikentää toista (Jokinen 2016b: 259–260). Tässä kyseisessä työssä ei kuitenkaan olla tekemässä retoriikka-analyysiä. Lingvistiikka ei ole kiinnostuksen kohteena, vaan diskurssien tunnistamisen ja niiden analysoinnin kautta lopulta rekonstruoidaan se, miten toimija sosiaalista todellisuutta ymmärtää. Retoriikka täytyy toki huomioida, koska se on poliittista tyyliä, jonka täydentää nonverbaali viestintä (Fairclough 2000: 4). Tutkimuksen funktio ei kuitenkaan ole määrittää, miten ja millä tavalla tutkittava henkilö viestii, vaan mitä hän viestii.

Diskurssianalyysiä on sovellettu laajalti politiikan tutkimuksessa, koska siinä päähuomio on kielenkäytössä. Norman Faircloughin (2000: 156–157) mukaan diskurssit ovat keino voittaa poliittinen tuki tietylle näkemykselle siitä, miten maailma toimii. Poliittisten diskurssien keskiössä taas on argumentaatio, jolle puolueellisuus on ominaista. Poliitikko pyrkii näin ollen puolustamaan omaa positiotaan ja kritisoidaan muita (Jokinen 2016a: 182). Argumentit taas ovat tilannesidonnaista asemoitumista julkiseen keskusteluun (Billig 1987; Jokinen 2016a: 181). Poliittisissa diskursseissa huomionarvoista on myös se, että puheiden ja kirjallisten tekstien muodossa ilmenevä argumentaatio on aina suunnattu jollekin kohdeyleisölle (Jokinen 2016c: 340).

Diskurssianalyysin avulla tutkittavan henkilön esiintymisistä voidaan määrittää tämän selonteot ja sitä kautta analysoida hänen rakentamaansa sosiaalista todellisuutta. Jotta tutkimuksesta tulisi koherentti kansainvälisen politiikan tieteenalan opinnäytetyö, hyödynnetään tutkimuksessa tieteenalan

substanssiteorioita. Ei kuitenkaan niin, että jokin tietty teoria ohjaisi analyysiä, vaan tutkittavan henkilön ajattelu liitetään yhtymäkohtien kautta osaksi teorioita. Tämän näen loogiseksi lähestymistavaksi. Jos analyysin tekisi toisin päin, olisi epistemologinen lähtöoletus se, että tutkittava henkilö edustaisi ajatuksineen jotakin tiettyä teoriaa. Valinta onkin tehty siitä syystä, että empiria ei todistaisi teoriaa, vaan teoriat auttavat ymmärtämään empiriaa. Teorioiden tarkoitus on tässä työssä nimenomaan jäsentää tutkittavan henkilön ymmärrystä ulkopoliittikan ja kansainvälisen politiikan kysymyksistä. Tutkimuksen tavoite ei kuitenkaan ole tehdä pelkkää diskurssianalyysiä tutkittavan henkilön esiintymisistä, vaan diskurssianalyysi toimii välineenä tutkimuksen todellisen tavoitteen eli ajattelun rekonstruktion luomiseen. Juuri rekonstruktion avulla pystytään havainnollistamaan, miten diskurssianalyysin kautta määrittyvät merkitykset ja niistä ohjautuva ajattelu voisivat näkyä käytännön tasolla, muutenkin kuin vain puheiden osalta. Narratiiveja ja puhetapoja analysoiva diskurssianalyysi ei yksistään tähän kykene.

Kansainvälisyyden käsitteen voisi määritellä akateemisen tutkimuksen pohjalta, mutta en koe sitä tarkoituksen mukaiseksi. Tämä johtuu kahdesta syystä. Ensinnäkin tutkittava henkilö ottaa kansainvälisyyden annettuna: kansallisvaltion yllirajaisena kanssakäymisenä. Toisekseen en näe tarpeelliseksi osallistua keskusteluun kansainvälisen politiikan ja kansainvälisten suhteiden välisestä eroista. Osa näkee kansainvälisen politiikan viittaavan nimenomaan valtioiden väliseen kanssakäymiseen (Mansbach, Taylor 2012: 3). Tästä syystä myös tutkimuskysymykset on muotoiltu väljempään muotoon. Näin ollen kansainvälisyydellä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ulkopoliittikkaa sekä ylikansallisia instituutioita ja sopimuksia. Kansainvälisyys ohjaa näin ollen myös sitä, mitkä osat primäärilähteistä ovat tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta relevantteja.

Diskurssianalyysin ohella työhön olisi voinut soveltaa myös aineistonanalyysiä, mutta näen ensin mainitun paremmaksi vaihtoehdoksi muutamastakin syystä. Ensinnäkin diskurssien kautta on mahdollista määrittää Huhtasaaren oletuksia kansainvälisestä politiikasta. Toisekseen diskurssit rajaavat työtä ja aineistoa. Diskurssianalyysin kautta on siis mahdollista paitsi tulkita Huhtasaaren sanomisia tietyistä asioista tai kokonaisuuksista, myös jakaa aineisto koherentteihin kokonaisuuksiin. Tämä tapahtuu tunnistamalla tutkittavan henkilön puheet esimerkiksi ilmastopolitiikkaan liittyen. Diskurssien ja niistä rakentuvien asiakokonaisuuksien ohella tutkimusta jakavat vaalitentejä ja -haastatteluita tehneet toimittajat, jotka kysymyksillään osaltaan jäsensivät kansainvälistä politiikkaa eri sektoreihin, esimerkiksi Euroopan unioniin, Venäjä-politiikkaan tai Ottawan sopimukseen. Täten analyysiä jäsentävä jaottelu eri kokonaisuuksiin on aineistosta diskurssianalyysin kautta johdettua.

Lähtökohtaisesti työn suurin rajoite on pieni otoskoko. Näen yhden henkilön tarkemman tutkimisen kuitenkin hedelmällisempänä tapana lähestyä tutkimusongelmaa. Vertaileva tutkimus olisi väistämättä pitänyt rajata muutamaa aihealuetta, jolloin kokonaiskuvasta ja laajempaa ajattelua ohjaavista ontologisista lähtöoletuksista olisi ollut mahdoton määrittää. Rajoitteena voi pitää myös tulkinnanvaraisuutta. Vaikka Huhtasaarelta kysyttiin vaalien aikana paljon selkeitä kysymyksiä, haastavat hänen polveilevat ja usein kysymyksen viereen asettuvat vastaukset tutkijan eri tavalla kuin, että vastaukset olisivat olleet selkeitä ja johdonmukaisia. Hän puhuu kiivaasti itselle ja puolueelle keskeisistä teemoista, kun taas vähemmän tutuissa teemoissa Huhtasaari vastaa yleensä joko ympäröivästä, peräänkuuluttaa tapauskohtaista pragmaattisuuteen tai puhuu ohi asian. Näin ollen Huhtasaari jättää useissa kokonaisuuksissa runsaasti tulkinnanvaraa – esimerkiksi suhteessa kansainvälisiin instituutioihin.

Tutkielman varsinainen analyysi on jaettu kahteen laajempaan ylläluukuun. Ensimmäisessä käsitellään Huhtasaaren näkemyksiä ulkopoliitikasta ja maailmanjärjestyksestä. Toisessa syvennyttään hänen sanomisiinsa kansainvälisistä sopimuksista ja instituutioista, joidenka pohjalta tutkielma rekonstruoi karikatyyrin oikeistopopulista kansainvälisen politiikan toimijana.

4. ANALYYSI OSA 1: ULKOPOLITIikka JA MAAILMANJÄRJESTYS

Perussuomalaisten presidentinvaaliehdokas Laura Huhtasaaren mukaan jännitteet maailmassa ovat lisääntyneet. Näin hän totesi *Suomen Sotilas* -lehden haastattelussa tammikuussa 2018, kun lehti kysyi hänen yleistä käsitystään maailman tilanteen kehityksestä ja Suomen kohtaamista haasteista sekä asemasta lähitulevaisuudessa. Huhtasaari jatkoi: ”On tärkeää pitää Suomi suurvaltojen ristiriitaisuuksien ulkopuolella. Suomen tulee tehdä parempaa maahanmuuttopolitiikkaa ja torjua EU:n liittovaltiokehitys. Suomen tulee ajaa oman kansan etua. Suomi tarvitsee oman rahapolitiikan ja päätösvalta tulee kotiuttaa takaisin Suomeen. Jokainen kansa haluaa loppujen lopuksi päätökset omiin käsiinsä.” (Suomen Sotilas 9.11.2017). Oheisen katkelman perusteella voisikin väittää Huhtasaaren ulkopoliittisen linjan olevan vahvasti kansallisvaltiokeskeinen. Tämä ei tietenkään yllätä ottaen huomioon, että hän kutsuu itseään ja puoluettaan kansallismieliseksi.

Tässä luvussa analysoidaan Huhtasaaren yleisemmän tason näkemyksiä ulkopoliitikasta, presidenttiydestä ja johtajuudesta sekä Suomesta ja maan toimijuudesta. Luku siis havainnollistaa Huhtasaaren yleisiä käsityksiä ja oletuksia, jonka jälkeen alaluvut analysoivat hänen sanomisiaan spesifimpien sektoreiden sisällä. Näiden teemoja ovat globalisaatio, turvallisuuspolitiikka sekä suurvallat. Jokaisessa analyysiluvussa on omia tarkempia alalukuja, kuten puolustusyhteistyö turvallisuuden alla tai esimerkiksi Venäjä suurvaltojen yhteydessä. Tällä tavoin analyysi on pyritty kohdentamaan mahdollisimman tarkasti, jotta siitä olisi mahdollista erottaa jossain määrin koherentteja diskursseja, joiden avulla taas rekonstruktion luominen olisi myöhemmin helpompaa.

Helsingin Sanomien ja *Ilta-Sanomien* yhdessä järjestämässä vaalitentissä tammikuussa 2018 ehdokkailta kysyttiin Suomen suurimmista uhkista ja mahdollisuuksista kuuden vuoden päästä. Kysymys toteutettiin siten, että ehdokkaiden piti kirjoittaa uhka ja mahdollisuus erillisille lapuille, joita he sitten vuorollaan perustelivat. Perussuomalaisten ehdokas kirjoitti uhka-lappuun: ”itsenäisyyden menettäminen”. Hänen mielestään Suomen päättäjät myötäilevät Angela Merkelä ja Emmanuel Macronia: ”Ohjeet tulee suoraan EU:lta, EU-johtajilta ja Suomi vaan sanoo kyllä ja kuinka paljon vielä tarkentavan kysymyksen ja vielä vähän lisää päälle. Meillä on semmoset päättäjät, jotka eivät pidä Suomen puolia.” Mahdollisuudeksi Huhtasaari kirjasi ”isänmaallisuus”. Hänen mukaan isänmaallinen

presidentti laittaisi suomalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden kaiken edelle. Paperittomille⁶ täytyy Huhtasaaren mielestä ”laittaa piikki kiinni ja kansalaisille auki” (IS-TV/HS-TV 23.1.2018).

Oheisessa puheenvuorossa tiivistyy Huhtasaaren näkemys Suomesta osana kansainvälistä yhteisöä. Hän maalaa mustavalkoisen tienhaaran, jossa vaihtoehdot ovat kansallisen suvereniteetin menettäminen ylikansallisille organisaatioille tai sen palauttaminen kansallismielisin voimin. Puheenvuoro myös ilmentää sitä, miksi Huhtasaarta voi pitää oikeistopopulistina. Ensinnäkin populistinen hyvä kansa vastaan ilkeä eliitti -asetelma ilmenee selkeästi päättäjistä puhuttaessa. Auktoritaarisuus ja nativismi tulevat esille vahvasti esille, kun Huhtasaari kertoo haluavansa puolustaa kansaa ja laittavansa rahahanat kiinni. Yhtäältä retoriikka myös ilmaisee nativistista ajatusta eksklusiivisesta kansallisvaltiosta.

Vaikka Huhtasaari tarkastelee ulkopolitiikkaa kansallisesta positioista, asemoi hän Suomen osaksi länttä ja Eurooppaa. Lokakuussa 2017 hän sanoi haluavansa pelastaa Euroopan (Radio Helsinki 20.10.2017). Tähän tematiikkaan liittyen Huhtasaari kirjoitti muutama päivä aiemmin blogiinsa, ettei koko Eurooppa ole tuhon tiellä itävaltalaisen oikeistopopulistipuolue FPÖ:n pärjättyä maan vaaleissa. ”Suomi on EU:ssa ollut lähinnä puudeli. Suomessa useimmat puolueet eivät löydä arvopohjaa Suomen kansallisen edun ajamiseen. Koko Eurooppa ei onneksi ole tuhon tiellä. Visegrad-maat, Baltian maat ja nyt Itävalta ovat löytäneet rohkeuden puolustaa kansallista etua.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 15.10.2017). Näin ollen hänelle Euroopan pelastaminen tarkoittaa disintegraatiota ja tämä tapahtuu mitä ilmeisimmin hänen kansallismielisiksi nimittämiensä oikeistopopulistien johdolla.

Edellä esitetystä ideaalista huolimatta Huhtasaari korosti kampanjansa avauspuheessa itsensä ja puolueensa pragmaattisuutta (PS 3.12.2017). Saman vuoden elokuussa hän sanoi, että ulkopolitiikan tulee perustua realismiin⁷ ja järkeen (ISTV 4.8.2017). Muutamaa kuukautta myöhemmin pidetyssä vaalitentissä Huhtasaari nosti realistisuuden ulkopoliittisen keskustelun lähtökohdaksi. Näkemyksen hän esitti Nato-jäsenyyttä koskeneen keskustelun kontekstissa, jossa pohdittiin Venäjän mahdollista vihamielisyyttä Suomen hakiessa sotilasliiton jäseneksi (ISTV 13.11.2017).

Yleisellä tasolla Huhtasaaren ulkopolitiikka lähtee liikkeelle ajatuksesta, että ulkopolitiikan pitäisi olla ystävällismielistä. Tämän hän sanoi kahdesti (Yle Puhe 23.1.2018 & AlfaTV 8.1.2018). Toisessa

⁶ Pakolaisneuvonnan mukaan ”paperittoman” määrittely vaihtelee koska sitä ei ole kirjattu lakiin, mutta käytännössä paperiton on EU:n, Eta-valtiosta tai Sveitsin ulkopuolelta tullut henkilö, joka elää Suomessa ilman laillista oleskeluoikeutta (Pakolaisneuvonta.fi).

⁷ Realismi tuskin tarkoittaa kansainvälisen politiikan substanssiteoriaan, vaan viittaa ennemminkin totuudenmukaiseen tilannekuvaan, mikä toki on teorian epistemologinen lähtöoletus.

yhteydessä hän penäsi hyviä suhteita joka suuntaan (Yle Puhe 23.1.2018), toisella kerralla ajatus esitettiin yhteydessä, jossa hän sanoi, että myös Venäjän kanssa pitää tulla toimeen muun muassa kulttuurivaihdon ja kaupankäynnin osalta (AlfaTV 8.1.2018). Hänen mielestään kansallisvaltioiden välinen yhteistyö on hyvä asia (MTV 22.8.2017), mikä on selkeä implisiittinen viittaus kansainvälisen politiikan valtiokeskeisyyteen. Valtiokeskeinen lähtökohta ilmeni muissakin yhteyksissä. Esimerkiksi puoluevaltuustolleen pitämässään puheessa Huhtasaari lainasi Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpia ja totesi: ”Presidentti Trump sanoi puheessaan, että kaikkien johtajien on aina palveltava omaa kansaansa, ja että kansallisvaltio on keino ihmisten elämän parantamiseen. Vakaiden, vahvojen ja demokraattisten kansallisvaltioiden on hyvä tehdä yhteistyötä globaalilla tasolla.” (perussuomalaiset.fi 23.9.2017) Valtiokeskeisyys ilmeni myös suhteessa lehdistöön, jonka pitäisi Huhtasaaren mielestä ”olla Suomen asialla joka asiassa”, viitaten *Helsingin Sanomien* joulukuussa 2017 julkaistuun tietovuotoartikkeliin (Talouselämä 19.12.2017). Ottamatta kantaa väitteeseen, kenen puolella median pitäisi tai ei pitäisi olla, on niiden esittäminen kansallisina instansseina vahva viittaus valtiokeskeiseen maailman jäsentämiseen. Median suhteen on toki huomioitava kieliaspekti, jonka perusteella esimerkiksi *Helsingin Sanomat* on suomalainen media, mutta mitään velvoitetta, sillä ei ole ajaa Suomen asiaa – mitä kyseinen varsin subjektiivinen termi sitten tarkoittaakaan.

Ulkopolitiikan keinovalikoimasta Huhtasaari korosti diplomatiaa ja neuvottelua. Huhtasaaren mielestä joka asiasta ei tarvitse olla samaa mieltä, mutta joka asiassa täytyy päästä sopuun (Yle 13.12.2018). Blogissaan Huhtasaari avasi käsitystään diplomatiasta jo ennen kuin häntä esitettiin puoleen ehdokkaaksi: ”Diplomatia on kansainvälisissä suhteissa tärkeää. Diplomatiassa yritetään päästä selville toisen ajattelusta ja ymmärtää, mihin se perustuu. Ymmärtämiseen auttaa maiden historian tuntemus. Diplomatiassa ei tarvitse hyväksyä tai pitää erityisesti neuvottelukumppanista tai hänen edustamastaan maasta, vaan pyrkiä mahdollisimman hyvään neuvottelutulokseen ja ylläpitää asiallisia suhteita.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 21.7.2017). Oheisesta katkelmasta voi vetää kaksi johtopäätöstä. Ensinnäkin diplomatia näyttäytyy Huhtasaarelle valtioiden välisenä neuvotteluna ja mitä ilmeisemmin ensisijaisesti kahden valtion välisenä neuvotteluna. Toinen huomio on neuvotteluprosessin nostaminen muiden asioiden yläpuolelle. Näkemys on kuin suoraan Hans Morgenthaun klassisesta realismista. Morgenthaun mukaan kaikki muut kysymykset alistuvat kansakunnan voiman maksimoinnin alapuolelle. Morgenthaun teoriassa diplomatia on ulkopoliitiikan tärkein muoto, mihin Huhtasaari näyttäisikin samaistuvan (Forsberg & Pursiainen 2015: 59–63).

Ulkopoliittisiksi tavoitteikseen Suomen osalta Huhtasaari listasi Suomen ulkopoliittisen aseman vahvistamisen ja täyden suvereniteetin palauttamisen (ISTV 4.8.2017). Toisessa yhteydessä hän halusi vahvempaa otetta ulkopoliitiikkaan palauttamalla ”Paasikiven täyden suvereniteetin” (AlfaTV 26.9.2017). *Yle Puheella* hän nosti vaalien tärkeimmiksi teemoiksi itsemääräämisoikeuden, kansallisen edun ja turvallisuuden (Yle Puhe 5.10.2017). Hän myös sanoi omavaraisuuden olevan itsenäisyyttä (Yle 15.9.2017). Huhtasaaren tavoitteet ovat toisin sanoen hyvin abstrakteja. On kuitenkin selvää, että hän haluaa vahvempia kansallisvaltiota ja ajattelee, että mitä vähemmän valtio on riippuvainen muista maista, sitä vahvemmassa asemassa se on kansainvälisellä tasolla.

Valtiokeskeisyys ei tietenkään ole poikkeavaa, mutta Huhtasaaren diskursseissa huomionarvoisena seikkana erottuu Mudden teorialle ominainen nativistinen ajattelu eksklusiivisesta kansallisvaltiosta. Tämä ilmeni esimerkiksi hänen todettuaan ihmisen olevan arvokas jokaisessa tilanteessa, mutta suomalaisten asian olevan Suomen asia. Ennen tätä kommenttia Huhtasaari sanoi pyrkivänsä Suomen, ei Afrikan, EU:n, Ranskan tai Saksan presidentiksi (Yle Puhe 23.1.2018). Tulkintaa kansallisvaltioiden eksklusiivisuudesta vahvistaa etenkin se, että Huhtasaari uskoo tiukan maahanmuuttopolitiikan tekevän Suomesta houkuttelevamman ulkomaisille sijoittajille, kun taas avoimien rajojen politiikka ja päätösvallan poisantaminen ei hänen mielestään lisää viientä (Yle 25.1.2018). Yhtä lailla tulkintaa tukee Huhtasaaren vastaus *HS*:n vaalikoneen väittämään: Suomen muuttuminen aiempaa monikulttuurisemmaksi ja monimuotoisemmaksi on hyvä asia, johon hän vastasi olevansa ”täysin eri mieltä”. ”Liian erilaiset kulttuurit joutuvat helposti törmäyskurssille keskenään. Tämä on omiaan aiheuttamaan konflikteja, segregatiota ja rikollisuuden kasvua. Suomalaisten ei pidä perääntyä omista arvoistaan ja kulttuuristaan esim. sharia-lain edessä.” Huhtasaari kirjoitti perusteluihin (HS Vaalikone).

Suomen ja maan ulkopoliittisen toimijuuden näkökulmasta Huhtasaari viljeli vahvasti populistista retoriikkaa. Hän esimerkiksi sanoi jokaisen maan onnistuvan jossain, kuten Puolan ja Unkarin rajavalvonnassa, mutta Suomi ei onnistu hänen mukaansa missään (Yle Puhe 24.1.2018). Huhtasaaren mielestä Suomen pitäisi luopua ajatuksesta, mitä muut ajattelevat (AlfaTV 12.11.2017). *Iltalehden* (22.1.2018) vaalitentissä Huhtasaari väitti EU:n menevän askel askeleelta kohti liittovaltiota. Hänen mukaansa Suomessa kuunnellaan isojen maiden johtajia, eikä olla koskaan osattu pitää omia puolia. Näin ollen Huhtasaari pyrki kuvaamaan Suomen poliittisen eliitin epäonnistujina ja ylikansallisen poliittisen eliitin sätkynukkeina.

Suomen ja suomalaisuuden suhteen hän toisteli useaan otteeseen suomalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden menevän kaiken muun edelle (ks. esim. ISTV 4.8.2017 tai AlfaTV 26.9.2017). Blogiinsa

hän kirjoitti seuraavasti: ”Onko meillä ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana sellaisia johtajia, jotka olisivat sanoneet: **”Suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi menevät kaiken muun edelle.”**”⁸ Ei, koska nykyään pelkkää sanaa ”suomalaiset” pidetään poissulkevana ja jopa rasistisena sanana (Laura Huhtasaari Puheenvuoro Uusi Suomi 28.8.2017). Nämäkin näkemykset uppoavat osuvasti Morgenthaun teoriaan. Kansallisen edun maksimointi on teoriassa kansakunnan moraalinen velvoite ja ulkopoliitiikan johtotähti, jota kukaan muu ei tee kansakunnan puolesta (Forsberg & Pursiainen 2015: 59).

Toimijuuden näkökulmasta Huhtasaari vaikuttaisi hyväksyvän realismin yleisimmän ontologisen lähtöoletuksen kansainvälisen politiikan anarkkisesta luonteesta. Tämä ilmeni etenkin, kun Huhtasaari puhui kybervaikuttamisesta Venäjän kontekstissa. Hänen näkemyksensä mukaan jokainen valtio pyrkii trollaamaan omien etujensa mukaisesti. Jokainen suurvalta ja valtio haluaa Huhtasaaren mielestä ajaa omia etujaan ja lähtee liikkeelle omasta geopoliittisesta lähtökohdastaan (Talouselämä 19.12.2017). Hänen mielestään on naiivia luulla vain Venäjän yrittävän vaikuttaa. Esimerkiksi Huhtasaari mainitsi Yhdysvaltain entisen presidentin Barack Obaman pyrkimyksen vaikuttaa puheillaan Iso-Britannian EU-jäsenyyttä koskeneeseen kansanäänestykseen (AlfaTV 12.11.2017). Oheisten esimerkkien perusteella voitaneen todeta, ettei Huhtasaari ole täysin tietoinen kybervaikuttamisen käsitteestä hänen rinnastaessa venäläisten harjoittaman trollaamisen ja Obaman näkemykset Britannian EU-jäsenyyttä koskevasta kansanäänestyksestä. Tai sitten hän haluaa tietoisesti rinnastaa nämä joko esittääkseen Obaman huonossa valossa tai legitimoidakseen Venäjän toimintaa. Yhtä kaikki esimerkeistä voi tunnistaa ajatuksen, jossa valtiot kilpailevat toisiaan vastaan. Teorioiden osalta Huhtasaaren näkemyksissä löytyy yhtäläisyyksiä John Mearsheimerin määritelmään realismista. Mearsheimerin mukaan kansainvälinen järjestelmä on brutaali areena, jossa valtiot etsivät mahdollisuuksia hyötyä toisistaan, eivätkä näin ollen voi luottaa toisiinsa (Mearsheimer 1994: 8)

Presidenttiyden ja siihen liittyvän johtajuuden suhteen Huhtasaarin merkillepantavin kannanotto oli halukkuus lisätä presidentin toimivaltaa niin, että presidentti saisi jatkossa oikeuden eduskunnan hajottamiseen (ks. esim. Yle 7.8.2017, ISTV 30.10.2017, HS Vaalikone). Huhtasaari haluaisi valtaoikeuksia lisäämällä presidentistä ”tuomarin poliittisen pelin yläpuolelle” (Yle Puhe 5.10.2017). *Helsingin Sanomien* vaalikoneessa hän vastasi olevansa ”jokseenkin eri mieltä” väittämään: On tärkeää, että presidentin puoluepoliittinen tausta näkyy hänen toiminnassaan. Perusteluihin hän kirjoitti seuraavasti: ”Presidentin tulee asettua puoluepolitiikan yläpuolelle ja toimia maan isänä tai äitinä.”

⁸ Oheinen tekstinpätkä oli lihavoituna alkuperäisessä kirjoituksessa.

Yleisemmällä tasolla hänen mielestään presidentin tulee olla vahva johtaja. Tähän liittyen hän muun muassa totesi, että presidentin tulee ajaa Suomen etua (Kymen Sanomat 17.1.2018), eikä presidentti saa nöyristellä mihinkään suuntaan, vaan hänellä täytyy olla kanttia (Yle 9.1.2018). Huhtasaari sanoi Suomen tarvitsevan presidentin, jolla ei ole torpparihenkeä, eikä näin tarvitse isäntää (HS 29.12.2017). *Ilta-Sanomien* vaalikoneen perusteella Huhtasaari ei kuitenkaan kannata ajatusta, jonka mukaan presidentillä tulisi olla oikeus valita hallituksen muodostaja. Vahvempaa presidenttiyttä hän perusteli myös sillä, että suora kansanvaali paikantaa vallan (PS 3.12.2017). *Ilta-Sanomien* vaalikonevastauksen perusteella hän haluaisi siirtää ulko- ja turvallisuuspoliittista toimivaltaa pääministeriltä presidentille. Tämä ilmeni, kun hän vastasi olevansa ”jokseenkin samaa mieltä” väittämään: Presidentin valtaoikeudet eivät nykyisellään riitä ulkopoliittikan hoitamiseen muiden maiden valtiopäämiesten kanssa. Perusteluihin Huhtasaari kirjoitti: ”EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Suomea edustaa pääministeri, presidentillä tuli olla tässä merkittävämpi rooli.”

Vahvan johtajan perään haikailu ei sinällään ole yllättävää, sillä se on ollut vahvasti mukana PRR-puolueiden diskursseissa. Vahvaan johtajaan liittyy kuitenkin merkittävä ristiriita suhteessa populismiin. Huhtasaari sanoi kampanjan aikana poliitikkojen olevan väline ja kansan esimies (Yle Puhe 24.1.2018). Blogiinsa (Uusi Suomi Puheenvuoro 28.8.2017) hän kirjoitti kansanedustajien olevan velvollisia ajamaan työnantajansa, eli kansan etua. Hän myös haluaisi lisätä suoraa demokratiaa, koska eduskunnassa on tehty paljon ”huonoja ja vääriä päätöksiä” (AlfaTV 12.11.2017). Presidentin toimijuuteen liittyen Huhtasaari haluaisi siten selkeästi heikentää parlamentarismia ja muuttaa hallintoa presidenttivetoisemmaksi, eli siirtää Suomen semipresidentialismista presidentialismiin tai ainakin vahvempaan presidenttivetoiseen semipresidentialismiin (Poguntke & Webb 2007: 2–4). Parlamentarismin heikentäminen on sikäli mielenkiintoinen kannanotto, että etenkin Euroopan unionin suhteen Huhtasaari vieroksui voimakkaasti vallan keskittämistä (ks. esim. Radio Helsinki 20.10.2017). Lausuntojen ristiriitaa voisikin tulkita siten, että parlamentarismi edustaa Huhtasaarelle poliittista eliittiä, jonka toimivaltaa täytyy kaventaa. Loppuviimein ristiriita vallan keskittämiseen liittyvissä puheissa kumpuaa kuitenkin kontekstista. Kansainväliselle tasolle Huhtasaari haikailee vahvaa johtajaa, kun taas kansallisella tasolla valta kuuluisi kansalle.

Johtajuuden salaisuus on Huhtasaaren mukaan luottamus ja selkeä roolitus (ISTV 13.11.2017). Hyvä johtaja käyttää hänen nähdäkseen analysointikykyä, asiantuntijoita ja Suomen etua (Yle Puhe 24.1.2018). Presidentin tehtävien suhteen Huhtasaari totesi Venäjän kontekstissa, että tämän on tehtävä diplomatiata ja edistettävä vientiä (Yle 9.1.2018). Toisessa yhteydessä presidentin pitäisi Huhtasaaren mukaan torjua liittovaltiokehitystä sekä nostaa isänmaallisuutta ja kansallista identiteettiä hyveeksi (IL

25.10.2017). Istuva presidentti Sauli Niinistö taas on Huhtasaaren mukaan federalisti (Keskisuomalainen 19.11.2017). Näkemykset johtajuudesta ovatkin sovitettavissa klassiseen realismiin, sillä Morgenthau ja Carl von Clausewitzin mukaan henkilökohtaiset ominaisuudet ovat tärkeitä johtajalle, jonka täytyy kyetä luovuuteen ja joustavuuteen (Forsberg & Pursiainen 2015: 69). Huhtasaaren puheet asiantuntijoista ja roolituksesta voisivat viitata kabinetinomaiseen johtamiseen, jota kuitenkin hallinnoi yksi selkeä johtaja, eikä niinkään siten, että ulkopolitiikan johtajuus olisi jaettu eri toimijoille, mikä ilmenee etenkin pyrkimyksessä vähentää parlamentarismia. Johtajuuteen liittyvistä puheista on siten tulkittavissa selkeä diskurssi, jonka mukaan yhden selkeän johtohahmon tulee ohjata ulkopolitiikkaa.

Vahvemman presidentin peräänkuuluttaminen ja pyrkimys esittää presidentti kansakunnan ikään kuin puolueettomana kansakunnan isänä tai äitinä on mielenkiintoinen suhteessa Huhtasaaren usein toistelemaan kansalliseen etuun. Hän luo tällä tapaa käsityksen kansallisesta edusta yleisesti hyväksyttynä ja yhtäläisenä käsitteenä, jonka kaikki tuntevat, vaikka ei itse määrittele sitä missään vaiheessa. Laajemmin ajateltuna Huhtasaari esittää ulkopolitiikan vaihtoehdottomana toimintana, jossa on yksi ja selkeä kaikkien kansalaisten tiedostama suunta.

Tutkimusongelman näkökulmasta on esiin nostettava diskurssi, joka liittyy Huhtasaaren useaan otteeseen viljelemään hegemonian käsitteeseen. Huhtasaari muun muassa sanoi edustavansa hegemonian vastaista mielipidettä, mutta haluaa tehdä omasta agendasta hegemoniaa (AlfaTV 12.11.2017). Toisissa haastatteluissa hän ilmaisi, ettei aio sulautua hegemoniaan, vaan haluaa muuttaa maailmaa (Yle 15.9.2017) ja, että demokratiassa omat mielipiteet täytyy saada hegemoniaksi (MTV 16.1.2018). Hetki ennen vaaleja pitämässään puheessa Huhtasaari sanoi haluavansa muuttaa maailmaa, mutta hegemoniaa vastaan taistelu ei ole helppoa (Yle Puhe 23.1.2018). Näissä lausunnoissa Huhtasaari antaa ymmärtää, kuinka hän ja edustamansa puolue ovat erilaisia muusta poliittisesta koneistosta, mikä on mitä ilmeisemmin pyrkimys tehdä eroa muihin puolueisiin. Tämä ei itsessään ole populistista, mutta ottaen huomioon Huhtasaaren muut lausunnot esimerkiksi parlamentarismiin liittyen, vahvistaa esiintyminen hegemonian vastaisena politiikkona kuvaa Huhtasaaresta ja perussuomalaisista selkeästi populistiseen radikaalioikeistoon kuuluvina toimijoina, mikä taas oikeuttaa Huhtasaaren presidentinvaalikampanjan tutkimuskysymyksen vastaamiseen tähtäävään analyysiin soveltuvana esimerkkihenkilönä.

Yhteenvetona Huhtasaaren ulkopolitiikkakäsityksestä voisi todeta, hänen ajattelevan ulkopolitiikkaa kansallisvaltioiden välisenä kanssakäymisenä, jossa neuvottelu on keskiössä. On toki huomattava, että

ulkopolitiikka usein on valtiokeskeistä, mutta Huhtasaari vaikuttaisi ontologisella tasolla hylkäävän institutionalismin ja hahmottavan ulkopoliittikan pelikenttää anarkkisena areenana, jossa valtiot kamppailevat keskenään. Tämän perusteella voi luoda odotetun hypoteesin, jonka mukaan oikeistopopulistisen politiikan käsitys kansainvälisestä politiikasta on valtiokeskeinen. Edellä esitetyt näkemykset ovat kuitenkin niin abstrakteja, että niistä ei yksinään voi vetää suurempia johtopäätöksiä. Siksi substanssikonaisuuksiin liittyvien diskurssien analysointi on keskeistä ontologisten lähtöoletusten selvittämiseksi.

4.1. ”Kansallisvaltiot vastaan globalismi”

Tuomas Forsberg ja Christer Pursiainen (2015: 361) kuvaavat globalisaatiota tahdottomaksi ilmiöksi, joka johtuu talouden logiikasta, eli jatkuvasta tehokkuuden lisääntymisestä. Etenkin tällä vuosikymmenellä oikeistopopulistien kielteinen suhtautuminen globalisaatioon on noussut vahvasti esiin. Populismitutkija Cas Mudden (2007) mukaan oikeistopopulistien kriittinen suhtautuminen ilmiöön ja etenkin sen taloudellisiin vaikutuksiin johtuu kahdesta asiasta: globaalien markkinoiden vaikutuksesta kansallisiin talouksiin sekä sen haitallisuudesta kansallisille intresseille. Oikeistopopulistien talouspolitiikka kumpuaa yleensä taloudellisesta nationalismista (economic nationalism) ja hyvinvointipatriotismista (welfare chauvinism). Talouden tulee olla kansallisvaltion käsissä ja palvella sitä, kun taas hyvinvointivaltion tulee olla vain omia kansalaisia varten (Mudde 2007: 186–187). Oikeistopopulistit näkevät globalisaation myös syypäänä massamaahanmuuttoon (mt. 189).

Laura Huhtasaari soveltuu Mudden hypoteesiin jo pelkästään kampanjansa avauspuheessa (PS 3.12.2017) esittämänsä vaaliteeman johdosta: ”kansallisvaltiot vastaan globalismi”. Tässä alaluvussa analysoidaan ensiksi tapoja, joilla Huhtasaari ymmärtää globalisaation ja kansallisvaltion käsitteet sekä näiden välisen suhteen. Tämän jälkeen luvussa tarkastellaan Huhtasaaren näkemyksiä siitä, miten kansallisvaltion pitäisi yleisesti toimia ja miten Suomen tulisi kansallisvaltiona toimia.

Globalisaatio-kritiikissä on keskeistä huomioida tapa, jolla Huhtasaari ymmärtää käsitteen. Globalisaatio tarkoittaa hänen puheissaan ”kansallisvaltion romuttamista ja päätösvallan keskittämistä”, jonka lisäksi käsite tarkoittaa korporatismia⁹ (Radio Helsinki 20.10.2017). Toisessa haastattelussa hän sanoi globalismin johtavan korporatismiin, joka ”lobbaa itselleen pelisäännöt ja

⁹ Oletettavasti Huhtasaari tarkoittaa korporaatioilla kansainvälisiä suuryrityksiä, ei työmarkkinajärjestöjä, kuten Suomessa on korporatismi on toisinaan ymmärretty.

kiertää verot” (Alfa-TV 26.9.2017). Kampanjansa avajaispuheessa hän esitti globalismin ajavan markkinoiden hallintaan valtiosta, eikä päinvastoin. (PS 3.12.2017). Huhtasaaren voi siis selvästi olettaa ajattelevan globalisaation vievän valtaa pois kansallisvaltioilta ja keskittävän sitä toisinaan kansainvälisille suuryrityksille ja toisinaan ylikansallisille instituutioille, etupäässä Euroopan unionille. EU:lle on varattu oma luku, jota käsitellään myöhemmin omassa analyysiluvussa. Myös globalisaatioon olennaisesti liittyvää kansainvälistä taloutta käsitellään omassa luvussaan. Huhtasaaren kritiikistä globalisaatiota kohtaan on erotettavissa voimakas populistinen sävy, sillä hän esittää lähes luonnonlainomaisena totuutena, että globalismi johtaa vahingolliseen harvainvaltaan.

Hänen mielestään ”kansanvalta suojaa harvainvallalta ja loputtomalta ahneudelta” (ISTV 4.8.2017). Huhtasaaren mukaan jokaisella kansalla täytyy olla oma valtio (HS 29.12.2017). Kansan hän määrittelee ylisukupolvisena joukkona, jolla on oma kieli, kulttuuri ja kansalliset symbolit (Yle Puhe 24.1.2017). Valtion ydintehtäviksi Huhtasaari nosti kansalaisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtimisen, joka tarkoittaa muun muassa koulujen, kirjastojen ja sairaaloiden ylläpitoa. Huhtasaari myös lisäsi, että Suomella ei ole varaa pelastaa koko maailmaa (AlfaTV 26.9.2017).

Helsingin Sanomien (29.12.2017) haastattelussa hän sanoi maantieteellisen sijainnin muokkaavan ihmistä, mikä näkyy esimerkiksi silmien värissä. Tämä vahvasti perinteisen geopolitiikan teorioita mukaileva ontologinen ajatus selittää osaltaan, miksi Huhtasaari on niin valtiokeskeinen, sillä teorioiden mukaan maantieteen rajaamat elinolosuhteet ovat muokanneet kansakunnista syvästi erilaisia. Täten kullakin maalla on omat geopolittiset edellytykset ja tarpeet, jotka ovat muotoutuneet kyseiselle maalle ja kansalle sen omissa maantieteellisissä oloissa (Forsberg & Pursiainen 2015: 97). Saman suuntaisia ajatuksia esitti myös Hans Morgenthau, jonka mukaan kansanluonne määrittää voiman ilmenemistä esimerkiksi venäläisten sitkeytenä tai yhdysvaltalaisten kannustavuutena (mt. 270). Kansan määrittelyn ja maantieteen vaikutuksen perusteella Huhtasaari ajattelee selkeästi kansojen olevan luonnollisesti muodostuneita kokonaisuuksia. Tätä etnonationalistista oletusta vahvistaa myös se, että hänen ajatus, jonka mukaan jokaisella kansalla tulisi olla oma valtio.

Hyvä maailma olisi perussuomalaisten ehdokkaan mielestä sellainen, jossa jokainen johtaja sanoisi ”oma kansa ensin” (PS 3.12.2017). Hän myös totesi, ettei globalismi aja ihmisoikeuksia, jotka ovat hänen mukaansa aina sidottu valtioon. Ilman vahvoja kansallisvaltioita kenenkään oikeudet eivät Huhtasaaren mukaan toteudu (Yle Puhe 1.9.2017). Huhtasaaren mukaan vahvat kansallisvaltiot ovat kaikkein tehokkaimpia kansalaisten kannalta (Yle 7.8.2017). Hän myös ilmaisi pitävänsä omavaraisuutta itsenäisyytenä (Yle 15.9.2017).

Yleisesti ottaen voisi väittää, että Huhtasaaren näkemys globalisaation ja kansallisvaltion suhteesta on hyvin nativistinen. Hän kuitenkin täsmensi, etteivät kansallisvaltio ja kansainvälisyys ole ristiriidassa. Esimerkiksi hän nosti Sveitsin, jota pitää maailman kilpailukykyisimpänä maana (ISTV 27.11.2017). Hän kertoi *Ylen* A-Studion haastattelussa pitävänsä liittoutumattomuutta ja riippumattomuutta hyvinä asioina, jotka takaavat mahdollisuuden omiin päätöksiin, mutta eivät poissulje yhteistyötä (Yle 7.8.2017). *Kymen Sanomien* (17.1.2018) haastattelussa hän valotti ”Suomi takaisin” -kampanjasloganiaan seuraavasti: ”Suomi takaisin ei tarkoita eristäytymistä tai selän kääntämistä kansainväliselle yhteistyölle. Se tarkoittaa vain sitä, että meidän tulee tarkemmin punnita, millainen yhteistyö on Suomen kansallisten etujen mukaista.”

Analyttisestä näkökulmasta Huhtasaaren näkemyksiä on toisaalta helppo tulkita, mutta yhtäältä haastavaa. Globalisaation ja kansallisvaltion suhteesta on erotettavissa selkeä diskurssi, joka korostaa vahvoja kansallisvaltioita ja luo jyrkän vastakkainasettelun, joka implisiittisesti viittaa valtaan mitattavissa olevana nollasummapelinä.¹⁰ Toisaalta Huhtasaari ei kuitenkaan erittele, miten globalisaatio keskittää valtaa tai siirtää sitä markkinavoimille. Globalisaatioon liittyvistä näkemyksistä löytyy kuitenkin runsaasti yhtäläisyyksiä klassisen realismin oppi-isänä pidetyn Hans Morgenthauin ajattelun kanssa. Morgenthauin mukaan voiman tai edun maksimointi on kansakunnan moraalinen velvoite, jota kukaan muu ei tee sen puolesta. Morgenthauin mukaan suuremman utopistisen tavoitteen armoille asettuminen on itsemurha (Forsberg & Pursiainen 2015: 58–59).

Siinä missä globalisaatiokritiikki jää hyvin abstraktiksi, erittelee Huhtasaari varsin tarkasti, minkälaiseksi haluaisi muokata Suomea kansainvälisellä kentällä. Tärkeintä on ”suvereniteetin palauttaminen kaikissa asioissa” (*Kymen Sanomat* 17.1.2018). Päättäjävallan hän haluaa pitää Suomessa, sillä muuten ei Huhtasaaren mukaan hallitse omaa tulevaisuuttaan (HS 29.12.2017). Perussuomalaisten järjestämällä työmiehen tuumaustunnilla, jossa Huhtasaarta esitettiin puolueen presidenttiehdokkaaksi, hän ilmaisi tekevänsä kaikkensa Suomen ulkopoliittisen aseman vahvistamiseksi ja kansallisen suvereniteetin palauttamiseksi. ”Pienen maan pienet varat” täytyy Huhtasaaren mukaan käyttää suomalaisten hyvinvointiin (ISTV 4.8.2017). Kampanjansa aikana hän viittasi useaan otteeseen 1800-luvulla eläneen J.V. Snellmanin kansallisvaltioideaan, jota pitää parhaana keinona ajaa suomalaisten etuja. Samassa haastattelussa hän sanoi haluavansa turvallisen ”lintukoto-Suomen” takaisin (Radio Helsinki 20.10.2017). Yhdessä kaikki ehdokkaat kattaneessa

¹⁰ Tutkielmassa myöhemminkin käytettävää nollasummapelin käsitettä ei ole määritelty tieteellisten teorioiden kautta, koska se on hyvin suoraviivainen ja yleisesti käytössä oleva. Nollasummapeli siis viittaa ajatukseen, jonka mukaan esimerkiksi vallan lisääntyessä jossain, se myös vähenee jossain, koska sen määrä on rajallinen.

vaalitentissä hän viittasi Snellmanniin ja sanoi haluavansa markan ja itsenäisyyden takaisin (Yle/Aamulehti 12.1.2018).

Suomen nykytilaa ja tulevaisuutta arvioidessaan Huhtasaaren puheista huokuu voimakas oikeistopopulistinen sävy. Hän esimerkiksi kirjoitti *Uuden Suomen* blogissaan, joka oli otsikoitu ”Johtajuus puuttuu!”, haluavansa ”takaisin normaalin, jolloin rajavalvonta oli itsestäänselvyys”. Samassa tekstissä hän halusi lopettaa henkisen alamaisuuden ja kirjoitti lihavoituna: ”Suomen kansan valitsemien edustajien on ajettava työnantajansa eli Suomen kansan etua.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 28.8.2017). Tässäkään yhteydessä Huhtasaari ei erittele mitä Suomen etu tarkoittaa.

Yksi selkeä Huhtasaaren puheista erottuva diskurssi tämän tematiikan yhteydessä on kaipuu vanhaan – niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Esimerkiksi kun *Ilta-Sanomien* Vaalimessu-tapahtumassa häneltä kysyttiin, onko maailma ollut joskus parempi paikka, vastasi Huhtasaari: 80-luvulla. Toimittaja ei kuitenkaan pyytänyt perusteluja näkemykselle (ISTV 11.12.2017). Huhtasaari haikaili 1980-luvulle muutamaankin otteeseen. Hän muun muassa totesi, että 80-luvulla ”kauppa kävi ja talous oli kunnossa”. Tämän hän sanoi EU:n kontekstissa (Radio Helsinki 20.10.2017). Myös AlfaTV:n (26.9.2017) haastattelussa hän sanoi olevansa huolissaan Euroopan terrorismiaallosta, koska johtajilta puuttuu ”kantti” puolustaa omaa kansaa ja omia rajoja. Samassa yhteydessä Huhtasaari ilmaisi haikailevansa 80-luvulle. Kaipuun 80-luvulle voi tulkita johtuvan kahdesta asiasta. Ensinnäkin Suomi ei ollut tuolloin EU:n jäsen ja toisekseen hän näkee kansallisvaltioiden olleen nykyistä vahvempia, mikä pitää varmasti paikkansa, jos asiaa katsoo Huhtasaaren useaan otteeseen peräänkuuluttaman poliittisen päätöksen suvereniteetin kautta.

Valuutan vaihtamisen ohella Huhtasaari haluaisi lisätä suoraa demokratiaa. Tämä ilmeni muun muassa AlfaTV:n Dosentti-ohjelmassa, jossa hän listasi Suomen omaavan sadan vuoden päästä oman rahan ja suoran demokratian, ja olevan maailman kilpailukykyisin maa (AlfaTV 26.9.2017). Toisessa yhteydessä hän sanoi Sveitsin olevan maailman kilpailukykyisin maa juuri suoran demokratian ansiosta, joka pitää päättäjät ”puolella kankulla” (Yle 12.1.2018).

Jo Huhtasaaren itse kattoteemaksi asettama: kansallisvaltiot vastaan globalismi, ilmaisee syvää vastakkainasettelua, jossa taistelevat ahne kansainvälinen eliitti ja kansalaisiaan puolustava hyvä kansallisvaltio. Näin ollen populismin ulottuu myös kansainväliselle tasolle. Kyseinen tematiikan luominen loi hänelle otollisen kontekstin paitsi nostaa esiin omia nativistisia kantojaan, myös arvostella

suomalaisia päättäjiä. Hän totesi eräissä vaalitentissä, että Suomen olisi pitänyt huonon talous- ja rahapolitiikan seurauksena vaihtaa päättäjät, eikä valuuttaa (Yle 12.1.2018). Rahapolitiikan sättäminen ja siihen liittyvä vaalilupaus ”totuuskomissiosta”, joka selvittäisi laman syyllisiä (ks. esim. Yle 9.1.2018) on mielenkiintoinen etenkin kansainvälisyyden näkökulmasta. Huhtasaari luo narratiivillaan kuvaa, jossa Suomi pystyisi itse päättämään asioistaan ilman, että muun maailman tilanne vaikuttaisi siihen. Tämän voi tulkita myös vaalipuheeksi, mutta ottaen huomioon, kuinka ponnekkaasti Huhtasaari kansallisvaltiota tärkeimpänä poliittisena yksikkönä puolusti, ei ole syytä epäillä, etteikö hän ainakin jossain määrin uskoisi kansallisvaltion kykenevän päättämään asioistaan muusta maailmasta riippumatta.

Yleisesti ottaen Huhtasaari esitti asetelman mustavalkoisesti antaen ymmärtää kansallisvaltioiden joko vahvistuvan tai globalisaation tuhoavan ne. Puolueväellä kampanjatilaisuudessa pitämässään puheessa hän sanoi, ettei usko ”globalistisen päätöksentekojärjestelmän ajavan Suomen etua”, eivätkä perussuomalaiset usko päätösvalan ulkoistukseen (PS 11.11.2017). Huomionarvoista Huhtasaaren narratiivissa on, kuinka hän korostaa jatkuvasti Suomen ja suomalaisten etua, joka menee kaiken muun edelle. Kansa monoliittina viittaaminen ja sen puolustaminen toki on oikeistopopulisteille ominaista retoriikkaa, mutta Huhtasaari avaa näitä etuja äärimmäisen vähän. Hän ei esimerkiksi valota, mitä kansallisten etujen puolustaminen kansainvälisillä areenoilla tarkoittaa.

Ottamatta kantaa Huhtasaaren globalisaatiokäsityksen rajallisuuteen, voi hänen selvästi väittää ajattelevan, että selvärajaiset ja eksklusiiviset kansallisvaltiot ovat tehokkaimpia poliittisia yksiköitä ja nämä voivat tehdä yhteistyötä, joka tapahtuisi mitä ilmeisemmin tapauskohtaisesti ja käsitystä kansallisesta edusta palvellen. Huhtasaaren useasti hokema kansallinen etu jää kuitenkin globalisaation kontekstissa harmillisen abstraktiksi, jotta sitä voisi analysoida suhteellisen tai absoluuttisen hyödyn näkökulmasta. Huhtasaaren globalisaation ja kansallisvaltion suhdetta käsittelevissä narratiiveissa on kuitenkin selkeä morgenthaulainen perusvire, joka kietoutuu klassisen realismin peruskysymyksen: *mikä vaikutus politiikalla on kansakunnan voimaan ympärille* (Forsberg & Pursiainen 2015: 58). Asian voisi tosin esittää ennemmin niin, että Huhtasaari näkee globalisaation uhkaavan snellmanilaista kansallisvaltioihannetta ja sitä kautta globalisaation torjuminen muodostuu kansallisvaltioille selviytymistaisteluksi. Morgenthaun ajatusten ohella Huhtasaaren näkemykset osuvat jossain määrin myös Kenneth Waltzin uusrealismiin. Ainakin Waltzin ajatus, jonka mukaan keskinäisriippuvuus lisää vaaraa, on tunnistettavissa Huhtasaaren näkemyksistä (mt. 77–78). Rakenteelliseksi realistiksi Huhtasaarta ei kuitenkaan voi luonnehtia. Waltzin rakenne ei selitä valtioiden toimintaa, vaan näkee,

että kansainvälisen politiikan anarkkinen luonne määrittää valtioiden toimintaa (mt. 72–75). Ennemmin Huhtasaari vaikuttaisi samaistuvan Morton Kaplanin teoriaan, jossa osat, ennen muuta valtiot luovat kansainvälisen järjestelmän (mt. 72).

Huomionarvoista Huhtasaaren puheissa oli hänen käyttämänsä globalismin käsite. Globalismia (globalism) on käyttänyt etenkin Joseph Nye, jonka mukaan käsite pyrkii selittämään ja kuvailemaan modernia verkostoitunutta maailmaa (the Globalist 15.4.2002). Donald Trump taas käytti termiä presidentinvaalikampanjassaan luodakseen vastakkainasettelua amerikkalaisuuden ja vastaehdokas Hillary Clintonin Trumpin mukaan edustaman globalismin välille (NY Times 14.11.2016). Kuten Trump, myös Huhtasaari esittää globalismin poliittisena ideologiana, jopa kansainvälisenä salaliittona. Mitä luultavammin kyse on omille kannattajille suunnatusta vaalipuheesta, sillä järjestäytynyttä globalismi-liikettä ei ole ainakaan suuremmassa mittakaavassa olemassa. Näin hän rakentaa globalismista kansallisvaltiolle kuvitteellisen vihollisen ja esiintyy itse kansallisvaltion suojelijana.

Globalisaatio-kritiikissään Huhtasaari ei kuitenkaan näytä pitävän toisia kansallisvaltioita vihollisina tai kilpailijoina, vaan ennemminkin pahaksi vastavoimaksi paikantuu epämääräinen kansainvälinen eliitti. Päätelmää tukee Huhtasaaren edellä mainittu puolueväelle esittämä ajatus globalistisesta päätöksentekojärjestelmästä, mitä ainakaan viimeisen tiedon mukaan ei ole olemassa. Populistisen vastakkainasettelun rakentamiseen epämääräinen ja vailla totuus pohjaa oleva käsite soveltuu kuitenkin erinomaisesti. Huhtasaaren näkemykset tässä asiassa eivät kuitenkaan ole missään määrin yllättäviä, kun ottaa huomioon Mudden tarjoaman hypoteesin. Keskeiseksi sanomaksi globalismi vastaan kansallisvaltiot -tematiikasta nousee Huhtasaaren pyrkimys vahvistaa kansallisvaltioita ja torjua globalisaatiota. Käytännössä tämä tapahtuisi liittoutumattomuutta ja riippumattomuutta lisäämällä, jolloin kansallisvaltiot kykenisivät pohtimaan hyötyjä, mitä rajat ylittävä yhteistyö tarjoaa. Tämä ajatus paikantuu etenkin Waltzin uusrealismiin (Forsberg & Pursiainen 2015: 84). Vaikkakin on huomautettava, että Huhtasaaren diskursseista on liki mahdoton eritellä suhteellisia hyötyjä, sillä hän puhuu Suomen etuna pitämästään edusta ikään kuin yleisesti hyväksyttynä universaalina tosiasiana.

4.2. Turvallisuus

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan päätehtävät ovat itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden takaaminen, poliittisen järjestelmän ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen sekä ennen kaikkea kansalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaaminen. Jos nykykehitys jatkuu, ja siksi meidän pitää vaihtaa päättäjät, että nykykehitys ei jatkuisi, niin Suomesta tulee EU:n maakunta. Joka alueella meillä viedään päätösvalta pikkuhiljaa pois, joka alueella salamitaktiikalla ja jos me siinä vaiheessa heräämme, että olemme EU:n maakunta, niin se on aivan liian myöhäistä. (PS 3.12.2017)

Näin Laura Huhtasaari lausui kampanjansa avauspuheessa. Hetkeä myöhemmin hän kertoi EU-kritiikin keskellä, etteivät hänen isovanhempansa puolustaneet itsenäisyyttä, jotta se annettaisiin kynällä ja paperilla pois. Tämän jälkeen Huhtasaari siirtyi puhumaan maailman turvallisuuspoliittisesta tilanteesta, joka on hänen mukaansa vaarallisen tulehtunut ja Suomen pitää pysyä suurvaltojen ristiriitaisuuksien ulkopuolella (ma.). Näkemys on mielenkiintoinen muutamastakin eri näkökulmasta. Ensinnäkin Huhtasaari ilmaisee näkemyksensä turvallisuuspolitiikan tarpeista. Tiivistetysti sen voisi väittää olevan Suomen valtion olemassaolon turvaaminen. Kyseinen diskurssi ei kuitenkaan oletettavasti johdu turvallisuushista, vaan syvenevästi integraatiosta EU:n tasolla. Puheenvuorossa on vahvasti läsnä myös populismi, mikä ilmenee esimerkiksi vaatimuksena vaihtaa päättäjät. Populistinen retoriikka ei ole yllättävää, mutta huomionarvoista on se, kuinka Huhtasaari siirtyy suoraan turvallisuuspolitiikasta EU-vastaisuuteen ja siitä taas maailman turvallisuustilanteeseen. Tämäkin puheenvuoro kuvastaa ehdokkaan tendenssiä kääntää lähes kaikki asiat EU-vastaisuuteen, vaikka niillä ei suoraa yhteyttä olisikaan.

Tämä luku käsittelee Huhtasaaren turvallisuuspoliittisia näkemyksiä. Ensiksi luvussa analysoidaan käsitystä Suomea koskevista turvallisuushista sekä näkemyksiä maan puolustuspolitiikasta. Tämän jälkeen puolustusyhteistyötä, informaatiovaikuttamista ja ydinaseita käsitellään omissa alaluvuissaan. Turvallisuuspolitiikassa on jonkin verran päällekkäisyyksiä muiden teemojen, esimerkiksi Naton ja Venäjän suhteen. Tässä luvussa Natoa arvioidaan Suomen ja etenkin sen puolustusyhteistyön näkökulmasta, kun taas omassa Nato-luvussa puolustusliittoa puidaan järjestötasolla. Sama jaottelu koskee myös Venäjää, jota käsitellään suurvaltojen alaluvussa toimijana, eikä turvallisuuspoliittisena uhkana, kuten tässä luvussa.

Yleisradion vaalikoneessa Huhtasaari vastasi olevansa ”jokseenkin samaa mieltä”, väittämään: Venäjä on uhka Suomen turvallisuudelle, mutta ei perustellut vastaustaan. Kampanjan aikana hän ilmaisi, ettei pidä Venäjää akuuttina uhkana, mutta jatkuvana potentiaalisena uhkana. Eurooppaan tulevan jihadismin, terrorismin ja poliittisen islamin hän koki realistisempana uhkana (Yle 14.12.2017). Hän sanoi kahdessa *MTV*:n vaalitentissä, että Venäjän kanssa tulee olla varuillaan. Joulukuussa 2017 hän totesi, että Suomen pitää olla hereillä, mitä ympärillä tapahtuu koska Venäjä on vahvistumassa (MTV 13.12.2017). Tammikuussa Huhtasaari vastasi kysymykseen: onko Venäjä suurempi huolenaihe kuin muutama vuosi sitten, Venäjän varustautuvan ja tilanteen kiristyneen. Hänen mielestään ilmatilaloukkauksissa oli kyse huolimattomuudesta ja valmiuden testaamisesta (MTV 21.1.2018). Suomen puolustusta käsitelleessä blogitekstissään Huhtasaari käänsi asetelman toisin päin ja väitti

suomalaisten poliitikkojen käyttävän Venäjää kansalaisten pelotteluun: ”Venäjällä pelottelua käytetään aseena, ettei Suomella olisi muuta vaihtoehtoa kuin EU-jäsenyys. EU ei tuo turvatakuuta. Suomi on EU:ssa ajopuu.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 6.8.2017).

Huhtasaaren mukaan Suomi on rauhaa rakastava kansa, joka suojautuu tarvittaessa uhkia vastaan (Suomen Sotilas 9.11.2017). Kampanjan aikaisista puheenvuoroista ei välittynyt kuvaa, että Huhtasaari olisi erityisen huolissaan Suomen ulkoisesta turvallisuudesta. Sen sijaan turvallisuusuhkien kontekstissa oli vahvaa islamin toiseuttamista, joka näkyi varsin kirjavissa näkemyksissä sen tuomista uhkista, joita hän mainitsi eri yhteyksissä. *Ylen* vaaligallerian haastattelussa hän listasi Suomen kolmeksi suurimmaksi uhaksi (tärkeysjärjestyksessä): poliittinen islam, Brysselin orjuus ja työttömyyden kasvu (Yle 13.12.2017). Toisessa haastattelussa suurimpana turvallisuusuhkana hän piti terrorismia (Suomen Sotilas 9.11.2017). Huhtasaari myös väitti Ranskan olevan terrorismin takia sisällissodan partaalla, koska maan integraatiopolitiikka on epäonnistunut (Yle 25.1.2018). Keinona terrorismin torjuntaan hän haluaisi palauttaa normaalina pitämänsä rajavalvonnan, koska avoin raja tuo Huhtasaaren mukaan terrorismia (MTV 23.1.2018b). *Ylen* vaalikoneessa Huhtasaari vastasi olevansa ”täysin samaa mieltä” väittämään: Rajavalvonta on palautettava EU-maiden välille. Rajavalvonnan palauttaminen pohjautunee Huhtasaaren aiemmin kampanjan aikana esittämään näkemykseen, jonka mukaan ulkoinen turvallisuus on yhteydessä sisäiseen turvallisuuteen (Yle 12.10.2017). Hän totesi toisessa yhteydessä, että valtiolla on rajat, jotta siellä voidaan pysäyttää vaarat, koska maan sisällä valvonta on haastavaa (AlfaTV 8.1.2018) *Yle Puheen* Poliitikkaradiossa (24.1.2018) Huhtasaari totesi kiihkeään sävyyn EU:n lisäävän turvattomuutta avoimien sisärajojen politiikallaan ja ettei Suomessa uskalleta vastustaa EU-päätäjiä, joita halutaan miellyttää. Rajakontrollinen lisäksi hän haluaisi perustaa massiivisia siirtolaisleirejä kriisialueiden lähistölle (Jylkkäri 10.1.2018).

Huhtasaari keskeinen turvallisuuteen liittyvä väittämät oli kausaalisuhteen luominen turvallisuuden ja rajavalvonnan välille. Erityisen selvästi tämä ilmeni hänen sanoessa kampanjansa kiitospuheessa turvallisuuden menevän rajattomuuden ohi (MTV 29.1.2018). Rajakontrollin vaatiminen erityisesti ennaltaehkäisyyn vedoten, on vahvasti oikeistopopulistista retoriikkaa. Ensinnäkin leimaava puhe avoimien rajojen tuomasta terrorismista perustuu ksenofobiaan, jossa maahantulijoita toiseutetaan turvallisuusuhkien pelossa. Varsinainen rajavalvonta taas edustaa auktoritaarista politiikkaa, jossa valtiolta halutaan vahvempaa otetta. Joka tapauksessa turvallisuusuhkien priorisoinnista erottuu mielenkiintoinen huomio sisäisen turvallisuuden preferoimisesta suhteessa ulkoiseen. Voi tosin olla, että terrorismista puhuminen on Huhtasaarelle ja perussuomalaisille luontevampaa ottaen huomioon

sen liittyvän vahvasti puoluetta kantavaan maahanmuuttovastaisuuteen. Toisaalta Huhtasaari kuitenkin selvästi ilmaisi pitävänsä terrorismia Venäjää pahempana uhkana.

Edellä esitettyä huomiota siitä, ettei ulkoinen turvallisuus huoleta häntä, vahvistaa Huhtasaaren muutamaan kertaan toisteleva näkemys, jonka mukaan kynä on miekkaa mahtavampi (ks. esim. PS 3.12.2017 tai Yle 10.1.2018). Kielikuvan Huhtasaari tosin esitti sananvapauden kontekstissa, mutta siitä voidaan päätellä, että hänen mielestään diskurssit ovat sotilaallista voimaa merkittävämpi vaikuttamisen väline nykymaailmassa – ainakin Suomessa.

Suomen puolustuskyky on Huhtasaaren mukaan uskottava maan väkilukuun nähden. Tämän hän ilmaisi pariinkin kertaan (Suomen Sotilas 9.11.2017 ja Keskisuomalainen 19.11.2017). Kuten monessa muussakin asiassa, myös Huhtasaaren puolustuspoliittisissa näkemyksissä esiintyi muutamia usein toistettuja lausahduksia. Esimerkiksi ”missään ole sadan prosentin turvatakuuta”, Huhtasaari toisti useaan otteeseen (ks. esim. Yle 7.8.2017 tai Yle Puhe 5.10.2017). Tällä hän luonnollisesti tarkoitti, ettei mitkään liittoumat tai puolustusyhteistyösopimukset tarjoa täydellisen varmoja takeita maan ulkoisen turvallisuuden koskemattomuudesta. Hän kuitenkin totesi, että Suomea on helpompi tulla auttamaan, kun maan puolustus on kunnossa (Apu 15.1.2018). Auttaminenkin tosin vaihtelee kontekstin mukaan. Mahdollisen EU:n puolustusyhteistyön kontekstissa Huhtasaari totesi, ettei Portugali tulisi Suomea puolustamaan (Yle Puhe 24.1.2018). Yhdessä vaalitentissä hän sanoi, että Suomea puolustaa lähtökohtaisesti vain suomalaiset (ISTV 27.11.2017). *Keskisuomalaisen* haastattelussa (19.11.2017) Huhtasaari ei osannut arvioida, minkä valtioiden joukot tulisivat Suomea puolustamaan, mutta arveli, että materiaaliapua tulisi Yhdysvalloista ja Iso-Britanniasta. Puheista erottuva skeptisyys muiden tarjoamaa apua kohtaan viittaa vahvasti realistiseen ajatteluun, jossa turvallisuuspolitiikan lähtökohta on, etteivät valtiot voi luottaa muihin turvallisuuden takaamiseksi (Mearsheimer 1994: 11).

Toinen usein toisteltu hokema oli se, kuinka diplomatialla on tehoa, kun puolustus on kunnossa (ks. esim. MTV 21.1.2018 tai Uusi Suomi 19.12.2017). Kyseinen näkemys taas vaikuttaisi pohjaavaan ajatukseen, jonka mukaan sotilaallinen pelotekyky lisää uskottavuutta diplomaattisessa kanssakäymisessä ja osaltaan mahdollistaa sen. Hän jopa spekuloi olisiko Ukrainalla ollut enemmän neuvotteluvaraa Venäjän suuntaan Krimin valtauksessa, jos sen puolustus olisi ollut kunnossa (ISTV 4.1.2018).

Kolmas usein esille noussut hokema oli: ”parasta puolustusta on hyvä ulkopolitiikka” (ks. esim. Yle 15.9.2017 tai ISTV 30.10.2017). Molempia voi pitää yksinkertaistettuina ideaalitason kausaalisuhteina,

mutta kun niitä tarkastelee yhdessä, on väitteiden välillä havaittavissa ristiriita. Ensimmäisessä puolustus ehdollistaa diplomatian, kun taas jälkimmäisessä vahvasti diplomatiaan kytkeytyvä ulkopoliittikka esitetään puolustuksen muotona. Toisin sanoen, ilman uskottavaa puolustusta ei voi tehdä vaikuttavaa diplomatiata, mutta juuri diplomatia on kuitenkin parasta puolustusta. Joka tapauksessa tästä voitaneen päätellä, että Huhtasaari pitää puolustusta ja diplomaattisia suhteita tärkeinä, mutta niiden välinen dynamiikka jää hieman epämääräiseksi.

Huhtasaaren mukaan Suomen puolustuskyky perustuu asevelvollisuuteen ja vahvaan maanpuolustustahtoon, jonka lisäksi Suomi tekee kansainvälistä yhteistyötä (Suomen Sotilas 9.11.2017). Konkreettisella tasolla Huhtasaari mainitsi uskottavan puolustuksen näkyvän muun muassa siinä, että Suomen reservi on suurempi kuin Saksalla (ISTV 30.10.2017). Puolustukseen täytyy hänen mielestään panostaa Suomen sijainnin takia ja uutena keinona tähän hän haluaisi tehdä tehokasta analyysiä, johon teknologia olisi turvattava (ma.). Analyysikykyyn hän mainitsi myös toisessa yhteydessä ja korosti samalla puolustuksen tärkeyttä suurvallan naapurimaana (ISTV 27.11.2017). Puolustukseen liittyvissä puheenvuoroissa nähtiin myös yksi jokseenkin mielenkiintoinen näkemys, kun Huhtasaari totesi, ettei köyhistä voi pitää huolta, mikäli puolustus ei ole kunnossa ja toisti tämän jälkeen puolustus-diplomatia -mantransa (HSTV/ISTV 23.1.2018).

”Jos tänne joku tulee, tapellaan ja puolustetaan koko maata kaikkia uhkia vastaan”, Huhtasaari sanoi Keski-suomalaisen haastattelussa (19.11.2017). Jatkokysymyksen: jos uhka olisi Venäjä, Huhtasaari sanoi Suomen puolustuksen olevan väkilukuun nähden uskottava, mutta Venäjän asevoimien olevan isommat ja, että usein isommat asevoimat voittavat (ma.). Vaalikampanjan aikaisten kannanottojen perusteella Huhtasaari haluaa panostaa puolustukseen myös taloudellisesti. Viikko ennen vaaleja hän sanoi, ettei puolustusbudjettia olisi pitänyt leikata, vaan puolustukseen pitää panostaa, koska se lisää hänen nähdäkseen diplomatian tehoa (MTV 21.1.2018). Silloista valtiovarainministeri Petteri Orpoa Huhtasaari kritisoi kovin sanoin väittämällä, että Orpolla on piikki auki Eurooppaan, mutta ei puolustukseen (HSTV/ISTV 23.1.2018)

Huhtasaaren uhkakäsityksistä tai arviosta Suomen puolustuskyvystä on vaikea antaa muodostaa yhteenvetoa, sillä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyvät puheenvuorot joko jäävät abstraktille tasolle tai kääntyvät Huhtasaarelle mieleisempiin teemoihin, kuten EU:hun ja maahanmuuttoon. Joka tapauksessa hän kannattaa nykyisen kaltaista asevelvollisuuteen perustuvaa järjestelmää (HS vaalikone) ja pitää Venäjää jatkuvana, muttei akuuttina uhkana. Puheista saa käsityksen, että Huhtasaari pitää sotilaallista puolustuskykyä tärkeänä ja Suomen tapauksessa riittävänä. Puheissa

ilmenee samalla mielenkiintoista heilahtelua idealismin ja pragmaattisuuden välillä. Puheet puolustuksesta tehokkaan diplomatian takeena edustavat ensin mainittua, kun taas puheet isompien asevoimien voitoista ovat enemmän pragmaattisia lausuntoja. Samaan sarjaan menee myös Huhtasaaren vaatimus irtautua Ottawan jalkaväkimiinat kieltävästä sopimuksesta. Ottawan sopimusta käsitellään omassa luvussaan (Ks. luku 5.6.).

4.2.1. Puolustusyhteistyö

Puolustusyhteistyö tarkoittaa tässä tapauksessa kahden tai useamman itsenäisen valtion tekemää yhteistyötä puolustuspolitiikassa. Kyseisen tematiikan osalta Huhtasaaren ydinsanoma oli pitää Suomi liittoutumattomana. Hän esimerkiksi totesi liittoutumattomuuden olevan Suomen ensisijainen tavoite (HS 29.12.2017). Samansuuntaisen lausahduksen hän toisti toisessakin yhteydessä ja lisäsi, ettei kantaa kuitenkaan kannata ”betonoida”, mikä oli implisiittinen viittaus siihen, ettei optiota liittyä Natoon kannata poissulkea, vaikka jäsenyyttä ei sillä hetkellä kannattaisikaan. Huhtasaari myös sanoi, että liittoutumattomuus ja puolueettomuus ovat hyviä asioita ja takaavat mahdollisuudet omiin päätöksiin (MTV 21.1.2018). Hän kertoi kannattavansa yhteistyötä ja liittoumia kansallisen edun nimissä (AlfaTV 12.11.2017), eikä halua syventää yhteistyötä millään rintamalla nykyisestä (Yle 9.1.2018). Vaikka liittoutumattomuus on ensisijainen tavoite, pitäisi Huhtasaaren mukaan tilannetta pohtia uudestaan, jos se liittoutumattomuus ei ole mahdollista (Uusi Suomi 19.12.2017). Yleisellä tasolla Huhtasaaren voisikin siten todeta erottavan yhteistyön ja liittoutumattomuuden toisistaan turvallisuuspolitiikan kontekstissa ja vaikka hän ei liittoutumiin liittymistä kannata, kanta ei ole jyrkän kielteinen, vaan selkeästi kontekstiin sidottu.

Maiden välisistä puolustusyhteistyösopimuksista Huhtasaari kirjoitti blogissaan seuraavasti: ”Meillä on puolustusyhteistyösopimus sekä Yhdysvaltojen että Iso-Britannian kanssa. Tämänkaltaiset sopimukset eivät kuitenkaan sisällä juridista velvoitetta auttaa toista. Asiakirjat ovat tärkeitä yhteistyön ilmauksia. Suomi tekee yhteistyötä Ruotsin kanssa ja Naton kanssa. Suomi on tehnyt Venäjän kanssa valtiosopimuksen.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 6.8.2017). Blogitekstin taustalla oli siinä mainittu kohu, joka nousi Huhtasaaren tviitistä, jossa hän arveli, että Suomen ja Venäjän välinen sota olisi päivässä ohi. Huomionarvoista katkelmassa on erityisesti se, kuinka Huhtasaari näkee sopimukset yhteistyön ilmauksina. Tästä voi siten päätellä, että vaikka Huhtasaari pitää liittoutumattomuutta tärkeänä, näkee hän kuitenkin sopimusten varaisen yhteistyön merkityksellisenä puolustuspolitiikan välineenä.

Vaalitenteissä puolustusyhteistyöhön liittynyt keskustelu pohjasi oikeastaan kolmeen rintamaan: Natoon, EU:n mahdolliseen puolustusyhteistyöhön sekä Suomen ja Ruotsin kahden väliseen yhteistyöhön. Natoon liittymistä Huhtasaari ei kannata, mutta sanoi olevansa selonteon kannalla ja sanoi, että voisi jossain tilanteessa hakea jäsenyyttä. Kantaansa Huhtasaari perustelee Venäjän kanssa yhteisellä rajalla. Hän sanoi, ettei Venäjä haluaisi Nato-rajaa lähelleen (Yle 9.1.2018). Nato ja EU:n puolustusyhteistyö ei Huhtasaaren mielestä ole irrallista, vaan hyvin lomittain. Hänen mukaansa Nato-maat ovat pienentäneet asevoimia ja ulkoistaneet turvallisuutensa (IL-TV 22.1.2018). Pakon edessä Huhtasaari sanoi valitsevansa Naton ennen EU:a, mutta täsmensi, että tuolloin Venäjän pitäisi olla heikko (HS 29.12.2017). Kahdenvälisen puolustusyhteistyön Ruotsin kanssa Huhtasaari toivoisi jatkuvan, mutta hän ei halua Ruotsin päättävän Nato-asiaa Suomen puolesta (Yle 25.1.2018). *Helsingin Sanomien* vaalikoneessa hän vastasi olevansa ”jokseenkin eri mieltä” väittämään: Suomen pitää liittyä Natoon, jos Ruotsi liittyy (HS Vaalikone).

Huhtasaaren mielestä Nato-jäsenyyden hakeminen on sen hetkinen tilanne, jolloin täytyisi katsoa myös maailman tilannetta (Yle 9.1.2018). *Ilta-Sanomien* vaalikoneessa hän vastasi ”jokseenkin eri mieltä” väittämään, jossa kysyttiin Naton täysjäsenyyden hakemisesta seuraavan eduskuntakauden aikana. Perusteluihin hän kirjoitti, ettei kannata jäsenyyden hakemista tämänhetkisen tiedon valossa. Samaisessa *IS:n* vaalikoneessa Huhtasaari ilmaisi haluavansa järjestää neuvoa-antavan kansanäänestyksen Natoon liittymisestä (IS Vaalikone). Naton kanssa yhteisissä sotaharjoituksissa Huhtasaari ei kuitenkaan näe ongelmaa, ei vaikka ne tapahtuisivat Suomen maaperällä (Yle 9.1.2018). Naton 5. artiklan¹¹ suhteen Huhtasaari on skeptinen, koska pitää muiden auttamista isona sisäpoliittisena päätöksenä (AlfaTV 12.11.2017). Tiivistetysti voisikin väittää, ettei Huhtasaari kannata Nato-jäsenyyttä, mutta haluaa pitää mahdollisuuden avoinna. Merkittävin syy kantaan on Venäjän mahdollisesti vihamielisen reaktion pelko ja samalla skeptisyys Naton jäsenmaiden keskinäiseen solidaarisuuteen ja toimintakykyyn.

EU:n puolustusyhteistyön suhteen Huhtasaaren kanta oli huomattavasti kielteisempi. Hän esimerkiksi sanoi Suomen lähtevän maksumieheksi ja, että ”todelliset hyödyt olisi joskus hyvä katsoa ennen kuin ryntää mukaan” (ISTV 13.11.2017). Suurimmaksi ongelmaksi Huhtasaari kuitenkin nostaa päällekkäisyyden Naton kanssa. Marraskuussa 2017 hän piti epärealistisena, että Lissabonin

¹¹ Kollektiivista puolustusta määrittävä Artikla 5 kuuluu Naton perustamissopimukseen. 5. artiklan mukaan hyökkäys yhtä jäsenmaata kohtaan, on hyökkäys kaikkia vastaan ja se velvoittaa jäsenmaat auttamaan hyökkäyksen kohteena olevaa maata (Nato.int).

sopimuksen avunantolauseke¹² ohittaisi Naton 5. artiklan (ma.). Kuukautta myöhemmin Huhtasaarelta kysyttiin avunantolausekkeen merkittävyydestä, vastasi hän toteamalla, että sotilaalliseen avunantoon velvoittava tulkinta olisi Naton 5. artiklaa tiukempi ja siksi puolustusyhteistyö ei tule Euroopassa tapahtumaan, koska maat eivät halua kaksinkertaista järjestelmää. Huhtasaaren mukaan avunantolauseke tarkoittaa sitä, että jokainen jäsenmaa harkitsee minkälaista apua antaa (Yle 14.12.2017). Huhtasaari ei myöskään pidä EU:a sotilaallisena suurvaltana ja sanoi, ettei Venäjä katso EU:n olevan uskottava vastustaja. ”Sotilaallinen selkäranka” tulee Huhtasaaren mukaan Yhdysvalloilta (ma.) Saman lauseen hän toisti myös toisessa vaalitentissä (MTV 21.1.2018).

Näin ollen Huhtasaari pitää EU:n puolustusyhteistyötä epärealistisena juuri Naton olemassaolon takia. Merkittävänä huomiona EU- ja Nato-puolustusyhteistyöstä voi myös erottaa selkeän kylmää sotaa mukailevan vastakkainasettelun idän ja lännen välille, joka tiivistyy Yhdysvaltojen ja Venäjän väliseen kilpailuun. Tämä ilmeni erityisen selkeästi Huhtasaaren kyseenalaistaessa EU:n uskottavuutta Venäjän suuntaan ja puheista Yhdysvaltojen tarjoamasta sotilaallisesta selkärangasta.

Hänen kantansa EU:n puolustusyhteistyöhön ja Natoon tiivistyi osuvasti *Suomen sotilas* -lehden haastattelussa, jossa häneltä kysyttiin: Millaisena näette Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen roolin Naton ulkopuolisena EU-jäsenvaltiona? Tulisiko Suomen liittyä Natoon? Mikäli pitäisi, milloin? Mikä olisi johtamanne Suomen linja Euroopan unionin puolustusyhteistyön kehittämisessä? Huhtasaari vastasi seuraavasti: ”Suomi on Naton kumppani. Suomi tekee sotilaallista yhteistyötä Nato-maiden kanssa. Suomi ei tule hakea Naton jäsenyyttä tällä hetkellä. Euroopan puolustusyhteistyötä voidaan tehdä materiaalihankinnoissa. Suurin osa EU:n jäsenmaista kuuluu Natoon, siksi ei kannata luoda rinnakkaista järjestelmää.” (Suomen Sotilas 9.11.2017). Huhtasaari vaikuttaisi siis kannattavan Naton kumppanuutta, mutta vastustavan jäsenyyttä. Vastauksen toinen mielenkiintoinen anti on se, ettei Huhtasaari tyrmää täydellisesti EU-tason yhteistyötä, jota voidaan hänen mielestään tehdä materiaalihankinnoissa. Näkemys on siinä määrin merkillinen, että EU:n demonisointi oli yksi Huhtasaaren kampanjan suurimmista teemoista (ks. luku 5.1.).

Perinteisempien sotilasliittokysymysten ohella tenteissä ja vaalikoneissa kysyttiin, miten ehdokkaat reagoisivat, jos Suomen lähialueilla puhkeaisi sotatoimia. Esimerkiksi *Ilta-Sanomien* vaalikoneessa kysyttiin, onko Suomen mahdollista pysyä puolueettomana, jos Naton ja Venäjän välille puhkeaa

¹² Vuonna 2007 solmittu sopimus, joka muutti Euroopan Unionin perussopimusta ja tähtää muun muassa tehokkaampaan, demokraattisempaan ja yhtenäisempään unioniin (eur-lex.europa.eu).

konflikti Itämerellä. Huhtasaari vastasi olevansa ”jokseenkin samaa mieltä” ja kirjoitti perusteluihin seuraavasti: ”Suomi puolustaa omaa aluettaan. Suomen rooli on estää se, ettei Suomen alueita tai ilmatilaa käytetä vihollisuuksiin ketään vastaan”. Vastaavasti *Helsingin Sanomien* vaalikoneessa esitettyyn väittämään: Jos Viroon kohdistuu hyökkäys, Suomen tulee osallistua sen torjuntaan, Huhtasaari vastasi olevansa ”jokseenkin eri mieltä”. Perusteluihin hän kirjoitti samansuuntaisesti kuin *IS:n* vaalikoneessa, eli Suomi ei anna aluettaan muiden käyttöön. Toisessa yhteydessä hän kuitenkin sanoi, että Suomi voisi antaa aluettaan vieraanvallan käyttöön, jos Suomeen kohdistuisi hyökkäys tai muu hyvin vakava uhka (Keskisuomalainen 19.11.2017). Teoreettisella tasolla Huhtasaari on siten hyvin johdonmukainen Suomen alueen käytöstä, jota hän välttäisi viimeiseen asti, samoin konflikteihin osallistumista.

Vaikka rauhanturvaaminen ei suoranaisesti ole puolustuspolitiikkaa, voidaan sitä pitää merkittävänä kansainvälisenä turvallisuuspoliittisen yhteistyön muotona. Blogissaan Huhtasaari kirjoitti, ettei Suomen tule osallistua muiden maiden sotiin, mutta rauhanturvaaminen on hänen mielestään eri asia. Samassa blogitekstissä Huhtasaari myös sanoi sodan olevan bisnestä ja diplomatian paras keino ratkaista se (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 6.8.2017). Jos kriisissä olisi vakavien tappioiden uhka, haluaisi Huhtasaari selvityksen sen luonteesta. Hänen mielestään kaukaisuus nostaa kynnystä osallistua konfliktiin, mutta läheisyys taas on geopolitiikkaa (ISTV 27.11.2017). *Hesarin* vaalikoneessa Huhtasaari vastasi olevansa ”jokseenkin samaa mieltä” väittämään: Suomen presidentin pitää aktiivisesti tarjota apua kansainvälisten kriisien kuten Pohjois-Korean kriisin ratkaisuihin. Perusteluissa hän kirjoitti Suomen omaavan hyvän maineen rauhanvälittäjänä ja kehui presidentti Martti Ahtisaaren tehneen hyvää työtä.

Ylen tentissä Huhtasaarelta kysyttiin painotuksia kansainväliseen puolustusyhteistyöhön, johon hän sanoi Suomen roolin olevan enemmänkin rauhanvälittäjä. Huhtasaari jatkoi ilmaisemalla halunsa pitää Suomi suurvaltojen ristiriitaisuuksien ulkopuolella ja edistää rauhaa. Hän haluaisi jatkaa rauhanturvaamista Naton kumppanina, mutta aina kansalliselle edulle alisteisesti. Kun toimittaja kysyi mihin suuntaan Huhtasaari puolustusyhteistyötä painottaisi, vastaukseksi hän sanoi, ettei halua osallistua liikaa rauhanturvaamisoperaatioihin koston pelossa (Yle 9.1.2018). Huomionarvoista etenkin kyseisessä haastattelussa oli Huhtasaaren vaikertelu asiakysymyksissä. Hän vastasi usein ohi aiheen tai vetosi tapauskohtaiseen harkintaan. Tämän perusteella voikin olettaa, ettei hän koe sotilaallisen turvallisuuden kysymyksiä omakseen, vaikka niihin toki kampanjan aikana vastasi.

Huhtasaaren puheista ei erotu selkeää kantaa puolustusyhteistyöhön tai sen eri muotoihin, mikä johtuu erityisesti siitä, että hän vetoaa lähes poikkeuksetta tapauskohtaiseen pragmaattisuuteen. Se on kuitenkin selvää, että hän pitää liittoutumattomuutta valttina, mutta haluaa kuitenkin pitää optiot auki tilanteen muuttuessa. Tässäkin kontekstissa taikasana tuntuu olevan Suomen etu, joka jää muiden kontekstien tavoin hyvin abstraktille tasolle. Kaiketi edulla kuitenkin tarkoitetaan Suomen turvallisuustilannetta ja pyrkimystä estää sen heikentyminen. Sotilaallisen yhteistyön muodoista hän vaikuttaisi suhtautuvan kaikesta suopeimmin rauhanturvaamiseen. Natoa kohtaan Huhtasaari ei tunnu kokevan suurta antipatiaa, toisin kuin EU:a ja sen mahdollista puolustusyhteistyötä.

Jos puolustusyhteistyötä pohtii kansainvälisen politiikan teorioiden näkökulmasta, on Huhtasaaren ajatuksista erotettavissa status quo -ajattelu, joka on Hans Morgenthau'n klassisen realismin teoriassa puolustava etu. Myös puheet kansallisesta edusta ovat ominaisia Morgenthau'n teorialle (Forsberg & Pursiainen 2015: 57–59). Kansakunnan selviytymisen näkökulmasta tapahtuvan etujen puntaroinnin ohella Huhtasaaren näkemykset instituutioista turvallisuuspolitiikan saralla ovat niin ikään realistista koulukuntaa mukailevat (mt. 25), eli hän näkee ne enemmän voimapolitiikan työvälineinä, kuin valtioiden tapana uudelleen ajatella omia etujaan. Tästä kielii etenkin vetoaminen Nato-option avoinna pitämiseen. Nykytiedon valossa Huhtasaari vaikuttaisi esittävän Natoon liittymisen jopa Suomen turvallisuutta uhkaavana toimenä.

Puolustusyhteistyön näkökulmasta Huhtasaari vaikuttaisi olevan uusrealisti. Esimerkiksi näkemys diplomatian tehosta puolustuksen ollessa kunnossa, voi ainakin jossain määrin liittää ajatukseen, jonka mukaan sodan uhka pienenee, kun valtion pelotekyky kasvaa. Hän siis uskoo, että kansainvälisen järjestelmän anarkkisen rakenteen ehkäisevän voimankäyttöä. Toisin sanoen, kun teoriassa mikään ei estä sotia, kannattaa valtion kasvattaa sotilaallista voimaansa, jotta kynnyksensä vastaan hyökkäämiseksi kasvaisi mahdollisimman korkeaksi. Näin ollen rakenne ohjaa toimijoita varustautumaan. (Forsberg & Pursiainen 2015: 87). Yhteistyökysymyksissä Huhtasaaren varovainen kanta taas on rinnastettavissa Joseph Grieco'n ajatukseen, jonka mukaan valtion päätehtävä on selviytyä ja sitä voi maksimoida yhteistyön kautta, mutta yhteistyötä täytyy kuitenkin punnita kansakunnan etujen näkökulmasta. Toisaalta puhe uskottavan puolustuksen tärkeydestä on linjassa myös uusklassisen realistin John Mearsheimerin näkemykseen, ettei valtio voi olla varma toisen valtion aikomuksista, eikä näin ollen voi missään tilanteessa luottaa toiseen valtioon turvallisuuskysymyksissä (Mearsheimer 1994: 10–11).

4.2.2. Informaatiovaikuttaminen

Informaatio- tai hybrdivaikuttamisesta käyty keskustelu linkittyi vahvasti Venäjään. Oikeastaan käsitteestä ei edes puhuttu yleisellä tasolla, vaan nimenomaan Venäjän kontekstissa. Huhtasaari kuitenkin pyrki laajentamaan keskustelua myös Venäjän ulkopuolelle. Huhtasaaren mielestä hegemonian vastainen mielipide leimataan trollaukseksi ja kaikki lähtevät omasta narratiivistaan. Näin hän vastasi, kun kaikki ehdokkaat kattaneessa tentissä kysyttiin, miten Suomeen pyritään vaikuttamaan ja miten siihen voisi vastata. Hän jatkoi sanomalla kaikkien pyrkivän vaikuttamaan. Esimerkkejä Huhtasaari nosti kaksi. Hänen mielestään lähes koko maailman media mustamaalasi Donald Trumpia Yhdysvaltain presidentinvaaleissa. Huhtasaari taas näki Barack Obaman kiristäneen ja uhkailleen brittejä kauppapolitiikalla ennen EU-kansanäänestystä (ISTV 30.10.2017).

Tieteellisesti informaatiovaikuttamisen ongelma on sen yleisesti hyväksytyn määritelmän puuttuminen. Yksi ominainen piirre vaikuttaisi kuitenkin olevan epätarkan tai suorastaan valheellisen tiedon levittäminen. Esimerkiksi valtioneuvoston kanslian (VNK) vuonna 2017 julkaistun esitelmän mukaan informaatiovaikuttamista on väärän ja harhaanjohtavan tiedon levittäminen, painostaminen sekä faktojen liittäminen niitä vääristäviin konteksteihin. Esitelmän mukaan informaatiovaikuttamisen perimmäinen päämäärä on saada kohde muuttamaan käyttäytymistään haluttuun suuntaan (Mantila/VNK 2017: 7–8). VNK:n määritelmän perusteella Huhtasaari ei näytä täysin ymmärtävän, mitä käsite tarkoittaa tai sitten hän yksinkertaisesti tulkitsee sitä omaan narratiiviin sopivalla tavalla.

Yleisradion ensimmäisessä vaalitentissä Huhtasaarelta kysyttiin, voidaanko kansanäänestyksiä järjestää, koska ihmisiä on niin helppo manipuloida.

Tässä tuli esille se, kun Putin puhuu vaikka Suomessakin, ni se puhuu sillon venäläisille ni. Putin on kovanaama, kyllä. Putin on kovanaama Venäjällä, kyllä, ja Venäjä tarvitsee vahvan johtajan, ettei siellä tule kaaosta. Mutta Putin ei oo niin kovanaama, että se pystyis vaikuttamaan Suomen äänestystulokseen, Yhdysvaltojen äänestystulokseen tai Iso-Britannian äänestystulokseen. Varmasti Venäjä trollaa ja yrittää vaikuttaa, mutta kyllä minä uskon, että kun tämä tiedostetaan ja avoimesti tuodaan esille ja käydään läpi, niin järjestäisin kansanäänestyksen. Minä luotan Suomen kansaan. (Yle 14.12.2017)

Vastausta tulkittaessa on huomattava oikeistopopulisteille olennainen retoriikka vallan palauttamisesta kansalle. Kampanjan aikana tämä näkyi Huhtasaaren vaatimuksena lisätä suoraa demokratiaa, eli toisin sanoen kansanäänestyksiä (Yle/Aamulehti 12.1.2018). Vastauksen perusteella Huhtasaari näyttäisi tiedostavan informaatiovaikuttamisen olevan uhka, mutta ei kuitenkaan järin merkittävä. Esimerkiksi näkemys siitä, että Venäjä ei pysty vaikuttamaan muiden maiden vaalituloksiin alleviivaa tätä tulkintaa. Vaalitenttien perusteella Huhtasaari ei ainakaan pidä informaatiovaikuttamista niin merkittävänä

uhkana kuin muut ehdokkaat. Vihreiden Pekka Haavisto perusteli hetkeä aiemmin, ettei halua järjestää Nato-kysymyksestä kansanäänestystä juuri vaikuttamisyrityksiin vedoten (ma.). Huomionarvoista Huhtasaaren vastauksessa on myös se, että hän lähtee liikkeelle Putinista ja tämän ”kovanaamaisuudesta”. Hän kuitenkin luo mielikuvan, ettei Putin olisi niin vahva, että pystyisi vaikuttamaan muihin ja vasta vastauksen lopuksi kertoo, miksi kansanäänestystä voitaisiin järjestää.

Kuukautta aiemmin useamman tahon järjestämässä vaalitentissä puhuttiin paljon Venäjästä ja yhtenä kysymyksenä ehdokkaita pyydettiin listaamaan kolme keinoa, joilla Venäjän informaatiovaikuttamista voidaan estää. Ensimmäisenä Huhtasaari mainitsi valtamedian, johon kansa uskoo. Toiseksi keinoksi hän nosti riittävän rehellisyyden sekä avoimuuden ja kolmantena realismin, jota täsmensi toteamalla, että täytyy tiedostaa myös muiden maiden kuin Venäjän pyrkivän vaikuttamaan. Näiden jälkeen hän lisäsi haluavansa rohkaista suomalaisia lukemaan myös ulkomaalaisia medioita. Muut ehdokkaat mainitsivat Huhtasaaren keinoista ainoastaan avoimuuden. Muita esille tulleita keinoja oli muun muassa RKP:n Nils Torvaldsin mainitsema vaikuttamisen toimintatapojen tuntemus, samoin Venäjän tuntemus. SDP:n Tuula Haatainen nosti esiin koulutuksen, vasemmistoliiton Merja Kyllönen keskinäisriippuvuuden kasvattamisen yhteistyöllä ja vihreiden Haavisto viranomaisten avoimuuden (ISTV 13.11.2017).

Huhtasaaren mainitsemissa keinoissa huomionarvoista on etenkin valtamedian luotettavuus. Vastaus on sikäli tulkinnanvarainen, ettei siinä suoraan väitetä, että valtamedia olisi epäluotettava, mutta ottaen huomioon Huhtasaaren muut lausunnot, vaikuttaisi kommentti olevan tulkittavissa median uskottavuuden kyseenalaistamiseksi. Esimerkiksi *Satakunnan kansan* haastattelussa vaalien jälkeisenä päivänä Huhtasaari sanoi Suomen median olevan konsensusmedia, joka tukee konsensuspuolueita. Samassa haastattelussa hän sanoi, ettei halua uhriutua, mutta koki median kohdelleen häntä eri tavalla kuin muita. Huhtasaaren mukaan ”muut saivat puhua keskeytyksettä ja häntä ammuttiin revolverilla” (*Satakunnan Kansa* 29.1.2018). Vastaavasti realismi on linjassa hänen viljelemän diskurssin kanssa, jossa pyritään korostamaan muiden vaikutusyrityksiä. Loppu viimein Huhtasaaren ulosanti informaatiovaikuttamisesta jää epämääräiseksi. Hän yhtäältä tiedostaa uhan, mutta ei varsinaisesti tarjoa mitään käytännön keinoja, millä sitä voitaisiin estää. Esimerkiksi Haaviston ja Haataisen esiin nostamaa hybriditurvakeskusta hän ei mainitse kertaakaan.

4.2.3. Ydinaseet

Huhtasaari vastasi olevansa ”jokseenkin eri mieltä” *Ylen* vaalikoneessa esitettyyn väittämään, jossa kysyttiin ehdokkaan kantaa siihen, pitäisikö Suomen allekirjoittaa uusi YK:n ydinasekieltosopimus. Huhtasaari perusteli vastaustaan sillä, ettei yksikään ydinasevaltio ei ole siinä mukana (Yle Vaalikone) *Ylen* Vaaligalleria -haastattelussa Huhtasaari luonnehti ydinaseettoman maailman toivomista utopistiseksi, sen sijaan maailmasta täytyisi luoda hänen mielestään sellainen, jossa niitä ei käytetä (Yle 13.12.2017). Saman suuntaisen lausunnon hän esitti myös *Ilta-Sanomien* (4.1.2018) ehdokastentissä, jossa totesi, että on tehtävä sellaista politiikkaa, ettei ydinaseita käytetä ja toista tismalleen samat sanat viisi päivää myöhemmin *Ylen* (9.1.2018) ehdokastentissä.

Blogissaan (Uusi Suomi Puheenvuoro 6.8.2017) hän kysyi pitääkö Suomen olla huolissaan Venäjän ydinaseista. Heti perään hän kirjoitti: ”Venäjä ei tällä hetkellä uhkaa meitä. Peruspullistelua on aina ollut enemmän ja vähemmän. Venäjä on suurvalta ja meillä on pitkä yhteinen raja. Ydinpommia Venäjä ei käytä kuin ääritilanteessa (maailmansota). Venäjän sotilasdoktriinin mukaan ydinaseita voidaan käyttää ensi-iskuun. Ydinpommeilla uhittelu on käytännössä psykologista pelottelua.” Oheisessa katkelmassa Huhtasaari ilmaisee varsin selkeästi käsityksensä ydinaseiden funktiosta, joka on pelotteen luominen. Tämä taas viittaa Morgenthau’n klassisen realismin kulmakiveen: voimatasapainoon, jota tarvitaan kilpailuun perustuvassa kansainvälisessä järjestelmässä rauhan ylläpitämiseksi (Forsberg & Pursiainen 2015: 62).

Ydinaseet Huhtasaari mainitsi myös maanpuolustuskurssiyhdistyksen järjestämässä vaalitentissä, jossa hän hieman irrallisena mainitsi ydinaseiden ja niiden roolin voimankäytössä palanneen turvallisuuspoliittiseen keskusteluun. Kommentin hän esitti välissä, jossa ensin toivottiin Suomen ja Venäjän hyvien suhteiden ylläpitämistä ja ydinasekommentin jälkeen sitä, kuinka Kiina, Yhdysvallat ja Venäjä vetävät turvallisuuspolitiikan suuret linjat (ISTV 27.11.2017).

Yhteenvetona Huhtasaaren ydinaseisiin liittyvistä näkemyksistä voisikin todeta, niiden edustavan hänelle voimatasapainon ylläpitämiseen tarkoitettuja strategisia välineitä. Hän yhtäältä tiedostaa ydinaseiden uhan ja tuhovoiman, mutta ei pidä niiden käyttöä järkevänä todennäköisenä. Huomionarvoinen kommentti oli myös näkemys ydinaseiden paluusta turvallisuuspoliittiseen keskusteluun. Irrallisena kommentti on haastava analyttisestä näkökulmasta, sillä siinä ei eritellä, milloin ydinaseet olisivat poistuneet kyseisestä keskustelusta tai miten niiden paluu ilmenee. Ajatuksen voisi kuitenkin mahdollisesti liittää Huhtasaaren kampanjan avauspuheessa esittämään näkemykseen maailman

turvallisuuspoliittisen tilanteen kiristymisestä, josta esimerkiksi hän mainitsi Pohjois-Korean tilanteen (PS 3.12.2017).

4.3. Suurvallat

Kampanjansa aikana Huhtasaari puhui useaan otteeseen suurvalloista, joilla hän implisiittisesti viittasi Yhdysvaltoihin ja Venäjään sekä joissain yhteyksissä Kiinaan. Venäjän ja Yhdysvaltojen merkityksen voi huomata jo siitä, että Huhtasaari nosti Venäjän ja Yhdysvaltain presidentit Suomen kannalta merkittävimmiksi ulkomaisiksi poliitikoiksi (Yle/Kaleva 10.1.2018). Sotilaallisessa mielessä Huhtasaari pitää Yhdysvaltoja, Venäjää ja Kiinaa merkittävinä suurvaltoina, jotka hänen mukaansa vetävät turvallisuuspolitiikan suuret linjat (ISTV 27.11.2017). Tämän perusteella Huhtasaari pitää maailmaa ainakin turvallisuuspoliittisessa mielessä kolmenapaisena.

Suurvallan käsitettä Huhtasaari ei määritellyt tai problematisoinut, mutta toisaalta tätä ei tehnyt yksikään toimittaja tai kanssaehdokas. Näin ollen suurvallan käsite otetaan tässä tutkielmassa annettuna ja sillä viitataan edellä mainittuihin maailmanpolitiikassa dominoiviin valtioihin. Tässä analyysiluvussa käsitellään aluksi Huhtasaaren näkemyksiä suurvaltapolitiikasta yleisesti, jonka jälkeen analysoidaan Huhtasaaren sanomisia Venäjästä, Yhdysvalloista sekä Kiinasta. Koska Huhtasaaren ulkopoliittikkakuva vaikuttaa hyvin valtiomieskeskeiseltä, ja jonka kautta hän assosioi maan helposti sen johtajaan, on kyseisiä suurvaltoja käsittelevissä alaluvuissa arvioitu myös ehdokkaan sanomisia maiden presidenteistä.

Huhtasaari teki useaan otteeseen selväksi, että hänen mielestään Suomen tulee pysyä suurvaltapelin ulkopuolella. Esimerkiksi *Suomen Sotilaan* haastattelussa (9.11.2017) Huhtasaari sanoi jännitteiden lisääntyneen maailmalla, minkä vuoksi on tärkeä pitää Suomi suurvaltojen ristiriitaisuuksien ulkopuolella. Saman suuntaisia lausuntoja hän antoi useaan otteeseen. Muun muassa *MTV:n* vaalitentissä (13.12.2017) Huhtasaari kertoi Suomen voivan pysyä maailmalla tapahtuvien kriisien ulkopuolella ja, että ensisijainen tavoite olisi juuri suurvaltaselkkausten ulkopuolella pysyttely. Hän kuitenkin lisäsi, että maailman tapahtumista pitää olla hereillä, kun Venäjäkin on vahvistumassa.

Puheenvuorojensa perusteella Huhtasaari olettaa juuri suurvaltojen ratkovan kriisejä. Hän esimerkiksi kehui Trumpin ja Putinin dialogin edistäneen tilannetta Syyriassa (Radio Helsinki 20.10.2017). Huhtasaaren mielestä tilanne etenee, koska asioita saadaan sovittua presidenttitasolla (IL 25.10.2017). Hän myös totesi, että Suomen pitäisi toimia konflikteissa liennyttäjän ja neuvottelijan roolissa

(Keskisuomalainen 17.11.2017). Kaikki edellä mainitut näkemykset tiivistyvät osuvasti hänen 2017 joulukuussa pitämässään kampanjan avauspuheessa Helsingissä:

Maailman turvallisuuspoliittinen tilanne on vaarallisen tulehtunut. Pohjois-Korea uhkaa ohjusuhittelullaan koko maailman järjestystä. Suomen on avoimesti ja määrätietoisesti tuettava, että suurvallat ovat samalla puolella ja pystyvät löytämään tähän ratkaisuja. Suomen itse tulee pysyä suurvaltojen ristiriitaisuuksien ulkopuolella, mutta Suomi haluaa toimia rauhanvälittäjänä. (PS 3.12.2017)

Oheisesta sitaatista on tulkittavissa muutama Huhtasaaren suurvaltapoliittista ajattelua määrittävä lähtöoletus. Ensinnäkin hän pitää selkeästi suurvaltoja merkittävimpänä – voisi jopa väittää ainoina – konfliktien ratkaisemiseen kykenevinä toimijoina. Tätä päätelmää tukee hänen EVA:n tentissä esittämä näkemys, jonka mukaan Pohjois-Korean tilanteen hallinnassa on tärkeää, että suurvallat pysyvät samalla puolella (ISTV 30.10.2017). Hän näyttää myös tiedostavan Suomen roolin pienenä valtiona, jolle edullisin asema olisi pysytellä näkymättömissä.

Huhtasaaren suurvaltanäkemyksiä pitkälti määrittävä seikka on sotilaallisuus. Tämä ilmeni esimerkiksi joulukuussa nähdyssä vaalitentissä, jossa kysyttiin Venäjän suhtautumista Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen:

No siis tässähän on kyse suurvaltapolitiikasta. EU ei ole suurvalta. Ja jos me haluamme sotilaallista selkärankaa, ni kyllähän se tulee Yhdysvalloilta. Eihän Yhdysvallatkaan siitä pitäneet, että Kuubaan tuli Venäjän ydinohjus. Suurvaltapolitiikka, ei Venäjä halua Nato-rajaa lähelle, kyllä Venäjä siihen reagoi ja Venäjä todellakin kokee sen sitten vihamielisenä rajana. Me olemme hyvin pitkään pystyneet olemaan tässä välissä ja diplomaattiset suhteet ja sillä diplomatiallakin on tehoa, koska meillä on oma puolustus ollut aina niin hyvässä kunnossa. Ja se, että ei EU:ssa sitä sotilaallista selkärankaa juuri paljon ole, no Britanniassa kyllä, mutta sekin nyt eroaa EU:sta. Joten EU:ta ei katsota uskottavana vastuksena. Venäjä ei katso, että EU on uskottava vastus. Tässä on kyse Yhdysvaltain suurvaltapolitiikasta, Venäjän suurvaltapolitiikasta, ja nyt 20 vuoden päästä Kiinasta tulee hypervalta. Arvioisin itse näin että sotilaallinen ja taloudellinen hypervalta, että tässä on nyt mielenkiintoisia aikoja edessä. (Yle 14.12.2017)

Oheista näkemystä arvioitaessa täytyy ottaa huomioon, että kysymyksen ollessa Nato-Venäjä-suhteessa, on näkökulma ensisijaisesti sotilaallinen ja voi olla, että Huhtasaari nimenomaan viittasi siihen, että EU ei ole sotilaallinen suurvalta. Huomionarvoista Huhtasaaren puheenvuorossa on kuitenkin sen lopussa esiintyvä näkemys siitä, että Kiinasta on tulossa ”hypervalta”. Tässä yhteydessä Huhtasaari mainitsee ensin sotilaallisuuden ja sitten talouden, mistä voidaan vetää johtopäätös, että hän preferoi sotilaallista voimaa taloudellisen tai institutionaalisen edelle. Johtopäätöksen tukena voi pitää hänen tendenssiään puhua Venäjästä suurvaltana. Saman tulkinnan voi tehdä myös Huhtasaaren *Ylen* henkilökohtaisessa vaalitentissä esittämistä näkemyksistä Yhdysvaltain asemasta. Perussuomalaisten

ehdokas haluaa Yhdysvaltain säilyttävän supervalta-asemansa, jota ”hypervallaksi” kasvava Kiina uhkaa. Huhtasaari täsmensi, että Kiinasta tulee varmasti talousmahti, mutta hän ei halua Kiinasta johtavaa sotilaallista suurvaltaa (Yle 9.1.2018). Vaikka Huhtasaari ei perustele, miksi haluaa säilyttää nykyisen kaltaisen maailmanjärjestyksen, on oheisesta puheenvuorosta hahmotettavissa se seikka, että Huhtasaari todella pitää sotilaallista voimaa taloudellista merkittävämpänä, mitä tulee suurvalta-asemiin.

Huhtasaari teki myös useita epämääräisiä viittauksia suurvaltojen toimintaan toteamalla, että ”suurvallat toimivat, kuten toimivat” (ks. esim. ISTV 13.11.2017). Tällä hän viittasi ainakin Venäjän yhteydessä siihen, että suurvallalla on lähialueen intressejä, joita Nato voi haitata. Samassa *Helsingin Sanomien* haastattelussa hän kertoi Putinin olevan ”kovanaama, joka ei arvosta nöyristelyä” (HS 29.12.2017). Näin ollen Huhtasaari vaikuttaisi ajattelevan, että suurvalta ei voi, eikä tule, näyttämään heikkouden merkkejä, vaan toimii jos sen asemaa uhataan. Sitä kautta Huhtasaari samaistuu L.F.E. Oppenheimin ajatukseen, jonka mukaan laillinen tasa-arvo on eri asia kuin poliittinen tasa-arvo, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että suurvallat tekevät lopulta mitä haluavat (Forsberg & Pursiainen 2015: 68). Yhtä lailla Suurvallat toimivat, kuten suurvallat toimivat -lausahduksesta voi tunnistaa Mearsheimerin esittämän ajatuksen suurvaltojen revisionistisesta luonteesta, jotka pyrkivät maksimoimaan omaa valtaansa kansainvälisen järjestelmän puitteissa (mt. 84). Ajatuksessa on myös kaikuja Rudolf Kjellenin klassiseen geopolitiikkaan, jossa suurvaltoja pidetään merkittävinä toimijoina ja muilla on maantieteen viime kädessä määrittelemä sivuosa (mt. 99–100).

4.3.1. Venäjä

Vaalitenteissä Venäjä oli selvästi eniten esillä suurvalloista. Tämä on toki geopolitiisessa mielessä loogista johtuen Venäjän ja Suomen yhteisestä rajasta. Etenkin Venäjän suhteen Huhtasaari käytti muutamaan otteeseen jo edellä mainittua ”Suurvallat toimivat, kuten toimivat” -lausahdusta ja yleisesti ottaen vaikutti peräänkuuluttavan tilannekohtaista pragmaattisuutta Venäjä-politiikassa. Huhtasaari muun muassa totesi, ettei Venäjän kuullen kannata koskaan sanoa: ”Ettemme koskaan hae Nato-jäsenyyttä” (MTV 21.1.2018). Hänen mielestään Venäjä on sotilaallinen suurvalta, jonka kanssa täytyy olla varuillaan, mutta ei kuitenkaan niin vahva, että se horjuttaisi länsimaista demokratiaa (ISTV 11.12.2017).

Talouselämän haastattelussa Huhtasaari kertoi pitävänsä Venäjä-suhteita tärkeinä: ”Kauppaa kannatan, kulttuurivaihtoa kannatan, diplomaattisia suhteita kannatan ja on todella tärkeää, että olemme hyvissä

väleissä venäläisten kanssa.” Huhtasaaren mukaan Venäjä lähtee liikkeelle omasta geopolitiisesta lähtökohdasta ja haluaa ajaa omia etujaan, niin kuin jokainen valtio ja suurvalta (Talouselämä 9.1.2018).

Erityisen vahvasti Venäjä oli esillä Maanpuolustuskurssiyhdistyksen marraskuussa 2017 järjestämässä vaalipaneelissa, joka näytettiin suorana ISTV:ssä. Toimittaja kysyi Huhtasaarelta irtisanoutuisiko tämä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta, jonka mukaan Venäjä on hylännyt yhteistyöhön perustuvan turvallisuuden. Huhtasaari vastasi seuraavasti:

Presidenttinä en lähtisi irtisanoutumaan meidän ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Pikkasen otti korvaan etupiirijako-sana, koska siinä tuli mieleen tämä Molotov-Ribbentrop-sopimus, että oisko sitä voinut muotoilla jollain muulla tavalla, koska on selvää, että suurvalloilla ja myös Venäjällä on strategisia intressejä niitä maita kohtaan, jotka ovat Venäjän naapureita. Ja se, että aikasemmin on ajateltu, että Venäjä on ollut jotenkin yhteistyöhaluisempi, meidän pitää muistaa, että Neuvostoliitto, se oli vahva. Mut sit kun Neuvostoliitto hajosi ja tuli Venäjä, ni se oli heikompi. Ja me olemme eläneet heikomman Venäjän aikaa nyt viime aikoina. En silti, usko, että Venäjä on ollut sen Nato-myönteisempi tai yhteistyömyönteisempi. Hän on ollut vähän heikompi jos nyt saan käyttää tällasta sanaa tässä, ja nyt Venäjä, niinkun normaalitila on palautumassa, Venäjä ei halua, että heitä enää sivuutetaan tai heitä ei kysytä. He haluavat tulla kuulluksi ja ovat todella ilmoittaneet, että nää lähiulkomaat ovat Venäjän vaikutusaluetta ja strategisesti tärkeitä, mutta Suomihan ei ole Venäjän lähiulkomaa. Meidän pitää pitää huolta, että tää dialogi säilyy, meillä säilyy hyvät suhteet. No kyllä tämä haastaa EU:ta. Myös ydinaseet ja niiden rooli voimankäytössä ovat palanneet turvallisuuspoliittiseen keskusteluun. Tämä haastaa EU:ta, se on ihan selvä ja EU:ta tietysti harmittaa se koska suuret linjat vetää Kiina, Yhdysvallat ja Venäjä, ni EU tietysti haluais olla siinä mukana ja sillä tavalla. Sen takia pitää tehdä näin, että EU:n pitää korostaa sitä liennytystä, eikä vastakkainasetteluja termeillä myöskään, olla rauhanvälittäjänä ja paras sotahan on sellanen, mitä ei koskaan käydä. Ja kyllä me tarvitaan se miinapelote takaisin meidän itärajalle, joten presidenttinä irtautuisin Ottawan sopimuksesta.(ISTV 27.11.2017)

Huhtasaaren vastaus on varsin polveileva, jota kuvaa se, että hän aloittaa kommentoimalla ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa ja päättää ilmaisemalla halukkuutensa vetäytyä Ottawan jalkaväkimiinat kieltävästä sopimuksesta. Väliin mahtuu näkemyksiä Venäjän historiallisesta kehityksestä, lähialueiden intresseistä ja maailman turvallisuusjärjestyksestä. Tietyllä tapaa vastaus kuvastaa osuvasti Huhtasaaren vastauksia vaalitenteissä: hän yleensä vastaa varsinaiseen kysymykseen hyvin niukasti tai sivuuttaa sen kokonaan ja keskittyy puhumaan omista teemoistaan.

Puheenvuorosta on kuitenkin erotettavissa useita huomionarvoisia ajatuksia. Ensinnäkin Huhtasaari näkee Venäjän selkeästi Neuvostoliiton perillisenä ja suurvaltana, joka on, jos ei lännen vihollinen, niin ainakin kilpailija turvallisuuspoliittisessa mielessä. Oheisen huomion voi tehdä jo siitä, että hän puhuu Venäjän vahvistumisen palauttavan normaalitilan, joka kaiketi viittaa kylmän sodan aikaiseen maailmanjärjestykseen. Huhtasaari sanoi myös kaksi viikkoa myöhemmin järjestetyssä vaalitentissä

Venäjän olleen heikompi, mutta palauttaneen nyt asemiaan (ISTV 11.12.2017) Hän myös pitää Venäjää jonkin asteisena uhkana Suomen turvallisuudelle, mikä ilmenee haluna palauttaa jalkaväkimiinat itärajalle. Miinasopimuskritiikkiin liittyen Huhtasaari puhuu hieman erikoisesti Venäjän lähialueiden intresseistä. Ensin hän sanoo pitävänsä selvänä, että Venäjällä on strategisia intressejä naapurimaita kohtaan antaen selvästi ymmärtää, että myös Suomi on osa näitä ja hetkeä myöhemmin hän kertoo lähiulkomaiden olevan Venäjän vaikutusalueita ja strategisesti tärkeitä, mutta korostaa, ettei Suomi ole Venäjän lähiulkomaa.

Puheenvuoron jälkeen muut ehdokkaat pääsivät esittämään Huhtasaarelle kysymyksiä. Keskustan Matti Vanhanen kysyi, käyttäisikö Huhtasaari termiä ”strategiset intressit” ja legitimoisi samalla Venäjälle termin käytön. Huhtasaari vastasi strategisten intressien olevan monenlaisia ja että asioista pitää puhua niiden oikeilla nimillä (ISTV 27.11.2017). Vastauksesta voi ainakin jossain määrin tulkita, ettei Huhtasaari luota kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään ja Suomen asemaan läntisessä maailmanjärjestyksessä, mitä tulee Venäjä-suhteeseen, vaan pitää tärkeämpänä pragmaattista bilateraalista suhdetta.

Vasemmistoliiton Merja Kyllönen kysyi, pystyykö Venäjä konkreettisesti vaikuttamaan Suomeen, johon Huhtasaari vastasi, että pystyy ja nosti esimerkiksi Venäjän vastapakotteiden vaikutuksen. Kyllösen ja Vanhasen kysymykset olivat käytännössä ainoat, joihin Huhtasaari vastasi. Muut hän sivuutti ja käänsi EU-kritiikiksi. Esimerkiksi RKP:n Nils Torvalds kysyi, onko Suomi lopullisesti irtautunut Stalin-Churchill-etupiirijaosta vuodelta 1948. Huhtasaari käänsi aselman EU-kritiikiksi, toteamalla Suomen siirtyneen valvontakomission alta toiseen. Vihreiden Pekka Haavisto kysyi, mitä Huhtasaari tekisi, jos itärajalta tulisi pakolaisvyöry. Huhtasaari puhui kaksista standardeista ja käänsi huomion länsirajaan, josta saa tulla vapaasti läpi, jonka jälkeen hän paalutti turvapaikkajärjestelmän olevan romuttunut (ISTV 27.11.2017).

Huhtasaaren vastauksista voi tulkita yhden selkeän diskurssin: hän pitää Venäjää suurvaltana, jonka kanssa täytyy säilyttää hyvät kahdenväliset suhteet. Tämä kävi varsin selvästi ilmi, kun Sauli Niinistö tiedusteli, uskoisiko hän Venäjän lähentyvän EU:ta, jos Kiinan kaavailema uusi silkkitie sivuuttaisi Venäjän valtakeskiöstä. Huhtasaaren mukaan Venäjää ei ohiteta. Hänen perustelunsa olivat kuitenkin varsin epämääräiset, sillä hän puhui Nord Stream 2 -kaasuputkiyhteistyöstä ja sanoi yhteistyön olevan kaupallista, jonka avulla hyviä suhteita pidetään yllä (ISTV 27.11.2017).

Vaalitilaisuuksissa puhuttiin useaan otteeseen Venäjästä mahdollisena uhkana. *Yleisradion* Vaaligalleria-haastattelussa Huhtasaarta pyydettiin listaamaan kolme suurinta uhkaa, joista yhtenä hän piti Venäjää. Kaksi muuta olivat terrorismi ja poliittinen islam (Yle 13.12.2017). Seuraavana päivänä *Ylen* (14.12.2017) vaalitentissä häneltä kysyttiin, minkälainen uhka Venäjä on. Huhtasaari vastasi sen olevan potentiaalinen, mutta ei akuutti. Hän korosti, että historia tulee pitää mielessä. Viikko ennen vaalipäivää Huhtasaarelta kysyttiin *MTV:n* vaalitentissä: onko Venäjä suurempi uhka, kuin muutama vuosi sitten. Tähän kysymykseen hän ei vastannut suoraan, vaan totesi Venäjän varustautuvan ja tilanteen kiristyneen. Taannoisia ilmatilaloukkauksia hän piti valmiuden testaamisena (MTV 21.1.2018).

Huhtasaari esitti huomionarvoisen lausunnon *Helsingin Sanomien* ja *Iltä-Sanomien* vaalitentissä. Hänen mielestään Venäjän passin omaava kaksoiskansalainen ei voi toimia ulkoministeriössä, koska saattaa joutua Venäjällä rikosoikeudelliseen vastuuseen, jos ei aja Venäjän etua (HSTV/ISTV 23.1.2018). Merkittävää vastauksessa on erityisesti se, että Huhtasaari asettaa Suomen ja Venäjän edut ristikkäisiksi. Tämän ajatuksen taas voi johtaa ontologiseen oletukseen kansainvälisen politiikan anarkkisesta ja kilpailuhenkisestä luonteesta.

Presidentti Putinia Huhtasaari kuvailee ”kovanaamaksi”. Huhtasaaren mukaan Venäjä tarvitsee vahvan johtajan välttääkseen kaaosta. Hän jopa sanoi, että Putinia saattaa joskus tulla ikävä (Yle 14.12.2017). Elokuussa 2017 hän kuitenkin kertoi *Ylen* A-studion haastattelussa, että ei hyväksy vallan keskittämistä (Yle 7.8.2017). Muutamaa kuukautta myöhemmin Huhtasaari kritisoi globalismia vallan keskittymisestä, joka ei hänen mielestään toimi ja mainitsi Venäjän yhtenä esimerkkinä (Radio Helsinki 20.10.2017). Niinpä Huhtasaaren näkemykset Putinista ovat ristiriitaisia, kun hän toisessa yhteydessä pitää Putinia Venäjän tarvitsemana vahvana johtajana, mutta toisaalla kertoo, ettei vallan keskittäminen toimi itänaapurissa. Epäkoherentin näkemyksen voi tulkita johtuvan positioista, joita Huhtasaari ottaa. Hän kritisoi Putinia ja Venäjän hallintamallia yleisellä tasolla kritisoidessaan globalisaatiota, mutta puhuessaan suomalaisena poliitikkona hänen kantansa ovat varovaisia ja pragmaattisuutta peräänkuuluttavia. Tämä ilmeni muun muassa *Ylen* vaalitentissä, jossa Huhtasaarelta kysyttiin Venäjän opposition ahtaasta elintilasta. Hän piti oppositiojohtaja Aleksei Navalnyin ehdokkuuden blokkauksesta presidentinvaaleista ikävänä, mutta huomautti sen olevan Venäjän oma asia, eikä suomalaisten pidä sotkeutua Venäjän sisäisiin asioihin. Yleisellä tasolla Huhtasaari kuitenkin toivoisi demokratian pelisääntöihin sitoutumista (Yle 9.1.2018).

Keskeinen narratiivi Huhtasaaren Venäjä-puheissa oli hyvien suhteiden vaaliminen. Hän esimerkiksi totesi, ettei tapaa, jolla Venäjä otti Krimin pidä hyväksyä, mutta sanoi status quon pysyvän ja tilanteessa täytyisi tunnustaa tosiasiat sekä keskittyä Itä-Ukrainan konfliktin ratkaisemiseen (MTV 13.12.2017). Toisessa yhteydessä Huhtasaari sanoi Venäjän pyrkivän venäläistämään Itä-Ukrainaa, jolle pitäisi antaa periksi (IS 30.10.2017). Hän myös pitää Venäjää syyllisenä konfliktin ylläpitämisestä (Uusi Suomi 19.12.2017), mutta sanoi toisessa haastattelussa, että EU saisi katsoa peiliin Ukrainan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen vuoksi (HS 29.12.2017). Hän myös poistaisi Venäjän vastaiset pakotteet, koska pitää niitä haitallisina Suomen taloudelle (ma.). Hän ilmaisi saman kannan *MTV*:n vaalitentissä järjestetyssä käsiäänestyksessä (MTV 13.12.2017). Toisin sanoen hän ei retorisella tasolla hyväksy Venäjän toimia, mutta haluaa eroon pakotteista, koska ne ovat Suomen kaupalle haitallisia.

4.3.2. Yhdysvallat

Huhtasaari tunnustautui Donald Trumpin kannattajaksi jo Yhdysvaltain presidentinvaalien aikaan. Esimerkiksi Huhtasaaren kampanjan slogan ”Suomi takaisin” myötäilee Trumpin ”America First” -politiikkaa, jossa käsitys kansallisesta edusta laitetaan muiden edelle. Hän myös puolusti ja kehui Yhdysvaltain presidenttiä useaan otteeseen oman kampanjansa aikana. Kiitosta Trump sai ennen muuta poliittisen korrektiuden murtamisesta. Huhtasaaren mukaan Trump rupesti keskustelemaan asioista suoraan ilman poliittista jargonia, mikä oli tervetullutta (Yle 7.8.2017). Toisessa haastattelussa Huhtasaari kertoi maailman tarvitsevan ”Trumpin kaltaista pöyhijää, joka puhkoo kuplia ja tuhoaa pitkään rakennetun poliittisen korrektiuden”, joka on hänen mielestään estänyt asioista keskustelun (AlfaTV 12.11.2017). Hän kehui Trumpin vievän Yhdysvaltoja oikeaan suuntaan tämän panostaessa energiaomavaraisuuteen ja asevoimiin (Yle 9.1.2018).

Yhdysvaltoja koskevissa puheenvuoroissa Trumpin politiikkaa keskeisempää on kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, millaisena Huhtasaari näkee maan roolin maailmanpolitiikassa. Hän pitää Yhdysvaltoja maailman johtavana valtiona ja jossain määrin myös vahvimpana poliittisena toimijana. Tämä kävi varsin selvästi ilmi jo hänen pitämässään linjapuheessa, kun häntä esitettiin puolueen presidenttiehdokkaaksi elokuussa 2017. Huhtasaari sanoi, että ulkopoliitikan pitäisi perustua realismiin ja järkeen, ja tokaisi heti perään, että Suomen on tärkeää pitää hyvä ulkosuhteet lähelle ja Yhdysvaltoihin (ISTV 4.8.2019). *Yle Puheen* Politiikkaradion vaalitentissä Huhtasaari väitti Trumpin Yhdysvalloissa järjestettävän rukousaamiaisen olevan monta kertaa merkittävämpi kuin YK. Huhtasaaren mukaan rukousaamiaiselle kokoontuu ympäri maailmaa merkittäviä ulkopoliitikan osaajia, poliittisia vaikuttajia ja elinkeinoelämän johtajia, ja tapahtuma on hyvä tilaisuus verkostoitua.

Hetkeä myöhemmin Huhtasaari korjasi, että rukousaamiainen on merkittävämpi kuin ”joku YK:n kokous” (Yle Puhe 24.1.2018).

Riippumatta siitä, tunteeko Huhtasaari YK:n toimintamekanismeja, voi oheisen väitteen tulkita kuvaavan sitä, kuinka dominoivana Huhtasaari Yhdysvaltoja pitää – Yhdysvallat on hänen mielestään maailmanpolitiikan merkittävin toimija kaikki instituutiot mukaan lukien. Huhtasaari myös haluaa Yhdysvaltojen säilyttävän nykyisen johtavan supervalta-asemansa, kuten edellä mainittiin (Yle 9.1.2018).

Trumpin kaudella Yhdysvaltojen on tulkittu eristäytyvän ja vetäytyvän kansainvälisistä sopimuksista ja järjestöistä. Näkemyksen toi vaalien aikaan ilmi moni toimittaja (esim. Yle 9.1.2018). Huhtasaaren mukaan Trumpia on kuitenkin ymmärretty väärin, koska hänen mielestään Trump haluaa vapaata, mutta reilua kauppaa, mikä olisi myös pienen maan etu (Yle/Aamulehti 12.1.2018). Juuri kauppapolitiikkaan liittyen Huhtasaari jakoi Trumpille useaan otteeseen kiitosta muun muassa maailmankauppajärjestö WTO:n ravistelusta (MTV 23.1.2018b). Toisessa yhteydessä Huhtasaari kertoi, että keskustelisi presidenttinä Trumpin kanssa ja hyökkäisi WTO:n kautta Kiinaa vastaan ja vaatisi reiluja pelisääntöjä. Samassa haastattelussa Huhtasaari kiitteli Trumpia YK:n ravistelusta (Yle 9.1.2018). Vaikka Huhtasaari pitää Yhdysvaltoja maailman merkittävimpänä valtiona, ilmaisee kiitos instituutioiden horjuttamisesta ainakin sen, ettei Huhtasaari pidä kansainvälisiä instituutioita, kuten YK:ta ja WTO:ta Yhdysvaltojen tai minkään muunkaan valtion johtamina. Ravistelu ja haastaminen eivät kuitenkaan ole termeinä tulkittavissa pyrkimykseksi romuttaa instituutioita, vaan kenties pikemminkin muuttaa niitä.

Kampanjansa aikana Huhtasaari jakoi muutenkin Trumpille kiitosta kansainvälisten järjestöjen horjuttamisesta. Trumpista ja kansainvälisistä sopimuksista hän puhui *Yle Puheen* KulttuuriCocktail-keskusteluohjelmassa seuraavasti:

Jokainen kansa haluaa kuitenkin vahvan johtajan ja sellasen johtajan, joka niinku herättää luottamusta, että minä pidän teidän puolta. Minä uskallan pitää teidän puolta, minä en kumarru ketään muuta kuin omaa kansaani ja uskallan kyseenalaistaa myös huonot kansainväliset sopimukset. Nythän kansainväliset sopimuksista on tehty helposti semmonen pyhä asia, että vaikka se maailma muuttuu ympäriltä, ni niitä ei niinku voisi millään tavalla muuttaa, ja Trump uskalsi tämänkin kyseenalaistaa. [...] Uskon, että hänellä on kova tarve vastata siihen huutoon, mikä siellä Amerikassa tällä hetkellä on, että pitää kansan puolta, oma kansa ensin ja sitten palauttaa näitä perinteisiä arvoja. (Yle Puhe 1.9.2017)

Sivuhuomiona oheisesta sitaatista voisi todeta sen ilmentävän osaltaan, miksi Huhtasaari on oikeistopopulisti. Vahvan johtajan tarpeen julistaminen luonnonlainomaisesti edustaa vahvasti Mudden

PRR-teorian yhtenä keskeisenä elementtinä ilmenevää auktoritaarisuutta. Tutkimusongelman näkökulmasta on mielenkiintoista, kuinka Huhtasaari suhtautuu kansainvälisiin sopimuksiin jossain määrin konstruktivistisesti, mikä ilmenee esimerkiksi siinä, kuinka hän puhuu maailman muuttumisesta ja kyseenalaistaa kansainvälisten sopimusten oikeutuksen. Näin ollen hän näyttää pitävän kansainvälisiä sopimuksia aikansa sosiaalisina konstruktioina. Konstruktivisti Huhtasaari ei kuitenkaan ole. Tämä ilmenee etenkin siinä, että hän pitää kansakuntia luonnollisina kokonaisuuksina (ks. luku 4.1.).

Huhtasaaren lausunnoissa on kuitenkin selviä ristiriitoja, kun vertaa hänen puheitaan Trumpista ja kansainvälisestä sopimus pohjaisesta järjestelmästä. Yhtäältä hän kiittelee Trumpia kansainvälisten sopimusten ja instituutioiden kyseenalaistamisesta, mutta hän kuitenkin toisessa yhteydessä sanoi, että mikäli maailma halutaan pelastaa, on pelisääntöjä noudatettava. Tämä puheenvuoro liittyi Pekka Haaviston kysymykseen siitä, mitä Huhtasaari tekisi, jos itärajan yli tulisi Suomeen pakolaisvyöry (ISTV 27.11.2017). Asiasyhteys on toki eri, mutta huomionarvoista on se, että toisessa yhteydessä Huhtasaari on nykyisen sopimus pohjaisen järjestelmän kannattaja ja toisessa ei.

4.3.3. Kiina

Vaalitenttien ja haastattelujen aikana keskusteltiin muutamaa otteeseen myös Kiinasta, johon Huhtasaari suhtautui hyvin kriittisesti. Kiinaa Huhtasaari kritisoi erityisesti epäreilusta kauppapolitiikasta. Huhtasaaren mukaan Kiina valtaa markkinoita epäreilusti tekemällä muun muassa teollisuusvakoilua, polkumyyntiä ja rikkomalla ihmisoikeuksia (MTV 23.1.2018b). Kiinaan liittyvän diskurssin kehityksessä tapahtui kampanjan aikana kuitenkin selvä muutos, sillä elokuun alussa Huhtasaari halusi lisätä vientiä Kiinaan ja vastavuoroisesti saada turismia Kiinasta Suomeen (Yle 7.8.2017).

Huhtasaari vaikuttaisi ainakin jossain määrin ottaneen Kiina-kritiikkinsä Trumpilta, sillä hän hyökkää Kiinaa vastaan usein juuri Yhdysvaltojen kontekstissa. Huhtasaaren mielestä Yhdysvallat tekee järkevää politiikkaa pyrkiessään palauttamaan perinteistä teollisuutta Kiinasta (MTV 23.1.2018b). Hänen mielestään on väärin, että ”Yhdysvaltoja arvostellaan pyrkimyksestä reiluun kauppaan, kun sääntöjä rikkovaa Kiinaa ollaan varovaisia arvostelemaan.” Hänen mielestään Yhdysvallat haluaa reilua kauppaa, jotta Kiina ei pääse kasvamaan liian isoksi (Yle 14.12.2018). Yhtäältä Huhtasaari kritisoi myös EU:n Kiina-politiikkaa, joka on hänen mielestään naivia, eikä EU vaadi vastavuoroisuutta (HSTV/ISTV 23.1.2018). EU-Kiina-kontekstista on kuitenkin huomattavissa opportunistisia, sillä

samassa yhteydessä, kun Huhtasaari kritisoi EU:a naiiviudesta, hän otti Islannin ja Kiinan välisen vapaakauppasopimuksen esimerkiksi siitä, että myös unionin ulkopuolella on elämää. Huhtasaaren mielestä sopimus on mahdollinen, koska Islanti ei kuulu unioon (ma.).

Huhtasaaren Kiina-puheiden perusteella on helppo vetää johtopäätös, että hän pitää Kiinaa vihollisena, jos ei Suomelle, niin ainakin länsimaiselle yhteisölle, mikä ilmenee siinä, että hän haluaa estää Kiinaa kasvamasta Yhdysvaltojen ohi (Yle 9.1.2018). Huhtasaaren keinot rajoittaa Kiinan kasvua ovat kuitenkin mielenkiintoisia, sillä hän haluaisi puuttua epäkohtanaan pitämään kasvuun kansainvälisten instituutioiden kautta. Huhtasaaren mielestä WTO ja YK ovat epäonnistuneet tehtävässään, koska Kiina on onnistunut valtaamaan alaa epäreilusti (Yle 9.1.2018). Presidenttinä hän ”ehdottaisi Trumpille diiliä”, jotta WTO:ssa Kiinaa vaadittaisiin vahvemmin tilille, koska kaupan täytyy olla Huhtasaaren mukaan eettistä kauppaa (Yle 25.1.2018).

Kiinan kauppapolitiikan muuttaminen WTO:n kautta on sikäli mielenkiintoinen viesti, että Huhtasaari ylisti Trumpia juuri WTO:n ja muidenkin kansainvälisten instituutioiden ravistelusta. Huomionarvoista tässä on kuitenkin se, että vaikka Huhtasaari suhtautuu osin skeptisesti näihin instituutioihin, näkee hän ne selvästi vaikuttamisen foorumina. Hän haluaisi WTO:n kautta omasta mielestään reiluja pelisääntöjä, mitkä olivat myös pienen valtion etu (MTV 23.1.2018b). Huhtasaari ei kuitenkaan missään vaiheessa eritteli, miksi hän näkee Kiinan niin suurena uhkana nimenomaan sotilaallisesti. Taloudellisessa mielessä häntä vaikuttaisi hiertävän ennen kaikkea se, että Kiina toimii epäreilusti. Vaikka Huhtasaari ei sano asiaan suoraan voi hänen Kiina-kritiikkinsä uskoa pohjautuvan länsimaisen hegemonian ylläpitämiseen, jota Trumpin Yhdysvallat johtaa.

Suurvaltojen ja niihin liittyvien vahvojen johtajien kontekstissa erikoista oli se, että Huhtasaari ei maininnut Kiinan presidentti Xi Jinpingiä kertaakaan nimellä. Hän ei siis assosioinut Kiinaa sen korkeimpaan poliittiseen johtajaan, toisin kuin Venäjän ja Yhdysvaltojen osalta, jossa hän ruoti moneen otteeseen presidenttien henkilökohtaisia ominaisuuksia. Voi siis olla, että Huhtasaarella ei ole järin kattavaa substanssiosaamista Kiinasta, mikä vahvistaa oletusta siitä, että hän on kopioinut penseän suhtautumisensa maahan juuri Trumpilta, joka hyökkäsi omassa vaalikampanjassaan useasti juuri Kiinan kauppapolitiikkaa vastaan.

Kiinan voimakkaassa kritisoinnissa voi Trumpin jäljittelyn ohella väittää olevan geopoliittinen ulottuvuus, mikä ilmenee Huhtasaaren Venäjä-näkemyksissä. Hän toisteli johdonmukaisesti, kuinka Venäjä lähtee liikkeelle omasta narratiivistaan ja pyrkii näin esimerkiksi trollaamalla edistämään omia

etujaan, niin kuin jokainen suurvalta ja valtio hänen mielestään tekee (Talouselämä 19.12.2018). Suomesta kaukana olevaa Kiinaa Huhtasaari kuitenkin kritisoi avoimesti. Venäjää hän pitää uhkana Suomen olemassaololle, minkä vuoksi hän on varovainen kritisoimaan rajanaapuria, mitä voi pitää hyvin realistisena lähestymistapana. Yhdysvaltoihin Huhtasaari vaikuttaisi suhtautuvan jonkinasteisena kumppanina, mikä kummunnee hänen näkemyksestään, jonka mukaan Suomi on osa länttä (Radio Helsinki 20.10.2017). Yhteenvetona Huhtasaaren suurvaltoja koskevista näkemyksistä voisikin todeta hänen pitävän suurvaltoja instituutioita merkittävimpinä toimijoina turvallisuuspolitiikan saralla, kun taas esimerkiksi kauppapolitiikassa asetelma kääntyy toisin päin.

5. ANALYYSI OSA 2: KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET JA INSTITUUTTIOT

Tutkielman toinen analyysikokonaisuus käsittelee kansainvälisiä sopimuksia ja instituutioita. Johdannossa analysoidaan perussuomalaisten presidentinvaaliehdokas Laura Huhtasaaren yleisemmän tason näkemyksiä ja käsityksiä kansainvälisistä sopimuksista sekä instituutioista. Tämän jälkeen omissa analyysiluvuissa käsitellään Yhdistyneitä kansakuntia, Euroopan unionia, Natoa, ilmastopolitiikkaa, kauppapolitiikkaa sekä Ottawan sopimusta.

Ilmastopolitiikka ja kauppapolitiikka voisivat periaatteessa kuulua myös ulkopoliittikan sektoreita ja maailmanjärjestystä käsittelevään analyysikokonaisuuteen. Ne on kuitenkin sijoitettu sopimuksiin ja instituutioihin, niiden ollessa pitkälti sääntöpohjaisia ja koska niitä näin ollen harjoitetaan sopimusten ja instituutioiden kautta. Näissä analyysiluvuissa on alaluvut Pariisin ilmastosopimukselle sekä maailmankauppajärjestö WTO:lle ja kehitysyhteistyölle. Tämän analyysikokonaisuuden muita alalukuja ovat ihmisoikeudet YK:n yhteydessä sekä yhteisvaluutta euro EU-luvussa.

Sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen noudattaminen on ollut kiinteä osa suomalaisen ulkopoliittikan diskurssia. Viimeisimmässä uudenvuodenpuheessaan presidentti Sauli Niinistö sanoi: ”Meidän on herkeämättä puolustettava kansainvälistä sääntöpohjaista järjestystä. YK-järjestelmä on tärkeä tukipilari Suomen omallekin turvallisuudelle ja hyvinvoinnille.” (Iltalehti 1.1.2019). Sääntöpohjaisuuden taas voi ajatella tuovan vakautta ja ennakoitavuutta, mikä helpottaa Suomen kaltaisen pienen maan toimimista.

Huhtasaaren näkemykset kansainvälisistä sopimuksista pohjaavat kansallisvaltiokeskeiseen ajatteluun, jossa ajetaan kansallista etua ja tavoitellaan välitöntä hyötyä. Ehdokkuuden vahvistaneessa puoluevaltuustolle pitämässään linjapuheessa hän totesi seuraavasti: ”Suomen pitää ajatella ennen muuta Suomen kansallista etua ja jatkuvasti ponnistella viennin eteen. Suomen ei tule hyväksyä epäsuotuisia kansainvälisiä sopimuksia. Rajojen valvonta ja itsemääräämisoikeuden ylläpitäminen ovat imagoa tärkeämpiä. Tämä pitäisi olla kaikille itsestään selvää.” (perussuomalaiset.fi 23.9.2017).

Huhtasaaren kansainvälisiin sopimuksiin liittyvissä puheissa ilmeni kolme selkeästi toisistaan erottuvaa diskurssia, jotka vaihtelivat kontekstin mukaan. Yleisellä tasolla hän halusi alistaa sopimukset kansalliselle edulle (PS 11.11.2017) ja sanoi Suomen tarvitsevan puolustajaa kaikissa sopimuksissa

(MTV 23.1.2018b). Yhtäältä Huhtasaari kuitenkin kritisoi kansainvälisiä sopimuksia ja kiitti etenkin Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpia niiden haastamisesta. *Yle Puheella* esitetyssä Trumpin kannattamista käsittelevässä radio-ohjelmassa hän sanoi, että kansainvälisistä sopimuksista on tehty ”pyhä asia”, joita ei voisi muuttaa, mutta Trump uskalsi näin tehdä (Yle Puhe 1.9.2017). Lähi-itään suuntautuvan aseviennin kontekstissa Huhtasaari sanoi Suomen noudattavan kansainvälisiä sopimuksia ja lisäsi: ”välillä liiankin tarkasti” (MTV 13.12.2017). Huomionarvoista on etenkin se, ettei Huhtasaari suoraan ilmaise haluavansa lopettaa kansainvälisiä sopimuksia tai instituutioita. Hän puhuu epämääräisesti niiden haastamisesta, minkä voi tulkita pyrkimykseksi muuttaa olemassa olevia käytäntöjä, eikä välttämättä poistaa niitä. Toisaalta Huhtasaaren tavoittelemat asiat, kuten EU:sta irtautuminen, omavaraisuuden ja liittoutumattomuuden lisääminen sekä opportunistinen kansainvälisten sääntöjen ja sopimusten noudattaminen kuitenkin väistämättä heikentäisivät niitä.

Radio Helsingin haastattelussa Huhtasaari totesi, että auttamisessa, kuten kaikessa muussakin toiminnassa pitää olla säännöt, joita noudatetaan tai muuten homma leviää käsiin. Tämän kommentin hän lausui turvapaikkapolitiikan yhteydessä (Radio Helsinki 20.10.2017). *Iltalehden* vaalitentissä Huhtasaari penäsi EU-yhteistyötä turvapaikkamenettelyssä. Hänen näkemyksensä mukaan hakemukset pitäisi käsitellä unionin ulkopuolella ja hän syytti Ruotsia EU-sopimusten rikkomisesta turvapaikka-asioissa (IL-TV 22.1.2018). Sääntöjen rikkomisella Huhtasaari viittaa usein esiin nostamaansa Dublin-järjestelmään¹³, joka on hänen mukaansa romutettu (ISTV 27.11.2017). Etenkin Dublin-kritiikissä Huhtasaaren kansallisvaltiokeskeinen ajattelu ilmenee selkeästi. On totta, että Ruotsi on tiettyssä mielessä rikkonut järjestelmän sääntöjä päästäessään turvapaikanhakijoita Suomeen. Huomionarvoista on kuitenkin se, että Ruotsi on Dublin-järjestelmässä sisämaa, sillä sen naapurimaat Tanska ja Norja kuuluvat sopimuksen piiriin. Näin ollen myös Ruotsin naapurimaat ovat yhtä lailla rikkoneet järjestelmää päästäessään turvapaikanhakijoita Ruotsiin. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että Huhtasaaren kritiikiltä putoaisi pohja, mutta kuvastaa osuvasti presidentinvaaliedokkaan tarkastelevan kansainvälisiä sopimuksia – ainakin turvapaikkapolitiikan kontekstissa – Suomen positiosta ilman, että hän katsoisi laajempaa kansainvälistä kontekstia. Huhtasaaren Dublin-kritiikki on harhaanjohtavaa myös siinä mielessä, että järjestelmän puitteissa ei voi muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta estää liikkumista Schengen-alueen sisällä, vaan järjestelmän puitteissa voidaan palauttaa turvapaikanhakija siihen maahan, josta tämä on alun perin turvapaikkaa hakenut.

¹³ Dublin-järjestelmä on EU:ssa voimassa oleva turvapaikkapolitiikkaa koskeva järjestelmä, jonka mukaan turvapaikanhakijan täytyy hakea turvapaikkaa siitä EU-maasta, johon hän saapuu ensimmäiseksi. Järjestelmän mukaan yksi EU-maa on vastuussa kustakin turvapaikanhakijasta, eikä kielteisen päätöksen saanut hakija voi hakea uutta turvapaikkaa toisesta EU-maasta. (Council Regulation EC No: 343/2003, 18.2.2003).

Tiivistetysti voisikin todeta, että yleisemmällä tasolla Huhtasaari pitää sääntöjä ja sopimuksia hyvinä asioina niin kauan, kun ne ovat hänen kansallista etua mukailevan käsityksen myötä Suomelle eduksi. Jos näin ei ole, hän pyrkii joko vetäytymään tai muuttamaan sääntöjä. Kyseisen suhtautumisen hän konkretisoi avaamalla vaalisloganiaan ”Suomi takaisin” *Kymen Sanomien* (17.1.2018) haastattelussa: ”Suomi takaisin ei tarkoita eristäytymistä tai selän kääntämistä kansainväliselle yhteistyölle. Se tarkoittaa vain sitä, että meidän tulee tarkemmin punnita, millainen yhteistyö on Suomen kansallisten etujen mukaista. – EU:ssa me olemme nettomaksajan roolissa oleva mallioppilas, joka toteuttaa Brysselin politiikkaa silloinkin, kun muut eivät. Tämä ei voi olla järkevää”. Yleisellä tasolla Huhtasaari on siis morgenthaulainen klassinen realisti, jolle sopimusten ja sääntöjen kautta tapahtuvassa kansainvälisessä yhteistyössä keskeistä on kansakunnan voiman maksimointi (Forsberg & Pursiainen 2015: 58–59). Kuten edellisessä ulkopolitiikkaa ja maailmanjärjestystä käsitelleessä analyysikappaleessa, myös tässä on keskeistä tarkastella Huhtasaaren sanomisia spesifimpien sektoreiden sisällä. Näin ollen kattavampi vastaaminen ontologisia lähtöoletuksia selvittävään tutkimuskysymykseen on mahdollista, sillä pinnallisten kommenttien ja tarkempaan substanssikysymykseen vastaaminen tuottaa ehdokkaan puheissa ristiriitoja.

5.1. Euroopan Unioni

No emmä tiedä lähtisinkö mä sitä ensimmäisenä ajamaan, että kyllä mä haluaisin, ensiksi haluan tehdä selväksi sen, mihin tää EU on menossa. Et muut ehdokkaat sanovat, että juu kyllä me vastustaan liittovaltiota, mutta kun se liittovaltio tulee. Macron ja Merkel ja Juncker ajaa sitä, joka tapauksessa, joka osa-alueella. Lisäksi tää rahaliitto, missä me olemme mukana, ni meillä on oikeesti kaks vaihtoehtoa: joko euroalueen liittovaltio vähintään, ellei myös EU-liittovaltio ja näköjään vielä nopeutetulla aikataululla, niin kun Schultzhän sano, että 2025 pitäis jo se liittovaltio olla valmis. Niin sehän vie meiltä itsenäisyyden pois ja se romuttaa kansallisvaltiot. Eli ensimmäinen oli se, että mä lähtisin hidastamaan sitä. Esim. nää jäsenmaksutkin, ni Orpohan on heti sanomassa, että joo me ollaan niitä nostamassa. Ei se oo mitään neuvottelutaktiikkaa. Ensinnäkin Suomen pitäis sanoa, että missään nimessä ei nosteta, vaan lasketaan. Koska Iso-Britannia lähtee EU:sta, ni sinne jää iso lovi. Ni yleensähan silloin tapahtuu YT-neuvottelut ja supistamisen tehostaminen, mut EU ei suostu laihtumaan. Ne byrokraatit vaan siellä haluaa pitää ne samat menot ja Suomikin heti sanoo, että joo ollaan valmiita nostamaan näitä maksuja. Eli me tarvitaan todellinen Suomen puolustaja EU:ssa ja ulkomailla, muuallakin näissä kaikissa kansainvälisissä sopimuksissa. Niinkun Ottawan sopimukseen ei sekään ole Suomen puolustusta, se on heikentänyt Suomen puolustusta. Joten mä lähtisin presidenttinä ajamaan Suomen etua, eikä EU ole Suomen etu, koska liittovaltio ei ole pienen valtion etu. (MTV 23.1.2018b)

Näin Huhtasaari vastasi varsin kiihtyneeseen sävyyn *MTV:n* Huomenta Suomi -ohjelman haastattelussa, kun toimittaja kysyi, mitä se käytännössä tarkoittaisi, kun Huhtasaari lähtisi ajamaan Suomen EU-eroa. Polveilevassa ja varsinaisen kysymyksen väistävässä vastauksessa tiivistyy osuvasti Huhtasaaren kielteinen suhtautuminen Euroopan unioniin, jota käsitellään tässä luvussa. Vastauksesta on erotettavissa muutama Huhtasaaren kampanjalle keskeinen unioniin liittyvä diskurssi, kuten

liittovaltiokehityksen vääjäämätön eteneminen. EU-luvussa käsitellään etenkin Huhtasaaren näkemyksiä Euroopan Unionista poliittisena instituutiona ja toimijana. Tämän lisäksi tutkitaan Huhtasaaren näkemyksiä Suomen asemasta unionissa ja sen tulevaisuudesta yleisesti. Unionia koskevien näkemysten analysoinnin ohessa mukana on yhteisvaluutta euroa käsitelvä alaluku. Vastaavasti EU:n puolustusyhteistyötä, ilmastopolitiikkaa ja talouspakotteita koskevat puheenvuorot käsitellään niihin liittyvissä muissa analyysiluvuissa.

Joulukuun 2017 lopussa *Helsingin Sanomat* teki ehdokkaista henkilökuvia, joissa haastateltiin ehdokkaiden lähipiirissä olleita henkilöitä. Huhtasaarta kuvailtiin arvokonservatiiviksi, jonka poliittinen ajattelu rakentuu EU:n ja maahanmuuton vastustamiselle – juuri muu ei häntä jutun mukaan kiinnosta, ei edes koulutuspolitiikka, vaikka Huhtasaari on ammatiltaan opettaja (HS 30.12.2017). Luonnehdinta on ehkä hieman yleistävä, mutta kampanjan perusteella paikkansa pitävä. Esimerkiksi *Iltalehden* kaikki ehdokkaat kattaneessa tentissä Huhtasaari istui hiljaa lähes koko 40 minuuttia kestäneen sotilasliittokeskustelun, mutta heräsi eloon EU-kysymyksissä, joka näkyi runsaiden puheenvuorojen lisäksi myös siinä, että hän puhui muiden päälle. Keskustan Vanhanen sanoi, ettei kovin moni jäsenmaa halua liittovaltiota, johon Huhtasaari huusi päälle, että se tulee. SDP:n Haataisen päälle Huhtasaari tokaisi, ettei ole mahdollista, että jokainen jäsenvaltio hoitaa velkansa (IL-TV 22.1.2018). Huhtasaari myös kertoi lähteneensä aikanaan politiikkaan, koska Eurooppa-politiikka ei hänen mielestään toimi (Yle Puhe 24.1.2018).

Huhtasaaren aktiivisuus EU-kysymyksissä ei sinällään yllätä, sillä unionin vastustus on kuulunut perussuomalaisten kärkeemoihin. Helmikuussa 2017 Huhtasaari esitti hallitukselle kirjallisen kysymyksen: ”Miten hallitus aikoo varautua EU:n ja rahaliiton hajoamiseen ja voiko hallitus perustaa ajatuspajan, joka tukee Suomen kannalta onnistuneita kansallisia ratkaisuja EU:n hajoamisessa?” Kysymystään Huhtasaari pohjusti sanomalla unionin hajoavan omaan mahdottomuuteensa ja että ainakin Hollannissa ja Ranskassa lähtöä kannatetaan laajasti. Pääministeri Juha Sipilä vastasi, ettei hallitus valmistelee EU:sta tai eurosta eroamista, eikä osallistu tällaisiin pohdintoihin (KK 16/2017 vp).

Aktiivisuuden ohella Huhtasaaren retoriikka oli erittäin kärkeästä. Kampanjansa avajaispuheessa Huhtasaari kuvaili EU:ta Neuvostoliiton tapaan yhden totuuden dogmiksi, jossa sanan sosialismi tilalle on vaihdettu monikulttuurisuus (PS 3.12.2017). EU:n ja Neuvostoliiton vertailua nähtiin muutamaankin otteeseen, kun Huhtasaari käytti kahdessa eri yhteydessä ilmaisua ”Eurostoliitto” (IL-TV 22.1.2018, Yle 24.1.2017). Luonnehdinta ei kuitenkaan ole uutta tai suinkaan Huhtasaaren keksimää, sillä Tšekissä ja Unkarissa oikeistopopulistit vertasivat EU:a Neuvostoliittoon jo 1990-luvulla, samoin

italialaisen oikeistopopulistipuolue Legan (Nordin) perustaja Umberto Bossi (Mudde 2007: 160–161). ”Eurostoliiton” lisäksi Huhtasaari vertasi EU:ta Napoleoniin sanoessaan Suomen olevan ”kauhun tasapainon” Napoleonin (EU) ja Iivana Julman (Venäjä) välissä (IL 25.10.2017).

Yleisesti ottaen oikeistopopulistit ovat tänä päivänä hyvin EU-kriittisiä. Mutta, kuten jo oikeistopopulismia määrittelevässä luvussa todettiin, eivät puolueet ole löytäneet keinoja laajamittaiseen yhteistyöhön, mitä kuvaa muun muassa se, että Euroopan parlamentissa ne ovat edelleen hajaantuneet kahteen ryhmään, joidenka lisäksi Iso-Britannian Brexit-puolue on ryhmien ulkopuolella. Vielä kylmän sodan aikaan oikeistopopulistiset puolueet olivat paikoin EU-myönteisiä. Taitekohdaksi puolueiden EU-kannoissa muodostui Maastrichtin sopimus vuonna 1992, jonka jälkeen unioni nähtiin kansallista suvereniteettia vaalivien oikeistopopulistien parissa tunkeilevana ylikansallisena toimijana (Mudde 2007: 159–161). Kritiikin kärki liittyy juuri unioniin poliittisena toimijana, jota he pitävät pahana. Oikeistopopulistit kannattavat Cas Mudden mukaan pääosin eurooppalaista yhteistyötä, kunhan se tapahtuu valtiovetoisesti (mt. 165). Huhtasaari osuu Mudden kuvaukseen melko tarkasti, sillä hän kertoi puolueensa järjestämällä työmiehen tuumaustunnilla – missä häntä esitettiin puolueen presidenttiehdokkaaksi – haluavansa Eurooppaan itsenäisten kansallisvaltioiden yhteistyötä (ISTV 4.8.2017).

Siinä missä esimerkiksi Venäjän suhteen Huhtasaari painottaa tapauskohtaista pragmaattisuutta, on EU-asioissa havaittavissa selkeämpi ideologinen sävy. EU-kritiikissä on paljon samaa kuin aiemmin analysoidussa globalisaatiokritiikissä. Huhtasaari esittää EU:n olevan Suomelle haitallinen instituutio, joka etenee vääjäämättä kohti liittovaltiota. Hän maalaa mustavalkoisen kuvan, jossa Suomella on EU:n suhteen kaksi vaihtoehtoa: itsenäisyys tai liittovaltio (ks. esim. IL-TV 22.1.2018). Selvimmin yhtymäkohdat globalisaatiokritiikkiin tulivat esiin, kun Huhtasaari ilmaisi blogissaan Suomen olevan EU:ssa ”puudeli”, eikä puolueilla ole arvopohjaa ajaa oman kansan etua (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 15.10.2017) ja kun hän väitti EU:n ajavan globaalien jättiyritysten, eikä suomalaisten asiaa (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 17.8.2017). Tämän voi tulkita implisiittiseksi viittaukseksi siitä, että kansallisvaltion ja unionin edut ovat Huhtasaaren mielestä ristiriidassa. EU-kritiikki on kuitenkin globalisaatiokritiikkiä selkeämpää, jonka voi ajatella johtuvan siitä, että toisin kuin globalisaatiossa, unionin suhteen on selvä kohde, jota kritisoida.

Ideologisuus näkyy myös siinä, että hän toisteli muutamia hokemia useampaan otteeseen. Esimerkiksi lausahdus: ”EU on klubi, joka ei noudata omia sääntöjään” mainittiin kampanjan aikana viisi kertaa (ISTV 4.8.2017, MTV 22.8.2017b, AlfaTV 12.11.2017, MTV 13.12.2017, Radio Rock 4.1.2017).

”Suomesta tulee EU:n reunavaltio, maakunta tai provinssi” mainittiin neljästi (Yle 5.10.2017, Radio Helsinki 20.10.2017, Radio Rock 4.1.2018). ”Salamitaktiikka”, jolla viitataan vallan viemiseen pala palalta, mainittiin kolmesti (Yle 5.10.2017, Radio Helsinki 20.10.2017, PS 3.12.2017). Yhtään konkreettista esimerkkiä tai faktapohjaista tietoa Huhtasaari ei kuitenkaan esittänyt väitteidensä tueksi, vaan ne jäivät lähinnä populistisiksi heitoiksi.

Leimallista Huhtasaaren EU-kritiikille olivat kärkkäät ja usein mustavalkoiset mielipiteet. Huhtasaari jopa syytti mediaa kansalaisten harhaanjohtamisesta EU:n suhteen. Hän esimerkiksi toisti useaan otteeseen, ettei talousunioni toimi ilman liittovaltiota (ks. esim. Radio Rock 4.1.2018), koska se ei ole historian saatossa aiemminkaan toiminut. Huhtasaari ei kuitenkaan missään vaiheessa tarkentanut, milloin tai missä olosuhteissa näin on tapahtunut. Etenkin *Uuden Suomen* blogissaan Huhtasaari käytti värikästä kieltä EU:sta. Elokuussa 2017 hän uhosi puhkaisevansa ”eurososialismin kuplan” ja vihjasi suomalaisen median ajavan EU:n agenda ja pyrkivän hiljentämään kansallismielisen vastavoiman. Blogitekstissään hän kirjoitti seuraavasti: ”EU on perinyt Neuvostoliiton aseman olla arvostelun yläpuolella. Maailman vapain media, joksi Suomen mediaa kutsutaan, pönkittää EU:ta ja lyttää sen arvostelijat. Sosialismissa sananvapaus koskee vain samaa mieltä olevia. Eri mieltä olevat leimataan yhteiskunnan viholliseksi, ja vääristä mielipiteistä saattaa joutua jopa syytteeseen.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 17.8.2017). Kampanjansa avajaispuheessa Huhtasaari syytti EU:a kriitikoiden trollaamisesta yhteisillä varoilla (PS 3.12.2017), ja antoi myöhemmin ymmärtää, että kansalaisia on sumutettu, koska media olisi kampanjoinut EU:n puolesta ja tästä syystä kansalaiset tukisivat unionia (Radio Rock 4.1.2018). Marraskuussa 2017 Huhtasaari kommentoi, ettei 2000-luvulla saanut arvostella euroa ja nyt on sama asia EU:n kanssa, jota saa hänen mukaansa vain kehua (AlfaTV 12.11.2017).

Kampanjassaan käyttämiensä puheenvuorojen perusteella nykymuotoisessa EU:ssa on Huhtasaaren mukaan jokseenkin kaikki pielessä. *Helsingin Sanomien* haastattelussa Huhtasaari kommentoi: ”EU olisi ollut hyvä keksintö, jos se olisi pysynyt kauppaliittona. Mutta ei tätä sanelupolitiikkaa. Mitä EU on aiheuttanut: vienyt rahapolitiikan pois, tuonut meille velat ja vienyt osittain kilpailukykyä. EU on aiheuttanut turvattomuutta, terrori-uhka on kohonnut.” (HS 29.12.2017).

Yksi selkeimmin esiin noussut diskurssi oli kritisoida EU:ta turvallisuuden näkökulmasta ja nimenomaan sisäisen turvallisuuden, ei sotilaallisen turvallisuuden kautta. Huhtasaaren mukaan avoimien rajojen politiikka on tuonut turvattomuutta, eikä ennen EU:ta ollut ongelmia liikkua

turvallisessa Euroopassa (AlfaTV 12.11.2017). Saman suuntaisia kannanottoja kuultiin useaan otteeseen kampanjan aikana (ks. esim. Yle 9.1.2018 tai Yle 24.1.2018).

Vielä turvallisuutta selkeämpi diskurssi oli arvostella EU:ta vallankäyttäjänä. Esimerkiksi blogissaan Huhtasaari kirjoittaa seuraavasti: ”EU haluaa pyyhkiä pois valtioiden rajat ja muut esteet, jotka jakavat Euroopan suvereeneihin valtioihin. EU haluaa keskusjohtoisen hallinnon, jossa valta on harvojen käsissä.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 17.8.2017). Hän myös mainitsi EU:n esimerkkinä yhdessä Venäjän ja Turkin kanssa siitä, ettei vallan keskittäminen toimi ja sanoi Ranskan presidentti Emmanuel Macronin puhuvan kuin Napoloen (Radio Helsinki 20.10.2017).

Juuri vallankäyttöön liittyen Huhtasaaren puheissa esiintyy kuitenkin selkeitä ristiriitaisuuksia, kun hän toisinaan antaa ymmärtää Brysselin olevan valtaa kahmiva instituutio, kun taas toisinaan unionia johtaa sen suurimmat jäsenmaat. Ensin mainitussa EU esitetään itsenäisenä ja kansallisvaltioista riippumattomana instituutiona, josta kuultiin useita esimerkkejä. Elokuussa 2017 Huhtasaari sanoi EU:n olevan ongelma ja, että yhä useampi suomalainen on alkanut ymmärtää, kuinka olemme vastoin tahtomme osa byrokraattista ja kaukaista hallintokoneista (ISTV 4.8.2017). Saman vuoden lokakuussa Huhtasaari sanoi Brysselin ajavan ”europeanismia” (Yle Puhe 5.10.2017) ja toisessa yhteydessä, ettei päätösvaltaa saa antaa lopullisesti EU:lle (IL 25.10.2017). Marraskuussa hän sanoi Suomen siirtyneen valvontakomission (Neuvostoliitto) alta toisen (EU) alle (ISTV 27.11.2017). Joulukuussa Huhtasaari kertoi vastustavansa ”EU-diktatuuria” ja sanoi Suomesta tulevan ”EU:n provinssi jos Brysselin orjuuteen alistumista ei lopeteta” (ISTV 12.11.2017). Tammikuussa 2018 Huhtasaari sanoi haluavansa laittaa EU:n kovalle, jotta se keskittyisi vapaakauppasopimukseen ja yhteistyöhön, eikä harvainvaltaan ja sanelupolitiikkaan (Radio Rock 4.1.2018). Hän myös väitti EU:n päättävän Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta vedoten EU:n solidaarisuuslausekkeeseen (ISTV 4.1.2018).

Oheisista näkemyksistä voi helposti tulkita Huhtasaaren hyväksyvän integraatioteorioiden perusväittämän eli, että EU on poliittinen järjestelmä, jota leimaa eurooppalaistuminen ja yhteisen identiteetin synty. Hän kuitenkin hylkää teorioille ominaisen metateoreettisen lähtöoletuksen, jonka mukaan EU:a ei tule katsoa yksittäisen valtion silmin ulkoa käsin, vaan nimenomaan poliittisena järjestelmänä (Forsberg & Pursiainen 2015: 349). Oheisten puheiden valossa voisi jopa väittää, että Huhtasaari pitää EU:ta kansallisvaltioiden yläpuolella toimivana monoliittina. Käsitystä vahvistaa hänen *Radio Helsingin* (20.10.2017) haastattelussa esittämä puheenvuoro, kun hän totesi: ”Ei nämä ylikansalliset organisaatiot jossain tuolla EU:ssa mitään Suomen etua aja, se ajaa omaa etua, ainoastaan suomalaiset ajaa suomalaisten etua”.

EU-kritiikkiä voi kuitenkin pitää varsin opportunistisena, sillä EU:n olemus vaihtelee kontekstin mukaan. Toisinaan unioni on monoliitti, toisinaan se taas on eurooppalaisten kansallisvaltioiden muodostama rakennelma, jossa isot jäsenmaat määräävät tahdin, kuten luvun alussa esitetty sitaatti Huomenta Suomen haastattelusta osoittaa. Seuraavana päivänä *Yle Puheen* Poliitiikkaradiossa (24.1.2018) Huhtasaari sanoi, että ”Merkel, Juncker, Schultz ja nämä päättävät mihin EU on menossa”. Joulukuussa Huhtasaari väitti Suomen valtiovarainministeri Petteri Orpon saavan käskyt saksalaiselta Martin Schultzilta (ISTV 11.12.2017). Syyskuussa hän kirjoitti blogiinsa Merkelin ja Macronin päättävän suunnan ja tahdin: ”Saksalais-ranskalainen työryhmä toimeenpanee tarkkaan suunniteltua poliittista operaatiota. [...] Macronin ja Merkelin vallanhimoiselle populismille on laitettava piste.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 27.9.2017). Varsinaisena vaalipäivänä järjestetyissä valvojisissa Huhtasaari hehkutti kansallismielisyyden olevan tulossa valtavirtaan, mistä hän piti esimerkkinä sitä, että Itävalta ei halua Saksan tekävän sille budjettia (MTV 29.1.2019).

Näin ollen Huhtasaari vaikuttaisi paikantavan EU:n johtajuuden myös isojen maiden kansallisiin johtajiin. Tämän taas voi yhdistää uusrealisti Joseph Griecoon, jonka lähtökohta oli myöntää eurooppalaisen yhdentymisen olevan haaste valtiokeskeiselle uusrealismille. Grieco korosti vahvempien valtioiden ylivertaisuutta sääntöjä luodessa, mutta totesi osallistumisen olevan heikompien etujen mukaista, jotta ne pystyvät välttämään vahingollisemmat skenaariot (Forsberg & Pursiainen 2015: 357). Huhtasaari vaikuttaisi allekirjoittavan Griecon teoreettisen näkemyksen puolittain, sillä hän väittää isompien jäsenvaltioiden johtavan unionia, mutta hän ei kuitenkaan hyväksy Griecon ajatusta pienemmän valtion mukanaolosta vahingollisempia skenaarioita välttääkseen, sillä hän totesi suoraan, ettei EU:ssa olo ole Suomen etu, koska ei pidä unioniin kuulumista pienen kansan etuna (MTV 23.1.2018b). Blogissaan hän kirjoitti, ettei Suomen sanalla ole EU:ssa väliä (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 27.9.2017) ja *Yle Puheen* Poliitiikkaradion (5.10.2017) haastattelussa, että Suomella on 1-2 prosentin vaikutus unionin päätöksenteossa. Sekavuutta kuitenkin nostattaa Huhtasaaren lausunto Huomenta Suomen haastattelussa, jossa hän väitti EU:n ajavan harvainvaltaa ja lisäsi Italian ja Portugalin päättävän Suomen asioista (MTV 23.1.2018b). Tästä voi päätellä sen, että olennaista on luoda populistinen me vastaan muut -asetelma, jonka tarkoituksena on luoda mielikuva EU:sta Suomelle haitallisena instanssina. Viholliseksi kelpaa tilanteen tullen narratiiviin sopiva toimija, eikä niinkään joku tietty valtio, instituutio tai valtion päämies.

On siis epäselvää, minkälaisena poliittisena instituutiona tai järjestelmänä Huhtasaari EU:n hahmottaa. Toisessa yhteydessä hän puhuu unionista monoliittina, toisessa yhteydessä isojen jäsenmaiden johtajien

kontrolloimana liittoumana. Räikein esimerkki tästä ristiriitaisuudesta nähtiin marraskuussa 2017, kun hän väitti, ettei EU kunnioita jäsentensä itsemääräämisoikeutta, mutta hetkeä myöhemmin asevoimista puhuttaessa sotki Saksan ja EU:n puhuen näistä synonyymeinä (AlfaTV 12.11.2017). Ensimmäisen voi tulkita implisiittiseksi viittaukseksi EU:sta jäsenvaltioiden yläpuolella toimivana monoliittina, kun taas jälkimmäinen viittaa Saksan johtavan unionia. On siten hyvin mahdollista, että Huhtasaarella ei ole selvää käsitystä siitä, minkälainen taho Euroopan unioni loppu viimein on ja miten se toimii. Tämä saattaa johtua hänen ottamastaan positioista, jossa hän tarkastelee unionia pelkästään Suomen näkökulmasta, eikä eurooppalaisella tasolla. Niinpä EU:n vastustaminen tarjoaa oivan kanavan lähettää poliittista viestiä kansallisvaltion vahvistamiseksi. Juuri position voi väittää tekevän eron Huhtasaaren ja muiden ehdokkaiden välillä. Muut EU-myönteiset ehdokkaat – pois lukien Paavo Väyrynen – ovat teoreettisella tasolla hyväksyneet uusfunktionalistisen yhdentymisteorian ytimen, jossa korostetaan omien etujen uudelleen määrittelyä laajemmasta näkökulmasta. Uusfunktionalistien mukaan hyvinvointia kasvattaakseen lojaliteetti täytyy siirtää kansalliselta tasolta kansojen tasolle (Forsberg & Pursiainen 2015: 353).

Näin ollen EU-asioissa kritiikin kohdetta olennaisempaa on tunnistaa, mistä kritiikki kumpuaa. Kritiikin perustaksi paikantuu kokemus kansallisen suvereniteetin vähentymisestä, mikä tapahtuu suhteessa unioniin. EU:n olemusta keskeisempää oli maalata siitä kuva syntipukkina Suomen ongelmiin. Esimerkiksi tammikuussa Huhtasaari sanoi negatiivisvaikutteisen politiikan jakavan kansaa, joka kokee epäoikeudenmukaisuutta, mikä taas johtuu epäonnistuneesta maahanmuutto- ja EU-politiikasta (AlfaTV 8.1.2018). Muutamaa kuukautta aiemmin UKK-liiton, Paasikivi-seuran ja YK-liiton yhdessä *ISTV*:n kanssa järjestämässä vaalitentissä kysyttiin sitä, miten Suomen sisällissotaa pitäisi käsitellä. Huhtasaari käänsi vastauksensa lopulta siihen, että maahanmuutto ja EU jakavat kansaa. Huomionarvoista vastauksen saamissa reaktioissa oli se, että viisi muuta ehdokasta eivät millään tasolla reagoinut siihen (*ISTV* 13.11.2017). Mitään argumentteja Huhtasaari ei väitteensä tueksi kummassakaan yhteydessä esittänyt, jonka voi tulkita pyrkimykseksi vahvistaa EU-vastaista viestiään, mitä hän kannattajilleen halusi lähettää.

Suomen EU-tulevaisuuden suhteen Huhtasaaren puheissa on niin ikään poukkoilua. Kampanjansa kotisivuilla hän listaa Suomen strategisiksi tavoitteiksi euroeron ja EU-eron (laurahuhtasaari.fi). *Talouselämän* (19.12.2017) haastattelussa hän ilmaisi tavoitteekseen erota ensin eurosta ja saada Suomi ulos EU:sta keskipitkällä aikavälillä, mutta ennen sitä täytyy tuoda esiin EU:n heikkoudet ja järjestää kansanäänestys, kun erolle on tutkimusten mukaan selvä enemmistö. Kampanjan aikana esittämien

näkemyksen perusteella voisi kuitenkin väittää, ettei Huhtasaari välttämättä halua EU-eroa, vaan heikentää unionia ja vahvistaa sitä kautta kansallisvaltioita. Tämä ilmeni esimerkiksi *Yleisradion* joulukuussa järjestämässä vaalitentissä, kun ehdokkailta kysyttiin EU:n roolista ja suunnasta maailmanpolitiikasta. Huhtasaari sivuutti kysymyksen ja paalutti usein hokemaansa lausahdusta valuuttaunionin toimimattomuudesta ilman liittovaltiota, mutta sai lopulta vastattua: ”EU pitäisi olla isänmaiden Eurooppa, itsenäisten maiden Eurooppa ja kauppaliitto, joten minä toivon, että tämä EU hajoaa tavalla, että me sitten keskitymme kauppaliittoon ja saamme itsenäisyytemme takaisin, niin kuin Norjalla, Sveitsillä ja Islannilla jo on.” Kun Pekka Haavisto kommentoi perään EU:n olleen keskeinen toimija ilmastopöytäsohjauksen syntymisessä ja useiden rauhanprojektien edistäjänä, huusi Huhtasaari päälle YK:n olevan sellainen foorumi, jossa näistä asioista voidaan keskustella ja, että yhteistyötä voidaan silti tehdä (Yle 14.12.2017).

Suomen EU-politiikkaa Huhtasaari kritisoi myös voimakkaasti. Esimerkiksi *Radio Helsingin* haastattelussa hän kehui Visegrad-maita,¹⁴ jotka ovat ”uskaltaneet vastustaa isäntä-EU:ta”. Huhtasaaren mukaan muut maat miettivät, miten EU:sta voi hyötyä, kun Suomessa ollaan vain kuuliaisia (Radio Helsinki 20.10.2017). Kokkolassa marraskuussa järjestetyssä kampanjatilaisuudessa Huhtasaari totesi, että ”Suomesta on tullut EU:n asioiden hoitaja, jolta täytyy kysyä kaikki asiat” (PS 11.11.2017).

Unionin tulevaisuuden suhteen Huhtasaari visioi muun muassa seuraavaa: ”Eurokriittisyys on monessa jäsenvaltiossa nousemassa. [...] Otetaan Visegrad-maat mukaan, otetaan Itävalta mukaan, otetaan Tanska mukaan ja pakotetaan EU yhdessä kutistumaan kauppaliitoksi ja sitten kun tarpeeksi moni jäsenmaa uhkaa lähteä, niin se on pakko muuttaa paremmaksi.” (Yle Puhe 24.1.2018). Vastaavasti Schengen-sopimuksen Huhtasaari haluaisi lopettaa: ”Schengen on aikansa elänyt, Schengen pitäisi lopettaa” (perussuomalaiset.fi 23.9.2017). Huhtasaari myös haluaisi lopettaa Pohjoismaisen passivapauden turvapaikanhakijoiden takia (ISTV 4.1.2018).

EU:n tulevaisuuteen liittyvien tavoitteiden tai toiveiden suhteen esiintyi kuitenkin ristiriitaa. Elokuussa 2017 puhuttaneen Turun puukotustapauksen jälkeen Huhtasaari kommentoi *MTV:n* Huomenta Suomen haastattelussa haluavansa tehdä toimivaa yhteistyötä Euroopan unionin kanssa turvapaikkapolitiikkaan liittyen, mutta nosti ongelmaksi jäsenmaiden kyvyttömyyden noudattaa unionin sääntöjä (MTV

¹⁴ Visegrad-ryhmä on Puolan, Unkarin, Tšekin ja Slovakian muodostama neljän maan ryhmittymä, joka perustettiin Tšekkoslovakiassa helmikuussa 1991. Ryhmä ei ole institutionalisoitunut, vaan sen toiminta perustuu kokouksiin, niin poliittisella, taloudellisella kuin kulttuurisellakin tasolla. V4-ryhmän alkuperäinen tavoite oli karistaa kommunismin rippeet ja lujittaa keskieurooppalaista yhteistyötä (visegradgroup.eu).

22.8.2017b). Kuukautta myöhemmin puoluevaltuustossa pitämässään linjapuheessa – jossa Huhtasaaren ehdokkuus vahvistettiin – hän kuitenkin sanoi EU:n olevan kyvytön estämään hallitsematonta ja laajamittaista muuttoliikettä (perussuomalaiset.fi 23.9.2017). Muuttoliike on luonnollisesti turvapaikkapolitiikkaa laajempi ilmiö, mutta lähes täydellinen kannan muuttaminen on hämmentävää, sillä Huomenta Suomen haastattelussa Huhtasaari antaa ymmärtää, että turvapaikkapolitiikka pitäisi ratkaista EU:n puitteissa ja kuukautta myöhemmin julisti unionin kyvyttömäksi lähestulkoon samassa kontekstissa.

Yhtäältä on huomionarvoista, kun Huhtasaari puhui ilmastopolitiikan yhteydessä Kiinasta ja sen harjoittamasta epäreilusta talouspolitiikasta, hän totesi: ”Meillähän on polkumyyntitullit EU:ssa [Kinaa varten]” (Radio Helsinki 20.10.2017). Merkittävää kannanotossa on se, että puhuessaan meistä, ottaa hän EU:n position suhteessa Kiinaan, kun taas EU-politiikasta puhuttaessa me-position toimija on Suomi ja vihollinen EU. Kun Huhtasaarelta kysyttiin, kuunnellaanko Suomea enemmän itsenäisenä vai EU:n osana, sanoi hän Suomen olevan EU:ssa sanelupolitiikan takana, kun taas itsenäisenä se olisi itseä isompi. Tämän jälkeen hän väitti Suomen omaavan historiansa parhaat kahdenväliset suhteet Yhdysvaltoihin, koska ”Trump arvostaa Suomea”. Mitään esimerkkejä tai argumentteja Huhtasaari ei väitteensä tueksi kuitenkaan tarjonnut (Yle 9.1.2018). Viestien sekavuus ja ristiriitaisuus kuitenkin viittaa siihen, että Huhtasaari valikoi EU:a koskevan näkemyksensä kontekstin mukaan, eli valitsee argumentin, joka sopii oman sen hetkisen näkemyksen tueksi. Taustalla kuitenkin vaikuttaa ideologinen pyrkimys vahvaan kansallisvaltioon, jota hän useaan otteeseen kertoi havittelevansa ja, jota EU hänen mielestään romuttaa.

Näin ollen on aiheellista pohtia, vastustaako Huhtasaari todella Euroopan unionia, vai onko se hänelle ennemminkin väline ajaa omaa ja puolueen kansallismieliseksi kutsumaansa, oikeammin nativistista politiikkaa? Kaiken EU-kritiikin lähtökohtana tuntuu olevan vallan siirtyminen kansallisvaltiolta unionille tai kuten Huhtasaari ilmaisee itsenäisyyden tai suvereniteetin menettäminen, jota hän vielä vahvistaa pelottelemalla vääjäämättömästä liittovaltiokehityksestä. Kun tähän diskurssiin lisätään kovat väitteet löyhine tai olemattomine perusteineen ja ristiriitaisuudet narratiiveissa esimerkiksi unionin vallankäyttäjistä, vaikuttaa EU ennemminkin politiikan teon välineeltä kuin varsinaisen kritiikin kohteelta. Tulkinnan tueksi voi ottaa myös usein toistuneen näkemyksen, jossa Huhtasaari kritisoi Suomen olevan unionissa mallioppilas, kun muut rikkovat sääntöjä (Kymen Sanomat 17.1.2018). Hän jopa maalaili sääntöjen rikkomisen olevan ”kansalaisurheilua” unionissa (ISTV 4.8.2017). Näin ollen Huhtasaaren EU-kritiikistä voi erottaa kaksi toisiinsa kytkeytyvää diskurssia. Ensinnäkin hän pitää

EU:a pahana, koska se vie valtaa kansallisvaltiolta. Toisekseen hän luo unionista kuvan areenana, jossa Suomi joutuu uhriksi huonojen päättäjien vuoksi. Jälkimmäinen ilmeni selkeästi hänen puoluevaltuustolleen pitämässä linjapuheessa, jossa Huhtasaari totesi näin: ”Vihreät liputtaa avoimesti ja kritiikittä EU:n liittovaltion puolesta. Myös muut puolueet hivuttavat maatamme vähitellen kohti liittovaltiota, vaikkeivät asiaa ääneen sano.” (perussuomalaiset.fi 23.9.2017).

Puheiden muodostama poliittinen viesti on siten sekä nationalistinen että populistinen, kun hän yhtäältä vastustaa voimakkain sanakääntein ylikansallista unionia ja kansallisia päätöksentekijöitä. Huhtasaari uhriuttaa sekä Suomen että kansallisvaltiot yleisellä tasolla ja maalaa EU:n sekä kansalliset päättäjät kansan etua polkeviksi eliiteiksi. Jälkimmäiseen poliittiseen viestiin liittyy myös oikeistopopulismille olennainen sanoma, jonka mukaan he ovat ainoa kansan pahoilta eliiteiltä pelastava vaihtoehto.

Tiivistetysti voisikin väittää, että Huhtasaaren EU-näkemykset noudattavat samaa lähtöoletusta, kuin edellä analysoitu globalisaatio, eli kansallisvaltio on ainoa järkevä yksikkö harjoittaa rajat ylittävää politiikkaa ja tämän yksikön poliittista päätöksentekovaltaa ei saa heikentää. EU:n Huhtasaari haluaa kutistaa kauppaliitoksi ja lakkauttaa poliittisen unionin. Hän ei kuitenkaan erittele, mitä pelkkä kauppaliitto käytännössä tarkoittaisi. Jäisikö esimerkiksi tavaran ja pääoman vapaa liikkuvuus voimaan? Ihmisten vapaasta liikkuvuudesta hän haluaisi ainakin luopua.

Analyysin perusteella voikin väittää, että kaikki kulminoituu lopulta valittuun positioon. Huhtasaari hylkää eurooppalaisen tason ja pitäytyy kansallisvaltion tasolla. Johtopäätöksen tueksi voi ottaa muutaman esimerkin, jossa hän taivuttaa tulkintansa omaa positiota tukevaksi. Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* (29.12.2017) haastattelussa hän vastasi näin, kun toimittaja kysyi, miksi Huhtasaari olisi paras ihminen suomalaisten presidentiksi:

Koska olen isänmaallinen. Ajattelen Suomen kansallista etua ja alistan kaikki päätökset sille. Isovanhempani eivät ole taistelleet sen takia, että annamme päätösvallan kynällä ja paperilla pois. [...] Jos et arvosta omaa päätösvaltaa, et hallitse tulevaisuutta. Haluatko kuulla tästä esimerkin? Energiansäästölamppu lobattiin EU:ssa läpi ja lamppujen vaihtaminen maksoi kunnille satoja miljoonia euroja. Tällainen kehitys tarkoittaa, että markkinat alkavat hallitsemaan valtioita. Eli meillä on kasvotonta päätöksentekoa, ei enää kansanvaltaa. Ja ihmisoikeudet voidaan sitoa ainoastaan kansallisvaltioon. (HS 29.12.2017)

Huhtasaari siis pitää EU:n vuonna 2009 annettua ekosuunnitteludirektiiviä osoituksena markkinavoimien vallasta. Varsinaisessa direktiivissä sen tavoitteista todetaan kuitenkin seuraavaa: ”Monia energiaan liittyviä tuotteita on mahdollista parantaa paremmalla suunnittelulla merkittävästi ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja energiasäästöjen aikaansaamiseksi, mikä lisäksi alentaa

yrittäjien ja loppukäyttäjien kustannuksia. [...] Energiatieteiden tutkimuskeskuksesta, jonka yksi mahdollisuus on sähkön loppukäytön tehostaminen, pidetään merkittävänä tekijänä yhteisön kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteiden saavuttamisessa.” (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/125/EY energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista). Näin ollen Huhtasaari kääntää direktiivin itselleen edulliseen muotoon, vääristelee sen julkilausuttuja tavoitteita ja esittää sen esimerkkinä EU:n ongelmallisuudesta. Tutkimusongelman näkökulmasta on sinällään epärelevanttia, mikä direktiivin tavoite on, sen sijaan huomionarvoista on se, miten Huhtasaari sitä tulkitsee ja mitä se kertoo hänen poliittisesta ajattelustaan. Oheinen esimerkki siten vahvistaa käsitystä, jonka mukaan Huhtasaari pitäytyy kansallisessa positiossa.

Toinen vastaavanlainen esimerkki Huhtasaaren taipumuksesta tulkita asioita itselleen edullisella tavalla nähtiin samassa *Helsingin Sanomien* haastattelussa Ukrainan sotaan liittyen. Huhtasaarelta kysyttiin, mitä hän ajattelee siitä, että Venäjä aloitti Ukrainan sodan: ”No, kyllä EU:kin saa katsoa peiliin. Kun tiedetään, miten herkkä tilanne on, ei pidä lähteä luomaan sellaista, niin kuin se assosiaatiosopimus EU:n ja Ukrainan välillä. Mutta en tietenkään hyväksy Venäjän toimia.” (HS 29.12.2017). Huhtasaaren näkemys ei suinkaan ole uniikki, sillä esimerkiksi Forsbergin ja Pursiaisen (2015: 328) nykypäivän arkkirealistiksi luonnehtima John Mearsheimer näkee Venäjän menettelyn johtuneen lännen toimista. Mearsheimer näkee lännen pyrkineen ankkuroimaan Ukrainaa sen etupiiriin edistämällä Naton ja EU:n laajenemista sekä demokratian tukemista niin sanotun värivallankumouksen tukemisena, jonka johdosta Vladimir Putinin toimet olivat oikeutettua realistisen valtiojohtajan reagointia ulkoisen ympäristön muutokseen (Mearsheimer, *Foreign Affairs* 1.9.2014). Huhtasaaren kanta ei ole niin jyrkkä kuin Mearsheimerillä, mutta huomionarvoista on se, että hän ensiksi syyllistää EU:a ja sanoo lopuksi, ettei hyväksy Venäjän toimia. Vastauksesta huokuu paitsi realistinen maailmankuva, myös tendenssi kääntää asia EU:n syyksi hyvin todennäköisesti omaa poliittista viestiä vahvistaakseen.

Huhtasaaren kansallisvaltion tasolla pitäytyvä tarkastelupositio on sitä kautta hyvin realistinen tapa hahmottaa Euroopan unionia. Ensinnäkin hän selkeästi hylkää Robert Powellin (1991: 1303) hahmottelemien hyödyn käsitteiden osalta liberaalien absoluuttisen hyödyn teorian ja painottaa suhteellista hyötyä, mikä ilmenee muun muassa tavassa, jolla hän arvioi Suomea EU:n ”ajopuuna” (perussuomalaiset.fi 23.9.2017). Pursiaisen ja Forsbergin (2015: 25) mukaan realismia haastamaan nousseet liberaalit painottivat instituutioiden merkitystä valtioiden käyttäytymiseen, jotka ymmärsivät sen myötä etunsa uudelleen – koko Euroopan unionia voi pitää esimerkkinä tästä. Vastaavasti realistit

näkevät sopimuksen varaiset kansainväliset järjestelmät voimapolitiikan työvälineinä, mikä on selkeästi myös Huhtasaaren näkemys. Tämän taas voi loppu viimein palauttaa Benedict Andersonin ajatukseen, jossa realismi kytkeytyy kansainvälisessä politiikassa nationalismiin ja sitä kautta kansaan, koska ontologisena lähtöoletuksena on maailman jakautuminen rajattuihin, suvereeneihin ja toisensa poissulkeviin yhteisöihin, toisin sanoen kansallisvaltioihin. Tosin Andersonin mukaan nationalismi manifestoituu kuviteltujen yhteisöjen kautta (Forsberg & Pursiainen 2015: 275), kun taas Huhtasaaren puheista voi tulkita kansojen olevan hänelle luonnollisia kokonaisuuksia (ks. luku 4.1.). Ajatus eksklusiivisista kansallisvaltioista on kuitenkin Huhtasaarelle ominainen, josta myös hänen EU-kritiikkinsä pitkälti kumpuaa.

Mudden populismiteorian näkökulmasta merkittävää on se, että Huhtasaari pitäytyy vaatimuksissa (demand-side), eikä liiku tarjoamispuolelle (supply-side). Mudden mukaan populismin tutkimus on alkanut enenevissä määrin kiinnittämään huomiota juuri oikeistopopulismien tarjoamiin ratkaisuihin niiden vaalimenestystä selittäessä (Mudde 2010: 1168–1172). Oikeastaan ainoa konkreettinen asia, mitä Huhtasaari EU-asioissa tarjosi, oli EU-maksujen kanavointi infrastruktuuriin, koska hänelle nettomaksajuus tarkoittaa sitä, että kaikki EU:sta takaisin tuleva raha on omaa rahaa (Yle/Aamulehti 12.1.2018). Näin ollen Huhtasaaren EU-diskurssin voi väittää olevan lähinnä populistista uhkaavien mielikuvien luomista, ennemmin kuin ratkaisujen tai varsinaisten vaihtoehtojen tarjoamista. Selvää on kuitenkin se, että hän esittää itsensä ja puolueensa ainoana vaihtoehtona nykykehitykselle.

5.1.1. Euro

Pohjustuksena Huhtasaaren yhteisvaluutta euroa koskevaan kantaan toimii tutkimuksen varsinaisen rajauksen ulkopuolelle ajoittuva hallitukselle esitetty kirjallinen kysymys helmikuulta 2017. Siinä hän totesi, että rahaliitto oli jo alun perin väärin rakennettu ja Suomen pitäisi valmistautua elämään ilman euroa (KK 16/2017 vp). Huhtasaaren EU-kritiikille olennainen diskurssi, eli vääjäämättömällä liittovaltiokehityksellä pelottelu, perustuu juuri euroon, joka ei hänen mielestään toimi ilman liittovaltiota. Oikeutuksen tälle tulkinnalle Huhtasaari hakee historiasta, joka ei hänen mukaansa tunne toimivaa valuuttaunionia (ks. esim. Kauppalehti 19.12.2017).

Huhtasaaren kanta euroon ei jäänyt kampanjan aikana epäselväksi. Presidenttinä hän vaatisi tiekarttaa ulos eurosta, jota ei tällä hetkellä ole. Hänen mielestään valuuttaunioni toimii noususuhdanteessa, mutta ei taantumassa (Kauppalehti 19.12.2017). Samoin kuin koko Euroopan unionin vastustus, myös euroskeptisyys perustuu kansallisvaltioon ja kokemukseen sen toimivallan kutistumisesta. Puolueensa

järjestämällä työmiehen tuumaustunnilla Huhtasaari kuvaili euroa federalistiseksi hankkeeksi, joka riistää Suomelta viimeisetkin suvereeniuden ja kansallisvaltion tunnusmerkit (ISTV 4.8.2017).

Huhtasaaren euroskeptisyyden perusta on liittovaltiolla pelottelu, jonka lisäksi siitä voi paikantaa kaksi konkreettisempaa argumenttia. Ensimmäinen on itsenäisyys, jota hänen mukaansa oma rahapolitiikka tarjoaa. Tätä näkemystä Huhtasaari perustelee patterivertauksella, eli lämpötila nousee, kun on kylmä ja laskee kun on kuuma (Kauppalehti 19.12.2017). Toinen argumentti on suhteellinen hyöty. MTV:n Presidenttitititissä Huhtasaari ilmaisi Suomen kärsivän ainoana Pohjoismaana eurosta, jossa ”Suomella on maksajan rooli”. Samassa haastattelussa hän sanoi Saksan hyötyvän eurosta ja EU:sta, sillä sen ylijäämä on Huhtasaaren mukaan muiden alijäämää (MTV 16.1.2018). *Radio Helsingin* haastattelussa hän puhui samaan tyyliin väittäessään euron rampauttaneen Suomen kilpailukykyä suhteessa verrokkimaihin, eli muihin pohjoismaihin. Tämä ilmenee hänen mielestään siinä, että näiden maiden työllisyysasteet ovat ”jotain ihan muuta” (Radio Helsinki 20.10.2017).

Huhtasaaren mukaan ei löydy yhtään asiantuntijaa, jonka mukaan euro olisi Suomelle eduksi (Radio Helsinki 20.10.2017). Hän myös väitti, ettei EU-ero maksa mitään, mutta euroero maksaa 20 miljardia. Pidemmällä aikavälillä unionista irtautumisella on Huhtasaaren mielestä hyvät vaikutukset, ”kuten Britannialle tulee tapahtumaan” (AlfaTV 8.1.2018). Huhtasaaren mainitsema 20 miljardia on kansantaloustieteen professori Vesa Kanniaisen antama luku euroerolle, johon Huhtasaari viittasi useaan otteeseen kampanjansa aikana. Samalla hän sanoi, ettei eurossa pysymisen hintaa tiedetä (ks. esim. Kauppalehti 19.12.2017). Euron suhteen oli havaittavissa myös oikeistopopulisteille ominaista opportunistista tulkintaa. Huhtasaari esimerkiksi väitti, että euro on tehnyt jäsenmaiden veloista yhteisiä, koska Suomi on takausvastuissa mukana. Samassa yhteydessä hän sanoi euron johtavan moraalikatoon ja vallan keskittämiseen, koska Kreikka tiesi EU:n tietävän, että se valehtelee (Radio Helsinki 20.10.2017). Näin ollen hän antaa ymmärtää, että Kreikka käytti järjestelmää hyväkseen, mutta muutamaa kuukautta myöhemmin Huhtasaari totesi valuuttaunionin epäonnistuneen, koska Kreikka on eurovankilassa (Yle 14.12.2017).

Keskeiseksi viestiksi eurosta voisi nostaa sen, että euro paitsi vie itsenäisyyttä ideologisella tasolla, se myös heikentää Suomen taloutta. Oikeastaan ainoat perustelut väitteen tueksi olivat työllisyysaste suhteessa muihin Pohjoismaihin ja epämääräinen spekulointi euron kustannuksilla. Hän ei kuitenkaan avannut, millä tavalla oma valuutta muuttaisi tilannetta. Juuri argumentaation löyhyys on huomionarvoista Huhtasaaren euroa koskevissa näkemyksissä. Hän luo mustavalkoisen vastakkainasettelun, jossa skenaariot paalutetaan absoluuttisina totuuksina ilman, että niitä sen

tarkemmin avataan. On toki huomattava, että monissa haastatteluissa vastausaika on rajallinen, mikä voi osaltaan vaikuttaa väitteiden ontouteen. Pelkästään tällä heikkoa argumentaatiota ei kuitenkaan voi perustella, sillä esimerkiksi *Radio Helsingin* haastattelussa Huhtasaari kritisoi velkajärjestelyjä ja siirtyi suoraan puhumaan moraalikadosta. Puheissa on sitä kautta keskeistä demonisoida yhteisvaluuttaa – samaan tapaan kuin koko unionia – eikä niinkään perustella, miksi Suomen olisi parempi olla euron ja EU:n ulkopuolella. Loppuviimein diskurssit voi palauttaa Huhtasaaren usein toistelemaan kattoteemaan: kansallisvaltiot vastaan globalismi, joka perustuu kokemukseen kansallisvaltion heikkenemisestä ja sen suhteellisen edun vähentymisestä.

5.2. YK

Vuonna 1945 perustettu Yhdistyneet kansakunnat (YK) ei ollut vaalien kuumimpia puheenaiheita, mutta sitä sivuttiin muutamissa asiansynteysissä. Tämä tekee analysoinnista haastavampaa, mutta kenties merkittävimpänä kansainvälisenä järjestönä YK:ta käsitteleviä tai sitä sivuavia puheenvuoroja ei voi jättää huomioimatta. Universaalina järjestönä YK tarjoaa oivan mahdollisuuden tarkastella Huhtasaaren näkemyksiä juuri kansainvälisestä järjestöstä ja sen merkityksellisyydestä. Tässä luvussa analysoidaan ensin Huhtasaaren lausuntoja YK:sta, jonka jatkeena on alaluku ihmisoikeuksista.

Huomiota herättänein YK-lausunto oli Yhdysvaltain presidentin järjestämän rukousaamiaisen nostaminen YK:ta merkittävämmäksi. Kyseisen väitteen Huhtasaari esitti kahteen otteeseen. Ensimmäisen *Ylen* Ykkösaamun haastattelussa, jossa hän sanoi, että rukousaamiaista on luonnehdittu jopa YK:ta tärkeämmäksi (Yle Puhe 10.1.2018). Toisen kerran hän esitti väitteen *Yle Puheen* Poliitikkaradion tentissä, kun häneltä kysyttiin, minkälaista ulkopoliittista osaamista rukousaamiaisella kertyy. Huhtasaari vastasi seuraavasti: ”Tää Trumpin rukousaamiainen, joka pidetään Yhdysvalloissa, se on monta kertaa merkittävämpi tapahtuma kuin YK. [...] Yhdysvalloissa, ne poliitikot, jotka eivät osallistu sinne, ni heitä koetaan, että he ei oo vaikuttamassa todellisesti niinkun ytimessä, koska sinne kokoontuu ympäri maailmaa merkittäviä ulkopoliittikan osajia, poliittisia vaikuttajia, elinkeinoelämän johtajia ja muita ihmisiä.” Hetken päästä Huhtasaari täsmensi, ettei rukousaamiainen ole välttämättä merkittävämpi kuin YK kokonaisuudessaan, mutta voisi mennä ”jostakin YK:n kokouksesta” ohi (Yle Puhe 24.1.2018).

Huhtasaaren väite on kansainvälisen politiikan sääntöpohjaisuuden näkökulmasta absurdi, josta hän näytti itsekin havahtuneen haastattelun aikana. Väitettä kannattaa tulkita enemmän vaalipuheena, jossa hän pyrkii vakuuttamaan äänestäjiä ulkopoliittisesta kokemuksestaan, joka oli muihin muun muassa

ministerikokemusta omanneisiin vastaehdokkaisiin nähden niukkaa. Väitteessä on kuitenkin yksi erittäin huomionarvoinen seikka tutkimusongelman näkökulmasta: Huhtasaari implisiittisesti legitimoi Yhdysvaltojen hegemonisen aseman maailmanpolitiikassa ja nostaa maan YK:n yläpuolelle. Mielenkiintoista rukousaamiaisen hekumoinnissa on myös se, että se on populismin näkökulmasta nurinkurista. Ensinnäkin Huhtasaaren luettelemien rukousaamiaiselle osallistuvien instanssien kautta tapahtumasta saa hyvin elitistisen kuvan. Tulkintaa vahvistaa se, kun hän sanoo, ettei sieltä poisjäävien koeta olevan vaikuttamisen ytimessä. Tämä taas maalaa kuvan pienestä ja vaikutusvaltaisesta eliitistä, joka määrittää paitsi kansainvälisen politiikan myös Yhdysvaltain sisäpolitiikan toimintaa. Populismin ydin on vastustaa eliittiä, jota rukousaamiainen varsin selkeästi edustaa, etenkin verrattuna lähes kaikki maailman valtiot käsittävään Yhdistyneisiin kansakuntiin.

Olennaista Huhtasaaren YK-puheisiin liittyen on selvittää, minkälaisena toimijana hän järjestön näkee. Onko se itsessään merkittävä instituutio vai valtioiden väliseen kanssakäymiseen kanavan tarjoava foorumi. Tähän ontologiseen kysymykseen ei vaalitenteistä saa suoraa vastausta, joten tulkinta täytyy tehdä sitä sivuavista puheenvuoroista. Toki on huomioitava, että Yhdistyneet kansakunnat viittaa jo nimensä perusteella nimenomaan kansakuntia edustavien valtioiden muodostamaan instituutioon.

Marraskuussa 2017 järjestetyssä vaalitentissä YK-liiton edustaja kysyi kaikilta ehdokailta, millä keinoin suvereenien maiden sisäisiin ihmisoikeusloukkauksiin ja väkivaltaisuuksiin tulisi puuttua ja mikä on naisten sekä nuorten asema rauhan edistämisessä. Huhtasaaren mukaan YK:ta on haukuttu hampaattomaksi, joka johtuu hänen mielestään siitä, että YK:n potentiaali on valtava. Sen hyödyntäminen vaatii Huhtasaaren mukaan suurvaltajohtajien keskustelua samassa pöydässä. Hän myös penäsi parempaa analyysiä ennen interventiota, ettei tilanne kriisimaassa huonone ja vaati maiden johtajilta vastuuta sellaisen valtion rakentamiseksi, jossa naiset ja tytöt voivat käydä koulua. Huhtasaari ei tehnyt viittausta mihinkään tiettyyn valtioon (ISTV 13.11.2017). Vastaus on sikäli erikoinen, ettei se vastaa kumpaankaan ehdokkaille esitettyyn kysymykseen. Vastauksessa on aistittavissa Huhtasaarelle kampanjan aikana muodostunut tyyli, jossa hän itselleen vähemmän ominaisissa aiheissa ottaa pragmaattisen linjan ja vastauksesta muodostuu lähinnä ympäripyöreää jargonia. Vastauksesta voi kuitenkin erottaa ajatuksen YK:n merkityksellisyydestä, jota potentiaalia peräänkuuluttava puhe alleviivaa. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että Huhtasaari näkee YK:n ennen kaikkea foorumina, jossa maailman suunnasta päättävät suurvallat voivat keskustella. Näkemys on samalla linjassa suurvalloista esitettyjen kommenttien kanssa, joiden mukaan konfliktit ovat suurvaltojen ratkaistavissa (Ks. luku 4.3.).

Huhtasaari vaikuttaisi pitävän YK:ta suurvaltavetoisena foorumina. Kun ehdokkailta kysyttiin *Helsingin Sanomien* ja *Iltä-Sanomien* järjestämässä vaalitentissä, miten Venäjä reagoisi Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen, nosti Huhtasaari yhdeksi seuraukseksi mahdolliset Venäjän Suomelle YK:ssa järjestämät haitalliset äänestykset. Muut kaksi mahdollista seuraamusta olivat varustautuminen ja kaupan rajoittaminen (HSTV/ISTV 23.1.2018). Huhtasaari ei eritellyt, mitä nämä äänestykset voisivat olla, mutta puheiden perusteella voi olettaa hänen pitävän YK:ta valtiovetoisena instituutiona, jonka kautta iso maa voi painostaa pienempäänsä. Samalla hän vaikuttaisi pitävän YK:ta foorumina, jossa voi edistää rauhanvälitystyötä. Esimerkiksi *Radio Helsingin* (20.10.2017) haastattelussa Venäjä-politiikasta puhuessaan Huhtasaari sanoi, että Suomen tulee toimia YK:ssa ja kansainvälisessä politiikassa rauhan säilyttämiseksi. Vastaavasti *Ylen* vaalitentissä, kun Huhtasaari kritisoi EU:a kampanjan aikana tutuksi tulleella hokemalla liittovaltiosta ja vihreiden Pekka Haavisto puolusti unionia nostamalla esiin esimerkiksi sen roolin ilmastonmuutoksen torjumisessa ja rauhanvälityksessä, huusi Huhtasaari päälle YK:n olevan sellainen foorumi, jossa näistä asioista voidaan keskustella (Yle 14.12.2017).

Huhtasaari myös ilmaisi pitävänsä YK:ta epäonnistuneena. Hän mainitsi asian *Ylen* haastattelussa sanoen YK:n ja WTO:n epäonnistuneen, koska Kiina valtaa markkinoita epäreilusti. Samassa haastattelussa toimittaja kysyi kolmeen kertaan, mitä hyvää Trumpin harjoittamasta politiikasta on Suomelle. Lopulta Huhtasaari sai vastattua pitävänsä hyvänä, että on päättäjää, joka uskaltaa ravistella YK:ta ja pitää omia vaalilupauksiaan (Yle 9.1.2018). Tätäkään näkemystä YK:n ravistelemisesta Huhtasaari ei sen kummemmin taustoittanut, eikä hän missään vaiheessa tarkentanut, mikä YK:ssa on vikana.

Vaikka näkemykset YK:sta jäävät monilta osin epämääräisiksi, voi tässäkin kontekstissa palata realismiin lähtöoletukseen sopimuksen varaisista järjestelmistä kansainvälisen politiikan työvälineinä. Näkemykset YK:n potentiaalin täyttämisestä juuri suurvaltojen kautta viittaa vahvasti opportunistiin, jota realismi peräänkuuluttaa. Samalla YK-puheista vahvistuu valtiokeskeisyys, joka ilmenee etenkin yllä kuvatussa Huhtasaaren ja Haaviston väittelyssä, jossa Huhtasaaren sanavalinnat: ”foorumi, jossa voidaan keskustella”, viittaa vahvasti juuri kansallisvaltioiden voimaan. Huomionarvoista YK-puheissa on kuitenkin se, että Huhtasaari vaikuttaa pitävän järjestöä välineenä parempaan ja rauhanomaisempaan maailmaan. Hänen puheissaan ei ilmene spekulointia suhteellisten tai absoluuttisten hyötyjen välillä.

5.2.1. Ihmisoikeudet

Huhtasaari nostatti kohua joulukuussa 2015 kirjoittamalla Twitter-tilillään: ”Ihmisoikeudet on perustettu suojelemaan siviilejä, ei terroristeja, sotarikollisia tai rikollisia”. *Helsingin Sanomien* haastattelussa hän ei tehnyt eroa ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien välille, kun hän sanoi ihmisoikeuksien laajuuden vaihtelevan maittain. Hän myös lisäsi, että toisen oikeus on toisen velvollisuus, mikä viittaa vahvasti siihen, ettei Huhtasaarella ollut ainakaan tuossa vaiheessa selvää käsitystä, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat (HS 17.12.2015). Varmuudella ei voi sanoa, että tilanne olisi korjaantunut presidentinvaaleihin. *Ilta-Sanomien* vaalikoneen väittämään: ”Ihmisoikeudet eivät kuulu terroristeille” Huhtasaari vastasi ”täysin eri mieltä”. Perusteluissa hän kirjoitti: ”Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille. Jos teet rikoksen ihmisyyttä vastaan, ihmisoikeuksiasi tullaan rajoittamaan. Suomesta ei saa tehdä terroristien turvapaikkaa.” (IS Vaalikone).

Presidentinvaalikampanjan aikana keskeinen ihmisoikeuksiin liittyvä narratiivi oli: ”ihmisoikeudet on sidottu valtioon”, jonka hän sanoi kolmesti (Yle Puhe 1.9.2017, Yle/Kaleva 10.1.2018, MTV 21.1.2018). *Yle Puheella* hän lisäsi vielä, ettei globalismi aja ihmisoikeuksia ja kenenkään oikeudet eivät toteudu ilman vahvoja valtioita ja johtajia, jotka pitävät kansalaistensa puolia (Yle Puhe 1.9.2017). Toisen muutamaa otteeseen kuullun näkemyksen mukaan kansallisvaltiot palvelevat kansalaistensa ihmisoikeuksia (MTV 22.8.2017a, Radio Helsinki 20.10.2017). Näkemys ihmisoikeuksien sitomisesta valtioon on ristiriidassa ihmisoikeusjulistuksen sanoman kanssa. Alma Media teki vaalien aikaan faktantarkastusta, jossa Huhtasaaren väitettä arvioi kolme tutkijaa: Turun yliopiston kansainvälisen oikeuden professori Outi Korhonen, Euroopan yliopistoinstituutin kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien professori Martin Scheinin sekä Tampereen yliopiston ihmisoikeustutkija Heta Heiskanen. Jokaisen mielestä väite on harhaanjohtava. Tutkijoiden mielestä Huhtasaari vetää mutkia suoraksi korostamalla ainoastaan kansallista tasoa. Perusteluiksi tutkijat esittivät muun muassa sen, että ihmisoikeudet ovat universaaleja ja kuuluvat kaikille. Heiskanen mukaan valtioilla on ensisijainen valvontavastuu, mutta valvontajärjestelmä ulottuu myös niiden ulkopuolelle. Scheinin mukaan kansainvälinen yhteisö on ihmisoikeuksien takaaja (Satakunnan Kansa 23.1.2018).

Huhtasaari nosti ihmisoikeuksia esiin myös turvapaikkapolitiikan yhteydessä. Epämääräisiin vastauksiin on kuitenkin haastava tarttua analyttisesti. Esimerkiksi Huomenta Suomen vierana hän siirtyi samassa puheenvuorossa vuotavista rajoista, valtioihin ihmisoikeuksien toteuttajina ja siitä

turvallisuuteen päättäjien ydintehtävänä (MTV 22.8.2017). Konkreettisena asiana Huhtasaari nosti esiin Kiinan ihmisoikeusloukkaukset. *Ylen* vaalikoneessa Huhtasaari vastasi väittämään: Presidentin on nostettava esille ihmisoikeudet, vaikka se häittäisi taloussuhteita ”jokseenkin samaa mieltä”. Perusteluissa hän täsmensi: ”WTO:ssa Kiina pelaa epäreilulla säännöillä ihmisoikeuksia rikkoen.”. Vaalien viimeisessä tentissä hän sanoi kauppapolitiikasta käydyn keskustelun yhteydessä, että ihmisoikeuksia puolustaessa kaikki asiat täytyy ottaa huomioon ja kaupan täytyy olla eettistä kauppaa (Yle 25.1.2018).

Analyttisessä mielessä Huhtasaaren ihmisoikeusnäkemykset ovat haastavia. Puheissa on konsensusta, mutta niistä ei välity selvää ymmärrystä ihmisoikeusjulistuksen todellisesta luonteesta. On kuitenkin selvää, että Huhtasaari tunnustaa ihmisoikeuksien olemassaolon, eikä kyseenalaista niitä. Huomionarvoista on kuitenkin se, mistä tutkijat Huhtasaarta kritisoivat, eli ihmisoikeuksien rajaaminen kansalliselle tasolle. Tällä tavalla hän muovaa ihmisoikeuksista valtioon sidotun konstruktion ja rakentaa vastakkainasettelun kansallisvaltion ja globalisaation välille. Tässä narratiivissa globalisaatio uhkaa ihmisoikeuksia. Tämä ilmeni selvästi yllä mainitussa *Yle Puheen* esimerkissä, jossa globalismi ja kansallisvaltio asetettiin vastakkain ihmisoikeuksien toteutumisen kontekstissa.

Toinen huomionarvoinen aspekti Huhtasaaren ihmisoikeuskäsityksessä on se, kuinka hän luo niistä – osin harhaanjohtavasti – mitattavissa olevan käsitteen. Hän ei puhu ihmisoikeuksien turvaamisesta vaan niiden toteuttamisesta tai palvelemisesta. Tulkintaa tukee etenkin se, että Huhtasaari viljeli kyseistä narratiivia kansallisvaltion heikentymisen yhteydessä luoden asetelman, jossa kiihtyvä globalisaatio tai syvenevä integraatio heikentäisivät ihmisoikeuksia valtioiden heikentymisen mukana. Näin Huhtasaari pyrkii vahvistamaan kattoteemakseen nimeämää ja itse luomaansa kansallisvaltioiden ja globalisaation välistä taistelua myös ihmisoikeuksien kautta.

5.3. Nato

Vuonna 1949 perustettua sotilasliitto Natoa analysoitiin Suomen turvallisuuspolitiikan kontekstissa aiemmin tässä tutkielmassa puolustusyhteistyön alaluvussa (Ks. luku 4.2.1.). Kyseisessä analyysissä keskiössä oli perussuomalaisten presidentinvaaliehdokkaan näkemykset Suomen ja Naton suhteesta. Tässä luvussa Huhtasaaren Nato-näkemyksiä taas tutkaillaan institutionaalisella tasolla. Toki on huomioitava, että kansallismieliseksi itseään kuvaileva poliitikko arvioi Natoa oman maansa positiosta, eikä Suomen Nato-suhde ja sotilasliiton institutionaalinen taso ole toisistaan irrallisia.

Institutionaalisista tasoa analysoimalla voi kuitenkin tehdä johtopäätöksiä ehdokkaan näkemyksistä koskien Naton olemusta ja ylikansallista sotilaallista yhteistyötä.

Huhtasaaren mukaan hänen ja perussuomalaisten puheenjohtaja Jussi Halla-ahon eriävät Nato-kannat johtuvat Venäjästä. Molemmat näkevät Venäjän potentiaalisena uhkana. Huhtasaari ei halua ärsyttää itänaapuria liittymällä Natoon, Halla-aho taas hakisi jäsenyydellä turvatakuita (Uusi Suomi 19.12.2017). Ottaen huomioon Nato-kysymyksen merkittävyyden presidentinvaaleissa, voidaan puolueen puheenjohtajan ja silloisen ensimmäisen varapuheenjohtajan eriävistä kannoista vetää johtopäätös, ettei kyseinen kysymys ole erityisen merkittävä perussuomalaisille. Perussuomalaisten kaksi merkittävintä toimijaa vaikuttaisi lähestyvän kysymystä Natosta uusrealismin kautta, jossa kansakunnan selviytyminen on sen ensisijainen tavoite. Tätä voi maksimoida yhteistyöllä, kuten Halla-aho tuntuisi ajattelevan, kun taas Huhtasaari pelkää liittoutumisen aiheuttavan vaaraa (Forsberg & Pursiainen 2015: 84).

Huhtasaari sanoi kahteen otteeseen, ettei Nato ole pelkkä sotilasliitto vaan myös poliittinen liitto (Uusi Suomi 19.12.2017, AlfaTV 8.1.2018). Kummallakaan kerralla hän ei tarkemmin eritellyt, mitä poliittisuudella tarkoitti, mutta lisäsi *Uuden Suomen* haastattelussa Turkin Nato-jäsenyyden aiheuttavan mielenkiintoista kitkaa jäsenmaiden välille. Irrallisena ja perustelemattomana lausahduksena Naton poliittisuus kuulostaa ontolta, mutta siihen voi hakea kontekstin Venäjästä, joka oli ymmärrettävästi – Suomen geopoliittinen sijainti huomioiden – Nato-kesustelun ytimessä. Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* (29.12.2017) haastattelussa Huhtasaari kommentoi Venäjän olevan suurvalta, jolla on lähialueen strategisia intressejä, joita Nato voi haitata. Huhtasaaren *Yleisradion* vaalitentissä esittämän näkemyksen mukaan Venäjä ei halua Nato-rajaa lähelleen ja kokisi sen vihamieliseksi (Yle 14.12.2017). Kuukautta aiemmin hän kuitenkin ilmaisi saman asian huomattavasti spekulatiivisemmin, kun ehdokkailta kysyttiin: olisiko Suomi valmis kestämään Venäjän mahdollisesti vihamielisen suhtautumisen, mitä Suomen Natoon liittyminen toisi mukanaan. Pitkän kysymyksen väistelyn jälkeen Huhtasaari totesi, ettei osaa arvioida, miten Venäjä reagoisi (ISTV 13.11.2017). Näin ollen Naton poliittisuuden voi olettaa Huhtasaaren mielessä tarkoittavan itä-länsi-jaottelua. Implisiittisenä viittauksena tähän asetelmaan voi pitää myös Turkin esiin nostamista, jota ei lueta länsimaaksi ja aiheuttavan siksi kitkaa sotilasliitossa.

Itä-länsi-jaottelun voi tunnistaa myös siitä, että Nato-kysymysten yhteydessä Huhtasaari toisteli kampanjastaan tuttua hokemaa: ”suurvallat toimivat, kuten suurvallat toimivat”. Hän esimerkiksi sanoi, ettei Yhdysvallat aikanaan pitänyt Kuuban tilanteesta. Samassa yhteydessä hän totesi Suomen

sotilaallisen selkärangan tulevan Yhdysvalloilta (Yle 14.12.2017). Kun oheisen näkemyksen yhdistää Huhtasaaren puheisiin Naton poliittisuudesta ja Venäjän reagoinnin pelosta, vaikuttaisi hän palauttavan kylmää sotaa mukailevan aselman, jossa Yhdysvaltojen johtama länsi kilpailee itää edustavan Venäjän kanssa. Asetelman voi havaita myös siitä, ettei Huhtasaari maininnut Kiinaa turvallisuuspolitiikan kontekstissa kuin kerran. Kyseinen Kiina-maininta ajoittuu Yhdysvallat-Kuuba-vertauksen ja Venäjän vihamielisen suhtautumisen kanssa samaan kontekstiin, kun Huhtasaari väitti Kiinan kohoavan 20 vuoden päästä taloudelliseksi ja sotilaalliseksi ”hypervallaksi” (ma.).

Toisaalta on huomattava, että asetelmaa lietsottiin myös median toimesta. Esimerkiksi *Ilta-Sanomien* vaalikoneessa kysyttiin, onko Suomen mahdollista pysytellä puolueettomana, jos Venäjän ja Naton välille syntyy konflikti Itämerellä. Huhtasaari vastasi olevansa ”jokseenkin samaan mieltä” ja kirjoitti Suomen puolustavan omaa aluettaan ja estävän sen, ettei Suomen aluetta tai ilmatilaa käytetä vihollisuuksiin ketään vastaan.

Itä-länsi-asetelman luomisen ohella toinen selkeästi erottunut diskurssi Natoon liittyen oli sotilasliiton esittäminen hatarana toimijana. *Iltalehden* (22.1.2018) vaalitentissä Huhtasaari sanoi Nato-maiden ulkoistaneen turvallisuutensa ja pienentäneen asevoimiaan. *Ylen* A-studiossa (7.8.2017) Huhtasaari uumoili, ettei Nato ehtisi apuun Baltiaan, jos Venäjä hyökkäisi sinne ja korosti, että realiteetit on hyvä pitää mielessä. Varsin selkeästi kyseinen näkemys ilmeni Huhtasaaren polveilevassa puheenvuorossa *MTV:n* suuressa vaalitentissä, kun tentissä puhuttiin puolustusyhteistyöstä:

No en minä koskaan sanoisi ääneen, sillä lailla että Venäjä sen kuulisi: emme koskaan hae Nato-jäsenyyttä (sanoo hyvin painokkaasti) tai betonoisi sitä kantaa (myös painokkaasti), koska tässä tehdään joka suuntaan yhteistyötä ja ilmansuuntaan. Ja vaikka me emme onneksi ole enää YYA-sopimusta, on meillä Venäjän kanssa kuitenkin valtiosopimus tehty, ja tämä sotilaallinen selkäranka, ni se on Yhdysvalloilla, mut meillä ei ole mitään Nato-joukkoja. Meillä on Nato-maita, joiden omat asev, heillä on vielä usein palkka-armeija, jonka omat asevoimat tekevät sitten sen päätöksen, ketä he lähtevät auttamaan ja millä tavalla. Ja kun meillä Suomessa on tää asevelvollisuus, ni meidän täytyy hyvin tarkkaan miettiä ja kun Natokaan ei tuo sitä sadan prosentin turvatakuita, joten meidän täytyy seurata kehitystä, olla hereillä, ennakoida ja tää kokonaisturvallisuus ottaa koko ajan huomioon. (MTV 21.1.2019)

Geopolitiikka on puheenvuorossa vahvasti läsnä, mutta juuri Naton kontekstissa huomio kiinnittyy kahteen seikkaan. Ensinnäkin Huhtasaari sanoo sotilaallisen selkärangan tulevan Yhdysvalloilta ja korostaa, ettei ole Nato-joukkoja, vaan sotilasliitto koostuu jäsenmaista. Tämän perusteella Huhtasaari vaikuttaisi selkeästi ajattelevan Yhdysvaltojen olevan Naton johtaja. Toisekseen hän vaikuttaisi olevan skeptinen Nato-maiden keskinäisestä solidaarisuudesta, mitä hän alleviivaa sanomalla jäsenmaiden pohtivan, kenelle ja minkälaista apua tarjoavat ja ettei sotilasliitto tarjoa sadan prosentin turvatakuita.

Oheisen katkelman valossa Huhtasaari kuitenkin esitti institutionaalisen tason näkökulmasta ristiriitaisen lausunnon joulukuun puolivälissä niin ikään *MTV*:n järjestämässä tentissä. Hän kehui Suomen uskottavaa puolustusta väkilukuun nähden, jonka jälkeen hän totesi: ”Iso-Britannia on tehnyt niin kuin Nato on pyytänyt. He ovat todella paljon panostaneet omiin asevoimiinsa, joten sellaista maata on helpompi tulla auttamaan.” (MTV 13.12.2017). Näkemys, että britit ovat tehneet, kuten Nato on pyytänyt viittaa taas Naton institutionaaliseen merkitykseen, eli että sotilasliitto olisi itsessään merkityksellinen, eikä niinkään jäsenmaidensa yhteistyön kautta.

Niin kuin monessa muussakin kontekstissa, myös Naton suhteen Huhtasaaren näkemykset vaikuttaisivat vaihtelevan kontekstin mukaan. Hän esimerkiksi perusteli kielteistä suhtautumistaan Euroopan unionin puolustusyhteistyön syventämiseen sen päällekkäisyydellä Naton kanssa (Uusi Suomi 19.12.2017, IL-TV 22.1.2018). Tällä tavoin hän käytti Natoa ikään kuin poissulkevana liittoumana, joka käytännössä tarkoittaa, että hän uskoo Naton lisäävän jäsenmaidensa ulkoista turvallisuutta, eikä EU:n puolustusyhteistyölle näin ollen ole tarvetta. Vastaavasti, kun puhe kääntyi Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen, maalasi hän Natosta kuvan hatarana toimijana. Suomen geopoliittinen sijainti on toki huomioitava ja sitä Huhtasaari korosti useaan otteeseen, esimerkiksi, kun hän sanoi, että Ruotsin on helppo tehdä ratkaisuja Suomen takaa ja lisäsi Suomen olevan Naton eteisessä, mutta ei ole menossa olohuoneeseen, koska hän ei halua Venäjän kanssa vihamielisyyksiä (Yle 25.1.2018). Tämä vertauskuvallinen ilmaus tarkoittaa sitä, että Huhtasaari haluaa Suomen olevan ja pysyttelevän Suomen Naton kumppanina, mutta ei jäsenenä. Institutionaalisen tason näkökulmasta ristiriita näkemysten välissä ei kuitenkaan täysin poistu, eikä hänen näkemyksistään saa selvää kuvaa sotilasliiton olemuksesta.

Teoreettisesta näkökulmasta Huhtasaari vaikuttaisi ottavan lähtökohdakseen realismille ominaisen sosiaalidarwinistisen kannan, jossa valtion etujen puolustaminen johtaa voimapolitiikkaan ja voimatasapainoon pohjautuvaan kansainväliseen järjestelmään (Forsberg & Pursiainen 2015: 21). Erityisen selvästi tämä ilmenee etenkin puheena Venäjän strategisista intresseistä lähialueilla ja niihin liittyen vihamielisestä suhtautumisesta, jos Nato-raja lähenee sitä. Huhtasaari siis omaksuu realismin perusoletuksen anarkkisesta maailmanjärjestyksestä, jota hegemoniset suurvallat johtavat. Näkemyksissä on havaittavissa myös mearsheimeriläistä pessimististä realismia, kun Huhtasaari aprikoi minkälaista apua Nato-maat toisilleen kriisitilanteessa antaisivat. John Mearsheimerin mukaan valtiot ovat lyhyen aikavälin voiman maksimoijia, eikä toisten hyviin aikomuksiin voi luottaa missään olosuhteissa (mt. 80, 84).

Puhtaasti institutionaalisesta näkökulmasta voi havaita sekä liberaaleja että realistisia ajatuksia. Huhtasaari näkee instituution, kuten Naton ainakin jossain määrin vaikuttavan valtion käyttäytymiseen, sillä hän perustelee kielteistä Nato-kantaansa juuri Venäjän reaktion pelolla. Toisaalta näkemys Natosta poliittisena liittona ja itä-länsi-asetelman luominen viittaa vahvasti realistien ajatukseen kansainvälisestä järjestelmästä voimapolitiikan työkaluna. Liberalismin ja realismin sekoitus ilmenee selkeämmin edellä mainituissa kontekstiin sidotuissa näkemyksissä. Esimerkiksi väite, että britit ovat tehneet, kuten Nato on pyytänyt, on selvä viittaus liberaaliin institutionalismiin, jossa valtiot ymmärtävät etunsa uudella tavalla instituutioiden kautta ja muuttavat käyttäytymistään niiden myötä (Forsberg & Pursiainen 2015: 25). Vastaavasti näkemys, jossa Huhtasaari esittää, ettei Nato-joukkoja ole, on vaan Nato-maita, joiden asevoimat päättävät avunannosta, viittaisi taas realismin kyynisempään näkemykseen yhteistyöstä voimapolitiikan työvälineenä. On kuitenkin selvää, että Natoa arvioidessaan Huhtasaari puntaroi selviytymisen maksimointia, eikä niinkään suhteellisia tai absoluuttisia hyötyjä.

5.4. Ilmastopolitiikka

Ilmastopolitiikka ja ilmastonmuutos on aihe, josta keskusteltiin varsin vähän suhteessa turvallisuuspolitiikan saamaan huomioon. Tässä luvussa analysoidaan Huhtasaaren näkemyksiä globaalina ongelmana pidettyyn ilmastonmuutokseen ja siitä johdettuun Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Analyysiluvun tarkoitus on analysoida hänen kansainvälispoliittisia näkemyksiään ilmastopolitiikan kautta, mutta ennen sen analysointia on keskeistä selventää, mitä perussuomalaisten presidentinvaaliehdokas sanoi kampanjansa aikana varsinaisesta ilmastonmuutoksesta, jotta päästään kiinni lähtöoletuksiin, joista hänen ilmastopoliittinen ajattelunsa rakentuu. Pelkistetysti Huhtasaaren ilmastopolitiikka rakentuu vastakkainasettelulle: Suomen teollisuus vastaan ilmastopöytäkirjat. Kyseisen asetelman Huhtasaari ilmaisi varsin selkeästi syyskuussa 2017 eduskunnan täysistunnossa pitämässään puheenvuorossa liittyen valtioneuvoston selontekoon ilmastopolitiikan keskipitkän aikavälin suunnitelmista vuoteen 2030:

EU:n ilmastopöytäkirjan soveltamisneuvotteluissa Suomi unohti oman ohjelmansa. Hallitus on sitoutunut vuodelle 2030 päätetyn ilmasto- ja energiapaketin markkinaehtoiseen toteuttamiseen. Teollisuuden kansainvälinen kilpailukyky ja hiilivuodon torjunta ovat ilmastopolitiikan keskeisiä lähtökohtia. Komission esitystä ei voida toteuttaa markkinaehtoisesti, ja se vaarantaisi teollisuutemme kilpailukykyä sekä kiihdyttäisi EU:ssa edelleen suomalaisen teollisuuden ulosliputusta, eli suomeksi: hiilivuoto kiihtyisi EU:n sisällä, suomalaiset työntekijät joutuisivat kilometritehtaalteille ja maksaisivat tästä lisäveroa ja korkeampaa bensiinin ja sähkön hintaa. Kahden edellisen hallituksen leppäsuuden johdosta suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä on uhrattu EU:n ilmastopolitiikan alttarille jo 30 prosenttia suhteessa tärkeimpiin kilpailijamaihin nähden. [...].

Tämä tie on nyt käyty loppuun, ja Suomen on puolustettava teollisuutemme kilpailukykyä EU:n ilmastoneuvottelupöydissä. EU:n ilmastopolitiikan taloudellinen mielettömyys jatkuu ja pahenee. Niissä maissa, joissa päästöjä vähentävät investoinnit olisivat suhteessa edullisimpia, pyritään minimaalisiin päästövähennyksiin. Niissä maissa, joissa investoinnit ovat suhteessa kaikkein kalleimpia, pyritään maksimaalisiin päästövähennyksiin. Perussuomalaiset ovat olleet ainoa poliittinen voima, joka on yrittänyt estää tämän katastrofin. (PTK 94/2017 vp)

Puheenvuorossaan Huhtasaari esittää harjoitetun ilmastopolitiikan tuhoisaksi Suomen teollisuudelle ja maalaa perussuomalaisista ainoan tätä muutosta vastustavan voiman. Vastakkainasettelu on siten ilmeinen. Saman tulkinnan vastakkainasettelusta voi tehdä myös *Yleisradion* vaalikoneesta, jossa Huhtasaari vastasi olevansa ”eri mieltä” väittämään: Suomen on torjuttava ilmastonmuutosta, vaikka siitä olisi taloudelle haittaa. Hän kirjoitti kommentiksi: ”Ilmastositopimus on Suomen kannalta epäoikeudenmukainen.”

Varsinaisen ilmastonmuutoksen suhteen Huhtasaaren näkemykset olivat jossain määrin ristiriitaisia ja vaihtelevia, sillä hän mainitsi useaan otteeseen ilmaston muuttuvan, mutta korosti, että ”se on muuttunut aina”. Esimerkiksi *MTV:n* (21.1.2018) järjestämässä kaikki ehdokkaat käsittäneessä vaalitentissä Huhtasaarelta kysyttiin, onko ilmastonmuutos niin vakava ongelma kuin väitetään, vastasi hän seuraavasti:

Ilmasto on aina muuttunut ja meidän vakavin ongelma on väestöräjähdys, koska jos me haluamme lisätä Suomessa päästöjä, ni sihän me siirretään tänne massoittain ihmisiä, koska täällä pitää kuitenkin taloja lämmittää ja meillä liikkuminen, meillä on pitkät välimatkat ja täällä liikennepäästöt nousevat, joten tämä väestöräjähdys meidän ongelmanne, ongelmamme ja sitten epäreilut ilmastositopimukset, että kyllä meidän pitää pitää huolta, että ne jotka sotkee, ne siivoo ja ne jotka saastuttavat, ne leikkaavat päästöjä. (MTV 21.1.2018)

Kun toimittaja kysyi tarkentavana kysymyksenä, uskooko Huhtasaari ilmastonmuutoksen olevan totta, toisti hän ilmaston aina muuttuneen. Vihreiden ehdokas Pekka Haavisto kommentoi heti Huhtasaaren puheenvuoron jälkeen, sen olleen vaarallista ilmastositkeptismiä. Myös keskustan Matti Vanhanen kommentoi ilmastonmuutoksen olevan tosiasia, josta ei kannata kiistellä. Huhtasaari pyysi vielä puheenvuoroa, mutta ei saanut sitä ennen seuraavaan aiheeseen siirtymistä (MTV 21.1.2018).

Huhtasaaren suhtautuminen ilmastonmuutokseen on jossain määrin sekava, sillä päivää aiemmin pidetyssä *Helsingin Sanomien* ja *Iltä-Sanomien* vaalitentissä kysyttiin vaikuttavako ihmiset ilmastonmuutokseen ja Huhtasaari totesi ilmaston muuttuvan ilman ihmisiäkin, mutta uskoi ihmiskunnan voivan siihen varmaankin vaikuttaa (IS/HS 22.1.2018). Muutama päivä myöhemmin hän sanoi *Ylen* tentissä, ettei pallolla ole hätää, mutta ihminen saastuttaa (Yle 25.1.2018). *MTV:n* Huomenta

Suomi -ohjelmassa vieraillessaan Huhtasaari toisti ilmaston muuttuneen aina, mutta pohti, ovatko keinot oikeita väestöräjähdyksestä johtuen ja kertoi ettei usko ilmastonmuutoksen pysäyttämisen olevan mahdollista (MTV 23.1.2018b).

Jonkin asteiseksi globaaliksi uhaksi Huhtasaari ilmastonmuutoksen kuitenkin tunnistaa, sillä joulukuussa hän kommentoi Pariisin ilmastososopimusta, toteamalle sen olevan hyvä teko, mikäli teollisuutta siirrettäisiin Suomeen ja että saastuttajien täytyy siivota sotkut, jotta maapallo saadaan pelastettua (ISTV 11.12.2017). Myös Huhtasaaren vastaus ”jokseenkin samaa mieltä” *Ilta-Sanomien* vaalikoneen väittämään: Presidentin tulisi näyttää esimerkkiä ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä ja suosia näkyvästi ekologisia vaihtoehtoja, antaa ymmärtää, ettei Huhtasaari kiellä ilmastonmuutosta. Hän kirjoitti vastauksen saatteeksi: ”Esimerkin voima on vahva”.

Tämän perusteella Huhtasaarta ei voi luonnehtia ilmastoskeptikoksi. Esimerkiksi *Iltalehden* vaalitentissä hän mainitsi yhdeksi konkreettiseksi toimeksi ilmastonmuutoksen hillitsemisessä suomalaisen Clean Tech -osaamisen viemisen Puolaan, joka pääsee Huhtasaaren mukaan ”kuin koira veräjältä” (IL-TV 22.1.2018). Kun kuitenkin tarkastellaan Huhtasaaren lausuntoja suhteessa muihin ehdokkaisiin, hän ei tunnu pitävän ilmastonmuutosta niin suurena globaalina uhkana.

5.4.1. Pariisin Ilmastososopimus

Puhuttaessa joulukuussa 2015 solmitusta Pariisin ilmastososopimuksesta, penäsi Huhtasaari useaan otteeseen ”reilua ilmastopolitiikkaa”. Edellä esitetyssä sitaatissa *MTV:n* vaalitentistä, Huhtasaari nosti epäreilun ilmastopolitiikan jopa ilmastonmuutosta pahemmaksi ongelmaksi. Erinäisissä vaalitilaisuuksissa tai haastatteluissa hän puhui toisinaan Pariisin ilmastososopimuksesta ja toisinaan ilmastososopimuksesta, jolla implisiittisesti viitattiin edellä mainittuun.

Huhtasaari teki kampanjansa aikana varsin selväksi, ettei Pariisin ilmastososopimus ole hänen mielestään reilu. Puoluevaltuustolleen pitämässä puheessa Huhtasaari loi jokseenkin mielenkiintoisen kausaalisuhteen ilmastososopimuksen ja kansalaisten toimeentulon välille: ”Pariisin ilmastososopimuksen EU-sovellutus on Suomelle katastrofaalinen. Sopimuksessa ei sanallakaan mainita mitä sopimus maksaa tavalliselle ihmiselle. Palkalla ei tule toimeen. Ajaudutaan enenevässä määrin yhteiskunnan tukiluukulle. Omillaan sinnittelevät suomalaiset joutuvat kustantamaan perheensä lisäksi myös kasvavan tukiluukulle päätyvien joukon. Liikkumiseen ja asumiseen kohdistuvien ympäristöverojen korotusten seuraus on uskallettava sanoa ääneen. Suomalainen työ on uskallettava laittaa etusijalle.”

(perussuomalaiset.fi 23.9.2017). Toisin sanoen Huhtasaari preferoi suomalaisten työn ja ostovoiman ilmaston lämpenemisen estämisen edelle.

Huhtasaaren mielestä niiden pitäisi siivota jälkensä, jotka sotkevat (ks. esim. ISTV 11.12.2017). Skeptisestä suhtautumisestaan ilmastonmuutokseen tunnettu ja Yhdysvallat Pariisin ilmastopimuksesta irrotanut (Yle 1.6.2017) Donald Trump on Huhtasaaren mukaan kritisoinut ilmastopimuksia aiheellisesti, koska ne, jotka sotkevat, eivät tällä hetkellä siivoa. Huhtasaaren mukaan ”EU nakittaa päästötavoitteensa Suomelle, kun taas Puola pääsee kuin koira veräjästä, samoin Kiina, joka käyttää muiden päästöjä hyväkseen ja pääsee epäreilulla tavalla markkinoille ja sitä kautta päästöt vain kasvavat.” Huhtasaari kuitenkin korosti, että tilanteessa täytyy katsoa kokonaiskuvaa ja tehdä eettisesti reilut pelisäännöt, joihin kuuluu reilu ilmastopolitiikka (MTV 23.1.2018b).

Huhtasaari ei missään vaiheessa avannut erityisen kattavasti sitä, mitä hän tarkoittaa reilulla ilmastopolitiikalla, muuten kuin, että saastuttajien täytyy siivota jälkensä ja, että taakanjaosta täytyy tehdä oikeudenmukainen (ISTV 4.1.2018). Hänen mielestään hyvä ilmastoteko olisi kuitenkin tuoda teollisuuslaitokset Suomeen (ISTV 11.12.2017).

Huhtasaari hyökkäsi Pariisin ilmastopimusta vastaan useaan otteeseen ja totesi muun muassa haluavansa avata sen uudelleen ja tehdä taakanjaosta sitä kautta oikeudenmukaista (Kauppalehti 19.12.2017). Uudenvuoden puheessaan (PS 1.1.2018) Huhtasaari sanoi pitävänsä Pariisin ilmastopimusta katastrofaalisena sovellutuksena, joka on uhka Suomen orastavalle kasvulle.

Näistä puheista voi päätellä, että Huhtasaaren peräänkuuluttama ”reilu ilmastopolitiikka” ei niinkään kumpua hänen ambitiostaan pysäyttää ilmaston lämpenemistä ja pelastaa maapalloa, vaan pyrkimyksestä edistää Suomen teollisuutta. Tätä käsitystä vahvistaa etenkin vierailu *Radio Helsingin* (20.10.2017) haastattelussa, jonka pohjalta voi myös vetää johtopäätöksen, ettei Huhtasaarella ole järin kattavaa substanssiosaamista ilmastokysymyksissä.

Huhtasaari: Esimerkiksi EU:ssa on tää ilmastopimus, ni EU ottaa päästötavoitteet ja sit ne nakitetaan Suomelle. Meidän pitää 39 prosenttia vähentää 2030 vuoteen mennessä, kun Puolan pitää seitsemän prosenttia ja me kuitenkin kilpaillaan keskenään, ja Puolalla olis päästövähennyksen paljon enemmän mahdollisuutta, kuin meillä. Heillä on paljon enemmän varaa vähentää. [...]

Huhtasaari: No MIT:n tutkimuksen mukaan Pariisin ilmastopimus vuoteen 2100 mennessä, niin sen vaikutus on 0,2 astetta. Tästä on joitakin muitakin tutkimuksia, mutta tää oli yks tutkimus. Niin miksi Suomi haluaa ulosliputtaa omaa terästeollisuuttaan tai omaa teollisuuttaan, koska ei se pelasta maailmaa. [...]

Toimittaja Ville Blåfield: Mitä ilmastonlämpenemiselle sitten pitää tehdä? Toi vastaushan tarkoittaa, että nostetaan kädet totaalisesti pystyyn.

Huhtasaari: Ilmansaasteet on vakava asia. Esimerkiksi Meksiko Cityssä, jossa on, oisko 22 miljoonaa ihmistä, en ihan tarkkaan muista, mutta siellähän on sellaisia kaupunginosia, kuten esimerkiksi viisimiljoonainen kaupunginosa, jossa sanotaan, että tänään ette saa käyttää autoa. Ja se, että meillä säilyis puhdas luonto, puhtaat järvet, joet, meret on ehdottoman tärkeitä, mutta meidän täytyy saada nää saastuttajamaat mukaan. Jos me halutaan tehdä tehokas...

Toimittaja: Eikö se juuri ole Pariisin sopimuksen anti, että on saatu?

Huhtasaari: Se Pariisin ilmastosovellutus EU:n osalta on epäreilu, koska sitä on nakitettu Suomelle iso osa, kun me on tehty jo niin paljon. Elikkä se että ulosliputetaan meidän teollisuutta ei pelasta maailmaa. Siinä pitäisi laittaa oikeudenmukaisesti ja sitten me ajatellaan Venäjää ja Kiinaa ja muita näitä on ihan täysin epäreilu, että eihän heidän tarvi. Venäjäkin voi vaan lisätä päästöjä.

Toimittaja: Mutta mikä on se vaihtoehto? Et jos on sitä mieltä, että tää sopimus on, et Suomen kaltasten maiden ei tule noudattaa sitä sopimusta, koska se taakanjako on epäreilu tietyllä tavalla laskien. Ni ku me tiedetään, että on realismia, ettei toisenlaista sopimusta ollut tarjolla, ni mikä on silloin, mikä on Laura Huhtasaaren vaihtoehto sille?

Huhtasaari: No ettei ainakaan ulosliputeta Suomen teollisuutta pois, että mä ajan Suomen etua, mä ajan suomalaisten etua ja mä tiedän, että tää ei pelasta maailmaa, ni minkä takia tehdään asioita, jotka heikentää meidän teollisuutta ja kilpailukykyä, koska sä et kuitenkaan pelasta maailmaa.

Toimittaja: Mutta toihan on viulujen soittamista Titanicin kannella. Eikö?

Huhtasaari: Ei ole. Siis mun mielestä tää on epäreilua politiikkaa ja meidän pitää ajaa Suomen etua.

Toimittaja: Niin mutta eikös ole Suomen etu että ilmastonmuutos saadaan hidastettua ja maapallo pelastettua?

Huhtasaari: Jos sitä saadaan 0,2 prosenttia astetta, ni me ei pelasteta sillä yhtään mitään. (Radio Helsinki 20.10.2017)

Oheisen radiokeskustelun perusteella voi väittää Huhtasaaren preferoivan Suomen teollisuutta ilmaston lämpenemisen pysäyttämisen edelle. Hän myös toistelee useaan kertaan, kuinka pitää ilmastosopimuksen taakanjakoa epäreiluna, mutta ei varsinaisesti ota kantaa siihen, miten sopimuksen määräämää taakanjakoa pitäisi muuttaa, muuta kuin, epämääräisellä viittauksella saastuttajamaiden mukaan saamiseksi.

Huhtasaaren vastauksissa mielenkiintoista on se, että hän ei varsinaisesti vastaa kysymyksiin, vaan sivuuttaa ne ja toistelee kampanjan aikana tutuksi tulleita hokemia, kuten ”teollisuuden ulosliputtaminen” tai ”epäreilu taakanjako”. Esimerkiksi kun toimittaja pyrkii tuomaan esille ilmastosopimuksen kansainvälistä merkittävyyttä, ei Huhtasaari selkeästikään halua arvioida kysymystä globaalista näkökulmasta, vaan pitäytyy Suomen tasolla. Hän myös selkeästi tulkitsee, ettei sopimus velvoita esimerkiksi Kiinaa tai Venäjää sanoessaan heidän lisäävän päästöjä.

Huhtasaaren argumentaatio on muutenkin varsin sekavaa, sillä hän poukkoilee asiasta toiseen. Hän esimerkiksi kritisoi EU:n sisäistä taakanjakoa ja hyppää saman tien puolustamaan näkemystään siitä toteamalla Venäjän ja Kiinan jatkavan saastuttamistaan, vaikka nämä eivät unionin ulkopuolisina maina luonnollisesti kuulu sen sisäisen taakanjaon piiriin. Myös kohta, jossa hän ottaa esimerkiksi Meksiko Cityn ilmansaasteet ja hyppää luonnon vaalimiseen jää hyvin epämääräiseksi.

Tutkimusongelman näkökulmasta keskustelun keskeisin huomio on se, ettei kansainvälistä sopimusta tarvitse tai pidä noudattaa, jos kokee sen olevan epäedullinen. Käytännössä hän asettaa vastakkain ilmastopopimuksen ja suomalaisen teollisuuden, josta hän preferoi jälkimmäistä kansallisen edun nimissä. Argumenttinsa tueksi Huhtasaari ottaa yhden tutkimuksen, jonka pohjalta hän väittää, ettei Pariisin ilmastopopimus pelasta maapalloa, mikä taas oikeuttaa mitätöimään sen antia. On sanomattakin selvää, kuinka ongelmallista pelkästään yhteen tutkimukseen nojaaminen ja sen problematisoimatta jättäminen on, vaikka hän sivuhuomiona toteaa aiheesta löytyvän myös muitakin samankaltaisia tutkimuksia. MIT:n tutkimuksen esiin nostamisessa ja sen absoluuttisena totuutena esittämisessä – kuten Huhtasaari myöhemmin haastattelun aikana ilmaisee – kiinnostavaa on juuri se, kuinka hän perustelee oman näkökulmansa tähän tutkimukseen perustuen, mitä voi sinällään pitää hyvin opportunistisena toimintana. Tiivistäen Huhtasaaren voi väittää jatkavan Ei meidän tarvitse, kun ei muutkaan -retoriikkaa, jonka lähtökohta on tarkastella ilmastopopimusta vain oman maan näkökulmista ja senkin sisällä hyvin subjektiivisesti.

Kampanjansa aikana Huhtasaari ilmaisi haluavansa myös ilmastopolitiikkaa koskevan päätöksenteon kotimaahan. *Kymen Sanomien* haastattelussa hän avasi vaalisloganiaan ”Suomi takaisin” seuraavasti: ”Vaalikampanjan slogan Suomi takaisin sisältää monta konkreettista poliittista teemaa. Tärkein on Suomen suvereniteetin palauttaminen, olipa kyse maahanmuutto-, metsä-, ilmasto- tai jostakin muusta politiikasta.” (*Kymen Sanomat* 17.1.2018). Oheisessa sitaatissa on toki huomioitava, että ilmastopolitiikkaa ei ole sen keskiössä, vaan mainitaan yhtenä osana, mutta kuvastaa osaltaan sitä, että hän haluaisi kansainvälisesti sitovan sopimuksen sijaan päättää ilmastopolitiikasta valtion sisällä.

Kaiken kaikkiaan Huhtasaaren suhtautuminen ilmastomuutokseen on monelta osin ristiriitainen. Hän yhtäältä tunnustaa ilmaston lämpenemisen, mutta jos ei tyrmää, niin ainakin vähättelee sitä toteamalla ilmaston muuttuneen aina. Toisaalta hän kuitenkin nostaa esiin, ettei Pariisin ilmastomuutos pelasta maapalloa, joten hän antaa samalla ymmärtää ilmastomuutoksen olevan todellinen ja merkittävä uhka ihmiskunnalle (*Radio Helsinki* 20.10.2017). Huomionarvoista on myös se, että hän toistuvasti sivuuttaa

ilmastonmuutoksen hokemalla ilmastopolitiikan olevan epäreilua ja nostamalla väestöräjähdyksen suuremmaksi ongelmaksi (ks. esim MTV 24.1.2018 tai Yle 25.1.2018).

Myös Huhtasaaren kanta Pariisin ilmastonsopimukseen on hyvin ristiriitainen. *Kymen Sanomille* antamassa haastattelussa hän antaa ymmärtää haluavansa ilmastopolitiikan takaisin kansallisiin käsiin, minkä voi ymmärtää pyrkimykseksi irtautua ilmastonsopimuksesta. Toisaalta hän ei kuitenkaan missään vaiheessa kampanjaa sanonut suoraan haluavansa eroon sopimuksesta. Ei edes sen nojalla, että hänen monissa kansainvälisissä kysymyksissä kannattama Donald Trump irrotti Yhdysvallat sopimuksesta. On kuitenkin selvää, että Huhtasaari tarkastelee ilmastonsopimuksesta Suomen kannalta ja sivuuttaa sitä kautta globaalin näkökulman. Toisin sanoen hän tarkastelee ilmastopolitiikkaa kansakunnan, ei ihmiskunnan näkökulmasta.

Näin ollen ilmastokysymyksessä ei päästä diskurssianalyttisin keinoin koherenttiin näkemykseen siitä, minkälaisena ilmastomuutosta koskeva sosiaalinen todellisuus hänelle näyttäytyy. Huhtasaaren positio ja sitä puolustavat argumentit viittaavat vahvasti ilmastoskeptisyyteen, mutta ontologian tasolla hän kuitenkin selvästi tunnustaa ilmaston lämpenemisen.

Sekavuuden ja ristiriitaisuuden taustalle voi nostaa oikeistopopulismille ominaisen nationalistisen ajattelun. Huhtasaaren näkemysten perustella hän pitää ilmastonsopimusta uhkana Suomen teollisuudelle, jonka kautta luodaan vastakkainasettelu juuri kotimaan edun ja globaaleiden tavoitteiden välille, joiden voi tulkita olevan hänen mukaansa ristiriidassa. Konkreettisella tasolla hän luo vastakkainasettelua etenkin Puolaan, jonka kertoi toistuvasti ”pääsevän kuin koira veräjästä” (ks. esim. MTV 23.1.2018b).

Puheista voisikin suodattaa ajatuksen, ettei Huhtasaari ole sen kummemmin ilmastoskeptikko tai erityisen innokas ilmastomuutoksen pysäyttäjä, vaan hän vaikuttaisi punnitsevan kantojaan kontekstin mukaan. Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* vaalikoneessa hän merkitsi kannakseen ”Neutraali” väittämiin: Kaikessa päätöksenteossa pitäisi arvioida vaikutukset ympäristöön ja tarvittaessa luopua ympäristölle haitallisista hankkeista; Talouskasvu ja työpaikkojen luominen tulisi asettaa ympäristöasioiden edelle, silloin kun nämä kaksi ovat keskenään ristiriidassa. Molempien perusteluihin hän kirjoitti: ”Asia on katsottava aina tapauskohtaisesti.” (HS Vaalikone).

Kansainvälisten sopimusten näkökulmasta Huhtasaaren ajattelu ilmastopolitiikassa ilmentää juuri realismille ominaista ajatusta, jonka mukaan sopimukseen liittyminen ja niiden noudattaminen on

rationaalista vain, kun se palvelee kansallista etua (Mearsheimer 1994: 12). Ilmastokysymysten tasolla kansallista etua ilmentää selvästi Huhtasaaren pyrkimys vaalia suomalaista teollisuutta. Hänen ilmastopoliittisessa ajattelussaan ilmenee myös varsin selkeästi se, ettei hän kansainvälisellä tasolla usko esimerkin voimaan, vaan näkee, että sopimusta ei tarvitse noudattaa, jos kokee sen epäileväksi. Ajattelu ilmenee varsin selkeästi *Radio Helsingin* haastattelussa, jossa toimittaja pyrkii haastamaan Huhtasaaren näkemystä sillä, että Pariisin sopimuksen noudattamisesta kiinni pitäminen olisi ensimmäinen askel saada isommat saastuttajat mukaan, mutta Huhtasaari käytännössä sivuuttaa kysymyksen ja sanoo, että sen täytyisi olla reilu ja oikeudenmukainen. Heti perään Huhtasaari siirtyy kritisoimaan Kiinaa. Kiina-kritiikissä mielenkiintoista on erityisesti se, että hän ottaa selkeän EU-position todetessaan Kiinan vieneen unionista työpaikkoja ja EU:n pystyttäneen polkumyyntitulleja Kiinalle (Radio Helsinki 20.10.2017). Positio on siinä määrin erikoinen, että yksi hänen isoimmista kampanjateemoistaan oli juuri EU-kritiikki. Oheisesta puheenvuorosta voidaan päätellä, että hän kuitenkin mieltää vastustamansa unionin siinä määrin merkittäväksi ja tehokkaaksi toimijaksi, että se voi vastustaa Kiinan epäileväksi miellettyä toimintaa.

Kaiken kaikkiaan Huhtasaaren näkemykset ilmastopolitiikasta mukailevat realismia. Hänen kritiikkinsä ilmastopopimusta kohtaan voidaan ajatella ilmentävän realismille ominaista suhteellisen hyödyn käsitettä, jossa olennaista ei ole absoluuttinen hyöty, vaan suhteellinen hyöty, eli hyöty suhteessa muihin (Powell 1991: 1303). Huhtasaari selvästi kokee Suomen häviävän ilmastopopimuksessa, mikä ilmenee hänen esimerkeissään Puolasta ja Kiinasta, jotka hyötyvät hänen mukaansa sopimuksesta huomattavasti Suomea enemmän. Maapallon lämpenemisen hidastamista – minkä voi ajatella olevan liberaalien institutionalistien tavoittelema absoluuttinen hyöty (mt. 1303) – tärkeämpää on, ettei Suomen asema heikkene.

Keskeisenä huomiona Huhtasaaren ilmastopoliittisista näkemyksistä voi nostaa esiin sen, kuinka hän pitää myös ilmastokysymyksiä kansallisvaltiokeskeisinä. Puolan ja Kiinan demonisointi ”saastuttajien täytyy siivosta jälkensä” -narratiivin yhteydessä viittaa ilmastopolitiikan hahmottamiseen kansallisvaltioiden kautta. Huhtasaari jättää esimerkiksi kansainväliset arvoketjut huomioimatta. Hänelle päästökauppa näyttäytyy valtioiden välisenä kilpailuna, jossa toisten teollisuus kärsii ja toisten nousee. Näkemys on sikäli ongelmallinen, ettei ilmasto tunne kansallisvaltioiden rajoja. Ilmastopolitiikan sitominen kansallisvaltioon ilmentää, ettei oikeistopopulisti irtaudu kansallisesta positioista edes globaalin ongelman yhteydessä. Yhtäältä se myös kuvastaa sitä, että oikeistopopulisti näkee maailman muodostuvan kansojen muodostamista kansallisvaltioista.

5.5. Kaupapolitiikka

Huhtasaari ilmaisi ontologisen lähtöoletuksensa maailmantaloudesta varsin selkeästi tutkimuksen varsinaisen rajauksen ulkopuolelle sijoittuvassa blogitekstissään: ”Globalisoituva maailmantalous on armotonta nollasummapeleä, jossa toiset voittavat ja toiset häviävät.” (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 14.9.2018). Kyseinen oletus ilmentää taloudellisen nationalismin teoriaa kansainvälisen poliittisen talouden saralla. Myös merkantilismiksi nimitetyn teorian mukaan kansainväliset taloudelliset suhteet ovat nollasummapeleä, jossa toisen voitto on toisen tappio (O’Brien & Williams 2004: 16). Talousnationalistit ovat myös skeptisiä sen suhteen, että kaikki osapuolet voisivat hyötyä (mt. 139).

Tulkintaa taloudellisesta nationalismista tukee yhtä lailla hänen vaalikonevastauksensa ”jokseenkin eri mieltä” *Helsingin Sanomien* vaalikoneväittämään: Maailmankaupan vapautuminen ja ihmisten vapaampi liikkuminen on hyväksi Suomelle. Vastauksen perusteluihin Huhtasaari kirjoitti seuraavasti: ”Elämme globalisaation jälkeistä aikaa. Yritykset eivät saa hallita maailmaa, vaan demokraattisesti valituilla päättäjillä pitää olla oikeus vaikuttaa markkinoihin ja siihen, miten globalisaation hyödyt jakautuvat. Jokaisella valtiolla ja kansalla tulee olla oikeus päättää omasta kohtalostaan äänestämällä. Pääösvaltaa ei myöskään saa ulkoistaa kansainvälisille järjestöille.” Vastauksen alussa mainittu globalisaation jälkeinen aika on jokseenkin kummallinen termi, joka kaiketi viittaa jonkin asteiseen oletukseen globalisaation pysähtymisestä. Mielenkiintoista vastauksessa on erityisesti se, että Huhtasaari mainitsee globalisaation hyötyjen jakautumisen, joten hän ei ainakaan talouden kontekstissa pidä ilmiötä täysin negatiivisena. Olennaista vastauksessa on etenkin se, että hän asettaa vastakkain kansainväliset yritykset ja järjestöt, jotka käyvät valtakamppailua valtioita ja kansoja vastaan. Tämän prosessin Huhtasaari haluaa olevan valtioiden ohjaama.

Tässä luvussa analysoidaan Huhtasaaren näkemyksiä kaupapolitiikasta, ensin ilmiöstä yleisesti, niin valtioiden kuin suuryritysten osalta sekä Suomen asemaa rajat ylittävässä kaupassa. Luvussa on myös mukana alaluvut, joissa käsitellään maailmankauppajärjestö WTO:ta sekä kehitysapua. Näkemyksiä peilataan erityisesti taloudellisen nationalismin teoriaan. Kansainvälisiin sopimuksiin pitkälti pohjautuva kaupapolitiikka on tutkimusongelman näkökulmasta erittäin hedelmällinen tematiikka, sillä sen kautta on mahdollista vetää johtopäätöksiä oikeistopopulistien suhtautumisesta juuri kansainvälisiin instituutioihin ja sopimuksiin. Vahvasti turvallisuuspolitiikkaan keskittyneissä vaaleissa

kauppapolitiikka jäi kuitenkin melko vähälle huomiolle ja yleisellä tasolla siitä puhuttiin vähän. Näin ollen talouskysymykset ovat lähes poikkeuksetta kontekstiin sidottuja.

Vaikka Huhtasaaren lähtöoletus kansainvälisestä taloudesta mukailee taloudellisen nationalismin teoriaa, ei hän ole ajattelultaan aivan niin jyrkkä. Huhtasaari esimerkiksi hylkää ajatuksen, jonka mukaan vain taloudellisesti vahvat valtiot hyötyvät vapaakauppasopimuksista (O'Brien & Williams 2004: 15). Kampanjansa aikana Huhtasaari ilmaisi useaan otteeseen kannattavansa vapaata kauppaa, kunhan se on reilua. Tämän hän mainitsi kampanjansa aikana viisi kertaa, joko WTO:n, Trumpin, Kiinan tai näiden kaikkien välisen dynamiikan yhteydessä (Yle 14.12.2017, Yle 9.1.2018, Yle/Aamulehti 12.1.2018, MTV 23.1.2018b MTV 29.1.2018). Harmillisesti hän ei kuitenkaan artikuloinut, mitä reilu tai oikeudenmukainen kauppa hänelle tarkoittaa, muuten kuin että Kiina rikkoo sen periaatteita (Yle 25.1.2018). Jonkin asteisen valtiovetoisen vapaakaupan kannattajaksi Huhtasaarta voi kuitenkin luonnehtia, sillä hän esimerkiksi ylisti Islannin ja Kiinan välistä vapaakauppasopimusta. Tosin tämä saattoi olla enemmän poliittisen viestin vahvistamista, sillä hän käytti sitä esimerkkinä EU:n ulkopuolisesta elämästä ja sen tuomista mahdollisuuksista (HSTV/ISTV 23.1.2018). EU:n Huhtasaari taas tahtoi kutistaa kauppaliitoksi (Yle Puhe 24.1.2018). Huhtasaari ei kuitenkaan valottanut, mitä kauppaliitto tarkoittaisi. Tästä toiveesta voi kuitenkin päätellä, että hän ei kannata pelkästään bilateraalisia kauppasuhteita, vaan myös monenvälisiä, kunhan se tapahtuu valtiovetoisesti, sillä kauppaliitoksi kutistamisen ohessa hän mainitsi useaan otteeseen haluavansa vanhasta mantereesta isänmaiden Euroopan (ks. esim. Yle 14.12.2017). Tämän ajatuksen taas voi liittää taloudellisen nationalismin teoriaan, sillä se korostaa valtioiden olevan globaalin poliittisen talouden (GPE) tärkeimpiä pelureita. Ajatus pohjaa realismiin lähtöoletukseen kansainvälisen politiikan anarkkisesta luonteesta, jonka vuoksi on valtion suojeltava markkinoitaan. Markkinoiden taas tulee olla poliittisen vallan kontrolloimia (O'Brien & Williams 2004: 15).

Huhtasaaren näkemys globaalin talouden valtiovetoisuudesta tuli hyvin ilmi, kun hän kampanjansa avajaispuheessaan luonnehti negatiivisena ilmiönä pitämänsä globalisaation¹⁵ ajavan siihen, että markkinat alkavat hallitsemaan valtioita, eikä päinvastoin (PS 3.12.2017). Tulkintaa ilmentää myös Huhtasaaren näkemys, jonka mukaan oma raha ja oma keskuspankki tarkoittaisivat itsenäisyyttä (Radio Helsinki 20.10.2017). Yhtä lailla Huhtasaaren näkemys kansainvälisistä suuryrityksistä on kielteinen. Blogissaan hän kirjoitti EU:n ajavan globaalien jättiyritysten, ei suomalaisten asiaa (Laura Huhtasaari Uusi Suomi Puheenvuoro 17.8.2017). Lauseessa on vahva konnotaatio kansallisvaltion ja

¹⁵ Ks. luku 4.1.

kansainvälisten suuryrityksen toisensa poissulkevista eduista, mikä samalla vahvistaa taloudellista nationalismia, jonka mukaan valtion täytyy suojella markkinoitaan.

Huhtasaaren mukaan Suomi elää viennistä ja teollisuudesta, joka tuottaa rahat hyvinvointiin (AlfaTV 8.1.2018). Hän toisti useassa eri yhteydessä haluavansa edistää vientiä, jos tulisi valituksi presidentin virkaan. Esimerkiksi *Apu*-lehden haastattelussa hän sanoi haluavansa viedä Suomea maailmalle ja kasvattaa vientiä (*Apu* 15.1.2018). Konkreettisempia toimia viennin edistämiseksi hän mainitsi eri yhteyksissä. *Ylen* A-studion haastattelussa hän sanoi, että Suomesta täytyy tehdä houkutteleva kohde ulkomaisille sijoittajille. Viennin edistämisestä hän mainitsi esimerkiksi kauppasuhteet Kiinaan, jotka tuovat Suomeen turismia (Yle 7.8.2017). *Ylen* ja oululaisen paikallislehti *Kalevan* järjestämässä vaalitentissä ehdokkailta kysyttiin, miten he edistäisivät Pohjois-Suomen viestiä. Huhtasaari kertoi haluavansa taata yrityksille hyvät toimintamahdollisuudet, jotta ne löytäisivät toisensa, kuten esimerkiksi kiinalaisyriyten suhteen on käynyt. Hän jatkoi sanomalla ottavansa valtuuskunnan mukaan ulkomaille ja markkinoivansa Suomea siellä (Yle/Kaleva 10.1.2018). Viennin edistämispuheet valtion toimesta viittaavat niin ikään taloudelliseen nationalismiin, sillä teorian mukaan kasvu perustuu valtioon, eikä markkinoihin (O'Brien & Taylor 2004: 295). Merkille pantavaa viennin edistämiseen liittyen on Huhtasaaren haikailemat hyvät kauppasuhteet Kiinaan, mutta yleisemmällä tasolla hän kritisoi maata voimakkaasti kansainvälisten sääntöjen rikkomisesta.

Vastaavasti teollisuutta Huhtasaari haluaisi takaisin Suomeen. Vaalituloksen ratkettua hän sanoi vaalivalvojisissa pitämässään puheessa haluavansa puolustaa kansallista kulttuuria ja teollisia työpaikkoja sekä haluavansa vapaata, mutta reilua kauppaa (MTV 29.1.2018). Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpia Huhtasaari kehui järkevästä politiikasta, kun tämä tuo perinteistä teollisuutta takaisin Kiinasta (MTV 23.1.2018b). Vastaavasti Kiinaa Huhtasaari kritisoi sen vietyä teollisuusvakoilulla, polkumyynnillä ja omia teollisuuden aloja suojaamalla EU:sta 40 000 teollista työpaikkaa (Radio Helsinki 20.10.2017). Niinpä Huhtasaari vaikuttaisi näkevän maailmassa käytävän kilpailua teollisuuden työpaikoista länsimaiden ja Kiinan välillä.

Huhtasaarta luonnehdittiin kampanjansa aikana usein protektionistiksi, mikä ei täysin pidä paikkansa. Protektionismia voi pitää taloudellisesta nationalismista astetta pidemmälle vietyä teoreettisena talouspolitiikan muotona, jonka keskiössä on suojata omia markkinoita ja teollisuuden aloja tulleilla ja tariffeilla (O'Brien & Williams 2004: 136). Protektionistisen talouspolitiikan tarkoituksena on viime kädessä suojella valtion omaa kansallista kulttuuria (mt. 143). Huhtasaari ei kuitenkaan missään vaiheessa ilmaissut halukkuuttaan tämän kaltaisiin toimiin. Oikeastaan ainoa selkeästi protektionistinen

kannanotto kuultiin yllä mainitussa vaalivalvoajaispuheessa, jossa hän sanoi kauppapolitiikasta puhuessaan haluavansa puolustaa kansallista kulttuuria teollisten työpaikkojen ohella.

Konkreettisten kaupankäynnin muotojen osalta vaalitenteissä puhuttiin lähinnä aseviennistä. *MTV:n* joulukuussa 2017 järjestämässä tentissä ehdokkaille järjestettiin käsiäänestys siitä, pitäisikö asevientä lopettaa Saudi-Arabiaan ja Yhdistyneisiin arabiemiirikuntiin. Huhtasaaren lisäksi Paavo Väyrynen ja Sauli Niinistö jättivät kätensä nostamatta. Niinistö perusteli kantaansa keskeneräisillä sitoumuksilla, jota Huhtasaari seurasi ja sanoi, että vientiä pitää harkita turvallisuuspoliittisen selvityksen näkökulmasta tapauskohtaisesti. Väyrynen taas argumentoi kantaansa sanomalla Suomen vievän paljon tarvikkeita, jotka eivät ole tappavia (*MTV* 13.12.2017). Samassa tentissä järjestettiin käsiäänestys myös Venäjän vastaisista talouspakotteista,¹⁶ joissa kysyttiin, pitäisikö Suomen luopua niistä, vaikka Krimin miehitys jatkuu. Huhtasaaren lisäksi Väyrynen nosti kätensä. Huhtasaari perusteli kantaansa pragmaattisuudella. Hänen mielestään ”ei tule hyväksyä tapaa, jolla Venäjä otti Krimin, eikä se ole De Jure osa Venäjää, mutta De Facto on”. Huhtasaaren mukaan status quo pysyy ja Krimin sijaan pitäisi keskittyä ratkaisemaan Itä-Ukrainan tilanne. Väyrysen vastaus oli samansuuntainen. Huomionarvoista muiden ehdokkaiden reaktioissa oli Krimin liittyvien pakotteiden purkamispuheen leimaaminen vaaralliseksi (ma.).

Myös *Helsingin Sanomien* haastattelussa Huhtasaari valotti ajatuksiaan Venäjän vastaisista talouspakotteista: ”Vastustan niitä Suomen osalta. Suomi kärsii niistä niin paljon, maataloutemme rampautui, ja meidän olisi pitänyt vähintään vaatia EU:lta korvauksia. Meidän täytyisi myös miettiä Suomen asioita.” (*HS* 29.12.2017). Oheinen vastaus viittaa vahvasti siihen, että Huhtasaari katsoo asiaa kansalliselta, eikä kansainväliseltä tasolta. Hän vaikuttaisi siten hylkäävän tai ainakin sivuuttavan ajatuksen, että pakotteiden vetäminen pois legitimoisi Venäjän toiminnan Ukrainassa, koska se on Suomen etujen vastaista. Tämän taas voi liittää morgenthaulaiseen realismiin ja tavoitteeseen kansakunnan voiman maksimoinnista. Hypoteettisesti voisikin väittää Huhtasaaren kysyvän klassiselle realismille olennaista kysymystä: mikä vaikutus pakotteilla on Suomen voimaan, ja vastauksen voi tulkita olevan, että ne heikentävät sitä ja ne pitäisi siksi purkaa (Forsberg & Pursiainen 2015: 58).

¹⁶ Euroopan neuvosto asetti maaliskuussa 2014 Venäjän vastaisia pakotteita vastatoimina Venäjän toimille Ukrainassa. Pakotteisiin sisältyi muun muassa Venäjän G8-kokouksesta sulkeminen vuonna 2014, viisumien ja varojen jäädytyksiä, tuonti- ja investointikielto Krimille. Myöhemmin pakotteiden kesto sidottiin Ukrainan konfliktin ratkaisuun tähtäävän Minskin sopimuksen täytäntöönpanoon (Europa.eu).

5.5.1. WTO

Kansainvälistä kauppapolitiikkaa ohjaava keskustelu oli presidentinvaalien kontekstissa luonnollisesti valtiovetoista. Keskustelua ohjasi sitä kautta sääntöpohjaisuus. Näin ollen myös maailmankauppajärjestö WTO oli esillä muutamaan otteeseen, yleensä Trumpin tai Kiinan kontekstissa. Huhtasaaren WTO-diskurssi kiteytyy käytännössä yhteen ajatukseen: Kiinan rajoittamiseen WTO:n kautta Trumpin avulla. Tematiikka tarjoaa samalla oivan tilaisuuden arvioida Huhtasaaren näkemyksiä merkittävästä kansainvälisestä instituutiosta – sen toiminnasta ja tarpeellisuudesta.

Huhtasaari ei ole tyytyväinen WTO:hon. Hänen mukaansa järjestö on epäonnistunut, koska Kiina valtaa alaa epäreilusti (Yle 9.1.2018). Huhtasaaren WTO:ta koskevissa kannanotoissa on kuitenkin huomionarvoista, kuinka hän kääntää puheen Kiinan demonisointiin kysymyksestä riippumatta. Esimerkiksi *Ylen* tentissä toimittaja pohjusti WTO-kysymystä kertomalla sen toimivan kauppapolitiikan poliisina ja olevan sitä kautta pienen maan etu. Varsinainen kysymys kuului: ”Mitä Huhtasaari aikoo presidenttinä tehdä, kun Trump on romuttamassa WTO:ta ja tuomassa tilalle vahvemman lain¹⁷?” Huhtasaari vastasi, että ottaisi WTO:ssa esille Kiinan rikkovan sääntöjä ja lisäsi aikovansa puolustaa suomalaisia työpaikkoja ja reiluja pelisääntöjä. Kun toimittaja pyysi vastausta varsinaiseen kysymykseen, sanoi Huhtasaari keskustelelevansa Trumpin kanssa, joka haluaa hänen tavoin vapaata, mutta reilua kauppaa (ma.)

Huhtasaari pitää WTO:ta ainakin jossain määrin relevanttina, sillä hän muun muassa totesi haluavansa kehittää ja uudistaa järjestöä, koska siinä on ”Kiinan kaltaisia vapaamatkustajia”. Hän myös sanoi WTO:ssa mukanaolon olevan pienen valtion etu (MTV 16.1.2018). Samansuuntaisen kommentin hän antoi viikkoa myöhemmin Huomenta Suomen haastattelussa, kun häneltä kysyttiin, mitä olisi sanonut Trumpille, jos olisi istuvana presidenttinä päässyt Yhdysvaltain presidenttiä tapaamaan:

Oisin kehoittanut Trumpia siitä, että hän vähän haastaa WTO:ta, koska reilut pelisäännöt on jokaisen valtion ja varsinkin pienen valtion oikeus, että muutkin niitä noudattavat. Ja meidän pitää pysäyttää tämä Kiinan, Kiina valtaa markkinoita todella paljon nyt ja Kiina tekee teollisuusvakoilua, polkumyyntiä ja polkee ihmisoikeuksia ja työnteekijöiden oikeuksia, niin tämä ei tiedä hyvää. (MTV 23.1.2018b)

¹⁷ Vahvemman lailla ei oletettavasti tarkoitettu vahvempaa sääntöpohjaista järjestelmää, vaan sopimuksettomuuteen tai löyhempiin sopimuksiin perustuvaa kauppapolitiikkaa, jossa valtioiden koko, voima ja resurssit määrittävät kauppapolitiikan dynamiikkaa.

Vastaus oli hyvin samankaltainen kuin *Ylen* ja *Aamulehden* järjestämässä vaalitentissä vajaata kahta viikkoa aiemmin. Huhtasaarelta kysyttiin, mitä asioita hän nostaisi esille, jos tapaisi Trumpin seuraavana päivänä. Huhtasaari sanoi kiittelevänsä Trumpia WTO:n pelisääntöjen ravistelusta, jotka eivät ole hänen mielestään oikeudenmukaisia. Hän myös sanoi, että Trumpia on ymmärretty väärin, koska hän haluaa vapaata, mutta reilua kauppaa, mikä on myös pienen maan etu (*Yle/Aamulehti* 12.1.2018).

Vaalien viimeisessä kaikki ehdokkaat kattavassa tentissä *Yleisradiolla* keskusteltiin ”panda-diplomatiasta” ja siitä kiillottaako Suomi Kiinan imagoa. Huhtasaari sanoi vastauksessaan ehdottavansa Trumpille diiliä, jossa Kiinaa vaadittaisiin WTO:n kautta tilille sääntöjen rikkomisesta. Huhtasaaren mielestä kaupan täytyy olla eettistä kauppaa ja ottaa huomioon ihmisoikeudet ja ympäristökysymykset. Hän myös totesi EU:n olevan naiivi ja varovainen arvostelemaan Kiinaa, eikä vastavuoroisuus toimi (*Yle* 25.1.2018).

Vaikuttaa siis selvältä, että Huhtasaari uskoo sääntöpohjaisuuteen kauppapolitiikassa, mutta pitää nykyistä järjestelmää huonona. Ainakin WTO:n kontekstissa ilmenneen Kiina-kritiikin perusteella voi tulkita Huhtasaaren uskovan järjestön mahdollisuuteen toimia kauppapolitiikan poliisina, jos sen sääntöjä noudatettaisiin täsmällisemmin. Sääntöjen noudattaminen on kuitenkin teema, jossa Huhtasaaren puheissa ilmenee ristiriitaa. WTO:n kontekstissa Huhtasaari haluaa kaikkien noudattavan yhteisiä sääntöjä, mutta yleisellä tasolla usein esitetty väite vapaasta, mutta reilusta kaupasta viittaa pikemminkin sääntöjen toimimattomuuteen. Näin ollen toisessa yhteydessä Huhtasaari väittää sääntöjen olevan huonot, toisessa yhteydessä taas niiden valvomisen olevan puutteellista. Joka tapauksessa Huhtasaari viestittää WTO:ssa mukana olon ja sen sääntöihin sitoutumisen olevan pienen valtion etu.

WTO:n kontekstissa on kiinnostavaa pohtia myös Huhtasaaren ymmärrystä kansainvälisistä instituutioista. Sivuillaan WTO kuvailee itseään globaaliksi järjestöksi, joka toimii kansojen välisen kaupankäynnin sääntöjen parissa. Tavoitteekseen WTO listaa mahdollisimman soljuvasti, ennakoitavasti ja vapaasti virtaavan kaupan. Tehtävikseen vuonna 1995 perustettu WTO mainitsee kauppasopimusten hallinnoinnin, foorumin tarjoamisen kauppaneuvotteluille, kauppakiistojen käsittelyn, kansallisen kauppapolitiikan seurannan, teknisen avustuksen ja koulutuksen tarjoamisen kehittyviin maihin sekä yhteistyön muiden kansainvälisten organisaatioiden kanssa. WTO kertoo olevansa ennen kaikkea paikka, jossa sen jäsenet yrittävät ratkaista kaupankäyntiin liittyviä ongelmiaan. Järjestelmän perimmäiseksi tarkoitukseksi järjestö nostaa mahdollisimman vapaan kaupan

turvaamisen. Järjestö kuvaa itseään jäsenvetoiseksi. Se huomauttaa, ettei valtaa ole annettu tietylle johtokunnalle, vaan suurinta valtaa käyttää ministerikokous ja sitä kautta WTO:n jäsenvaltiot (WTO.org).

Huhtasaarelle WTO vaikuttaisi näyttäytyvän enemmän monoliittina kuin foorumina, jollaiseksi järjestö itse itseään kuvailee. Huhtasaaren puheista saa käsityksen, että WTO:n tärkein tehtävä on valvoa vapaata kauppaa, eikä niinkään edistää sitä, kuten järjestö itse asian ilmaisee. Myös puheet WTO:n ”haastamisesta” viittaavat enemmän esimerkiksi EU:n kaltaiseen poliittiseen unioniin, kuin jäsenmaita yhteen kokoavaan löyhään liittoumaan. On siis perusteltua väittää, ettei Huhtasaarella ole selkeää käsitystä siitä, mikä WTO todella on ja miten se toimii. WTO:n kritisointi ja järjestön käyttäminen lyömäaseena Kiinaa vastaan kuvaavat osaltaan Huhtasaaren suhtautumista kansainvälisiin instituutioihin. Instituutioiden olemus ja niiden toimintatapojen tunteminen ei ole hänelle oikeastaan edes relevanttia. Ne ovat ennemminkin apuvälineitä oman position ja omien näkemysten ilmaisemiseksi.

Vaikka Huhtasaari pitää WTO:ta epäonnistuneena, voi hänen tulkita pitävän järjestöä relevanttina toimijana. Kannan voi linkittää klassiseen realismiin sekä taloudelliseen nationalismiin. Ensinnäkin Huhtasaaren näkemyksen WTO:sta pienen valtion etuna voi tulkita pohjautuvan ajatukseen kansakunnan voiman maksimoinnista. Realistit näkevät sopimuksenvaraiset kansainväliset järjestelmät voimapolitiikan työvälineinä (Forsberg & Pursiainen 2015: 25) ja tässä tapauksessa WTO:hon kuulumisen palvelee Suomen etua, jonka Huhtasaari muutamaa otteeseen ilmaisi. Tämän taas voi ajatella pohjautuvan taloudellisen nationalismiin lähtöoletukseen, jonka mukaan kaupankäynnistä syntyvät hyödyt jakautuvat epätasaisesti, suosien voimakkaampia pelureita (O’Brien & Williams 2004: 16). Tulkintaa vahvistaa se, että Huhtasaari haluaa rajoittaa Kiinaa ja ylläpitää Yhdysvaltojen hegemonista asemaa. Puheista on erotettavissa myös vahva länsikeskeisyys, sillä Huhtasaari viestitti useaan otteeseen, että jokaisen johtajan täytyy preferoida omaa kansaa. Tavallaan Kiinan johdon voi ajatella nimenomaan ajavan omaa etuaan harjoittamallaan politiikalla, mutta koska maa näyttäytyy lännen näkökulmasta vihollisena, on sen harjoittama kauppapolitiikka Huhtasaaren mukaan epäreilua. Teoreettisen spekuloinnin sijaan voisi ennemminkin todeta, että kauppapolitiikkaan ja WTO:hon liittyvät näkemykset pohjaavat lopulta Huhtasaaren positioon, jossa globaalia taloutta arvioidaan oman maan näkökulmasta. On kuitenkin huomionarvoista, että vaikka Huhtasaari arvioi kauppapolitiikkaa ensisijaisesti Suomen näkökulmasta, nousee hän myös kansainväliselle tasolle, mikä oli hänen kampanjalleen melko harvinaista.

5.5.2. Kehitysyhteistyö

Presidentinvaalikampanjansa aikana Huhtasaari otti muutamaan otteeseen kantaa kehitysyhteistyöhön. Mitenkään merkittäväksi teemaksi se ei noussut hänen kampanjassaan tai vaalitenteissä yleisemminkään. Kehitysapua voi kuitenkin pitää ulko- ja kauppapolitiikan instrumenttina, joten se täytyy analyysissä huomioida. Yleisesti ottaen Huhtasaaren suhtautuminen kehitysapuun on kriittinen. Tämä kävi selväksi jo *Ylen* vaalikoneessa, jossa hän vastasi olevansa ”täysin eri mieltä” väittämään: Suomen on peruttava kehitysyhteistyörahoihin tehdyt leikkaukset (Yle Vaalikone).

Huhtasaari moitti kehitysapua useaan otteeseen epäonnistuneeksi. Näkemyksensä hän pohjasi siihen, että väestöräjähdyistä ei ole onnistuttu pysäyttämään (ks. esim. MTV 22.8.2017 tai IL-TV 22.1.2018). Väestöräjähdyksen ohella Huhtasaari pohjaa kehitysapua koskevan kritiikkinsä *Kehitysavun kirous* -nimiseen kirjaan (MTV 21.1.2018). Hiljattain eläköityneen suurlähettiläs Matti Kärkkäisen vuonna 2015 julkaistuun teokseen viitaten Huhtasaari sanoi yhden dollarin menevän kehitysmaahan sisään ja kymmenen tulevan ulos (IL-TV 22.1.2018).

Vaikka Huhtasaari osin implisiittisesti syyttää kehitysapua väestöräjähdyksestä, ei hän ole täysin lopettamassa sitä. Esimerkiksi *MTV:n* (21.1.2018) tentissä hän totesi, että järjestelmä on mietittävä uudelleen. Muutama päivä myöhemmin Huhtasaari vaati, että kehitysapu olisi sidottava tuloksiin, jotta väestöräjähdyks saataisiin pysäytettyä (HSTV/ISTV 23.1.2018). Edeltävänä syksynä Huhtasaari kritisoi kehitysapua kohteiden ripottelusta ympäri maailmaa, jonka johdosta analyysiä on vaikea tehdä. Samassa yhteydessä Huhtasaari sanoi kehitysavun ylläpitävän köyhyyttä ja riippuvuutta sekä antavan diktaattoreille lisää rahaa. Hänen mielestään pitäisi valita yksi selkeä kohde, jota autetaan (AlfaTV 12.11.2017).

Kehitysapu-kritiikin yhteydessä Huhtasaari penäsi myös yritysten vastuuta. Hänen mukaansa yritysten täytyy maksaa veroja myös kehittyviin maihin ja kehitysmaissa olisi tehtävä kestävää, muun muassa työntekijöiden oikeuksia kunnioittavaa politiikkaa (IL-TV 22.1.2018). Toisessa yhteydessä Huhtasaari nosti esille kiinalaisyrietykset, jotka täytyy hänen mielestään saada sitoutettua pelisääntöjen noudattamiseen ja Afrikan kehittämiseen, eikä pelkästään hyötyjen kiskomiseen. Huhtasaaren mielestä yrityksillä on vastuu Afrikasta, koska nämä tekevät ”imperialistista politiikkaa” (HSTV/ISTV 23.1.2018).

Huhtasaaren näkemyksiä kehitysyhteistyötä voisi problematisoida siinä määrin, että hän selvästi näkee kehitysavun pelkästään rahallisena. Olennaista Huhtasaaren kehitysapuun liittyvissä näkemyksissä on kuitenkin se, että hän ainakin jossain määrin tunnistaa kyseisen instrumentin tarpeellisuuden. Hän myös muutamaan otteeseen viittaa kehitysapuun keinona kohentaa naisten ja tyttöjen asemaa kehittyvissä maissa (AlfaTV 12.11.2017, ISTV 13.11.2017). Tässäkään yhteydessä toimittajat eivät kuitenkaan liiemmin haastaneet Huhtasaaren näkemyksiä, sillä häneltä ei kysytty, minkälaisiin tuloksiin kehitysapu pitäisi sitoa ja miten näitä tuloksia mitattaisiin. Tuloksellisuuden nostaminen kehitysavun ehdoksi on kuitenkin huomionarvoista, sillä sen perusteella voidaan tulkita Huhtasaaren pitävän kehitysapua tarpeellisenä. Ehdokkaan esiintymisten perusteella agenda kehitysavun jakamiselle on selkeästi väestönkasvun pysäyttäminen, jota Huhtasaari pitää merkittävänä globaalina ongelmana. Kyseisen ongelman taas voi tulkita kytkeytyvän kansainväliseen muuttoliikkeeseen, jota Huhtasaari pitää ongelmallisena. Ottaen huomioon, kuinka negatiivisesti Huhtasaari kehitysapua ruotii, ei hänen puheistaan ole tunnistettavissa globaalia solidaarisuutta ja sitä kautta sympatiaa heikommassa asemassa olevia kohtaan. Itse asiassa hän toisteli hyvin johdonmukaisesti, kuinka omaan maan kansalaisia täytyy auttaa, ennen kuin voi auttaa muita. Ennemminkin hän pitää kehitysyhteistyötä pragmaattisena toimenpiteenä, jolla voi osaltaan hillitä väestönkasvua ja siitä kertautuvia ongelmia.

5.6. Ottawan sopimus

Ottawan sopimus on vuonna 1997 solmittu kansainvälinen ja oikeudellisesti sitova sopimus, joka kieltää jalkaväkimiinojen valmistuksen, varastoinnin, käytön ja siirron. Eurooppalaisista valtioista ainoastaan Venäjä ja vuonna 2008 itsenäistynyt Kosovo eivät ole allekirjoittaneet sopimusta. Suomi liittyi Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja on toistaiseksi viimeinen eurooppalaisvaltio, joka on sopimuksen allekirjoittanut (ICBL.org). Ottawan sopimusta käsitellään omassa luvussaan, koska pyrkimys irtautua siitä oli yksi Huhtasaaren kampanjan näkyvimmistä tavoitteista.

Kampanjansa aikana Huhtasaari kritisoi Suomen liittymistä Ottawan sopimukseen useaan otteeseen. *Suomen Sotilaan* haastattelussa hän nosti Suomen ensisijaiseksi puolustuksen kehittämistarpeeksi Ottawan sopimuksesta irtautumisen. Perusteluiksi Huhtasaari mainitsi, ettei jalkaväkimiinojen suorituskykyä voi sellaisenaan korvata ja niiden on ensisijaisesti tarkoitus suojata strategisia pisteitä, koska ”kaikki tottelevat miinoja”. Huhtasaaren mielestä turvallisuustilanne on heikentynyt ja jalkaväkimiinat ovat halpa ja tehokas järjestelmä (Suomen Sotilas 9.11.2017). Huhtasaari myös toisteli useassa eri yhteydessä, kuinka jalkaväkimiinat ovat ”köyhän kansan hyvä ja halpa puolustuskeino” (Ks.

esim. ISTV 4.1.2018). Jalkaväkimiinojen halpuuden ohella Huhtasaari perusteli pyrkimystään irrottautua Ottawan sopimuksesta myös sillä, että sopimus heikentää Suomen puolustusta. Kun *Yleisradion* toimittaja pyrki haastamaan Huhtasaaren näkemystä kertomalla miinojen pirullisuudesta ja Ottawan sopimuksen tuomasta arvomaailmasta, väisti Huhtasaari kritiikin toteamalle, että aseet eivät tapa, vaan ihmiset. Seuraavan reilun minuutin aikana Huhtasaari kertoi kahdesti Venäjän käyttävän jalkaväkimiinoja (Yle 9.1.2018).

Ylen ja *Kalevan* Oulussa järjestämässä vaalitentissä vihreiden Pekka Haavisto kehui Ottawan sopimusta siitä, että miinamarkkinat ovat romahtaneet kansainvälisellä tasolla sopimuksen voimaantulon jälkeen. Huhtasaari vastasi Haaviston näkemykseen sanomalla, että maailmassa on paljon vaarallisia aseita ja jos tällä perusteella luovuttaisiin kaikista, ei maailmassa olisi aseita ollenkaan. Huhtasaari jatkoi toteamalla, että Suomen on otettava huomioon sijainti Venäjän naapurivaltiona ja toisti kuinka ”jalkaväkimiinat ovat köyhän kansa hyvä puolustusase”, eikä Suomella ole varaa heikentää puolustustaan geopolitiittinen sijainti Venäjän naapurissa huomioiden. (Yle 10.1.2018).

Huhtasaaren mielestä suurin syy liittyä Ottawan sopimukseen oli muiden mielistely. Hän kirjoitti *Uuden Suomen* blogissaan (2.9.2017) seuraavasti: ”Onnittelut Tuula Haataiselle valinnasta ja tervetuloa presidenttikisaan. Edellinen SDP:n presidentti heikensi Suomen kansallista turvallisuutta Ottawan maamiinat kieltävällä sopimuksella. Syy miinasopimuksen hyväksymiselle oli pelko, että mitä muut olisivat meistä ajatelleet, jos emme olisi liittyneet.” Pari kuukautta kyseisen blogikirjoituksen jälkeen Huhtasaari kertoi, että Suomen olisi päästävä eroon ”Mitä muut ajattelee -ajatuksesta”, sillä hänen mukaansa Ottawan sopimukseenkin mentiin muita mielistelläkseen ja heikennettiin puolustusta (Alfa TV 12.11.2017). Näkemys on siinä määrin mielenkiintoinen, että se on vahvasti ristiriidassa esimerkiksi Huhtasaaren Venäjä-puheiden suhteen. Huhtasaari perustelee kielteistä kantaansa Natoon liittymisen suhteen juuri Venäjän mahdollisesti vihamielisellä reaktiolla, eli juuri sillä mitä Venäjä ajattelisi, mutta kritisoi Suomen päätöstä liittyä Ottawan sopimukseen samasta syystä.

Huhtasaaren Ottawan sopimus -kritiikissä huomionarvoista on tutkimusongelman näkökulmasta etenkin kaksi asiaa. Ensinnäkin hän näyttää ajattelevan kansainvälisten sopimusten noudattamisen olevan järkevää vain silloin, kun se on kansallisvaltion edun mukaista. Tämän johtopäätöksen voi vetää siitä, että Huhtasaari puolusti kantaansa Venäjän jalkaväkimiinojen käytöllä. Näin ollen hänen voi olettaa pitävän turvallisuuspolitiikkaa jonkin asteisena kilpailuna, minkä taas voi liittää Alexander Wendtin esittämään hobbesilaiseen kulttuuriin, jossa muut valtiot tai toimijat nähdään ystävien tai kilpailijoiden sijaan vihollisina (Wendt 1999: 259–279). Toinen huomionarvoinen seikka on se, kuinka

Huhtasaari torjuu ajatuksen kansainvälisten sopimusten laajemmasta merkityksestä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, kuinka hän sivuuttaa Haaviston argumentin miinamarkkinoiden romahtamisesta. Myös voimakas kritiikki sopimukseen liittymisen motiiveista näyttäisi viittaavan siihen, että hänen mielestään maailmaa täytyy tarkastella vain ja ainoastaan oman kansallisvaltion näkökulmasta.

Diskurssianalyttisessä mielessä Huhtasaaren selkeä näkemys Suomen asemasta Ottawan sopimuksessa kuvastaa hänen lähtöoletuksestaan kumpuavaa käsitystä kansainvälisestä turvallisuuspolitiikasta. Vaikka hän korostaa jalkaväkimiinojen käytön vastuullisuutta, näyttäytyy niiden puuttuminen hänelle selkeänä turvallisuuden heikkenemisenä. Ajatuksen voi päätellä kumpuavan juuri äärirealistisesta politiikkakäsityksestä, jossa valtiot ovat enemmän tai vähemmän toistensa vihollisia. Tämän takia hänen käsityksensä kansallisesta edusta, eli tässä tapauksessa vahvemmasta puolustuksesta ohittaa inhimillisen kärsimyksen vähentämisen globaalilla tasolla.

On tosin aiheellista pohtia, kuinka merkittävä teema Ottawan sopimuksesta irtautuminen Huhtasaarelle lopulta oli. On hyvin mahdollista, että hänen jyrkkä kantansa kumpusi vaaliasetelmasta, jossa hän halusi selkeästi erottua muista ehdokkaista, sillä aiemmin Huhtasaari ei ole Suomen osallisuutta Ottawan sopimuksessa julkisesti kritisoinut. Tämän kaltainen konkreettinen asia antaa hyvän mahdollisuuden korostaa kansallismieliseksi kuvaamaansa positiota. Kanta sopimukseen antoi Huhtasaarelle mahdollisuuden luoda asetelman, jossa muut ovat heikentäneet Suomen puolustusta ja haluavat ylläpitää heikentynyttä tilannetta, kun taas hän olisi sitä vastaavasti vahvistamassa ja luomassa lisää turvallisuutta. Toisaalta kielenkäyttö rakentaa todellisuutta, eikä asian johdonmukainen kritisointi anna aihetta olettaa, etteikö Huhtasaari todella olisi Ottawan sopimuksesta irtautumisen kannalla.

Retoriikan tasolla on jopa erikoista, etteivät toimittajat tai muut ehdokkaat problematisoineet Huhtasaaren usein käyttämään ”köyhän kansan” -käsitettä. Suomi kun ei varsinaisesti ole millään mittareilla köyhä kansa. Käsitteen käyttö on kuitenkin tulkittavissa oman kannan perustelemiseksi. Huhtasaari pyrki mahdollisesti luomaan Suomesta mielikuvan pienenä turvallisuuspolitiikan altavastaajana, jota muut uhkaavat. Käsitteen käyttö täytyy siten sijoittaa laajempaan kontekstiin, sillä sen voi olettaa kumpuavan Huhtasaaren oletuksesta, jossa kaikki ovat toistensa potentiaalisia vihollisia. Samalla se ilmentää Huhtasaaren pitäytymistä kansallisessa positiossa, kun asiaa olisi voinut tarkastella myös laajemmasta inhimillisen kärsimyksen perspektiivistä. Pyrkimys irtautua Ottawan sopimuksesta siis ilmentää sitä, kuinka Huhtasaari preferoi oman valtion selviytymisen maksimointia, jos se on ristiriidassa muualla tapahtuvan kärsimyksen vähentämisen kanssa. Tämä kuvastaa osuvasti sitä, että oikeistopopulisti ei tunne globaalia solidaarisuutta oman maan rajojen ulkopuolella.

6. REKONSTRUKTIO OIKEISTOPOPULISTISESTA AJATTELUSTA

Puhuttaessa ihmisen ymmärryksen jäljittamisestä on keskityttävä tapoihin, joilla voimme ymmärtää tekstien – tai tämän tutkimuksen tapauksessa laajemman kommunikaation – tarjoamia merkityksiä (Bevir 1999: x). Ajattelun rekonstruktion avulla voimme pyrkiä selvittämään toimijan intentiot, mutta tieteellisenä metodina rekonstruktio ei ole niin virtaviivainen kuin esimerkiksi diskurssianalyysi tai sisällönanalyysi. Ajattelun rekonstruktio ei liiemmin näy politiikan tutkimuksessa, mutta historiatieteissä metodologia käytetään enemmänkin. Esimerkiksi R.G. Collingwoodin mukaan kaikki historia on ajattelun historiaa, jossa olettamusten kautta on mahdollista muodostaa historiallista tietoa (Mostajir 2017: 264). Historiallinen ajattelu taas edustaa Collingwoodille ihmismielen aidointa ja perimmäistä muotoa (Collingwood 1994: 247).

Tälle tutkimukselle keskeisen rekonstruktion muodostamiseksi käytän useampaakin teoriaa, joiden pohjalta muodostan tutkimukseeni parhaiten soveltuvan menetelmän, sillä en ole jäljittämässä tietyn henkilön ajattelua. Hyödyntämäni teoriat tulevat historiatieteen ohella myös yhteiskuntafilosofian kentältä. Esittelen teoriat ja niiden pohjalta muodostamani menetelmän seuraavaksi, jonka jälkeen luon rekonstruktion oikeistopopulistisesta politiikasta ja pohdin, minkälaiseksi maailma muuttuisi, jos oikeistopopulistit pääsisivät määrittämään kansainvälistä politiikkaa.

6.1. Rekonstruktio metodina

Rekonstruktio on käytetty paljon historian tutkimuksessa. Poliittisen historian tutkija Jorma Kalelan (1993: 17) mukaan on tärkeää esittää tutkimuskohde sen omilla ehdoilla, eli antaa sille oma ääni. Kalela ilmaisee argumentaation ohjaavan rekonstruktioa, joten ennen sen muodostamista on tiedettävä mitä argumentoi. Tästä syystä rekonstruktion rakentamiseksi on tehtävä tarkasti kohdennettu ja huolellinen aineiston analyysi. On tosin hyvin kiistanalaista, kuinka hyvin tutkittavalle henkilölle voidaan oma ääni antaa, sillä lopulta kyse on kuitenkin tutkijan tekemästä tulkinnasta. Keskeistä onkin pyrkimys arvioida ja tulkita tutkittavan henkilön sanomisia tämän omista, eikä tutkijan lähtökohdista.

Rekonstruktion tavoitteena ei ole luoda kuvaa todellisuudesta, vaan tavoittaa tutkimuskohteen maailma niin hyvin kuin se suinkin on mahdollista. Menetelmälle tärkeitä ovat vääristävät elementit, joita erittelemällä tutkimuskohteen oma todellisuus ja diskurssi hahmottuvat. Kalelan mukaan vääristävät

elementit tarkoittavat perinteisen lähdekriittisen ajattelun kääntämistä pääläelleen, eli vääristäviä tai subjektiivisia elementtejä erittelemällä voimme tavoittaa tutkimuskohteen oman todellisuuden sekä diskurssin ja sitä kautta oman maailman. Sen rakentaminen kuitenkin vaatii tutkimuksen kohteen ja tutkijan ajattelun erottamista (Kalela 1993: 49). Rekonstruktion metodologisena heikkoutena on sen alisteisuus tutkijan maailmankuvalle. Toisin sanoen, vaikka rekonstruktio olisi kuinka vakuuttava, on se aina tutkijan kysymyksenasetteluihin, valintoihin ja analyysiin perustuva perusteltu näkemys asiasta, ei absoluuttinen totuus (mt. 57).

Edellä mainitun Collingwoodin teoria on suunnattu niin ikään historian tutkimukseen, mutta koska sen fundamentaalisenä tavoitteena on selvittää toimijan ajattelua, on se hyödyllinen myös tekemälleni politiikan tutkimukselle. Collingwoodin avainkäsite on uudelleen säätäminen (re-enact), joka tarkoittaa käytännössä sitä, että tutkijan täytyy ajatella tutkitavan henkilön oletetut ajatukset uudestaan tehdäkseen niistä ymmärrettäviä. Tähän päästäkseen tutkijan on suljettava omat ajatuksensa ja lähtöoletuksensa rekonstruktion ulkopuolelle. Elämäkerrassaan Collingwood nostaa esille myös mahdollisten kysymysten tärkeyden, koska pelkästään lausuntoja ja sanomisia tulkitsemalla todellisten tarkoituksien määrittäminen on vaikeaa. Laajemmin Collingwood painottaa kysymyksen ja vastauksen logiikkaa, jonka mukaan vastaus on oikea suhteessa kysymykseen. ”Oikea” ei kuitenkaan tarkoita ”totuutta” (Collingwood 2011: 31–37). Kysymyksen ja vastauksen logiikka on keskeinen diskurssianalyysilläni, mutta ei niinkään luomalleni rekonstruktiolle, sillä rekonstruktio ei pyri selvittämään tietyn henkilön näkemyksiä. Logiikka on kuitenkin tietyssä mielessä olennainen. Se kuvastaa Collingwoodin mainitseman faktisen totuuden ja oikean vastauksen eroa. Rekonstruktiolle ei siten ole relevanttia määrittää, mikä on totta ja mikä mahdollisesti ei, vaan pyrkiä hahmottamaan, mitä kyseinen oikeistopopulistien viiteryhmä kansainvälisestä politiikasta ajattelee ja ennen kaikkea miksi.

Collingwoodin teoriasta löytyy muitakin käyttökelpoisia argumentteja. Hän muun muassa jakaa tapahtumat ulko- ja sisäpuoliin. Ulkopuoli edustaa aktuaalista tapahtumaa ja on merkittävä etenkin luonnontieteissä. Sisäpuoli taas koostuu ajatteluprosesseista ja juuri ihmiset ovat ajattelun tutkimisen objekteja (Collingwood 1994: 213–214). Niinpä ihmistä tutkittaessa on ainakin kuvitteellisella tasolla päästävä lähelle tutkitavan henkilön ajatteluprosessia, mikä onnistuu pyrkimällä päättämään toimintaa ohjanneita ajatuksia (mt. 283, 308). Collingwoodin metodia on kritisoitu siitä, että ajattelua korostaessaan se ei välttämättä kykene huomiomaan historiallisen toimijan tunteita, impulsseja tai sattumaa (Mostajir 2017: 362). Nykypäivään sijoittuvassa tutkimuksessa tätä ongelmaa ei ainakaan niin suuressa määrin ole primäärilähdeaineiston ollessa myös tutkijan lähimuistissa ja koostuessa osin

videoista ja audioista, joista impulssit ja tunteet ovat helpommin havaittavissa. Täyttä varmuutta niiden oikeasta tulkinnasta ei kuitenkaan ole, vaan uskottava tulkinta syntyy intersubjektiivisesti jaetusta ymmärryksestä.

Ajattelun rekonstruktioista on kirjoittanut myös aatehistorioitsija Quentin Skinner, joka kirjassaan *Visions of Politics* (2002) pohtii erityisesti sitä, miten kirjoitettujen tekstien perusteella voidaan jäljittää kirjoittajan ajattelua. Skinnerin kiinnostus suuntautuu erityisesti historiallisiin teksteihin – keskeistä on ymmärtää kontekstia, jossa teksti on syntynyt. Tutkimuskohteen pyrkimysten (intentions) selvittämiseksi tutkijan täytyy selvittää, minkälaisen puheaktin kautta toimija itseään ilmaisee, esimerkiksi esiintyykö hän vitsaillen vai ironisesti. Skinnerin mukaan henkilön rakentamat merkitykset ovat kuitenkin löydettävissä hänen ulosannistaan. Pyrkimysten selvittämiseksi ei pidä pelkästään kysyä, mitä puhuja pyrkii saavuttamaan, vaan mikä hänen pyrkimyksensä laajempi intentio oli, eli mitä hän esimerkiksi pyrki puolustamaan tai vastustamaan tekstiä kirjoitettaessa. Kontekstin tunteminen tarkoittaa näin ollen sen ympäristön selventämistä, missä ajatukset muotoutuivat (Skinner 2002: 92–102). Pyrkimysten tai tarkoitusten ymmärtämiseksi on tunnettava sanojen merkitys, jonka kannalta olennaista on ymmärtää sanojen ja tekojen takana oleva illokuutio, toisin sanoen puhujan intentio (mt. 104–105). Tässä tutkimuksessa luonnollisesti auttaa se, että rekonstruktion pohjana toimivan diskurssianalyysin tekemiseksi olen lukemisen ohella nähnyt ja kuullut, miten viiteryhmäänsä edustava nykypäivän henkilö on ajatteluaan ilmaissut.

Myös Skinner nostaa esiin metodin tulkinnallisuuteen liittyvän problematiikan, sillä hänen mielestään olisi ihme, jos tutkija kykenisi legitiimisti väittämään löytäneensä merkitykset ja oikeat tarkoitukset jokaisesta kohdasta. Teorialle on Skinnerin mukaan keskeistä se, että kaikki lausunnot ovat viime kädessä kommunikointia ja sen merkityksen avaamiseksi täytyy ymmärtää kontekstia, jossa toimija on ajatuksensa esittänyt ja kommunikoinut niistä muille (Skinner 2002: 111–116). Skinnerin metodi on siis suunnattu tietyn henkilön ajattelun paikantamiseen, eikä ole sellaisenaan sovellettavissa tässä tutkimuksessa luotavaan rekonstruktioon. Metodi on kuitenkin siinä määrin hyödyllinen, että se korostaa kielen intersubjektiivisuutta, eli sitä miten puheet luovat merkityksiä ja johtavat ajatuksiin niiden taustalla. Tämän kaltaisen ajatteluketjun paikantamisen kautta päästään kiinni laajempaa ajattelua ohjaaviin ontologisiin lähtöoletuksiin ja voidaan niiden kautta luoda yleistettävissä olevia perusteluja tulkintoja ajattelun ilmenemisestä.

Rekonstruktion muodostamiseksi täytyy ensiksi valaista merkityksiä ja aihealuetta, joiden selvittämisestä olemme kiinnostuneita, minkä jälkeen on pohdittava kontekstia, missä ne ovat

syntyneet. Tämän jälkeen voimme yhdistää ne muihin samalla aihealueella oleviin ajatuksiin ja pohtia toimijan motiiveja, jotka liittyvät Skinnerin mukaan toimijan pyrkimyksiin (Skinner 2002: 116–117). Saman suuntaisia ajatuksia on myös filosofi Richard Rortyalla, jonka mukaan voimme selvittää, mitä toimija tarkoittaa, kun sijoittamme toimijan sanoman hänen yleiseen käyttäytymiseensä ja kielenkäyttöönsä (Rorty 1984: 54). Näin ollen kieli on keskeisessä asemassa, sillä se on ensisijainen symbolijärjestelmä, joka rakentaa ympäröivää todellisuutta ja tarjoaa sille merkityksiä (Pedersen 2008: 461).

Rekonstruktiota rakentaessa täytyykin kiinnittää huomiota toimijan diskursseihin, joiden kautta ymmärrys voidaan identifioida ja rakentaa. Vaikka tutkimukseni ei sinällään keskity toimijan perlokuutioon, eli kuulijassa tavoiteltuun reaktioon, on se keskeinen osa poliittisen toimijan – tässä tapauksessa presidentinvaaliehdokkaan – kommunikointia. Illokuutio on keskeinen sanoman merkitykselle, mutta perlokuutio muodostaa strategisen toiminnan ytimen (Habermas 1984: 291–293; Pedersen 2008: 469–470). Demokraattisten vaalien tapauksessa perlokuutioksi paikallistuu pyrkimys saada äänestäjä antamaan äänensä ehdokkaalle.

Menetelmää voi lähestyä myös Jürgen Habermasin rationaalisen rekonstruktion kautta, jossa pyritään löytämään sosiaalinen käytäntö empiirisestä todellisuudesta (Patberg 2014: 511). Habermasin kanssa samoista epistemologisista lähtökohdista lähtee liikkeelle Axel Honneth (2014) normatiivisen rekonstruktion teoriallaan, jossa rekonstruktio rakentuu jaettujen ideoiden ja arvojen varaan. Habermasin muodollinen teoria on Honnethin vastaavan tavoin suunnattu yksilön ajattelun sijaan yhteiskunnan konstruointiin, mutta teoreettisella tasolla sitä voi nähdäkseni soveltaa myös ajatteluun, koska lähtökohtana on rakentaa merkityksiä ja sitä kautta ymmärrystä diskurssien luomaan todellisuuteen perustuen.

Yhteenvedona eri rekonstruktioiteorioihin liittyvästä metodologiasta nousee esiin kaksi keskeistä huomiota. Ensinnäkin kontekstin tunteminen ja avaaminen on välttämätöntä pyrkimykselle tavoittaa tutkittavan toimijan ajatusprosessia. On siis tiedettävä mistä asiasta ja missä yhteydessä tutkittava henkilö puhuu. Toinen merkittävä aspekti on merkitysten tulkitseminen. Diskurssissa käytettävä kieli tarjoaa polun rekonstruoinnin kohteen todellisuuteen, jota joko yksittäinen toimija tai laajempi joukko rakentaa intersubjektiivisesti kielellisesti ilmaistujen merkitysten avulla. Ennen rekonstruktion luomista on sitä kautta tärkeää suhtautua tutkittavan henkilön arvomaailmaan mahdollisimman objektiivisesti, sillä juuri se ja sitä seuraavat hypoteettiset kausaalisuhteet ovat tutkimuksen kohteena, eikä varsinainen faktinen tapahtuma. Tämä on huomioitu tutkimusta tehdessä siten, että diskurssianalyysistä ilmeneviä

näkemyksiä ei ole tarkasteltu suhteessa todellisuuteen, vaan niistä on eroteltu relevantit kansainvälispoliittista ymmärrystä ohjaavat ajatukset.

Yksikään oheisista rekonstruktioideoista ei sovellu sellaisenaan pyrkimykseeni rekonstruoida tietyn viiteryhmän ajattelua. Tästä syystä en seuraa niitä sellaisenaan tai yhdistele teorioita kokonaisuuksina, vaan niiden tietyt elementit ovat antaneet näkemystä ja inspiraatiota tämän tutkimuksen päälimäiseen tutkimuskysymykseen vastaavan menetelmän luomiseksi.

Historiatieteisiin suunnatut Kalelan, Collingwoodin ja Skinnerin menetelmät soveltuisivat sellaisenaan, jos pyrkimyksenä olisi rekonstruoida nimenomaan Laura Huhtasaaren ajattelua. Yhteiskunnan konstruointiin tähtäävät Habermasin ja Honnethin teoriat taas on suunnattu tiettyä poliittista viiteryhmää laajemmalle. Näin ollen olen kehittänyt rekonstruktion luomiseksi oman menetelmän, jossa hyödynnetään edellä esitettyjä teorioita. Teoriat ovat luonnollisesti laajempia, enkä sitä kautta pyri ottamaan huomioon kaikkea, mitä muut ovat rekonstruktion luomisesta sanoneet, vaan poimin oman teoreettisen lähestymistapani näkökulmasta relevantteja huomioita.

Kalelan, Collingwoodin ja Skinnerin menetelmien peruslähtökohta on se, että toimija ilmaisee itseään kommunikoimalla ja luo sitä kautta merkityksiä. Habermas ja Honneth taas kääntävät aselman toisin päin ja muodostavat merkityksiä sosiaalisten käytäntöjen avulla. Oma teoriani yhdistelee näitä molempia. Tässä on omat haasteensa, sillä teoriat eivät keskustele keskenään. Koherentin teorian luomiseksi molemmissa on kuitenkin toisiaan tukevia elementtejä, sillä ne tähtäävät samaan asiaan: kohteensa rekonstruoimiseen.

Oman menetelmän luominen on ollut haastavaa, sillä eri teorioista on pitänyt kyetä tunnistamaan relevantit osat ja yhdistää ne keskenään harmoniseksi ja sovellettavissa olevaksi kokonaisuudeksi. Erityisen haasteen on tuonut etenkin se, että ne tähtäävät eri kohteiden rekonstruoimiseen. Koen kuitenkin, että lopputulos ei olisi ollut niin mielenkiintoinen, eikä kunnianhimoista tutkimusongelmaa olisi saatu ratkaistua ilman omaa erillistä menetelmää.

Tutkimuksen kiinnostuksen kohteena olevaa viiteryhmää edustavan Huhtasaaren ajatukset on selvitetty diskurssianalyysin avulla. Historiantutkijoiden rekonstruktioideiden pohjalta ja kattavaa primäärilähdeaineistoa tulkitsemalla pystytään määrittämään, mitä viiteryhmäänsä edustava Huhtasaari on sanonut tietyistä kansainväliseen politiikkaan liittyvistä asioista. Yhteiskuntatieteilijöiden rekonstruktioideiden avulla taas pystytään sitomaan kyseiset ajatukset laajempiin kokonaisuuksiin ja

luomaan rekonstruktio siitä, miten oikeistopopulistisen politiikko hahmottaa kansainvälistä politiikkaa, minkälaiset ontologiset lähtöoletukset tätä ajattelua rakentavat ja miten nämä näkyvät eri sektoreilla. Pelkkä diskurssianalyysi riittäisi määrittämään Huhtasaaren ontologisia lähtöoletuksia, mutta tässä tutkimuksessa halutaan edetä rekonstruktion avulla pidemmälle ja pohtia miten nämä ontologiset lähtöoletukset ilmentävät tiettyjä näkemyksiä ja minkälaiseksi maailma muuttuisi, jos oikeistopopulistit pääsisivät määrittämään sitä. Rekonstruktio toisin sanoen avaa sitä, miltä kansainvälinen politiikka näyttää oikeistopopulistin silmin.

Tarkemmin sanottuna rekonstruktio menetelmää sovelletaan tässä tutkimuksessa siten, että se rakennetaan luvuissa 4 ja 5 tehdystä analyysistä johdettuna. Analyysiluvut avaavat muun muassa kysymyksiä ja keskusteluita, joissa Huhtasaari on presidentinvaalikampanjansa aikana käyttänyt puheenvuoroja. Niiden kautta tunnetaan konteksti, joissa Huhtasaari on diskurssejaan rakentanut. Kun tiedämme mitä ja miten Huhtasaari on jotakin sanonut, voimme perustellusti päätellä miksi hän on niin sanonut. Tämä ei tietenkään tarkoita, että päättely olisi absoluuttinen totuus, vaan perusteltu tulkinta, jonka kautta hänen sanomisensa ovat ymmärrettävissä.

Collingwoodin ja Skinnerin saama kritiikki rekonstruktion tulkinnallisuudesta on myös oman menetelmäni tietynlainen heikkous. Jos kuitenkin halutaan luoda rekonstruktio, joudutaan väistämättä tulkitsemaan, kuten toki joudutaan muillakin menetelmillä. Muitakin tulkintoja siis on. Tässä tutkimuksessa tulkinnat on kuitenkin perusteltu selkeästi ja läpinäkyvästi. Tulkintaa haastaa myös puheiden osittainen epäjohdonmukaisuus ja niiden välinen ristiriita sekä eri sektoreiden painotus. Ontologisten lähtöoletusten kautta voidaan kuitenkin korjata kokonaiskuvaa, sillä oletettavasti tapaustutkimuksen kohteena toimiva Huhtasaari on merkittävään poliittiseen virkaan pyrkineenä ja kannatukseltaan merkittävän puolueen edustajana rationaalinen poliittinen toimija. Rationaalisella toimijalla tarkoitan omanlaisensa arvomaailman ja ideologisen näkemyksen politiikasta omaavaa henkilöä, joka luo näkemyksensä näiden pohjalta.

Käyttämäni menetelmä ei siis pyri pääsemään Huhtasaaren pään sisään. Henkilöön, kuten Huhtasaari pohjautuen rekonstruoisin tietynlaisen karikatyyrin oikeistopopulistista kansainvälisen politiikan toimijana. Huomio kiinnitetään diskurssianalyysissä tunnistettujen ontologisten lähtöoletusten kautta tiettyihin asioihin ja pohditaan, miten nämä näkyisivät käytännön tasolla. Vaikka rekonstruktio pohjautuu Huhtasaareen, ei sillä välttämättä ole tekemistä hänen kanssaan. En siis väitä, että Huhtasaari esimerkiksi haluaisi romuttaa kansainvälisen politiikan sääntöpohjaisuuden, mutta jos hänen tavoin ajattelevat henkilöt pääsisivät määrittämään kansainvälisen politiikan sisältöjä, näin saattaisi tapahtua.

Rekonstruktio ja sitä havainnollistavat esimerkit ovat ikään kuin itseään ruokkivia prosesseja, jotka pohjautuvat tiettyihin ajatuksiin.

6.2. Rekonstruktio: Poliitiikan kansainvälinen taso oikeistopopulistin silmin

Diskurssianalyysin perusteella keskeinen ontologisiin lähtöoletuksiin liittyvä huomio on se, että oikeistopopulisti pitää kansaa luonnollisena kokonaisuutena. Käytännössä tämä näkyy nativismina. Kansainväliselle tasolle siirryttäessä nativismi ilmenee maailman jakamisena selvärajaisiin ja luonnollisiin kansallisvaltioihin. Näitä kansallisvaltioita ja niissä eläviä kansalaisia täytyy oikeistopopulistin mielestä puolustaa. Keskeinen kansallisvaltiota ilmentävä tekijä on kansallinen suvereniteetti päätöksenteossa. Kansan täytyy saada päättää kaikista asioista itse. Kansainvälisiin sopimuksiin liittymistä täytyy puntaroida oman maan intressien näkökulmasta ilman, että kansallisen suvereniteetti heikkenee. Transnationaali yhteinen etu on oikeistopopulistille toisarvoista.

Näin ollen oikeistopopulistien keskeiseksi arvoksi kansainvälisessä politiikassa nousee kansallinen suvereniteetti. Kansallinen suvereniteetti taas ymmärretään oikeistopopulistisessa ajattelussa mahdollisimman laajana itsemääräämisoikeutena ja riippumattomuutena – ”kansan mahdollisuutena omiin päätöksiin”, kuten oikeistopopulisti asian ilmaisee (Yle 7.8.2017). Sen maksimoiminen on keskeistä. Tämä tarkoittaa sitä, että oikeistopopulisti voi jopa joustaa taloudellisen edun kasvattamiseen tähtäävistä toimista, jos nämä ovat liiaksi ristiriidassa suvereniteetin vahvistamisen kanssa. Suvereniteetin vaaliminen taas kytkeytyy toiseen merkittävään ontologiseen lähtöoletukseen: rajat ylittävän politiikan näkemiseen nollasummapelinä. Juuri tästä syystä oikeistopopulisti kammoksuu kansainvälisten instituutioiden kautta tapahtuvaa poliittista yhteistyötä – se siirtää valtaa kansallisvaltiolta instituutiolle.

Oikeistopopulistien kansainväliseen politiikkaan liittyvä ajattelu edustaa sitä kautta hobbesilaista luonnontilaa, jossa valtiot kamppailevat selviytymisestä ja rajallisista resursseista. Tämä tekee kaikista valtioista toistensa potentiaalisia vihollisia. Ajattelusta löytyy yhtäläisyyksiä myös morgenthaulaiseen realismiin – etenkin sen kansallisvaltiokeskeisyyteen. Morgenthaulainen realismi on kuitenkin monin paikoin pragmaattisempaa. Se peräänkuuluttaa kansakunnan voiman maksimointia. Oikeistopopulisti kyllä puhuu kansallisesta edusta ja sen puolustamisesta. Kansallisen edun käsite on kuitenkin perimiltään hyvin ideologiasidonnainen, mutta samalla epämääräinen. Oikeistopopulisti ei määrittele

kansallista etua, vaan se esitetään ikään kuin yleisesti hyväksyttynä ja yksiselitteisenä käsitteenä, jokaisen tuntemana itsestäänselvyytenä. Logiikka on sama kuin kansan määrittelemättä jättämisessä. Määrittelyn sijaan oikeistopopulisti lähestyy kansan ja sen edun käsitteitä negaation kautta, eli identifioi sen, mikä ei kuulu niihin. Perlokuutio siis mahdollistaa sen, että jokainen kuuliija ymmärtää kansan ja sen edun omalla tavallaan. Kansallisen politiikan tasolla oikeistopopulisti esiintyy kansan edustajana ja haluaa vaalia sen suvereniteettia. Kansainvälisellä tasolla oikeistopopulisti siirtää suvereniteetin kansalta kansallisvaltiolle. Logiikka on kuitenkin sama kuin suljetussa kansallisen tason järjestelmässä: kansakunnan suvereniteettia täytyy suojata ja kasvattaa. Tämä määrittää oikeistopopulistin käsitystä kansallisesta edusta, eikä niinkään kansan edun tai voiman maksimoiminen, eli käytännössä vaikutusvallan ja vaurauden lisääminen.

Koska oikeistopopulisti pitää kansaa luonnollisena kokonaisuutena ja merkittävimpänä ihmiskuntaa jakavana yksikkönä, ei hän tunne vastuuta muista kansoista. Oikeistopopulisti toivoo yleisellä tasolla, että jokaisella kansalla olisi oma valtio, mutta ei koe velvollisuutta auttaa muita. Jokaisen kansan täytyy huolehtia itsestään. Toisin sanoen oikeistopopulisti ei hahmota ihmiskuntaa kokonaisuutena, vaan näkee sen kansoille alisteisena, kansakunnista muodostuvana joukkona. Kokonaisuus on sitä kautta oikeistopopulistille vain osiensa summa.

6.2.1. Miten oikeistopopulisti toimisi eri tilanteissa?

Edellä kuvatut ominaispiirteet on johdettu oikeistopopulistista puolueperhettä edustavan Laura Huhtasaaren presidentinvaalikampanjan pohjalta tehdystä diskurssianalyysistä. Oikeistopopulistin rekonstruoimiseksi käytän kolmea esimerkkiä siitä, miten oikeistopopulistinen poliitikko hahmottaa politiikan kansainvälisestä tasoa ja miten tämä ajattelu eri sektoreilla ilmenee.

Turvallisuuspolitiikan tai tarkemmin puolustuspolitiikan suhteen oikeistopopulisti näkee jokaisen olevan oman onnensa nojassa. Kukaan ei puolusta kansaa kuin se itse. Selviytymistä voi maksimoida yhteistyöllä, mutta täyttä turvatakuuta ei ole tarjolla missään. Yhteistyö on kuitenkin hyvä pitää tapauskohtaisena ja löyhänä. Yhteistyöhön kannattaa ryhtyä vain, jos siitä voi hyötyä. Näin ollen yhteistyön toimivuuden mahdollistaja on oma kansallinen intressi, ei niinkään yhteiset absoluuttiset hyödyt, kuten vaikka tietyn alueen kokonaisturvallisuuden kohottaminen. Liittoumiin oikeistopopulisti ei halua liittyä, sillä ne vähentävät liittoutumattomuutta ja puolueettomuutta, jotka taas ovat kansalliselle suvereniteetille keskeisiä arvoja. Turvallisuuden suhteen oikeistopopulisti pitää maailmaa anarkkisena. Tämä näkyy ennen muuta siinä, että hän ajattelee suurvaltojen ratkovan konflikteja.

Suurvallat vetävät turvallisuuspolitiikan isot linjat, joihin pienempien valtioiden tulee sopeutua. Turvallisuusjärjestys määrittyy oikeistopopulistisessa ajattelussa pohjimmiltaan sotilaallisen voiman ja kyvykkyyden mukaan. Toisin sanoen rakenne määrittää ja tasapainottaa anarkkista järjestelmää, kuten esimerkiksi Robert Powell (1991: 1309) kirjoittaa. Oikeistopopulistin käsitys turvallisuusjärjestyksestä johtaa väistämättä turvallisuusedilemmaan, eli valtioiden pyrkiessä parantamaan omaa turvallisuuden tasoaan, se heikentää muiden turvallisuutta (Jervis 1978: 169).

Oikeistopopulistin suurvaltakäsityksessä keskeistä on sotilaallinen voima. Suurvaltaa määriteltäessä sotilaallinen voima on siten merkittävämpää kuin taloudellinen kyvykkyys. Nykyinen maailma näyttäytyy oikeistopopulistille kolminapaisena, kuten Huhtasaari asian ilmaisi (ISTV 27.11.2017). Pienemmän valtion edustajalle on keskeistä pitäytyä suurvaltasuhteiden ulkopuolella. Suurvaltaa johtava oikeistopopulisti taas haluaa vahvistaa omaa valtaansa esimerkiksi taloudellisessa kilpailussa ja samalla heikentää muita, jotta maailmasta tulisi yksinapainen, kuten esimerkiksi Donald Trump on Yhdysvaltain presidenttinä menetellyt.

Kansainvälisissä sopimuksissa käsitys kansallisesta edusta on oikeistopopulistille keskeistä. Jos sopimus ei mukaile kansallista etua, siihen ei tule sitoutua. Tässäkin suhteessa oikeistopopulisti hahmottaa kansainvälistä politiikkaa anarkian kautta. Retorisella tasolla oikeistopopulisti saattaa peräänkuuluttaa sääntöjä ja niiden merkitystä, jos katsoo pystyvänsä hyötymään niistä. Olennaista sopimuksessa on hyöty. Oikeistopopulistille ei riitä Powellin (1991: 1303) hahmottelema absoluuttinen hyöty, vaan hän etsii suhteellista hyötyä, eli, toinen valtio tai muut valtiot eivät saa hyötyä siitä enempää kuin oikeistopopulistin oma valtio. Jos näin käy, on sopimuksesta irtauduttava tai yksinkertaisesti pitäydyttävä sen noudattamisesta. Oikeistopopulistille kansainväliset sopimukset sekä kansainvälinen yhteistyö laajemminkin on työkalu. Loppuen lopuksi oikeistopopulisti kuitenkin vaalii kansallista suvereniteettia enemmän kuin esimerkiksi taloudellisia tai poliittisia hyötyjä. Esimerkiksi ilmastopuolustus sopimusta oikeistopopulistin mukaan ei ole järkevää noudattaa, jos se ei palvele kansallista etua – etenkin jos kokee, että muiden maiden ilmastotoimet ovat kevyempiä. Vaikka oikeistopopulisti saattaisi pitää ilmastonmuutosta todellisena ja vakavana uhkana, ei hän ole valmis joustamaan oman kansakuntansa etujen suhteen.

Oikeistopopulisti voi kuitenkin kannattaa kansainvälisiä sopimuksia ja instituutioita, jos näistä on sille selvää suhteellista hyötyä, eikä niihin liity merkittävää poliittisen vallan siirtymistä pois kansallisvaltiolta. Esimerkiksi voisi nostaa maailmankauppajärjestö WTO:n, jota Huhtasaari kannattaa, koska sen avulla kauppapolitiikasta voi tehdä ”reilumpaa”, eikä pieni valtio ole yhtä haavoittuvainen

kuin sopimuksettomassa maailmassa. Yhtä lailla sopimuksista ja instituutioista voi olla hyötyä, jos haluaa heikentää toista valtiota, kuten Huhtasaari haluaa rajoittaa Kiinaa WTO:n avulla (ks. luku 5.5.1.). Oikeistopopulisti voi kannattaa kahdenvälisiä kauppasopimuksia, jos kokee, että sellaisen solmiminen edistää kansallista etua. Monenkeskisiin sopimuksiin liittymisen suhteen oikeistopopulisti on kuitenkin skeptisempi, koska nämä voivat viedä liikkumatilaa kansalliselta päätöksenteolta. Hyvä esimerkki tästä on Huhtasaaren penseä suhtautuminen Euroopan unioniin. EU-vastaisuus pohjaa loppuviimein kokemukseen kansallisen suvereniteetin vähentymisestä (ks. luku 5.1.)

Oikeistopopulistien näkemys politiikasta nollasummapelinä ilmenee erityisen selkeästi taloudessa. Oikeistopopulistille tämä tarkoittaa pyrkimystä taloudelliseen nationalismiin (O'Brien & Williams 2004: 14–16). Oikeistopopulisti haluaa valtion määrittävän ja ohjaavan markkinoita, jotta se voi myös suojella niitä. Käytännössä tämä tarkoittaa taloudellisen suvereniteetin ja riippumattomuuden lisäämistä. Taloudellista nationalismia toteuttavat valtiot pyrkivät maksimoimaan oman etunsa ja näiden etujen ristiriita tekee yhteistyöstä haastavaa, sillä yhteistyö on mahdollista vain, jos se on valtion intresseissä. Näin ollen myös talouskasvu perustuu valtioon, eikä markkinoihin (mt. 291–295).

Tästä johtuen oikeistopopulisti pitää globalisaatiota negatiivisena ilmiönä. Kauppasopimusten suhteen oikeistopopulisti kannattaa enemmän bilateraalista kuin multilateraalista kanssakäymistä, koska ajattelee kaupankäynnin olevan tällä tavoin kansallisesti hallittavampaa. Keskeistä on päästä itse määrittämään kanssakäymisen ehdot. Nollasummapeli pohjautuu siis viime kädessä oletukseen, jonka mukaan valtio on myös kauppapolitiikan paras ja osaavin toimija. Oman valtion ja sitä kautta kansalaisten asemaa täytyy siten suojella kilpailussa rajallisista resursseista. Tämän kaltainen kehitys on ollut nähtävissä etenkin Trumpin politiikassa, jonka on kuvattu pyrkivän kahdenvälisen ”diilien tekemiseen” (Yle 17.8.2017).

Trump on myös avoimesti kehumus epädemokraattisten maiden, kuten Turkin, Pohjois-Korean ja Venäjän johtajia. Vaikka oikeistopopulisti kannattaa demokratiaa, on muiden valtioiden sisäinen olemus hänelle epärelevanttia, jos näistä voi hyötyä. Tämä kuvastaa osaltaan realistista maailmankuvaa, jossa valtioita ei jaeta ”hyviin” ja ”pahoihin”, vaan niitä kohdellaan erikokoisten biljardipallojen tavoin pohjimmiltaan samanlaisina yksikköinä (Mearsheimer 1994: 48).

Oheiset eri sektoreita kuvaavat esimerkit voidaan yleistää hypoteesiksi, koska niistä ilmenee, miten oikeistopopulisti tiettyihin tilanteisiin suhtautuu ja miten hän niissä haluaisi menetellä. Hypoteesia taas pitäisi kyetä soveltamaan mihin tahansa maailman valtioon. Tämä vaatii kuitenkin problematisointia,

joka juontaa juurensa oikeistopopulistien kansakuntaa korostavaan ajatteluun. Ensinnäkin täytyy huomioida valtion koko, joka sanelee toimintaedellytyksiä. Jos kyseessä on suuri valtio, se voi toimia revisionistisemmin. Pienempi valtio taas joutuu olemaan pragmaattisempi, erityisesti turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä.

Toisekseen on huomattava geopolitiikan merkitys. Koska oikeistopopulisti uskoo kansakunnan olevan luonnollinen kokonaisuus, ovat nämä kansat tiettyyn maantieteelliseen lokaatioon sidottuja. Geopolitiikan luomat naapuruussuhteet ja lähialueen intressit muokkaavat yhtä lailla valtion toimijuutta. Esimerkiksi Suomen täytyy ottaa päätöksenteossaan huomioon itänaapurin sotilaallinen suurvalta Venäjä, jonka vihamielisyys täytyy minimoida, jotta oman selviytymisen voi maksimoida. Venäjä on yhtäältä myös tärkeä kauppakumppani ja siksi oikeistopopulisti vastustaa Venäjää vastaan suunnattuja talouspakotteita, koska ne rasittavat maiden välistä kaupankäyntiä ja ovat näin ollen oman kansallisen edun vastaisia. Niinpä oikeistopopulisti voi luopua tietyistä ideaaleista käytännön sitä vaatiessa.

Yhtä lailla geopolitiikka luo viholliskuvia ja ystävyyssuhteita. Vaikka oikeistopopulisti tuntee vastuuta vain omasta kansastaan, asemoi hän valtionsa osaksi tiettyä kulttuuripiiriä. Vastaavasti muiden kulttuurien tai kulttuuripiirien edustajat tarjoavat mahdollisuuksia viholliskuvien luomiseksi. Kaukainen valtio ja kulttuuri ei luo välitöntä uhkaa, joten sitä voi joko demonisoida tai jättää huomioimatta. Lähellä olevien suhteen oikeistopopulisti on kuitenkin varovainen. Erityisen selvästi asetelma ilmeni Huhtasaaren suurvaltapoliittisista näkemyksistä, joissa hän systemaattisesti kritisoi Kiinaa, asemoitui Yhdysvaltojen kumppaniksi ja oli varovainen arvostelemaan Venäjää (ks. luku 4.3.).

Juuri geopolitiittinen ulottuvuus luo mielenkiintoisen sisäisen ristiriidan oikeistopopulistiseen maailmankuvaan. Suomen Venäjä-suhde on tästä hyvä esimerkki. Suomi kärsii Venäjän vastaisista pakotteista taloudellisesti, mutta jos ne poistettaisiin, Krimin valtaus ja Itä-Ukrainan sota legitimoituisivat. Tämä heikentäisi väistämättä myös Suomen turvallisuustilannetta, sillä Venäjä pystyisi loukkaamaan toisen valtion suvereniteettia seuraukselta. Oheinen esimerkki kuvastaa myös toista oikeistopopulistien ajattelun sisäistä ristiriitaa. Vaikka suurvaltojen määrittämisessä sotilaallinen voima on taloudellista keskeisempi, preferoi oikeistopopulisti oman kansallisvaltion tasolla enemmän kansalaisten hyvinvointiin liittyvää taloutta kuin valtion ulkoista turvallisuutta.

Oheisten esimerkkien lisäksi on mielenkiintoista pohtia, miten tutkimuksen keskeisen käsitteen, oikeistopopulismin määrittelyn pohjana toimivan Cas Mudden (2007: 11–31) Populist Radical Right -

teorian kolme kulmakiveä – nativismi, auktoritaarisuus ja populismi – näkyvät kansainvälisellä tasolla. Nativismi ilmenee erityisen selvästi pyrkimyksenä vahvistaa ja vaalia kansallista suvereniteettia. Tarkemmin sanottuna nativismi ilmaisee oikeistopopulistin keskeisen lähtöoletuksen kansoista luonnollisina kokonaisuuksina ja sitä kautta pyrkimyksen suojella näitä. Auktoritaarisuus linkittyy kansainvälisellä tasolla vahvasti nativismiin, sillä oikeistopopulisti haluaa estää kulttuurien kohtaamisen jakamalla maailman eksklusiivisiin kansallisvaltioihin. Auktoritaarisuus ilmenee yhtä lailla myös suurvaltakäsityksessä, jota sotilaallinen voima ensi kädessä määrittää. Populismia taas on hankalampi määrittää, sillä se on enemmän kontekstisidonnaista poliittista tyyliä. Populismia voi kuitenkin ajatella ilmenevän muiden valtioiden, instituutioiden tai globalisaation demonisoina, kuten Huhtasaari teki presidentinvaalikampanjansa aikana puhuessaan EU:sta, Kiinasta ja globalismista (ks. luvut 5.1., 4.3.3 ja 4.1.). Kansainväliselle tasolle olennaisessa populistisessä narratiivissa on sitä kautta olennaista luoda vastakkainasettelu oikeistopopulistien mukaan hyvänä pitämän kansallisvaltion ja sitä heikentävien tahojen välille.

6.2.2. Minkälaiseksi kansainvälinen käytävä politiikka ja maailma muuttuisi, jos oikeistopopulistit pääsisivät määrittämään sitä?

Ensinnäkin on selvää, että kansainvälinen yhteistyö muuttuisi oikeistopopulistien johtamassa maailmassa huomattavasti hankalammaksi ja kalliimmaksi, jonka myötä se vähenisi ja myös kansainväliset instituutiot menettäisivät merkitystään. Kuten kielteinen suhtautuminen esimerkiksi Euroopan unioniin osoittaa, pitää oikeistopopulisti kansallista suvereniteettia liittoutumiseen liittyviä synergiaetuja merkittävämpänä. Oikeistopopulistit haluaisivat muuttaa maailmaa vähemmän keskinäisriippuvaisemmaksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että liittoutumista tulisi löyhempiä ja instituutioiden merkitys romuttuisi. Instituutiot olisivat oikeistopopulisteille ennemminkin foorumeita kansallisvaltioiden väliselle kanssakäymiselle, eivät niinkään tahoja, joiden avulla määritellään ja legitimoidaan kansainvälisen politiikan sisältöjä.

Instituutioiden heikkeneminen tarkoittaisi mitä luultavammin sitä, että myös kansainvälinen oikeus menettäisi merkityksensä. Kansainvälisen oikeuden noudattaminen jäisi valtioiden vastuulle, eikä sitä valvovia tahoja tai mekanismeja enää olisi. Esimerkiksi taloudellisia sanktioita ei enää asetettaisi oikeuden rikkomisen johdosta, koska ne saattaisivat heikentää myös sanktioiden asettajia. Jos sanktioita asetettaisiin, tapahtuisi tämä lähinnä maiden omien intressien pohjalta pyrkimyksenä

heikentää kilpailijaa. Sääntöpohjaisuus siis mitä luultavammin romahtaisi, koska paine sääntöjen noudattamiseen katoaisi. Kansainvälisestä politiikasta tulisi sitä kautta entistä anarkkisempaa.

Samalla maailmasta tulisi nykyistä voimakkaammin suurvaltojen johtama. Oikeistopopulistit uskovat, että suurvallat voivat sotilaallisen voimansa turvin ratkaista konflikteja, muille taas jää sivurooli.

Kenties merkittävin seuraus, joka kansallisten intressien ohjaamasta kansallisvaltioiden välisestä kanssakäymisestä syntyisi, olisi maailman muuttuminen entistä hajanaisemmaksi ja arvaamattommaksi. Kansainvälisen politiikan dynamiikka muuttuisi todennäköisesti Alexander Wendtin (1992: 407–410) kuvaamaan suuntaan, jossa yhdenkin valtion muuttuminen saalistajaksi (predator state) pakottaisi muut reagoimaan ja muuttamaan toimintaansa. Wendtin mukaan yksi aggressiivisesti toimiva saalistaja on voimakkaampi kuin sata pasifistia maailman anarkkisesta luonteesta johtuen. Jos kollektiivinen turvallisuusidentiteetti muiden valtioiden välillä on kuitenkin vahvempi, ei saalistajan luoma uhka ole niin merkittävä. Oikeistopopulistien johtamassa maailmassa tilanne olisi kuitenkin Wendtin kuvaaman toisen skenaarion mukainen, eli hobbesilaisen maailman maksimaalisen turvattomuuden tila, jossa valtioiden välinen luottamus on alhaista, mikä taas tekisi yhteistyöstä hankalaa. Näin ollen muut joutuisivat reagoimaan saalistajan toimintaan ja vastaamaan ”tuleen tulella”, kuten Wendt asian ilmaisee. Ei tietenkään ole varmaa, että joku valtio toimisi saalistajamaisesti, mutta juuri tämän kaltaisen rakenteen syntyminen tekisi oikeistopopulistien johtamasta maailmasta arvaamattoman.

Todennäköinen seuraus olisi myös se, että globaaleja ongelmia olisi hankala, ellei mahdoton ratkaista, koska kansainväliset sopimukset menettäisivät merkitystään, eikä uusia laajamittaisia sopimuksia enää syntyisi. Toki esimerkiksi ilmastonmuutoksen pysäyttäminen on jo nykyisellään osoittautunut erittäin haastavaksi. Oikeistopopulistisen politiikan myötä ilmastonmuutoksen ratkaiseminen kansainvälisellä tasolla olisi kuitenkin mahdotonta, koska oikeistopopulisti ei koe olevansa vastuussa planeetasta, eikä liittyisi sopimukseen, joka heikentäisi oman maan kilpailukykyä ja sitä kautta asemaa. Yhtä lailla esimerkiksi köyhyyden torjuminen jäisi valtioiden itsensä hoidettavaksi. Oikeistopopulistien johtamassa maailmassa kansallisvaltioiden johtajien velvollisuus ja vastuu rajoittuisi oman maan kansalaisiin. Niinpä esimerkiksi ihmisoikeuksien toteutumisen valvominen jäisi valtioiden vastuulle.

Olennainen ero nykyiseen sääntöpohjaiseen maailmanjärjestykseen tulisi myös oikeistopopulistien toisen keskeisen lähtöoletuksen, nollasummapelin kautta. Oikeistopopulisti ei usko laajamittaisen yhteistyön synergiaetuihin, sillä hän painottaa suhteellista hyötyä ja näkee kanssakäymisen

nollasummapelinä. Yhteistyötä tehtäessä toinen väistämättä voittaa ja toinen häviää. Tästäkin syystä yhteistyö vähenisi. Oikeistopopulisti haluaa punnita yhteistyötä tarkkaan omien etujen ja niiden asettumisen suhteessa muihin kanssa. Nollasummapelin taas voi liittää ajatukseen kansallisvaltioiden välisestä kilpailuasetelmasta. Valtiot kilpailevat rajallisista resursseista ja vaikutusvallasta.

Isojen kokonaisuuksien, kuten instituutioiden ja yhteistyön muuttumisen ohella on kiinnostavaa pohtia, miten nämä vaikuttaisivat käytännön tasolla. Yksi todennäköinen muutos olisi ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja demokratian heikkeneminen. Koska oikeistopopulisti keskittyy vain omaan maahansa, eikä halua puuttua muiden valtioiden sisäisiin asioihin, katoaisi kansainvälisen yhteisön paine näiden asioiden toteuttamiseksi. Ihmisoikeuksien toteuttaminen jäisi täysin valtion sisäiseksi asiaksi, eivätkä muut valtiot enää puuttuisi niiden loukkaamiseen, ellei se olisi näiden maiden omissa intresseissä. Interventiot voitaisiin perustella ihmisoikeusloukkauksiin puuttumisella, mutta sen todellinen intressi olisi pyrkimys rajoittaa ja sitä kautta heikentää kilpailijaa.

Eksklusiivisia ja tietyn kansakunnan muodostamia kansallisvaltioita tavoittelevat oikeistopopulistit vähentäisivät myös siirtolaisuutta merkittäväällä tavalla, sillä oikeistopopulisti pitää kulttuurien kohtaamista vaarallisena. Vapaa liikkuvuus valtioiden välillä poistuisi, jonka turvin valtiot voisivat valikoida, keitä he maahansa päästävät. Käytännössä tämä muuttaisi siirtolaisuutta intressipohjaiseen valikoimiseen. Valtioihin saisi muuttaa vain yksilöt, jotka toisivat hyötyjä esimerkiksi verotulojen kautta. Yhtä lailla myös turismi vähentyisi merkittävästi, sillä oikeistopopulisti haluaisi mitä luultavammin siirtyä ensisijaisesti viisumijärjestelmään, jotta valtio voisi kontrolloida, ketkä maahan pääsevät. Tämä tekisi matkailusta kalliimpaa, hitaampaa ja monimutkaisempaa.

Omien markkinoiden suojaaminen vahvemmallalla valtion kontrollilla sekä vähäisempi kansainvälinen yhteistyö rajaisivat väistämättä myös yritysten liikkumatilaa. Valtioista tulisi talouden keskeisiä yksiköitä, joihin myös talouskasvu olisi sidottu. Valtioiden rajojen yli liikkuva tavara joutuisi tulli- ja tariffimaksujen kohteeksi, mikä tarkoittaisi lopulta sitä, että yritykset joutuisivat toimimaan lähinnä valtioiden sisällä ja tavaroiden sekä elintarvikkeiden hinnat nousisivat reippaasti. Näin ollen talouskasvu kääntyisi jyrkkään laskuun. Samalla maailmasta tulisi entistä epätasa-arvoisempi, sillä kansalaisten määrä, osaaminen ja ostovoima, luonnonvarat sekä pääoma määrittäisivät valtioiden taloudellisia toimintaedellytyksiä vielä nykyistäkin voimakkaammin.

Erityisen kiinnostavaa on pohtia, miten oikeistopopulistien ilmastopolitiikka vaikuttaisi aikamme kohtalonkysymyksenä pidettyyn ilmastomuutokseen. Solidaarisuuden, yhteistyön ja luottamuksen

heikkeneminen tarkoittaisi väistämättä sitä, että ilmastonmuutosta ei kyettäisi ratkaisemaan globaalilla tasolla. Toisaalta kansainvälisen kaupan ja ihmisten rajat ylittävän liikkumisen merkittävä supistuminen vähentäisi hiilidioksidipäästöjä, koska logistiikan aiheuttamat päästöt eivät rasittaisi ilmakehää nykyiseen malliin. Tosin tämä ajaisi valtioita enenevissä määrin autarkiaan ja pakottaisi valtiot tuottamaan kuluttamansa ruoan, energian ja hyödykkeet itse, mikä taas nostaisi maiden päästöjä. Toisin sanoen kansainvälisestä kaupasta ja liikkumisesta syntyvät päästöt ehkä vähenisivät, mutta maan sisäiset todennäköisesti kasvaisivat. Oma lukunsa on myös energiapolitiikka. Kun rajat ylittävän energiajärjestelmän synergiaedut vähenisivät, saattaisivat maat panostaa enenevissä määrin halpoihin, mutta ympäristölle haitallisiin fossiilisiin energiantuotantomuotoihin. Oikeistopopulisti kuitenkin preferoisi viime kädessä oman maan taloudellisia intressejä päästövähennystavoitteiden edelle, kuten Huhtasaarikin kampanjansa aikana ilmaisi (Radio Helsinki 20.10.2017).

Oikeistopopulistien johtama maailma saattaisi ajautua Heikki Patomäen *The Economy of Global Security* -kirjassa kuvaamaan ensimmäistä maailmansotaa edeltäneeseen kehitykseen, jossa imperialismi ja teknologinen kehittyminen kasvattivat valtioiden välistä kilpailua, joka taas heikensi yhteistyötä ja kiihdytti muun muassa asevarustelua. Patomäen mukaan tämä johtui pitkälti sääntelemättömästä vapaamarkkinakapitalismista. 1800- ja 1900-lukujen taitteen maailmassa ei ollut juurikaan merkittäviä kansainvälisiä instituutioita tai sääntöjä (Patomäki 2007: 59–99). Vaikka aikakausi on nyt toinen, eivätkä oikeistopopulistit toivo sotaa, on kuvitteellisesta skenaariosta löydettävissä yhtäläisyyksiä etenkin heikkoihin tai jopa olemattomiin instituutioihin. Heikot instituutiot rapauttaisivat kansainvälisen politiikan sääntöpohjaisuutta, mikä ajaisi kansallisvaltioita entistä suurempaan keskinäiseen kilpailuun. Olennainen ero nykyhetkeen olisi se, että sääntöjä voisi rikkoa, koska kukaan ei valvo niiden toteutumista. Tämä taas vähentäisi valtioiden välistä luottamusta. Tavallaan maailmanjärjestys palautuisi Kenneth Waltzin (1979) oletukseen, jonka mukaan sotia syttyy, koska mikään ei estä niiden syntymistä. Ennalta ehkäiseviä tekijöitä olisi tässä tapauksessa huomattavasti nykyistä vähemmän.

Tiivistetysti voisikin todeta, että oikeistopopulistien johtama maailma jakautuisi selvärajaisiin eksklusiivisiin kansallisvaltioihin. Kansainvälisestä yhteistyöstä tulisi tapauskohtaista ja se tapahtuisi pienemmässä mittakaavassa. Valtiot hallitsisivat markkinoita, mikä jäädyyttäisi kansainvälistä kauppaa ja rahavirtojen liikkumista. Käytännössä tämä tekisi rajat ylittävistä kaupankäynnistä todella monimutkaista ja vaikeasti hallittavaa, sillä kaupan säännöt ja ehdot pitäisi neuvotella jokaisen kauppakumppanin kanssa erikseen. Oikeistopopulistien pyrkimys mahdollisimman suureen

omavaraisuusasteeseen tarkoittaisi myös pyrkimystä siirtää tuotantoa omaan maahan. Näin ollen tuotannon hajauttamisen synergiaedut katoaisivat, kun maat pyrkisivät tuottamaan itse omat ruokansa, energiansa ja kulutushyödykkeensä. Niinpä maailmasta tulisi väistämättä huomattavasti tehottomampi kuin se on nykyisellään.

Keskeisin muutos olisi myös globaalin solidaarisuuden ja vastuun katoaminen. Oikeistopopulisti katsoo olevansa vastuussa vain oman maansa alueella tapahtuvista asioista ja siellä asuvista kansalaisista. Samalla tämä tarkoittaisi eittämättä paluuta vanhaan kansallisvaltiokeskeisempään maailmaan. Oikeistopopulistien maailma olisi siis hyvin anarkkinen, pitkälti hobbesilaista luonnontilaa mukaileva areena, jossa suvereenit kansallisvaltiot kilpailevat keskenään. Ennen kaikkea oikeistopopulistien johtama maailma olisi arvaamaton ja vaikeasti ennakoitava, sillä kaikki perustuisi kansakuntien muodostamien poliittisten yksiköiden lyhyen tähtäimen intresseihin, ilman että näillä yksiköillä olisi suurempaa luottamusta keskenään tai edes tarvetta rakentaa sellaista.

7. PÄÄTELMÄT

Tutkielman pohjalta tehdyt päätelmät on jaettu neljään osaan. Ensiksi tutkimustuloksia käydään tiiviisti läpi, jonka jälkeen tehdään johtopäätöksiä Huhtasaaren presidentinvaalikampanjaan pohjautuneesta analyysistä. Tämän jälkeen esiin nostetaan muutamia sivuhuomioita ja pohditaan lopuksi rekonstruktiota menetelmänä.

Edellisessä luvussa rakentamani rekonstruktio vastasi tutkimuskysymyksiin. Tiivistetysti voisi todeta, että oikeistopopulistien johtama maailma olisi arvaamaton, lyhytjännitteinen ja vaikeasti ennakoitava. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että kansainväliset instituutiot, sopimukset ja oikeus menettäisivät merkitystään eksklusiivisten kansallisvaltioiden muodostamassa maailmassa, jossa yhteistyö olisi vähäisempää ja hankalampaa. Loppuviimein tämä juontaa juurensa ontologisiin lähtöoletuksiin, joiden kautta oikeistopopulisti kansainvälistä politiikkaa hahmottaa. Kansojen näkeminen luonnollisina kokonaisuuksina tekee kansallisesta suvereniteetista ja sen vahvistamisesta ulkopolitiikan keskeisimmän arvon. Tämä taas ajaa valtioita autarkiaan ja liittoutumattomuuteen sekä lopulta valtioiden välisen keskinäisriippuvuuden vähenemiseen. Toisena lähtöoletuksena ilmenevä kanssakäymisen näkeminen nollasummapelinä taas tekee yhteistyöstä haastavaa ja vähentää osaltaan valtioiden välistä luottamusta.

Oikeistopopulistien johtama maailma on tietysti utopiaa. Näin on jo ihan siitä syystä, että oikeistopopulismi on sidottu pitkälti demokraattisiin järjestelmiin. Samalla on epätodennäköistä, että he nousisivat valtaan kaikissa demokraattisissa maissa ja pystyisivät vieläpä syrjäyttämään demokraattiset instituutiot ja sitä kautta itsevaltaisesti määrittelemään kunkin maan ulkopolitiikan ja kansainvälisten suhteiden sisällön. Vaikka rekonstruktiossa luotu oikeistopopulistien johtama maailmanjärjestys on helppo kuvitella, niin se tuskin tulee sellaisenaan toteutumaan. Rekonstruktiossa mallinnettu karikatyyri ja sen kuvitteellisista toimista johdetut itseään ruokkivat prosessit ovat kuitenkin jo jossain määrin nähtävissä oikeistopopulistien noustua valtaan muun muassa Yhdysvalloissa, Brasiliassa ja Unkarissa. Esimerkiksi Donald Trumpin ulkopolitiikka on pyrkinyt horjuttamaan kansainvälisen politiikan sääntöpohjaisuutta ja sitä kautta instituutioita sekä painottanut samalla kahdenvälisiä sopimuksia. Samalla maailman turvallisuuspoliittinen tilanne on kiristynyt, kuten Huhtasaarikin kampanjansa aikana ilmaisi. Unkarin pääministeri Viktor Orbanin rajat kiinni -politiikan on kuvattu ajaneen Dublin-järjestelmän kriisiin ja sitä kautta heikentäneen sopimusta merkittävästi. Molemmat

esimerkit siis osaltaan heijastelevat rekonstruktiossa pääteltyä kehitystä. Näiden asioiden täsmällinen todentaminen tosin vaatisi omat tutkimukset.

Kansainvälisen politiikan dynamiikan muutosta voi pohtia erityisesti Wendtin (1992: 407–410) saalistaja-analogian kautta. Jos joku valtio muuttaa käyttäytymistään merkittävästi ja pyrkii heikentämään sääntöpohjaisuutta ja instituutioita, muiden yhteistyö joko tiivistyy tai sitten ne joutuvat muuttamaan omaa toimintaansa saalistajan mukaan. Sama logiikka toimii tietyllä tapaa myös valtioiden sisällä, kuten oikeistopopulismin määrittelyluvussa kuvattiin: muut puolueet joko tiivistävät yhteistyötään tai omaksuvat oikeistopopulistien ajamia teemoja ja asemoituvat lähemmäs niitä. Kansainvälisellä tasolla asetelma on sinällään eri, että valtion koko ja voima – sekä sotilaallinen että taloudellinen – määrittävät käyttäytymisen muuttumisen muille tuomia haasteita.

Vaikka tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ei ollut tutkia juuri Laura Huhtasaarta, on hänen presidentinvaalikampanjansa aikaisiin ulostuloihin pohjautuvasta diskurssianalyysistä erotettavissa muutamia johtopäätöksiä. Ensinnäkin on keskeistä identifioida Huhtasaaren puheiden kohde ja niiden taustalla olleet oletetut intentiot. Vaaleissa kommunikaation kohde on luonnollisesti äänioikeutetut, joilta pyrittiin saamaan ääniä. Vaalivoiton sijaan Huhtasaaren perimmäinen intentio vaikuttaisi kuitenkin olleen puolueen asemoiminen keväällä 2019 käytyjä eduskuntavaaleja silmällä pitäen. Tämä ilmeni erityisesti ehdokkaan painotuksissa. Huhtasaari puhui paljon EU:sta, maahanmuutosta ja kansallisvaltion suojelemisesta. Näissä puheenvuoroissa oli vahvan ideologinen sävy, joka pohjasi ennen kaikkea kansojen pitämiseen luonnollisina kokonaisuuksina ja sitä kautta nativismiin. Vastaavasti turvallisuuspolitiikan suhteen Huhtasaaren lausunnot edustivat tapauskohtaista pragmaattisuutta. Talous- ja ilmastopolitiikassa taas oli paljon epäjohdonmukaisuuksia. On toki huomioitava, että jokaisella ehdokkaalla on omat painotuksensa. Ottaen kuitenkin huomioon, että perussuomalaisten johto oli muuttunut kesäkuun 2017 puoluekokouksessa merkittävästi ja sen myötä eduskuntaryhmä hajosi vain muutama kuukausi ennen presidentinvaalikampanjan alkua, on tulkinta Huhtasaaren kampanjasta nimenomaan puoluetta uudelleenasemoivana perusteltu. Huhtasaaren puheet olivat siis suunnattu ensisijaisesti puolueen äänestäjille ja linjamuutosten johdosta potentiaalisille äänestäjille.

Keskeinen huomio Huhtasaaren sanomisista kansainvälisen politiikan tasolla oli se, kuinka hän esitti itsensä ja muut ”kansallismielisiksi” kuvaamansa toimijat ainoana vastavoimana nykyiselle järjestelmälle ja kehitykselle myös kansainvälisellä tasolla. Erityisen selvästi tämä ilmeni hänen luomana vastakkainasetteluna kansallisvaltion ja niiden olemassa oloa uhkaavien globalisaation ja

federalismin välillä. EU:n integraation Huhtasaari väitti johtavan väistämättä liittovaltion syntymiseen. Globalisaation – tai globalismin kuten Huhtasaari itse asian ilmaisi – hän väitti johtavan korporatismiin ja sitä kautta markkinoiden hallintaan valtiosta ja lopulta kansallisvaltioiden romuttumiseen. Juuri kyseisen retoriikan pohjana toimiva vastakkainasettelu ilmentää Cas Mudden Populist Radical Right -teorian populismia. Olennaista tässä diskurssissa on se, kuinka Huhtasaari puhuu juuri kansallisvaltioiden romuttumisesta, kun joku toinen saattaisi kuvailla niiden muuttavan muotoaan. Tämä taas kytkeytyy hänen tietynlaiseen muutoksen pelkoon ja haikailuun takaisin 1980-luvulle, jolloin maailma ei ollut niin keskinäisriippuvainen.

Peilattaessa Huhtasaaren voimakasta globalisaatio- ja EU-kritiikkiä ulkopolitiikan painotuksiin, mielenkiintoista on myös se, ettei Huhtasaari ollut erityisen huolissaan Suomen ulkoiseen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Hän ei siis pelkää, että jokin toinen maa ottaisi Suomelta suvereniteetin pois, vaan ennemminkin pelkää ylikansallisen eliitin anastavan sen. Huhtasaaren mukaan näin on toki jo EU:n toimesta käynyt, vaikka Suomi aikanaan kansanäänestyksen selvän enemmistön nojalla unioniin liittyi. Se tosin on toinen keskustelu, onko suvereniteetti menetetty Brysseliin tai missä määrin näin on käynyt.

Ehkäpä olennaisin huomio Huhtasaaren puheista oli se, kuinka hän pitäytyy kansallisvaltion positiossa. Hän arvioi kaikkia kansainvälisen politiikan kysymyksiä kansallisesta positioista, eikä ota missään kohtaa kansainvälistä perspektiiviä, ellei siitä Suomelle hyötyä, kuten esimerkiksi kauppapolitiikan sääntöihin liittyvissä kysymyksissä. Erityisen selkeästi tämä näkyi ilmastopolitiikkaan liittyvissä puheenvuoroissa, joissa Huhtasaari teki selväksi, että pitää Suomen teollisuutta päästövähennystavoitteita tärkeämpänä. Perspektiivi on olennainen etenkin siitä näkökulmasta, että Huhtasaari hahmottaa myös ilmastopolitiikkaa ja sitä kautta päästövähennyksiä kansallisvaltioiden välisenä nollasummapelinä. Tämä on siinä määrin ongelmallista, että vaikka valtioilla on keskeinen rooli ilmastotoimia implementoivina tahoina, maapallon ilmasto on kuitenkin yksi ja sama, eikä se tunne kansallisvaltioiden rajoja.

Mudden PRR-teoriasta taas voi todeta, että sen kulmakivet ovat sovellettavissa myös kansainväliselle tasolle. Tiivistetysti voisi todeta, että Huhtasaaren kampanjassa pyrkimys suojella ja vahvistaa kansallisvaltiota ilmaisivat sekä nativismia että auktoritaarisuutta. Näitä hän taas ilmaisi populistisesti luomalla vastakkainasetteluja kansallisvaltion ja muiden kansainvälisen politiikan toimijoiden välille.

Julkisessa keskustelussa oikeistopopulisteihin liitetään usein ajatus sisäänpäin kääntymisestä ja käpertymisestä. Tutkielman perusteella, tämä näkemys on kuitenkin osin harhaanjohtava. Huhtasaari haluaa vahvempia kansallisvaltioita, joka tarkoittaisi väistämättä liittoutumisen ja yhteistyön vähentymistä, mutta käpertymiseksi tai muusta maailmasta eristäytymiseksi sitä ei voi kutsua. Ennemmin kannattaisi puhua pyrkimyksestä muuttaa yhteistyön ja yllirajaisen kanssakäymisen muotoa multilateraalisesta bilateraalseen. Instituutiot olisivat ennemminkin foorumeita, joissa kansallisvaltiot voivat tehdä yhteistyötä. Toisin sanoen Huhtasaari haluaisi maailman, jossa olisi vähemmän keskinäisriippuvuutta. Tämä taas pohjautuu nollasummapeliin ja ajatukseen, jonka mukaan instituutiot vievät valtaa kansallisvaltioilta ja sitä kautta heikentävät niitä. Toki on huomautettava, että tämä on analyysiin pohjautuvaa tulkintaa, eikä Huhtasaari missään vaiheessa siirtynyt puheissaan näin laajalle tasolle.

Pohtiessa oikeistopopulismia suhteessa kansainvälisen politiikan substanssiteorioihin on sekä Huhtasaaren että rekonstruktiossa luodun karikatyyrin ajattelu lähimpänä morgenthaulaista realismia. Tämän voi päätellä siitä, että oikeistopopulistit ovat Morgenthaun tapaan kansallisvaltiokeskeisiä, mikä ilmenee etenkin egoismina. Merkittävä ero syntyy kuitenkin suhteessa voimapolitiikkaan. Morgenthau painottaa kansallisen voiman kasvattamista, kun taas oikeistopopulistille kansallisen suvereniteetin vaaliminen on keskeinen ulkopoliittikkaa määrittävä arvo. Nämä voivat tarkoittaa samaa asiaa, jos puhutaan puolustavista eduista ja sitä kautta status quon ylläpitämisestä.

Puhe kansallisesta edusta on myös liitettävissä Morgenthaun ajatuksiin. Oikeistopopulistista ajattelua ei kuitenkaan voi kuvailla samalla tapaa revisionistiseksi, vaan he pyrkivät pikemminkin puolustamaan kansallisvaltiota. Oikeistopopulistien skeptinen suhtautuminen kansainväliseen yhteistyöhön pohjaa pitkälti kansallisen suvereniteetin vaalimiseen, mutta myös ajatukseen kansainvälisen politiikan anarkkisuudesta. Olennainen ero waltzilaiseen rakenteelliseen realismiin on kuitenkin se, että oikeistopopulistit eivät suoranaisesti hahmota kansainvälistä politiikkaa rakenteen kautta, vaan pitävät maailmaa kansojen ja sitä kautta kansallisvaltioiden muodostamana osiensa summana. Juuri tästä syystä oikeistopopulistisen ajattelun tarkastelu tietyn teorian kautta voi olla harhaanjohtavaa.

Substanssiteoriat auttavat jäsentämään oikeistopopulistista ajattelua kansainvälisestä politiikasta, mutta eivät yksistään pysty selittämään sitä. Kokonaisuuden näkökulmasta rakentamani karikatyyri on lähimpänä klassista geopolitiikkaa, joka painottaa maantieteen luomia elinolosuhteita ja niiden merkitystä kansakuntien erilaisuudelle. Toimintaa taas voi selittää sosiaalipsykologisilla aspekteilla,

sillä pelko eksistentiaalisten tarpeiden, kuten identiteetin ja turvallisuuden täyttämättömyydestä ohjasivat Huhtasaaren näkemyksiä.

Tutkimuksen pohjalta nousi myös muutamia sivuhuomioita. Oikeistopopulisteille keskeinen maahanmuuttopolitiikkaa on ensisijaisesti sisäpoliittinen kysymys, eikä ollut sitä kautta tutkimuksen keskiössä. Keskeinen ontologinen lähtöoletus kansoista luonnollisina kokonaisuuksina heijastelee kuitenkin vahvasti maahanmuuttovastaisuuteen ja selittää sitä kautta ksenofobiana ilmenevää oikeistopopulistien puolueiden voimakasta islamin vastustusta. Ajatus kansojen luonnollisuudesta johtaa väistämättä näkemykseen, jonka mukaan tiettyjen kansojen ja kulttuurien edustajat ovat tietynlaisia, mikä legitimoii oikeistopopulisteille heidän poliittisten mielipiteiden oikeutuksen.

Toinen sivuhuomio liittyy suomalaiseen mediaan ja siihen, miten media kehystää ulkopoliitiikkaa. Vaaleissa medialla on keskeinen rooli, sillä se järjestää vaalitentit ja määrittelee sitä kautta vaalien agendoja. Vaalitenteissä ulkopoliitiikkaa lähestyttiin suurelta osin niin sanottujen kovien turvallisuuspolitiikan aiheiden kautta. Etenkin Venäjä ja Nato hallitsivat keskustelua. Vastaavasti talous- ja ilmastopolitiikka sekä niihin liittyvät globaalit ongelmat jäivät huomattavasti vähemmälle huomiolle. Tietyissä mielessä tämä on ymmärrettävää, sillä presidentti on samalla puolustusvoimain ylipäällikkö. Kun ulkopoliitiikkaa kuitenkin kehystettiin lähinnä turvallisuuden kautta ja sen sisällä vieläpä spekuloiden hyvin epätodennäköisiä skenaarioita esimerkiksi Venäjän vihamielisyyksistä, rakentaa media ulkopoliitiikasta turhan yksiulotteisen kuvan. Samalla kuva jää kansallisvaltiokeskeiseksi, mikä taas vaikeuttaa globaalien ongelmien ja kehityskulkujen hahmottamista. Tämän kaltainen asetelma myös mahdollistaa sen, että oikeistopopulistien ei tarvitse astua ulos kansallisesta positiosta.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen tekeminen oli työläs prosessi, joka johtui ennen kaikkea kunnianhimoisesta tutkimuskysymyksestä ja siihen liittyvistä metodologisista valinnoista. Diskurssianalyysi oli luonteva valinta puheiden tulkintaan. Rekonstruktio taas toimi hyvin tutkimusongelman ratkaisemiseksi, sillä sen avulla kykenin rakentamaan koherentin karikatyyrin oikeistopopulistista kansainvälisen politiikan toimijana. Koherentilla karikatyyrillä tarkoitan kattavaa oikeistopopulistisen ajattelun rekonstruointia, jonka heijastumisesta voidaan ontologisia lähtöoletuksia seuraamalla tehdä perusteltuja tulkintoja. Karikatyyrin pohjalta ei kuitenkaan voi väittää, että näin tulisi varmasti tapahtumaan.

Menetelmänä rekonstruktio on kuitenkin työläs, sillä toimiakseen rekonstruktio tarvitsee tuekseen huolellisen analyysin, jonka pohjalta määritellyistä ontologisista lähtöoletuksista voi tehdä perusteltuja tulkintoja siitä, minkälaiseen ajatteluun ja sitä kautta toimintaan nämä lähtöoletukset johtaisivat sekä lopulta, mitä näistä ajatuksista ja toimista voisi seurata. Toisin sanoen menetelmänä rekonstruktio ei toimi yksinään, mutta sen avulla tutkimusta voi viedä pidemmälle. Vastaavasti pelkän diskurssianalyysin pohjalta olisi voinut lähinnä todeta, minkälaisia merkityksiä juuri Huhtasaari muodostaa kansainvälisestä politiikasta.

Suurin rekonstruktion tutkimukselleni tuoma lisäarvo oli sitä kautta koherentin karikatyyrin mahdollistaminen. Huhtasaari esitti kampanjassaan paljon vaatimuksia, mutta tarjoili vähän toimia tai konkreettisia tavoitteita. Kampanjan aikaisissa puheissa ilmeni myös jonkin verran epäjohtonmukaisuuksia ja keskenään ristikkäisiä lausuntoja, esimerkiksi vallan jakamisen ja keskittämisen tai EU:n olemuksen suhteen. Huhtasaaren rekonstruoimalla tutkimusongelman ratkaiseminen olisi siten ollut äärimmäisen haastavaa. Huhtasaari kuitenkin tarjosi lähtöoletukset, joista rekonstruktio menetelmän avulla saatiin rakennettua koherentti karikatyyri, joka ilmaisi oikeistopopulistin käsityksiä ja näkemyksiä politiikan kansainvälisestä tasosta.

Vaikka rekonstruktio toimi mielestäni hyvin, on menetelmässä myös epistemologinen ongelmansa – ainakin, kun sen muodostaa yhden henkilön ajatusten pohjalta. Otanta oli varsin pieni, etenkin suhteessa laajoihin hypoteettisiin tulkintoihin ja oletuksiin. Huomionarvoista on kuitenkin se, että diskurssianalyysin pohjalta määritellyt keskeiset ontologiset lähtöoletukset, eli näkeminen kansat luonnollisina kokonaisuuksina ja kanssakäymisen nollasummapelinä pohjaavat Mudden PRR-teorian keskeisimpään kyseistä viiteryhmää määrittävään avainkäsitteeseen, nativismiin. Näin ollen ei ole syytä epäillä, että jonkun toisen oikeistopopulistin kansainvälispoliittista ajattelua määrittävät lähtöoletukset olisivat olennaisesti erilaisia. Olennaista juuri epistemologisen ongelman ratkaisemisen kannalta on se, että tutkimuksessa ei rekonstruoitu Huhtasaarta, vaan henkilö kuten hän. Jos induktiiviset johtopäätökset olisi tehty vain Huhtasaaresta, olisi ongelma ollut ilmeinen.

Jos pohtii menetelmän laajempaa soveltuvuutta, voi sitä nähdäkseni hyödyntää myös muillakin tavoilla. Se soveltuisi yhtäältä esimerkiksi tietyn sektorin tutkimiseen. Tässä tapauksessa rekonstruktio edeltävään analyysiin voisi ottaa useamman toimijan tutkittavan viiteryhmän sisältä, jolloin ajattelua ohjaavat ontologiset lähtöoletukset tulisi identifioitua kattavammin. Rekonstruktio voi soveltaa tietyin ehdoin myös vertailevaan tutkimukseen. Tietyn viiteryhmän sisäiseen vertailevaan tutkimukseen menetelmä ei sovellu, mutta jos halutaan vertailla eri viiteryhmiä, onnistuu tämä rakentamalla

molemmista rekonstruktioita. Esimerkiksi voisi nostaa vaikkapa vihreän ja oikeistopopulistisen puolueperheen vertailun ilmastopolitiikassa.

Loppukaneettina voisikin todeta, että tämä pro gradu -tutkielma osoittaa, miten kansainväliseen politiikkaan liittyvää ajattelua voi tietyn viiteryhmän puitteissa tulkita ja mitä näistä tulkinnoista voi päätellä. Tässä tapauksessa tutkimustulos on se, että oikeistopopulistin ajattelua ohjaa pyrkimys suojella kansoja ja niiden muodostamien kansallisvaltioiden suvereniteettia nollasummapelin omaisessa kilpailussa. Tämä johtaisi todennäköisesti luottamuksen ja yhteistyön vähenemiseen kansainvälisellä tasolla sekä sitä kautta maailman muuttumiseen entistä arvaamattommaksi ja lyhytjännitteisemmäksi.

Oikeistopopulistien – ennen kaikkea Donald Trumpin – on kuvailtu jo osaltaan muuttaneen kansainvälisen politiikan dynamiikkaa. Jatkotutkimuksena olisikin kiintoisaa tutkia, miten rekonstruktiossa kuvatut oikeistopopulistisesta politiikasta syntyvät itseään ruokkivat prosessit ilmenevät nykymaailmassa.

LÄHTEET

Lehdistölähteet

Aamulehti (28.7.2017), Minna Ala-Heikkilä. *"Timo Soini Aamulehden haastattelussa:*

'Perussuomalaiset on nyt ihmisvastainen puolue'", Saatavissa

<<https://www.aamulehti.fi/kotimaa/timo-soini-perussuomalaiset-on-nyt-ihmisvastainen-puolue-200287832/>> Luettu 15.10.2017.

Apu (15.1.2018). *"Haastattelussa presidenttiehdokas Laura Huhtasaari (ps)"*, Saatavissa

<<https://www.apu.fi/artikkelit/haastattelussa-presidenttiehdokas-laura-huhtasaari-ps>> Luettu: 19.4.2018.

Bloomberg (11.12.2017), Andre Tartat. *"How the Populist Right Is Redrawing the Map of*

Europe", Saatavissa <<https://www.bloomberg.com/graphics/2017-europe-populist-right/>> Luettu: 13.12.2017.

CNN (26.6.2018), Saba Hamedy. *"Everything you need to know about the travel ban: A*

timeline", Saatavissa <<https://edition.cnn.com/2018/06/26/politics/timeline-travel-ban/index.html>> Luettu: 18.6.2019.

Foreign Affairs (1.9.2014), John J. Mearsheimer. *"Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault: The*

Liberal Delusions That Provoked Putin", Saatavissa <<https://www.jstor.org/stable/24483306>> Luettu 9.3.2019.

Helsingin Sanomat (17.12.2015), Kaisa Hakkarainen. *"Kansanedustaja Laura Huhtasaari:*

Ihmisoikeudet eivät kuulu kaikille", Saatavissa <<https://www.hs.fi/ilta/art-2000002873399.html>> Luettu: 18.4.2019.

Helsingin Sanomat (15.10.2017), Heikki Aittokoski. *"Kansainvälinen tutkija tietää, mistä populismi*

kumpuaa ja varoittaa nyt perussuomalaisten kehityksestä: "Yhä selvemmin radikaalioikeiston puolue"", Saatavissa <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005409340.html>> Luettu: 16.10.2017.

Helsingin Sanomat (17.10.2017), Antero Eerola. *"Oikeistopopulistit eivät haasta todellista eliittiä vaan*

hyökkäävät vihervasemmistolaisten ja suvakkien kimppuun", Saatavissa

<<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005410966.html>> Luettu: 18.10.2018.

Helsingin Sanomat (29.12.2017), Paavo Teittinen. *"Laura Huhtasaari syyttää EU:ta terrorismin uhan kasvusta ja arvostelee presidentti Niinistön kommentteja vihapuheesta"*, Saatavissa

<<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005507055.html>> Luetu: 18.4.2018.

Helsingin Sanomat (30.12.2017), Paavo Teittinen. *"Laura Huhtasaari on 'normaalia' Suomea kaipaava kiihkeä konservatiivi, joka veisi ulkopoliitiikan tiukasti Sveitsin linjalle"*, Saatavissa

<<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005507130.html>> Luetu: 3.1.2018.

Helsingin Sanomat (2.5.2018), Paavo Teittinen and Minna Nalbantoglu. *"Eläkkeiden korotuksia luvannut Sdp:n Rinne vastaa Sipilän ja Orpon arvosteluun: 'Taitaa omatunto kaihtaa'"*, Saatavissa

<<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005564452.html>> Luetu: 2.5.2018.

Helsingin Sanomat (9.5.2019), Petja Pelli. *"Ruotsidemokraattien johtaja Åkesson: Toivon, että perussuomalaiset ottavat järjen käteen"*, Saatavissa <[https://www.hs.fi/ulkomaat/art-](https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006098815.html)

[2000006098815.html](https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006098815.html)> Luetu: 18.6.2019.

Helsingin Sanomat (29.8.2019), Anton Rinta-Jouppi. *"Jussi Halla-aho vaatii Suomeen lähes 6 000:ta poliisia lisää, Sdp:n Viitanen: 'Härskiä sumutusta'"*. Saatavissa <[https://www.hs.fi/politiikka/art-](https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006220335.html)

[2000006220335.html](https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006220335.html)> Luetu 19.9.2019.

Iltalehti (1.1.2019), Kia Kilpeläinen. *"Suoraa puhetta maahanmuutosta ja ääriliikkeistä: Lue presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuhe sanasta sanaan"*, Saatavissa

<<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/e2891e31-1055-475d-aa97-b9efb594e239>> Luetu: 3.1.2019.

Iltalehti (17.4.2019), Kia Kilpeläinen. *"Viisi rikoksesta tuomittua nousi eduskuntaan"*, Saatavissa

<<https://www.iltalehti.fi/eduskuntavaalit-2019/a/fba7c8ba-e4a6-4fc8-8e1e-30b8d9509590>> Luetu: 18.7.2019.

Ilta-Sanomat (9.5.2019), Teemu Kuusijoensuu. *"Halla-aho vastaa ruotsidemokraattien Åkessonin kritiikkiin – 'Ratkaisumme ei riipu ruotsalaisista'"*, Saatavissa <[https://www.is.fi/politiikka/art-](https://www.is.fi/politiikka/art-2000006099428.html)

[2000006099428.html](https://www.is.fi/politiikka/art-2000006099428.html)> Luetu: 18.6.2019.

Jylkkäri (10.1.2018), Valtteri Parikka. *"Rajat kiinni ja Suomi takaisin – Luokanopettaja Laura Huhtasaaresta tuli tasavallan kiistellyin presidenttiehdokas"*, Saatavissa

<<https://www.jylkkari.fi/2018/01/rajat-kiinni-ja-suomi-takaisin-luokanopettaja-laura-huhtasaaresta-tuli-tasavallan-kiistellyin-presidenttiehdokas/>> Luetu: 12.4.2018.

Kauppalehti (19.12.2017), Kyosti Jurvelin. *"Huhtasaari ilmastopimuksesta: Yritysten pitäisi itse siivota sotkunsaa"*, Saatavissa <<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/huhtasaari-ilmastopimuksesta-yritysten-pitaisi-itse-siivota-sotkunsaa/2ba014f1-7ccc-38b2-ab4c-b7ea9369b83c>> Luettu: 13.4.2018.

Keskisuomalainen (19.11.2017), Mimma Lehtovaara. *"Kansainväliset sopimukset saivat kyytiä, jos Laura Huhtasaari saisi päättää"*, Saatavissa <<https://www.ksml.fi/kotimaa/Kansainvaliset-sopimukset-saivat-kyytia-jos-Laura-Huhtasaari-saisi-paattaa/1071269>> Luettu: 25.1.2018.

NPR (20.1.2017), NPR. *"President Trump's Inaugural Address, Annotated"*, Saatavissa <<https://www.npr.org/2017/01/20/510629447/watch-live-president-trumps-inauguration-ceremony?t=1565161974403&t=1565343767832>> Luettu: 18.6.2019.

Kymen Sanomat (17.1.2018), Antti-Jussi Larvio. *"Laura Huhtasaari: On tiedettävä keitä Suomessa oleskelee"*, Saatavissa <<https://kymensanomat.fi/uutiset/lahella/0ba53aeb-820a-45f5-89dc-7a23aab124d8>> Luettu: 16.5.2018.

Satakunnan Kansa (23.1.2018), Sakari Muurinen. *"Huhtasaaren väite ihmisoikeuksien sitomisesta kansallisvaltion on tarua"*, Saatavissa <<https://www.satakunnankansa.fi/a/200686637>> Luettu: 18.4.2019.

Satakunnan Kansa (29.1.2018), Juha Ståhle. *"Laura Huhtasaari haukkuu median"*, Saatavissa <<https://www.satakunnankansa.fi/satakunta/nyt-puhuu-laura-huhtasaari-mua-ammuttiin-revolverilla-200704189>> Luettu: 14.3.2018.

Suomen Sotilas (9.11.2017), Pekka Virkki. *"Laura Huhtasaari: Ottawan sopimuksesta on irtauduttava"*, Saatavissa <<http://www.suomensotilas.fi/laura-huhtasaari-ottawan-sopimuksesta-on-irtauduttava/>> Luettu: 15.1.2018.

Talouselämä (19.12.2017), Matti Virtanen. *"Huhtasaari ihmettelee tiedusteluvoimaa: 'Kremlin asiallako tässä ollaan?'"*, Saatavissa <<https://www.talouselama.fi/uutiset/huhtasaari-ihmettelee-tiedusteluvoimaa-kremlin-asiallako-tassa-ollaan/5d10cefa-e7b6-3b2d-bfdf-efe63575baa1>> Luettu: 23.3.2018.

The Globalist (15.4.2002), Joseph Nye. *"Globalism Versus Globalization"*. Saatavissa <<https://www.theglobalist.com/globalism-versus-globalization/>> Luettu: 18.5.2019.

Uusi Suomi (19.12.2017), Markku Huusko. *"Presidenttiehdokas Huhtasaari Natosta eri mieltä kuin pomonsa Halla-aho"*, Saatavissa <<https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/237664-presidenttiehdokas-laura-huhtasaari-natosta-eri-mieltä-kuin-pomonsa-jussi-halla-aho>> Luettu: 15.4.2018.

Yleisradio (18.6.2015), Mikko Kuusisalo. *"Donald Trump aloitti kampanjansa haukkumalla lähes kaikki"*, Saatavissa <<https://yle.fi/uutiset/3-8088716>> Luettu: 18.6.2019.

Yleisradio (1.6.2017), Sari Taussi. *"Yhdysvaltojen lähtö Pariisiin ilmastopöytäkirjasta varmistui – Trump kertoi kantansa Valkoisessa talossa"*, Saatavissa <<https://yle.fi/uutiset/3-9644972>> Luettu: 28.5.2019.

Yleisradio (4.8.2017), Jussi Virkkunen. *"Perussuomalaisten presidenttiehdokkaaksi esitetään Laura Huhtasaarta"*, Saatavissa <<https://yle.fi/uutiset/3-9757714>> Luettu: 3.5.2018.

Yleisradio (17.8.2017), Simo Ortamo. *"Miksi Trump kutsui Niinistön Washingtoniin? Asiantuntija: 'Trump haluaa tehdä kahdenvälisiä diilejä'"*, Saatavissa: <<https://yle.fi/uutiset/3-9781600>> Luettu: 21.10.2019.

Yleisradio (16.10.2017), Sampo Vaarakallo. *"Analyysi Itävallan perinteinen oikeisto kopioi populistien käsikirjan – EU:lle vaalitulos on hankala"*, Saatavissa <<https://yle.fi/uutiset/3-9884597>> Luettu: 19.10.2017.

Blogitekstit

Huhtasaari, Laura (21.7.2017), Laura Huhtasaari. *"EU pullistelee ja uhkailee"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/240373-eu-pullistelee-ja-uhkailee>> Luettu: 15.2.2018.

Huhtasaari, Laura (6.8.2017), Laura Huhtasaari. *"Suomen puolustuksesta"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/240981-suomen-puolustuksesta>> Luettu: 5.2.2018.

Huhtasaari, Laura (17.8.2017), Laura Huhtasaari. *"Puhkaisen eurososialismin kuplan"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/241424-puhkaisen-eurososialismin-kuplan>> Luettu: 6.2.2018.

Huhtasaari, Laura (28.8.2017), Laura Huhtasaari. *"Johtajuus puuttuu!"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/242013-johtajuus-puuttuu>> Luettu: 16.2.2018.

Huhtasaari, Laura (2.9.2017), Laura Huhtasaari. *"Demareiden käypä hoito -suositukset ovat vahingollisia"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/242277-demareiden-kaypa-hoito-suositukset-ovat-vahingollisia>> Luettu: 23.1.2018.

Huhtasaari, Laura (27.9.2017), Laura Huhtasaari. *"Kansa joka ei arvosta itsenäisyyttään, ei hallitse tulevaisuuttaan"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/243537-kansa-joka-ei-arvosta-itsenaisyyttaan-ei-hallitse-tulevaisuuttaan>> Luettu: 7.2.2018.

Huhtasaari, Laura (15.10.2017), Laura Huhtasaari. *"Koko Eurooppa ei ole tuhon tiellä"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/244491-koko-eurooppa-ei-ole-tuhon-tiella>> Luettu: 7.2.2018.

Huhtasaari, Laura (14.9.2018), Laura Huhtasaari. *"Venator muistutus teollisuuspolitiikan tärkeydestä"*, Uusi Suomi – Puheenvuoro. Saatavissa <<http://laurahuhtasaari.puheenvuoro.uusisuomi.fi/260973-venator-muistutus-teollisuuspolitiikan-tarkeydesta>> Luettu: 23.9.2018.

Vaalitentit

Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat (23.1.2018). *"Jäikö vaalitentti väliin? Täytyykö tarkistaa jokin kohta? Katso Sanomatalon koko vaalitentti täältä"*, Saatavissa <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005536271.html>> ISTV, HSTV. Katsottu: 5.2.2018.

Iltalehti (22.1.2018). *"Menikö suora lähetys ohi? Katso Iltalehden presidenttitentti kokonaisuudessaan"*, Saatavissa <<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/201801222200688307>> IL-TV. Katsottu: 4.2.2018.

Ilta-Sanomat, EVA (30.10.2017). *"IS seurasi ensimmäistä presidenttitenttiä hetki hetkeltä: Nämä kiinnostavat hetket salissa nähtiin"*, Saatavissa <<https://www.is.fi/presidentinvaalit2018/art-2000005428944.html>> ISTV. Katsottu: 1.2.2018.

Ilta-Sanomat, UKK-seura, Paasikivi-seura, Suomen YK-liitto (13.11.2017). *"KATSO KOKO VAALITENTTI: Presidenttiehdokkaat kohtasivat Helsingin yliopistolla"*, Saatavissa <<https://www.is.fi/presidentinvaalit2018/art-2000005445433.html>> ISTV. Katsottu: 2.2.2018.

Ilta-Sanomat, Maanpuolustuskurssiyhdistys (27.11.2017). *Katso presidenttiehdokkaiden vaalitentti kokonaisuudessaan*", Saatavissa <<https://www.is.fi/presidentinvaalit2018/art-2000005465792.html>> ISTV. Katsottu: 3.2.2018.

MTV (13.12.2017). *"Suuri presidenttitentti"*, Saatavissa <<https://www.mtv.fi/sarja/suuri-presidenttitentti-33001041/suuri-presidenttitentti-839712>> MTV3/Katsomo. Katsottu: 29.1.2018.

MTV (21.1.2018). *"Suuri presidentinvaalikeskustelu"*, Saatavissa <<https://www.mtv.fi/sarja/suuri-presidentinvaalikeskustelu-33001043/suuri-presidentinvaalikeskustelu-856164>> MTV3/Katsomo. Katsottu: 28.1.2018.

Yleisradio (14.12.2017). *"Suuri vaalikeskustelu: Presidentinvaalit 2018"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4256853>> Yle1/Yle Areena. Katsottu: 27.1.2018.

Yleisradio (10.1.2018). *"Presidentinvaalit 2018: Ehdokkaat esiin -presidentinvaalitentti Oulussa"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4329108>> Yle Areena. Katsottu: 3.2.2018.

Yleisradio, Aamulehti. (12.1.2018). *"Tampereen Presidentinvaalitentti 2018"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4311750>> Yle Areena. Katsottu: 12.1.2018.

Yleisradio (25.1.2018). *"Suuri vaalikeskustelu: Presidentinvaalit 2018"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4256856>> Yle1/Yle Areena. Katsottu: 4.2.2018.

Vaalikoneet

Ilta-Sanomat, IS (2017). Saatavissa <<https://www.vaalikone.fi/presidentti2018/is/tulos/0/ehdokas/5>> Luettu: 16.3.2018.

Yleisradio, Yle (2017). Saatavissa <<https://vaalikone.yle.fi/presidentinvaali2018/candidate/4027/?lang=fi-FI#1>> Luettu: 16.3.2018.

Helsingin Sanomat, HS (2017). Saatavissa <<https://www.vaalikone.fi/presidentti2018/tulos/0/ehdokas/5>> Luettu: 16.3.2018.

Puheet

Ilta-Sanomat (4.8.2017), *"Perussuomalaisten tiedotustilaisuus presidenttiehdokkuudesta"*, Saatavissa <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005314909.html>> ISTV (Video). Katsottu: 9.9.2017.

MTV (29.1.2019). *"Huhtasaari piti tunteikkaan puheen tukijoukoilleen"*. Katsomo (Video). Katsottu: 3.2.2018.

Perussuomalaiset.fi. (23.9.2017), *"Vastanimetyn presidenttiehdokas Laura Huhtasaaren puhe puoluevaltuuston kokouksessa"*, Saatavissa <<https://www.perussuomalaiset.fi/news/vastanimetyn-presidenttiehdokas-laura-huhtasaaren-puhe-puoluevaltuuston-kokouksessa/>> Luettu, katsottu: 14.10.2017.

Perussuomalaiset (1.1.2018). *"Presidenttiehdokas Laura Huhtasaaren uudenvuodenpuhe 1.1.2018"*, Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=UkL2qAhgmFE>, Youtube (Video). Katsottu: 8.1.2018.

Perussuomalaiset (11.11.2017). *"Laura Huhtasaari Kokkolassa 11.11.2017"*, Youtube (Video). Katsottu: 8.1.2018.

Perussuomalaiset (3.12.2017). *"Laura Huhtasaaren presidenttikampanjan avaus, Kirjantalo 3.12.2017"*, Saatavissa <<https://www.youtube.com/watch?v=REMHJ2UPUQs>>, Youtube (Video). Katsottu: 5.12.2017.

Yleisradio (23.1.2018). Yle Puhe. *"Presidentinvaalit 2018: Laura Huhtasaari"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4329050>>, Yle Puhe (Audio). Kuunneltu: 24.1.2018.

Yleisradio (10.1.2018). *"Ykkösaamu: Presidenttiehdokas Laura Huhtasaari"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4311255>>, Yle Puhe, Ykkösaamu (Audio). Kuunneltu: 25.1.2018.

Haastattelut

AlfaTV (26.9.2017), Dosentti. *"Dosentti: Laura Huhtasaari presidentiksi?"*, Saatavissa <<http://alfatv.fi/ajankohtaiset/dosentti-tiistaisin-klo-2000-2/>> Katsottu: 14.3.2018 (Video).

AlfaTV (12.11.2017), Isäntänä Tapani Ruokanen. *"Isäntänä Tapani Ruokanen: Laura Huhtasaari"*, Katsottu: 17.3.2018 (Video).

AlfaTV (8.1.2018), Kansan kesken. *"Kansan kesken: Laura Huhtasaari ja Bengt Kevin"*, Saatavissa <<http://www.permanto.fi/fi/web/alfatv/player/vod?assetId=8644379>> Katsottu: 10.2.2018 (Video).

Ilta-Sanomat (25.10.2017), IL-TV / Sensuroimaton Päivärinta. *"Sensuroimaton Päivärinta, jakso 16"*, Saatavissa <<https://www.iltalehti.fi/iltv-paivarinta/a/201710250185434>> Katsottu: 17.3.2018 (Video).

Ilta-Sanomat (11.12.2017), ISTV. *"Laura Huhtasaari IS:n vaalihaastattelussa: 'Ministeri ei saa olla kaksoiskansalainen'"*, Saatavissa <<https://www.is.fi/presidentinvaalit2018/art-2000005514829.html>> Katsottu: 12.4.2018 (Video).

Ilta-Sanomat (4.1.2018), ISTV. *"Katso koko vaaligrilli: Huhtasaari hyökkää Koiviston talouspolitiikkaa vastaan – 'Varjostaa presidentti-instituution uskottavuutta'"*, Saatavissa <<https://www.is.fi/presidentinvaalit2018/art-2000005512954.html>> Katsottu: 19.3.2018 (Video).

MTV (22.8.2017a), Huomenta Suomi. *"Huomenta Suomi – Pakolaisten auttaminen hiertää EU:ssa"*, Saatavissa <<https://www.mtv.fi/sarja/huomenta-suomi-33001003/pakolaisten-auttaminen-hiertaa-eussa-803032>> Katsottu: 15.3.2018 (Video).

MTV (22.8.2017b), Huomenta Suomi. *"Huomenta Suomi – Turvapaikkapolitiikka luupin alla"*, Saatavissa <<https://www.mtv.fi/sarja/huomenta-suomi-33001003/turvapaikkapolitiikka-luupin-alla-803030>> Katsottu: 15.3.2018 (Video).

MTV (16.1.2018). *"Video: Laura Huhtasaari MTV:n vaalitentissä – viekö Väyrynen kannattajat?"*, Saatavissa <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mtv-n-vaalitentissa-tanaan-huhtasaari-vieko-vayrynen-kannattajat-suora-lahetys-kello-20/6733214#gs.uma7l0>> Katsottu: 2.4.2018 (Video).

MTV (23.1.2018a), Huomenta Suomi. *"Huomenta Suomi – Laura Huhtasaarta grillattiin englanniksi"*, Saatavissa <<https://www.mtv.fi/sarja/huomenta-suomi-33001003/laura-huhtasaarta-grillattiin-englanniksi-868219>> Katsottu: 14.4.2018 (Video).

MTV (23.1.2018b), Huomenta Suomi. *"Huomenta Suomi – Laura Huhtasaari ihmettelee arvostelua evoluutiokritiikistä: Tämä on kristitty maa"*, Saatavissa <<https://www.mtv.fi/sarja/huomenta-suomi-33001003/laura-huhtasaari-ihmettelee-arvostelua-evoluutiokritiikista-tama-on-kristitty-maa-868276>> Katsottu 14.4.2018 (Video).

Radio Helsinki (20.10.2017). *"Laura Huhtasaari Tasavallassa: Kiihottaminen kansanryhmää vastaan poistettava laista"*, Saatavissa <<https://www.radiohelsinki.fi/podcastit/laura-huhtasaari-tasavallassa-kiihottaminen-kansanryhmaa-vastaan-poistettava-laista/>> Kuunneltu 23.3.2018 (Audio).

Radio Rock (4.1.2018), Korporaatio. *"PS:n presidenttiehdokas Laura Huhtasaari haluaa irti EU:sta: 'Sääntöjä ei noudateta'"*, Saatavissa <<https://www.ruutu.fi/video/3156521>> Kuunneltu 20.4.2018 (Audio).

Yleisradio (7.8.2017), A-Studio. *"Millainen presidentti olisi perussuomalaisten Laura Huhtasaari?"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4198905>> Katsottu 9.8.2017 (Video).

Yleisradio (1.9.2017), Yle Puhe / KulttuuriCocktail. *"Me kannatamme Trumpia!"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4208055>> Kuunneltu 2.2.2018 (Audio).

Yleisradio (15.9.2017), Pressiklubi. *"Oikeistopopulistit ja media - kumpi vie ja kumpi vikisee?"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4125386>> Katsottu 14.3.2018 (Video).

Yleisradio (5.10.2017), Yle Puhe / Poliitikkaradio. *"Presidentinvaalidebatti: jos presidentti saisi hajottaa eduskunnan?"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4237410>> Kuunneltu 7.10.2017 (Audio).

Yleisradio (12.10.2017), Aamu-tv. *"Ylen aamu-tv: Presidentinvaalin asetelmat"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4255480>> Katsottu 15.4.2018 (Video).

Yleisradio (17.10.2017), Yle Puhe / Poliitikkaradio. *"Globalisaation hyvät, pahat ja rumat - eli miksi globalisaatio on poliittisessa vastatuulella?"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4247617>> Kuunneltu 18.10.2017 (Audio).

Yleisradio (13.12.2017). *"Vaaligalleria"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4301941>> Katsottu 13.4.2018 (Video).

Yleisradio (9.1.2018). *"Presidentinvaalit 2018: Laura Huhtasaari"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4297507>> Katsottu 10.1.2018 (Video).

Yleisradio (24.1.2018), Yle Puhe / Poliitikkaradio. *"Laura Huhtasaari (ps.): Sotilasjohdon mukaan Ruotsi ei suostu puolustusliittoon Suomen kanssa"*, Saatavissa <<https://areena.yle.fi/1-4328032>> Kuunneltu 25.1.2018 (Audio).

Internet-sivut

International Campaign to Ban Landmines (2019) *ICBL*. Saatavissa <<http://icbl.org/en-gb/home.aspx>> Luettu 29.9.2018.

Laura Huhtasaari (2017) Koti-/kampanjasivu. Saatavissa <<https://www.laurahuhtasaari.fi>> Luettu 23.11.2017.

Oxford Dictionary (2019) Definition: Populist. Saatavissa:
<<https://www.lexico.com/en/definition/populist>> Luettu: 16.10.2017.

Pakolaisneuvonta (2019), Pakolaisneuvonta: Paperittomat. Saatavissa:
<<https://www.pakolaisneuvonta.fi/asiantuntijajarjesto/tietoa-pakolais-ja-ulkomaalaisoikeudesta/paperittomat/>> Luettu 15.6.2019.

Tasavallan presidentin kanslia (2019), Presidentin tehtävät. Saatavissa
<<https://www.presidentti.fi/presidentin-toimi/tehtavat/>> Luettu 20.9.2017

Videngrad Group (2006–2019). Saatavissa < <http://www.visegradgroup.eu>> Luettu 18.3.2019.

World Trade Organization (2019) WTO: About WTO. Saatavissa:
<https://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm> Luettu 15.9.2019.

Vaalien tulospalvelut

BBC (2015): Election 2015. Saatavissa <<https://www.bbc.com/news/election/2015/results>> Luettu 18.8.2018.

European Parliament (2019): 2019 European election results. Saatavissa <<https://election-results.eu>> Luettu 18.7.2019.

Yleisradio (2018): Yle Presidentinvaalit 2018 tulospalvelu. Saatavissa
<<https://vaalit.yle.fi/tulospalvelu/pv2018>> Luettu 30.1.2018.

Yleisradio (2019): Yle Eduskuntavaalit 2019 tulospalvelu. Saatavissa <<https://vaalit.yle.fi/ev2019/fi>> Luettu 20.4.2019.

Asiakirjat

EU (2015), EU sanctions against Russia over Ukraine crisis. Saatavissa

<https://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu-sanctions-against-russia-over-ukraine-crisis_en>

EU (2009), Energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista 2009/125/EY. Saatavissa <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0125>>

EU (2003), COUNCIL REGULATION (EC) No 343/2003. Saatavissa

<<http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170224STO63944/fair-and-sustainable-reforming-the-eu-s-asylum-system>>

EU (2017), Lissabonin sopimus EUVL C 306. Saatavissa <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=legisum:ai0033>>

NATO (1949), NATO Collective defence - Article. Saatavissa

<https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm>

Suomen eduskunta (2017) Täysistunnon puheenvuoro PTK 94/2017. Saatavissa

<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Puheenvuoro/Sivut/PUH_94+2017+3+59+59.aspx>

Suomen eduskunta (2017), Kirjallinen kysymys KK 16/2017 vp. Saatavissa

<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Sivut/KK_16+2017.aspx>

Valtioneuvoston kanslia, Markku Mantila (1.6.2017) Informaatiovaikuttaminen – tuttu juttu vai uusi harmi?. Saatavissa

<https://www.defmin.fi/files/3801/Markku_Mantila_Informaatiovaikuttaminen_mts_010617.pdf>

Tutkimuskirjallisuus

Albertazzi, Daniele & McDonnell, Duncan. (2008). *Twenty-first century populism: The spectre of western european democracy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Betz, Hans-Georg. (2013). Mosques, minarets, burqas and other essential threats. In Ruth Wodak, M. Khosravini & B. Mral (Eds.), *Right-wing populism in europe: Politics and discourse* (pp. 71–88). London: Bloomsbury Publishing.

- Bevir, Mark. (1999). *The logic of the history of ideas*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bos, Linda, Sheets, P., & Boomgaarden, H. G. (2018). "The role of implicit attitudes in populist Radical-Right support." *Political Psychology*, 39(1), 69-87. doi:10.1111/pops.12401.
- Collingwood, R. G. (2011). *An autobiography*. Oxford: Read Books.
- Collingwood, R. G., & Dussen, Jan v. d. (1994). *The idea of history* (Rev. ed., with lectures 1926-1928 ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Dzurinda, Mikuláš. (2016). "The resistible rise of populism in europe." *European View*, 15(2), 171-172. doi:10.1007/s12290-016-0423-5.
- Engesser, Sven, Ernst, N., Esser, F., & Büchel, F. (2017). "Populism and social media: How politicians spread a fragmented ideology." *Information, Communication & Society*, 20(8), 1109-1126. doi:10.1080/1369118X.2016.1207697.
- EVA. (2017). *Tyytymättömyyden siemenet: Mistä populismi tulee?*. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Fairclough, Norman. (2000). *New labour, new language?*. London: Routledge.
- Hadiz, Vedi R., & Chrysogelos, Angelos. (2017). "Populism in world politics: A comparative cross-regional perspective." *International Political Science Review*, 38(4), 399-411. doi:10.1177/0192512117693908.
- Hartleb, Florian. (2015). "Here to stay: Anti-establishment parties in Europe." *European View*, 14(1), 39-49. doi:10.1007/s12290-015-0348-4.
- Honneth, Axel (2014). *Freedom's right: The social foundations of democratic life*. New York: Columbia University Press.
- Jervis, Robert. (1978). "Cooperation under the security dilemma." *World Politics*, 30(2), 167-214. doi:10.2307/2009958.
- Jokinen, Arja. (2016a). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa: Arja Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (Toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (pp. 249–266). Tampere: Vastapaino.

- Jokinen, Arja. (2016b). Poliitikkojen puheet puntarissa: Kaupunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheen retoriikka. Teoksessa: Arja Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (Toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (pp. 179–212). Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja. (2016c). Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa: Arja Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (Toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (pp. 337–368). Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja, Suoninen, Eero, & Juhila, Kirsi. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Kalela, Jorma. (1993). *Argumentaatio ja rekonstruktio tutkimusprosessissa*. Turku: Turun yliopisto.
- Lehtinen, Anikó. (2001). *Unkarilainen salami-taktiikka: Unkarin kommunistisen puolueen taktiikka unkarin pienviljelijäpuolueen vallan murtamiseksi vuosina 1946-47*. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.
- Mansbach, Richard W. & Taylor, Kirsten L. (2012). *Introduction to global politics* (2. ed ed.). Abingdon: Routledge.
- Mazzoleni, Gianpietro. (2008). Populism and the media. Teoksessa: Daniele Albertazzi, & D. McDonnell (Toim.), *Twenty-first century populism: The spectre of western european democracy* (pp. 49–64). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Mearsheimer, John J. (1994). "The false promise of international institutions." *International Security*, 19(3), 5-49. doi:10.2307/2539078.
- Moffitt, Benjamin, & Tormey, Simon. (2014). "Rethinking populism: Politics, mediatisation and political style." *Political Studies*, 62(2), 381-397. doi:10.1111/1467-9248.12032.
- Mostajir, Parysa C. (2017). "Reading the idea of history through the principles of art: Collingwood on communication and emotions." *Journal of the Philosophy of History*, 11, 358–377.
- Mudde, Cas. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mudde, Cas. (2010). "The populist radical right: A pathological normalcy." *West European Politics*, 33(6), 1167-1186. doi:10.1080/01402382.2010.508901.

- O'Brien, Robert, & Williams, Marc. (2004). *Global political economy: Evolution and dynamics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Patberg, Markus. (2014). "Supranational constitutional politics and the method of rational reconstruction." *Philosophy & Social Criticism*, 40(6), 501-521. doi:10.1177/0191453714530987.
- Patomäki, Heikki. (2008). *The political economy of global security : War, future crises and changes in global governance*. London: Routledge.
- Pedersen, Jørgen. (2008). "Habermas' method: Rational reconstruction." *Philosophy of the Social Sciences*, 38(4), 457-485. doi:10.1177/0048393108319024.
- Pelinka, Anton. (2013). Concepts and typology. Teoksessa: Ruth Wodak, M. Khosravini & B. Mral (Toim.), *Right-wing populism in europe : Politics and discourse* (pp. 3–22). London: Bloomsbury.
- Poguntke, Thomas & Webb, Paul. (Eds.). (2007). *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. John Wiley & Sons, Ltd (10.1111). doi:10.1111/j.1467-9299.2007.00673_6.x.
- Polk, Jonathan & Rovny, Jan (2017). "Anti-elite/establishment rhetoric and party positioning on european integration." *Chinese Political Science Review*, 2(3), 356-371. doi:10.1007/s41111-017-0068-9.
- Powell, Robert. (1991). "Absolute and relative gains in international relations theory." *The American Political Science Review* (1927), 85(4), 1303.
- Pursiainen, Christer & Forsberg, Tuomas. (2015). *Ulkopolitiikkaa norsunluutornista* (1. p. ed.). Tampere: Chan Puma House.
- Rooduijn, Matthijs. (2015). "The rise of the populist radical right in western europe." *European View*, 14(1), 3-11. doi://dx.doi.org/10.1007/s12290-015-0347-5.
- Rorty, Richard. (1984). The historiography of philosophy: Four genres. Teoksessa: Richard Rorty, J. B. Scheewinf & Q. Skinner (Toim.), *Philosophy in history: Essays on the historiography of philosophy* (pp. 49–76). Cambridge: Cambridge University Press.
- Rupert, Mark. (2000). *Ideologies of globalization: Contending visions of a new world order*. London: Routledge.

- Sakki, Inari, & Pettersson, Karina. (2016). "Discursive constructions of otherness in populist radical right political blogs" *European Journal of Social Psychology*, 46(2), 156-170. doi:10.1002/ejsp.2142.
- Skinner, Quentin. (2002). *Visions of politics. vol. 1, regarding method*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Spierings, Niels, & Zaslove, Andrej. (2015). "Gendering the vote for populist radical-right parties." *Patterns of Prejudice*, 49(1), 135-162. doi:10.1080/0031322X.2015.1024404.
- Stavrakakis, Yannis, Katsambekis, G., Nikisianis, N., Kioupkiolis, A., & Siomos, T. (2017). "Extreme right-wing populism in Europe: Revisiting a reified association." *Critical Discourse Studies*, 14(4), 420. doi:10.1080/17405904.2017.1309325.
- Suoninen, Eero. (2016a). Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa: Arja Jokinen, E. Suoninen & K. Juhila (Toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (pp. 51–74). Tampere: Vastapaino.
- Suoninen, Eero. (2016b). Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa: Arja Jokinen, E. Suoninen & K. Juhila (Toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (pp. 229–248). Tampere: Vastapaino.
- Waltz, Kenneth N. (1979). *Theory of international politics*. New York: McGraw-Hill.
- Wendt, Alexander. (1999). *Social theory of international politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wendt, Alexander. (1992). "Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics." *International Organization*, 46(2), 391-425. doi:10.1017/S0020818300027764.
- Wodak, Ruth, Khosravinik, M., & Mral, B. (Toim.). (2013). *Right-wing populism in Europe: Politics and discourse*. London: Bloomsbury Publishing.